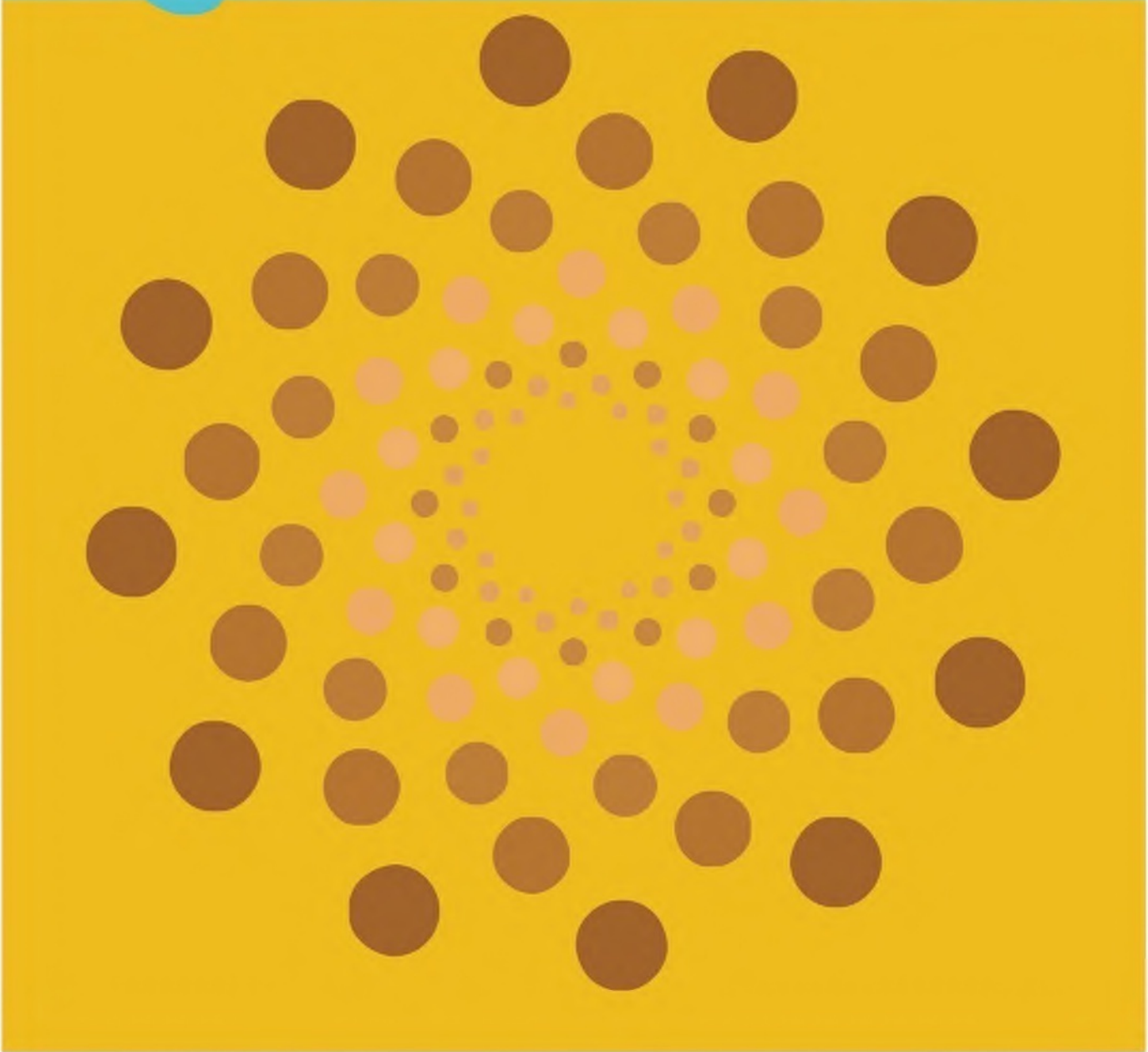

yenifikir

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK FİKİR ARAŞTIRMA DERGİSİ
international journal of academic research and studies / international akademisch idee forschungs zeitschrift mit richter

Yıl / Year / Jarh: 3 Sayı / Issue / Zalh: 7 Temmuz/July/July-2011 ISSN: 1308-9412 www.yenifikirdergisi.com

Hıristiyanlaştırma Çabalarındaki Temel Çelişkiler-**Mesut Mezkit** / Denizli Dershanecilik Sektöründe Michael Porter'ın Rekabet Güçleri Araştırması - **Celaledin Serinkan** / Herkesin Bir Kapısı Vardır Ki, Bu Kapının da Zili Çalınacaktır - **Süleyman Faruk Göncüoğlu** / Somali'nin Gözyaşları - **Recep Tayyip Erdoğan** / Türkiye Suriye'de Ne Arıyor? - **Michel Chossudovsky** / Türkiye Ve Suriye: Stratejik Derinliğin Sonu - **Muhammed Nureddin** / Türkiye-Çin İlişkileri: Çin'in Gözünde Türkiye - **Erkin Ekrem** / Yeşil Kapitalizm'in Geçersizliği - **Daniel Tanuro** / Petrol Çağı'nın Çöküşü - **Michael T. Klare** / Demokrasinin Tarihi İkilemleri ve Çağdaş Yurttaşlık - **Étienne Balibar** / ABD Bağımlısı Müşteri Devletlerin Düşüşü - **Max Fisher**

ÇEYREK ASIRLIK DENEYİM

İNGİLİZCE

FRANSIZCA

ALMANCA

RUSÇA

ÇİNCE

ARAPÇA

İSPANYOLCA

İTALYANCA

12-15 Kişilik Sınıflar

**Haftaiçi / Haftasonu
grupları**

ÜDS, KPDS, YDS, TOEFL

Ücretsiz Etüt İmkânı

Konuşma Sınıfları

**Yurtdışı Eğitim
Danışmanlığı**

Tercümanlık Hizmeti

**2,5 AYDA
MEB ONAYLI
SERTİFİKA**

AYDIN LİSAN KURSLARI
Ziraat Bankası Arka Sokağı

No:14 Kat:1 / AYDIN

Tel: 0 256 214 48 21

www.aydinlisanegitim.com

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK FİKİR ARAŞTIRMA DERGİSİ
International Journal Of Academic Research And Studies
International Akademische Idee Forschungs Zeitschrift Mit Richter

Yıl/Year/Jahr:3 Sayı/ Issue /Zahl:7 Temmuz/July/Jully-2011

ISSN:1308-9412

www.yenifikirdergisi.com

KURULUŞ TARİHİ / THE DATE OF FOUNDATION / ANSTALT DATUM: 26 Nisan / April / April 2009

Yılda İki defa ;28 Temmuz-28 Aralık aylarında yayınlanır.

Published two times a year : 28 July-28 December

Eröffnet zweimal Jährlich: am 28.Jully - 28. Dezember

SAHİBİ/OWER/INHABER

Gönül ŞAHİN MEZKİT

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Executive Editor/General Direktor

Mesut MEZKİT

EDİTÖR/ASSOCIATE /EDITOR

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU

YAYIN KOORDİNATÖRÜ-YAZIİŞLERİ MÜDÜRÜ / COORDINATOR/KOORDINATOR

Rabia ÇAKI

YAYIN KURULU BAŞKANI/ HAED OF EDITORIAL BOARD / SENDE KOMİTEE

Mesut MEZKİT

YAYIN KURULU/EDITORIAL BOARD/ SENDE KOMİTEE LEITER

Mesut MEZKİT

Süleyman Faruk GÖNCÜOĞLU

Rabia ÇAKI

Mükerrem KÜRÜM

Cengiz ALTINTAŞ

Davut TÜRKSEVER

YABANCI DİLLER KOMİSYONLARI / Council Of Foreign Languages / Fremdsprachen Komitee

İNGİLİZCE/English/Englisch

Şahin AKKAN (Başkan/Chief/Vorsitzender)

Kadriye KABAOĞLU (Sworn Translator/ VereidigteDolmetscher -Mitglied)

Koray ARSOY (Member/Mitglied)

ALMANCA/German/Deutsch

Gönül ŞAHİN MEZKİ T (Başkan-Yeminli Tercüman/Chief-Svorn Translator/Vorsitzender-VereidigteDolmetscher)

Didem DAL (Üye-Yeminli Tercüman/Member- Svorn Translator /Mitglied - VereidigteDolmetscher)

RUSÇA/Russia/Russisch

Arzu UYANIK

FRANSIZCA/French/Französisch

Prof Dr.Duran NEMUTLU

İTALYANCA/Italian Language/Italienisch

Tuğba TÜKEL

ARAPÇA/Arabic Language/Arabisch

Rüştü BALCI

FARŞÇA/Farsi/Persisch

Birsen OĞUZALP (Yeminli Tercüman /Svorn translator/ VereidigteDolmetscher))

Grafik/Tasarım/Graph and Design Works by/Graphische Gestaltung:

Yusuf BUDAK

Baskı/Pressed by/Druck:Detay Fotokopi Zafer Mahallesi 127 Sokak No:2/B AYDIN

TLF.: 0 256 215 37 30

REKLAM VE İLETİŞİM ADRESİ/COMMUNICATION/KOMMUNIKATION

AYDIN: Hasanefendi mahallesi 1919 Sokak no:14 Kat:1 AYDIN TLF.: 0256 214 48 21

İSTANBUL: Otağtepe Caddesi Timuçin Sokak Ekmekçioglu Residence No:1D: Anadoluhisari/BEYKOZ/İSTANBUL

www.yenifikirdergisi.com www.kulturtarihi.org

El-mek(e-Mail): yenifikir@Hotmail.com

info@yenifikirdergisi.com

DERGİ HAKEM VE DANIŞMA KURULU
BOARD OF REVIEWERS/ZEITSCHRIFT SCHIEDSRICHTER UND BEIRAT

PROF. DR. ABDULLAH İLGAZİ	Dumlupınar Üniversitesi/Universty/Univesität
PROF.DR.ADNAN KUYUCULAR	Pamukkale Üniversitesi/Universty/Univesität
PROF.DR.AHMET NAHMEDOV	Azerbaycan Devlet Üniversitesi/Universty/Univesität
PROF.DR.FATİMA MATOS	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto /Universty/Univesität
PROF.DR.FATİMA OUTEİRINHO	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto/Universty/Univesität
PROF.DR. DURAN NEMUTLU	Adnan Menderes Üniversitesi Universty/Univesität
PROF.DR. FEYZULLAH EROĞLU	Pamukkale Üniversitesi/Universty/Univesität
PROF.DR.İSMET BARAN	İstanbul Üniversitesi/Universty/Univesität
PROF.DR.MARIA DE FATİMA MORINHO	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto/Universty/Univesität
PROF.DR.MARIA DO NOSCIMENTO	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto /Universty/Univesität
PROF.DR.MUAMMER DEMİREL	Atatürk Üniversitesi/Universty/Univesität
PROF.DR.ORHAN OKAY	Emekli Öğretim Görevlisi/ Retired Lecturer
PROF.DR. HAKKI ÖNAL	Dokuz Eylül Üniversitesi /Universty/Univesität
PROF.DR.BEKİR DENİZ	Akdeniz Üniversitesi/Universty/Univesität
PROF DR. AYŞE ÜSTÜN	Uşak Üniversitesi /Universty/Univesität
PROF.DR.SALİH TUĞ	Marmara Üniversitesi /Universty/Univesität
PROF.DR YUSUF DEVRAN	Yeditepe Üniversitesi /Universty/Univesität
PROF.DR. YÜCEL OĞURLU	Beykent Üniversitesi /Universty/Univesität
PROF.DR.ZULMİRA SAUTOS	Faculdade De Letras Da Universidade Do Porto /Universty/Univesität
DOÇ.DR. /Assoc.Dr / Doz .Dr BAHİR ERSOY	Afyon Kocatepe Üniversitesi /Universty/Univesität
DOÇ. /Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.CELEDDİN SERİNKAN	Pamukkale Üniversitesi/Universty/Univesität
DOÇ.DR. Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.MEHMET MARANGOZ	Muğla Üniversitesi/Universty/Univesität
Doç.Dr. Assoc.Dr / Doz .Dr Mustafa Güler	Afyon Kocatepe Üniversitesi/Universty/Univesität
DOÇ.DR. Assoc.Dr SÜLEYMAN KIZILTOPRAK	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/Universty/Univesität
Doç.Dr./ Assoc.Dr./Doç.Dr.Talip KABADAYI	Adnan Menderes Üniversitesi /Universty/Univesität
DOÇ.DR./ . Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.TURGAY ZUN	Muğla Üniversitesi /Universty/Univesität
YRD.DOÇ./Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.ÖZLEM AKKAYNAK	Adnan Menderes Üniversitesi /Universty/Univesität
YRD.DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.İRÂDE ABBASOVA	Adnan Menderes Üniversitesi /Universty/Univesität
YRD.DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.SELAHATTİN AYŞAROĞLU	Selçuk Üniversitesi /Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.ERDİNÇ YÜCEL	Selçuk Üniversitesi /Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.DİLŞEN İNCE ERDOĞAN	Adnan Menderes Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.Ali SATAN	Marmara Üniversitesi /Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.ABDÜLKADİR YALDIR	Pamukkale Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.ADİL ADNAN ÖZTÜRK	Adnan Menderes Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.ALİ TAŞ	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.DRAYDIN SARI	Pamukkale Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.BEKİR SAVAŞ	Kocaeli Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.DOĞAN KUTUKIZ	Muğla Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.GÜNVER GÜNEŞ	Adnan Menderes Üniversitesi/Universty/Univesität
Yrd. Doç. Dr/ Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.HAKAN ÇÖREKÇİOĞLU	Adnan Menderes Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.HALİL İBRAHİM HAKSEVER	Uşak Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.HANS WERNER SCHMDDT	Goethe Enstitüsü/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.HİLMİ DEMİRKAYA	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.HÜLYA YALDIR	Pamukkale Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.HÜSEYİN ÜRETEK	Adnan Menderes Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.İSMAİL TOSUN	Süleyman Demirel Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.MEHMET ÖNAL	Muş Alparslan Üniversitesi/Universty/Univesität
YRD. DOÇ. /Asst.Assoc.Dr./Ass.Doç.Dr.MUSTAFA BIYIKLI	Dumlupınar Üniversitesi/Universty/Univesität

(ünvan ve isim sırasına göre yazılmıştır./by academic title the names listed and alphabetically/titel und namen in der reihen folge geschrieben)

Yenifikir Dergisi;

* Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü ve

* ASOS Sosyal Bilimler İndeksi

tarafından taranmaktadır.

- * Yeni Fikir dergisi üç dilde yayın yapan uluslararası sosyal bilimler dergisidir.
- * Yeni Fikir dergisinin akademik yazıları hakemlidir.
- * Akademik tarzda yazılan araştırma ve inceleme yazıları ilgili heyetlerin tetkikinden sonra yayımlanabilir.
- * Hakem Kurulu yayım düzeni www.yenifikirdergisi.com adresinden incelenebilir.
- * Yeni Fikir dergisi gizli hakemlik prensibini esas almıştır.
- * Hakem heyetine gönderilen yazının yazarının ismi gönderilmez.
- * Hakemler, birbirinden bağımsız olarak yazıyı inceler ve raporlarını ona göre verirler.
- * Gönderilecek yazılarda sosyal bilimlerde yaygın ve kabul edilebilir kaynak gösterme usullerinde (MFL, Harvard, Chicago, APA gibi) herhangi biri, kendi içinde tutarlı olmak şartıyla kullanılabilir.
- * Yeni fikir Dergisine gönderilecek yazılar, Times New Roman A4 boyutunda 15 sayfa geçmeyecek şekilde düzenlenmelidir.
- * Yayınlanmak üzere gönderilen yazının aynı veya benzerinin başka bir yerde yayınlanmamış olması gerekir. Özgün çalışmalarda yazarların, yazının uluslararası bir yerde (Türkiye dahil) yayımlanmadığına dair inzalı beyanını içeren bir belge başvuruya eklenmelidir.
- * Yazılar belirlenen yazı ölçülerinde 80 gramlık A4 boyutunda beyaz kâğıda çıktısı dergi adresine, ayrıca e-posta adresine de gönderilmelidir.
- * Dergi, Türkçe, İngilizce ve Almanca olmak üzere üç dilde yayın yapmaktadır.
- * Akademik yazılar, komisyonlarımız tarafından tercüme edilecektir.
- * Çeviri ve inceleme yükümlülükleri ile hakem heyetine gönderilecek yazıların yükümlülükleri yazara aittir.
- * Çeviri, inceleme ve hakem heyetine gönderilecek yazıların kargo yükümlülükleri yazara aittir.
- * Yazarın talebi doğrultusunda ayrıca farklı dillerde de yayımlanabilecektir. (Rusça-Fransızca-Arapça-İspanyolca-İtalyanca gibi)
- * Akademik yazıların dışında seviyeli yorum, görüş, tartışmalara da yer verilecektir.
- * Yazarların sorumluluğu yazarlarına, reklamların sorumluluğu da reklam verenlere aittir.
- * Gönderilen yazılar yayımlansın yayımlanmasın iade edilmez.
- * Derginin ve yazarın ismi kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.
- * Yeni Fikir dergisinde yayınlanacak çalışmaların imlâ ve noktalamasında yazarın tercihi geçerli olmakla birlikte gerekli görüldüğü takdirde TDK'nın kurallarına göre düzeltmeler yapılacaktır.
- * Yeni Fikir dergisine gönderilen çalışmaların cevaplanma süresi 30 gündür. Bu zaman içerisinde cevap verilmeyen çalışmalar ulaşmamış demektir. Akademik çalışmalarla ilgili, hakemlerin verdiği olumlu ya da olumsuz görüş, çalışmanın yazarına bildirilir; gerekli düzeltmeler istenebilir.
- * Yeni Fikir dergisinde yayımlanacak polemik konusu olan çalışmalarda en fazla 2 kez cevap yazma hakkı tanınır.
- * Yeni Fikir dergisinin bütün yayın hakları Gönül Şahin MEZKİT'e aittir.
- * Yeni Fikir Dergisi, www.yenifikirdergisi.com adresinde de yayımlanmaktadır.

- * *Yeni Fikir is an international journal of social sciences published in three languages.*
- * *Yeni Fikir is a peer-reviewed academic journal.*
- * *All papers will first be reviewed by the board of editors.*
- * *For guidelines for manuscript submission and preparation, please visit www.yenifikirdergisi.com*
- * *We rely on the principle of confidential peer review.*
- * *The names of the authors shall not be revealed to the peer reviewers*
- * *Submitted manuscripts shall not exceed 15 pages, and must be typed in Times New Roman characters.*
- * *For the bibliography, referencing will be done in any widely used style in social sciences (MFL, Harvard, Chicago, APA).*
- * *Submitted articles must not have been previously published, or submitted for publication elsewhere.*
- * *The signed confirmation that the article is an original study and has not been previously published must be attached.*
- * *Manuscripts typed on a A4 paper of 80 g should be submitted both to the address of the journal and via e-mail.*
- * *Yeni Fikir is published in Turkish, English, and German.*
- * *Academic papers are translated by the members of the Board of Foreign Languages.*
- * *Translated papers submitted will first be redacted by the Board of Foreign Languages.*
- * *Postage for manuscript submission is to be paid by the author.*
- * *Articles are also to be published in other languages on the author's demand (Russian, French, Arabic, Spanish, Italian, etc.).*
- * *Manuscripts other than academic studies, such as comments, opinions, arguments, discussions, will be accepted.*
- * *Yeni Fikir shall not be held legally responsible for the manuscripts and/or the advertisements submitted.*
- * *Submitted articles, whether published or not, shall not be returned.*
- * *Quotations may be used provided that they are referred.*
- * *The editor-in-chief reserves the right to make suggestions and/or modifications, if necessary, before publication.*
- * *The copyright of Yeni Fikir belongs to Gönül Şahin MEZKİT.*
- * *Yeni Fikir is also published online at www.yenifikirdergisi.com*

- * Das YENİ FİKİR Zeitschrift ist eine internationale, sozialwissenschaftliche in drei Sprachen veröffentlichte Zeitschrift.
- * Die akademische Schriften von YENİ FİKİR Zeitschrift sind Peer Reviewed.
- * Die im akademischen Stil geschriebene Schriften können veröffentlicht werden nachdem sie untersucht und überprüft wurden.
- * Die Veröffentlichungs Regelungen können Sie unter der Internetadresse www.yenifikirdergisi.com nachsehen.
- * Das YENİ FİKİR Zeitschrift hat den Prinzip der geheimen Ausschuss ernst genommen.
- * Der Name des Verfassers der Artikel, wird dem Ausschuss nicht übermittelt.
- * In den versandten Schriften kann die, in sozialwissenschaften geläufige und akzeptable, Quellenangaben Prozedur (wie MFL, Harvard, Chicago, APA) mit der Voraussetzung, dass dieser konsistent ist, beliebig verwendet werden.
- * Die Überprüfer kontrollieren unabhängig voneinander die geschriebenen Schriften und geben ihre Berichte entsprechend dem ab.
- * Die Schriften, die an das YENİ FİKİR Zeitschrift gesendet werden, sollten so geordnet sein dass sie mindestens fünf(5) und maximal fünfzehn (15) Seiten sind.
- * Die zu veröffentlichten Schriften oder ähnliches darf auf keinem Fall anderswo veröffentlicht sein. Außerdem muss neben dem Originalem eine Unterschrift des Autors vorhanden sein die bestätigt, dass diese Schriften nirgendwo im internationalen Bereich (Türkei miteingeschlossen) veröffentlicht wurden.
- * Die Schriften sollten, in den festgesetzten schriftlichen Kriterien auf weißem 80 gramm DIN A4 Papier gedruckt, an die Zeitschriftadresse gesendet und anschließend auch an die E-Mail adresse der Zeitschrift geschickt werden.
- * Die Zeitschrift wird in den Sprachen: türkisch-englisch-deutsch veröffentlicht.
- * Die Verpflichtungen der Schriften, die dem Ausschuss zusammen mit den Übersetzungs und Überprüfungs Verbindlichkeit versandt werden, gehören dem Autoren.
- * Die Versandkosten der Schriften, die dem Ausschuss/Komitee gesendet werden, trägt der Autor.
- * Außerdem können auf Nachfrage des Autoren, die Schriften auch in verschiedenen Sprachen veröffentlicht werden (russisch-französisch-arabisch-spanisch-italienisch etc.)
- * Ausser den akademischen Schriften, geben wir auch Platz zu ebenen Stellungnahmen, Meinungen und Diskussionen.
- * Die Autoren haften für ihre Schriften und die Werbekunden sind verantwortung für ihre Reklamen.
- * Die an uns gesandten Schriften können dem Autoren nicht wieder zurück versandt werden.
- * Es kann aus dem Zeitschrift Zitiert werden, indem der Name des Zeitschriften und der Autoren als Quellenangabe vorgezeigt wird.
- * In den Studien, welche im YENİ FİKİR Zeitschrift veröffentlicht werden sollen, wird im Rechtschreibung und Interpunktion das laute vorlesen als geltend betrachtet und nach den Regeln der TDK, Korrekturen vorgenommen falls erforderlich gesehen.
- * Die Beantwortungsfrist der an das YENİ FİKİR Zeitschrift versandten Studien beträgt 30 Tage. Falls innerhalb dieser Frist, sie keine Antwort von uns erhalten, heisst dies dass ihre Studien nicht eingetroffen sind. Die positiven oder negativen Meinungen des Ausschusses, betreffend der akademischen Studien, werden dem Autor mitgeteilt; es kann darum gebeten werden, erforderliche Korrekturen vorzunehmen.
- * In Studien mit polemischem Inhalt, die in der YENİ FİKİR Zeitschrift veröffentlicht werden, wird dem Autor 2. das Recht auf Erwiderung erkannt.
- * Alle Rechte des YENİ FİKİR werden von Gönül Şahin MEZKİT vorbehalten.
- * Die YENİ FİKİR Zeitschrift wird auch auf der Internetseite www.yenifikirdergisi.com veröffentlicht.

İÇİNDEKİLER/CONTENTS/INHALT

Hıristiyanlaştırma Çabalarındaki Temel Çelişkiler

Mesut Mezkit

[1]

Denizli Dershanecilik Sektöründe Michael Porter'ın Rekabet Güçleri Araştırması

Celaleddin Serinkan

[13]

Herkesin Bir Kapısı Vardır Ki, Bu Kapının da Zili Çalınacaktır

Süleyman Faruk Göncüoğlu

[21]

Somali'nin Gözyaşları

Recep Tayyip Erdoğan

[23]

Türkiye Suriye'de ne arıyor?

Michel Chossudovsky

[25]

Türkiye Ve Suriye: Stratejik Derinliğin Sonu

Muhammed Nureddin

[27]

Türkiye-Çin İlişkileri: Çin'in Gözünde Türkiye

Erkin Ekrem

[31]

Yeşil Kapitalizm'in Geçersizliği

Daniel Tanuro

[34]

Petrol Çağı'nın Çöküşü

Michael T. Klare

[39]

Demokrasinin Tarihsel İkilemleri ve Çağdaş Yurttaşlık

Étienne Balibar

[42]

ABD Bağımlısı Müşteri Devletlerin Düşüşü

Max Fisher

[51]

Malezya'nın Dış Politika Stratejisi ve Türkiye

Abdul Rahman Adam

[54]

Türkiye-Türk Cumhuriyetleri İlişkileri:Dünü, Bugünü, Yarını

Rovshan İbrahimov

[64]

İngilizce Makaleler ve Özetler (Articles and Abstracts in English)

[73]

Almanca Özetler (Deutsch Abstracts)

[85]

Editörden

Dergimizin 6 sayısını geride bıraktık, şimdi 7. sayımızla karşınızdayız. 6. Sayımızı külliyat halinde sunduk. Bunu gelenek haline getirerek iki yıllık sayılarımızın makalelerini özellikle akademik olanlarını toplu halde sunmaya çalışacağız. En baştan itibaren amacımız; dergimizin ulusal ve uluslararası alanda kabul gören dergiler arasına alınarak literatürde söz sahibi olmasıdır. Önceki sayılarımızda yurt içinden ve yurt dışından birçok değerli makaleyi ağırlayarak, okuyucularımızın zihninde farklı bir boyut kazandırmaya çalıştık. Çok güzel olumlu eleştiriler ve tebrikler aldık. Bunların hepsini değerlendirerek 7. Sayımızı çıkarttık. Okuyucularımızın eline geçene kadar uzun ve zahmetli bir süreci tamamlayan dergimiz artık yılda iki defa sizlerle buluşacaktır. Makale özetleri Almanca ve İngilizce dillerinde, İstenirse farklı dillerde de yayımlanacaktır.

Bu sayımızda yine değerli yazarlarımız, yeni fikirlere yelken açan konuları kaleme aldılar. Yeni fikirlerle, yeni sayılarda buluşmak dileğiyle...

Rabia ÇAKI

Editors's Note

We have just left behind the 6th issue of our journal, and now this is the 7th issue. We presented our 6th issue as collected works. Making this a tradition, we will try to present collectively the articles of our two year issues, especially academic ones. Our goal from the beginning is that our journal is to be regarded among the ones which are accepted nationally and internationally; furthermore, it should have a voice in literature. Receiving many valuable articles both home and abroad in our former issues, we tried to make a different image in the minds of our readers. We got greatly positive reviews and congratulations. Taking into consider all of these, we published the 7th issue. Our magazine, which completes a long and laborious process till it meets with the readers, from now on, will be with you twice a year. The summaries of the articles are published in English and German now but will be in other languages, too, if it is required.

In this issue again, our valuable writers drew up the issues that will help to open new ideas. With the wishes of meeting new ideas and new issues...

Anmerkung der Redaktion

Wir hinterlassen unseren 6. Zeitschrift, jetzt sind wir mit unserer 7. Zeitschrift vor ihnen. In unserer 6. Zeitschrift hatten wir ihnen die heutige corpu Präsentiert. Es ist zur Tradition geworden in der Form die zweijährige Kollektive zu bieten und auf jeder fall die Akademische werden wir versuchen zu Präsentieren. Unser Ziel ist die am meisten von Anfang an; dass unser Literatur in jede Nationale und Internationale Fachzeitschriften in diesem Bereich unter den auf der Grundlage eines bekannten Tatsache ist. In unsere Vorherige wertvollsten Artikel im Gastland und aus dem Ausland haben wir versucht, eine andere Dimension in den Köpfen der Leser zu bringen. Wir erhielten positive Kritiken und sehr schöne Glückwünsche. Mit der Bewertung von Vorherige Präsentationen, haben wir den 7. Zahl vorbereitet. Unser Magazin ist nun Abschluss einer langen und mühsamen Prozess, bis es in die Hände unserer Leser geht, werden Sie sich jetzt zweimal im Jahr treffen. Artikel zusammenfassungen in deutscher und englischer Sprache, werden auch in verschiedenen Sprachen veröffentlicht, wenn es angefordert wird.

In dieser Ausgabe der angesehenen Schriftsteller, zog sie sich den Fragen der neuen Ideen. Yeni Fikir, mit neue Ideen hoffen wir die Wünsche zu erfüllen...

Hristiyanlaştırma Çabalarındaki Temel Çelişkiler

Mesut Mezkit*

mesutmezkit@gmail.com

Türkiye’de misyonerlik faaliyetlerinin yoğunluk kazanması, dikkat çekicidir. Misyonerlik faaliyetlerinin kanuni birtakım hakları kendi amaçları doğrultusunda kullanma temayülleri hassasiyeti daha da artırmıştır. Böylesi bir ortamdan faydalanmak isteyen misyonerler, Hristiyanlaştırma faaliyetlerini o kadar sinsice yapmaktadırlar ki, Hristiyanlığı bilmeyen birçok insanımız-başta gençlerimiz olmak üzere- yapılan bu tür propagandalara kanmaktadır. Özellikle terör kaynaklı yapılanmalara ve aleviler üzerine odaklanmaları meselenin ciddiyetini göstermektedir.

Misyonerler, insanımıza yaklaşırken Hristiyanlığın aslını değil; sahtesini anlatmaktadırlar. Yazılan İnciller’den bahsedilmemekte; bilakis gizli emellerine ulaşmada hangi yol geçerliyse onu zerketmektedirler. Hristiyanlığı “**barış, hoşgörü, diyalog, insana hizmet eden, fedakârlık dini, mazlumların dini**” gibi yaftalarla insanımızı kandırmaktadırlar. Asrımızdaki bazı müslüman kimlikli kişilerin yaptığı terör işlerini de İslâm’a mâl ederek, bütün Müslümanları kötülemekte; dolayısıyla İslâm Dinini “**terör**” dini olarak yaftalama çabası içerisindedirler. Bunun için her türlü iletişim vasıtalarını kullanmaktadırlar. Hatta sevgili Peygamberimizi kötü fiillerle vasıflandırmaktadırlar. Bu kötüleme işlerini dışarıda değil; Türkiye’de yapmaktadırlar.

Misyonerler birebir faaliyetlerinin yanı sıra dernekler kurarak veya kurdurularak insanımızı nasıl istismar ettiklerini şu derneğin tüzüğünden anlamak mümkündür. 11.08.1999 tarihinde Ankara’da Hristiyanlarca kurulan **Kardelen Derneği**, kuruluş amacını şöyle ilan etmektedir:

“Yoksulluğa ve kimsesizliğe yol açan nedenlerin ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınması ve

ülkemizdeki kimsesiz veya yardıma muhtaç kişilerin ekonomik, toplumsal, kültürel, mesleki ve benzeri bakımdan geliştirilmesi yolunda çaba göstermek, kimsesiz veya yardıma muhtaç kişilerin çağdaş, demokratik ve laik eğitimi düzeylerine diğer vatandaşlarla eşit koşullarla sahip olarak kavuşmalarını temin maksadıyla çalışmalar yapmak...” (Poyraz:2004, 40)

Yine bu derneğin yer aldığı ve Kurtuluş Kilisesi’nin de yayın kurulunda bulunduğu **Kucak** dergisinin Aralık 1999, Şubat 2000, Nisan 2000 sayılarında Türkiye adeta parçalanmış. Diğer sayılarının hiçbirinde Türkiye’den bahsedilmez. Ülkemiz Hristiyan bir ülke olarak tanıtılır. Mezkûr sayılarda Marmara bölgesi ve civarını İncil’de geçtiği gibi **Asya ili**, Tuz gölü ve civarını **Galatya**, İç ve Doğu Anadolu bölgelerini **Kapadokya**, İstanbul ve çevresini **Bitinya**, Karadeniz bölgesini de **Pontus** olarak göstermektedir. (Poyraz:2004, 49)

Pekiyi, Hristiyan misyonerlerin asıl macı nedir? Neden bu kadar kadar hummalı bir çalışmanın içindedirler?

Burada Prof. Dr. Ramazan Özey’e kulak verelim:

“Papa 2. John Paul şöyle diyor: ‘**Birinci bin yılda Avrupa Hristiyanlaştırıldı. İkinci bin yılda Amerika ve Afrika Hristiyanlaştırıldı. Üçüncü bin yılda Asya’yı Hristiyanlaştıralım.**’ sözleri Üçüncü Haçlı Seferleri’ni başlatığının ilânıdır. Müslümanlar bunu göremiyor mu? Daha neyi bekliyorlar?

21.yüzyıl boyunca, yani Üçüncü bin yılda, Ortadoğu’nun tamamen Hristiyanlaştırılması ile birlikte tüm Asya kıtası da Hristiyanlaştırılacaktır.

Haçlı ordularının Asya kıtasını tamamen Hristiyanlaştırılmasında en

büyük engel olarak Türkiye görülmektedir.

Papa’nın emri üzerine, Vatikan harekete geçmiş ve misyonerlerinin büyük bir bölümü, Güney Kore’den Türkiye’ye yönlendirilmiştir. Güney Kore’den dış görünüşü ile Türk gibi görünen özel olarak yetiştirilmiş ve sözde ‘Türk Dostu’ papazlar, Türkiye’ye akın etmişlerdir.

Türkiye’ye gelen papazlar hemen faaliyete geçmişler ve ülkenin her ilinde, ilçesinde, köyünde ve sokaklarında İncil dağıtımı yoğunluk kazanmıştır.” (Özey:2005)

Hristiyanlaştırma için bütün yolların mübah olduğu bir vakıdır. Vatikan merkezli misyonerlerin en çok üzerinde durdukları husus “diyalog ve hoşgörü” aldatmacasıdır. Bu kelimeleri kendi amaçlarına perde ederek; ana gayelerine basamak oluşturmaktadırlar. Bunun için var güçleriyle bu kavramlar üzerinden Türkiye’de sinsi planlar peşinden koşmaktadırlar. Bunları bizler değil; kendileri ifade etmektedir.

Redemptoris Missio ya da Kurtarıcı Misyon

Dinlerarası Diyalog ve Hoşgörü projesini ilk defa 1962 yılında gündemlerine aldılar. Bu amaç için ne yapılması gerekiyorsa, behemehal hayata geçirilmesi üzerinde duruldu. II. John Paul 1991 yılında ilan ettiği Redemptoris Missio (**Kurtarıcı Misyon**) isimli genelgesinde şöyle diyordu: “**Dinlerarası diyalog, Kilise’nin bütün insanları Kilise’ye döndürme amaçlı misyonun bir parçasıdır... Bu misyon aslında Mesih’i ve İncil’i bilmeyenlere ve diğer dinlere mensup olanlara yöneliktir.**” (Nakleden: Oruç: 2004, 19)

Yine bununla irtibatlı olarak ‘Hristiyan Olmayanlar Sekreteryası’nın 1973 yılında sekreterlik görevine getirilen Pietro Rossano, Sekreteryanın

yayın organı *Bulletini*'deki yazısında şunları ifade ediyordu: "Diyalogtan söz ettiğimizde, açıktır ki bu faaliyet, Kilise şartları çerçevesinde misyoner ve İncil'i öğreten bir cemaat olarak yapıyoruz. Kilise'nin bütün faaliyetleri, üzerinde taşıdığı şeyleri yani Mesih'in sevgisini ve mesih'in sözlerini nakletmeye yöneliktir. Bu sebeple diyalog, Kilise'nin İncil'i yayma amaçlı misyonun çerçevesi içinde yer alır." (Oruç, 2004:19)

Yine aynı şekilde Vatikan'ın 1978 yılındaki bir yayın organında şunlar yazılmaktadır:

"Biz her ne kadar Hristiyan olmayan dinlerin manevi ve ahlâki değerlerini tanıyor, saygı gösteriyor, onlarla diyaloga hazırlanıyor ve din hüviyetini savunmak, insanlık kardeşliğini tesis etmek, külür, sosyal, refah ve sivil iradeyi oluşturmak gibi hususlarda diyaloga girmek istiyor-sak da dürüstlük bizi gerçek kanaatimizi açıkça ilan etmeye mecbur etmektedir; yegane gerçek din vardır. O da Hristiyanlıktır." (Leibhard, Wilmington :1978, 13:Nak., Oruç:2004, 37)

"Oryantalizm, Avrupa'nın Doğu fikridir"

Batı da bir bilim dalı olarak kabul edilen; aslında Doğu halklarını; özelden de Müslümanları sömürgeleştirmenin keşif kolu vazifesini gören Oryantalizm hususiyle 18. ve 19.yüzyıllarda Müslümanları Hristiyanlaştırmada baş âmil olmuştur. Bunun vazifesi Müslümanların âdetlerini, kültürlerini, dinlerini, tarihlerini, giyim tarzlarını, törelerini, edebiyatlarını, hayata bakışlarını, davranış şekilleri gibi "Doğu"ya ait ne varsa araştırıp bilim süsü verilerek sömürgeleştirmeye; bunun bir adım ötesi olan Hristiyanlaştırmaya götürmenin zeminini oluşturulmuştur. Tâ o zamandan bu yana İslâm eşittir terör ve kötü mefhumları birlikte kullanılarak insanları yanıltmanın gayreti içinde olmuşlardır. "Oryantalizm, Avrupa'nın Doğu fikridir." (Said:998, 9) diyen Edward Said, aslında misyonerlik çalışmasının felsefi alt yapısının nasıl oluştuğunu izah etmektedir.

Haçlı ruhunu diriltmeye amaçlayanlar, uzun vadeli çalışmaktadırlar.

Bizler, bununla ilgili yazılar yazdıkça, bizim gibi düşünen herkes böyle söyledikçe; bazıları "komple teorileri" üretiyorsunuz kabilinden sözler sarf ediyorlar. Biz diyoruz ki, misyonerlik faaliyetlerini yürütenlerin maksadı, Türkiye'de evvela azınlık meydana getirip daha sonra da Hristiyan bir millet teşekkül ettirmenin peşindedirler. Bunları biz değil; kendileri ifade ediyorlar. Ama, bizdeki bazı safdillerin "kurgularla" uğraştığımızı düşünmeleri ürkütücüdür.

Mevcut misyonerlik faaliyetlerinin plânları yüz-yüzelli yıl evvelinden yapılmıştır. Şimdiki durumu daha evvelden plânladıkları gibi; şimdiden iki asır sonrasının plânlarını yapmaktadırlar.

Bakınız, üç asır öncesinde İngiliz Sömürge Bakanlığı Hristiyan misyonerlere şu gizli talimatları vermektedir.

1-İslâm alimleri, toplum nezninde küçük düşürülerek saf dışı edilmelidir.

Bu gizli emrin birebir tatbik edildiğini günümüz Türkiye'sinde rahatlıkla görebiliriz.

2-Peygamberin dinden magsadı sadece İslâm dini değildir. Hristiyanların ve Yahudilerin dinleri de Müslümanlıktır. Çünkü kaynakları birdir. Bu konu ısrarla vurgulanmalıdır.

Maalesef bu husus o kadar iyi işlenmiş ki, birçok 'prof'larımız bütün dinleri "İbrahimî Dinler" sınıfına koyarak; Hristiyanlığın amaçlarına nasıl hizmet ettikleri calibi dikkattir.

3-Müslümanlar ibadetlerden alıkonulmalıdır. "Allah'ın ibadete ihtiyacı olmadığı" gibi gerekçeler her an onlara telkin edilmelidir. Böylece ibadetten soğumaları sağlanmalıdır.

Bu gibi insanlarımız maalesef Türkiye'de çokça mevcuttur. Adam diyor ki: "Benim kalbim temiz, başkasının malına el sürmem; o halde ben cennete gireceğim" gibi safsatalarla kendini avutması bu fikrin sonucudur.

4-Müslümanların kılık kıyafetiyle, yaşayışıyla, yazı ve karikatür ve fıkralarla alay edilmeli.

Bu hususta bundan daha fazlası yapılmaktadır. Bırakınız alayı, hakaretler diz boyu..

5-Müslümanların ellerinde gerçek Kur'an'ın olmadığı... Hadislerin uy-

durma olduğu söylenmeli... Ve onların Kur'an ve Sünnet hakkında inançları şüpheye düşürülmelidir.

Zikredilen maddelerin cariliği aynıyla vakidir. Fazla söze lüzum yok.

"Ehl-i Sünnet İtikadı başta gelen düşmanımızdır."

Misyonerlik faaliyetlerinin uzun soluklu bir mücadelenin keşif kolu olduğuna dair delillerden birini de, kendi ağızlarından ifade edelim.

Vatikan ve Kiliseler Birliği adına "Dinlerarası Diyalog" fikrini ortaya atan misyonerler teşkilâtının lideri Louis Massignon'un Misyonerler Zirvesi'nde yaptığı konuşma ne kadar mesafe katettiklerine delil olması açısından ehemmiyet arz etmektedir.

"Müslümanların her şeyini tahrip ile mahvettik. Dinleri, inançları, ahlâkları, dine bağlılıkları ve insanî duyguları mahvoldu. Onları millî-manevî değerlerini batı medeniyeti potasında eriterek kendimize benzettik. İslâmiyet'ten uzaklaştırdık. İslâmiyet'i öğrenmeyi, yaşamayı, namaz kılmayı ve Kur'an-ı Kerim öğrenmeyi suç ve gericilik olarak göstermeyi başardık. Artık çoğu hiçbir şeye tam olarak inanmıyorlar. Ehl-i Sünnet İtikadı başta gelen düşmanımızdır. Bu İtikadı geçmişte sapık inançlara kanalize ettik. Son yıllarda ise Müslüman görünen bazı ilâhiyâtçılarla, 14 asırlık dinlerini, itikatlarını, ibadetlerini, tartışır hale getirdik. Derin bir boşluğa düşürdük. Bundan sonra siz misyonerlerin işi daha kolaylaştı. Maaş bağlayarak, vize va'di, yurtdışında iş imkânı, fuhşu kullanarak Müslümanları Hristiyan yapınız." (M. Necati Özfatıra, Türkiye Gazetesi)

"Ve dünyada ilk Hristiyan devletin Habeşistan..."

Misyonerler özellikle fakir insanları, açları, zor durumda olanları, fakru zaruret içindekileri; kısaca Müslümanların en zayıf noktalarını yakalayarak; oradan Hristiyanlık şırıngası ile zehrini boşaltmaktadırlar. Uçkuruna düşkün olanlara; kadınlar ile yaklaşarak; paragözlere para dağıtarak onları kenidilerine hizmet ettirmektedirler. Bir de cahil olan müslümanları rahatlıkla kandırmaktadırlar. Anlattık-

larına bakan bir Müslüman o mevzu ile alâkalı yeterince malûmât sahibi değil ise, misyonerlerin tuzağına düşmemesi mümkün değildir. Ne zaman ki karşısındaki müslüman şuurlu ve dine vukufiyeti var; o zaman çark ederek oradan uzaklaşmaktadır. Buna misal olması açısından rahmetli Ahmed Davutoğlu şöyle bir hadiseyi nakletmektedir:

“(B)ana birisi şöyle bir vak’a anlattı:

Talebe olarak üniversiteye devam ediyordum. Bir gün arkadaşlarım beni gecenin muayyen bir saatinde bir yere dâvet ettiler. Dâvete sebep iki ecnebi misafirmiş. Bunların biri İsviçre’li doktor, diğeri galiba Amerikalı bir mühendis imiş. Türk gençleri ile görüşüp tanışmak istiyorlarmış. Arkadaşlara bu gibi misafirler sık sık gelir; beraber sohbet ederlirmiş. Söz verdim. Ve gittim. Sohbet toplantısı hayli kalabalık idi. Misafirlere bol bol çay, meyve ikram ediliyordu. Yerime oturdum. Az sonra ecnebi misafirler de geldiler. Ve hepimizi selâmladıktan sonra kendilerini takdim ettiler. Anlaşma tercüman vasıtasıyla oluyordu. Muhabbet başladı. Misafirler konuşmak istediklerini ve bunun için hazırlıklı oldukları hallerinden seziliyordu. Biri hemen söze başladı. Türkiye’ye geldiğinden, Türklerle ve bilhassa bizim gibi gençlerle tanıştığından çok memnun olduğunu söyledi. Söz arasında Türk’lerin zekâsına ve misafirperverliklerine bayıldığını, fakat bu kadar kabiliyetli bir milletin nasıl olup da hâlâ İslâm dinine bağlı kaldığına çok hayret ettiğini kemâl-i iştaha ile anlattıktan sonra Avrupa’dan misaller verdi.

-Bakınız! Bugün Avrupa’da bir tek fakir devlet göremezsiniz. Çünkü Avrupalılar Hristiyandır: Bizim dinimiz ilerlemeyi emreder; sizin dininiz öyle değil. O uyutuyor, geri bırakıyor. Onun için bana Avrupalılar gibi ileri ve zengin bir İslâm devleti gösteremezsiniz... dedi.

Bu izahatı herkes sükûnetle dinliyor; kimsenin itiraz aklına gelmiyordu. Nihayet ben parmak kaldırarak söz istedim. Derhal verildi. Ben konuşan hatibe dünya yüzünde **ilk Hristiyan devleti neresi olduğunu sordum.** Meğer bilmiyormuş.

-Roma, dedi. Kabul etmedim. Başka bir isim söyledi. Yine olmadı.

-Ben söyleyeyim, dedim. Ve dünyada ilk Hristiyan devletin Habeşistan olduğunu anlattım. Şunu da ilâve ettim:

-Sizin bu izahatınız gerçeğe uygun değildir. Çünkü Habeşistan dünyanın ilk Hristiyan devleti olmasına rağmen hâlâ dünyanın en geri kalmış ülkesidir. Şayet Hristiyanlık ilerlemeyi âmir bir din olsaydı, bugün Habeşistan dünyanın en ileri memleketi olması icab ederdi... dedim.

Bu sözlerimi işten hatip kızardı ve biraz bocaladıktan sonra hemen sözüne nihayet vererek yanımdan kaçtı. Bunun üzerine arkadaşlar galeyana geldiler.

-Vay kâfir! Bizi ayartmaya gelmiş; şunun haddini birdiriverelim, dediler. Ben bin bir türlü rica minnet kendilerini güç halle teskin ettim. Yoksa belki de adamı linç edeceklerdi.” (Davutoğlu, 1989:26-27)

Peki, bu adamlar böyle bir pervasızlığı nereden alıyorlar?

Tabiki bizim bilgisizliğimizden, cehaletimizden.. Okumayı, araştırmayı lüzumsuz gören bir anlayışa sahip olmamızdan..

Misyonerlik faaliyetleri o kadar planlı ve programlı bir şekilde yürütülmektedir ki, Hristiyanlaştırma faaliyeti yürütülecek milletin nasıl Hristiyanlaştırılacağı üzerinde kafa yorarak; bu yönde araştırmalar yaparak; hassas konuları hususları iyi tetkik ederek ; ondan sonra hücumla geçmektedirler. Adamlar doğrudan doğruya Müslüman-Türk’e gelip de: “Arkadaş seni biz Hristiyan yapacağız” demiyorlar. Ona, aslı astarı olmayan Hristiyanlığı anlatıyorlar. İnciller’de yazılı olmayı ya da istedikleri gibi yazılmış İncillerden örnekler vererek müslümanın kanına girip hedefi tutturmanın hazzını yaşıyorlar.

Şurası unutulmamalıdır: Misyonerlik faaliyetlerinin asıl amacı, Türkiye’de yeni bir “Sevr”i hortlatmaktır.

Bakınız, müslümanların nasıl Hristiyan yapılacağı üzerinde eserler bile telif etmişler. Bunlardan biri olan Geo G.Harris, “**Müslümanlar Nasıl Hristiyan Nasıl Yapılır?**” isimli kitabında,

Hristiyanlaştırmanın yolunu tarif etmektedir

“Müslümanları Hristiyan yapmak çok zordur. Çünkü Müslümanlar, inançlarına, an’anelerine bağlıdır ve çok inatçıdırlar. Bunları Hristiyan yapmak için şu hususlara dikkat edilmesi, gerekir.

1-Onları Hristiyan olmak için açıkta katıyken zorlamayınız. Hiç olmazsa, kalblerine bir şüphe salarsanız, başlangıçta bu şüphe bile bize yeter.

2-Müslümanlar genellikle fakir kimselerdir. Fakir bir Müslümana bol para, hediye ve eşya vererek veya ona bir Hristiyanın yanında iş imkanı sağlayarak, kendisini Hristiyanlığa teşvik etmelidir.

3-Müslümanların çoğu, din ve fen bilgilerinden cahildir. Ne Hristiyanlık ne de Müslümanlık hakkında geniş bilgileri yoktur. Çoğu İslâm ilimlerinden ve İslâm âlimlerinin kitaplarındaki ince bilgilerinden tamamen habersizdir. Dağıttığımız kitapların onların anlayabilecekleri kadar basit ve açık ifadeli olmasına son derece dikkat edin. Karşınızdaki insanların çok cahil olduğunu ve kafalarının ancak basit ifadeleri anlayabileceklerini unutmayın. İçlerinden elde ettiğiniz kimselerle İslâmiyet’e hurafeler sokun. **Bunlar vasıtasıyla, reformu; dinin emir ve yasaklarının çağa uymadığını sık sık gündeme getirin. Geçmişle irtibatlarını kesin; herkesin dinin kurallarını kendisinin yorumlamasını sağlayın!** Bu fikirde olanlara el altından destek verin! İslâmiyet ne kadar bozulursa, aslı unsurlarından ne kadar uzaklaştırılırsa bizim işimiz de o kadar kolaylaşır.

4-Onlara daima şunu anlatın: “**Siz de biz de aynı Allah’a inanıyoruz. Ancak gerçek din Hristiyanlıktır.** Bunun ispatı meydandadır. Görüyorsunuz ki, teknolojiye zirvede olan devletler Hristiyan; dünyada en zengin, en medeni, en bahtiyar insanlar yine Hristiyanlar. İslâm memleketleri Hristiyan memleketlerinden yardım dilenmekte... Allah , gerçek din olan Hristiyanlığa girmeyenleri cezalandırmak için, sefil, fakir, perişan bir halde bırakmakta. Bunun için Müslümanların hiçbir zaman iki yakası bir araya gelmeyecektir.”

Bizdeki birçok akademik payesi

olanların da reformu dillerinden dü-
şürmediklerini muhtelif mahfillerdeki
konuşmalarından anlamaktayız. Hatta
öyle ki, bazı sorumlu mevkiideki zeva-
tın da bu konuda beyanat vermesi ca-
libi dikkattir. Bakınız Diyanet İşleri
Eski Başkanı Prof. Dr. Ali Bardakoğlu
Ekim 2003 tarihli gazete ve Tv'lerdeki
canlı yayındaki şu sözleri üzerinde dü-
şünülmeye değer konulardır. Bakınız
ne diyor sayın Başkan: **"Dinin moder-
nize edilmesi gerekir. Dindar-
lığımızı içinde bulunduğumuz ortama
uydurmak gerekir.** Dini biraz hafiflet-
mek gerekir. Yapacağımız şey, insan-
ların din algılamasını düzeltmek,
tarihten bulaşmış şeyleri ayıklamak.
Sarıklı cübbeli bir dini otorite istemi-
yoruz. Dinde aslanan Allah'ı sevmek-
tir. Onun dışındaki, namaz kılma,
oruç tutma... gibi şeyler ferdi tercihtir...
**Bugün yaşanan İslam, Emevi,
Osmanlı İslamıdır. 21. Asırdaysa,
eski uygulamalara bağlı kalamayız.
Zamanımızın şartlarına göre, İslâmı
yeniden dizayn etmeliyiz. Dinimiz
neleri yiyeceğimiz, içeceğimizi bildirir-
mez. Sadece iyi bir insan nasıl olur onu
bildirir... İslâm'a yeni bir İslâm elbi-
sesi giydireceğiz."**

Vatikan ve Malta Şövalyeleri isimli
kitapta da şunlar yazılmaktadır: (Ay-
tunç Altındal, Yeni Avrasya Yayınları)
**"Şahısların Müslümanlıktan Hristi-
yanlığa geçmesi gerekmez. Oldukları
yerde, oldukları gibi kalsınlar. Ama
bizim gibi düşünsünler. Müslüman
gibi düşünmesinler. Fakat müslüman
gibi düşündüğüne, müslüman gibi
yaşadığına inansınlar"**.

Şimdi de Hristiyanların kutsal ki-
tapi olarak kabul ettikleri, "İncil ve
Kitab-ı Mukaddes" üzerinde duraca-
ğım. Kitab-ı Mukaddes'in tarihî seyrini
ve Hristiyanların inandıkları İncil'ler-
den bölümler naklederek nasıl bir ina-
nışa sahip olduklarını göz önüne
sermeye çalışacağım.

Hristiyanlık; Hz. İsa'nın getirmiş
olduğu dinin adıdır. Hristiyan keli-
mesi Yunanca **"Hristos"** dan gelmek-
tedir. Hristos'un Arapça karşılığı
"Mesih" kelimesidir.

İslâm Dini'nde Hristiyanlık ise
şöyle nitelenmektedir. Kur'an-ı Kerim
ve Hadis-i Şeriflerde **"Nasraniyye"** ve
"Nasâra" kelimeleri kullanılmakta-

dır. Kur'an ve Hadiste bu kelime kulla-
nılmasına rağmen, Türkçe'de Nasrani
ve Nasâra kelimelerinden ziyade,
Yunan menşeli Hristiyan kelimesi kul-
lanılmaktadır. İslâm kaynaklarında
Nasrani ve Nasâra kelimesinin kulla-
nılmasının sebebi ise, Hz. İsa'nın Fi-
listin'deki Nasıra şehrinden olması
olarak gösterilmektedir. Bu durumda
Nasrâni, Nâsıralı İsa'ya tabi olan
kimse demek oluyor. (Kuzgun, 1991:
45-46)

Şimdi de, Kitab-ı Mukaddes nedir?
Kaç bölümden oluşur? Bu hususla alâ-
kali malumat verelim.

Hristiyanlığın kutsal kitabına,
Türkçe'de Kitab-ı Mukaddes adı veri-
lir. Bunun Arapça karşılığı ise "el-Kita-
bu'l-Mukaddes"tir. Yunanca aslı ise
"Bible"dir. (Kuzgun, 1991:56)

Günümüzde Hristiyan Kilisesi'nin
resmi olarak kabul ettiği Bible yahut
Türkçe muadili olan Kitab-ı Mukad-
des, yazmalardan müteşekkildir. Gü-
nümüzde kabul gören İncillerin adedi
dörttür. Bunların isimleri ise Matta,
Markos, Luka, Yuhanna'dır. Ancak bu
İncillerin sayısı mezheplere göre fark-
lılık arzettiği gibi asırlara göre de de-
ğişmektedir. Mesala M.S. 4. Asırdaki
mezhep Yeni Ahid'de yer alan kitapla-
rın sayısını 23 olarak kabul ederken;
aynı mezhep birkaç asır sonra sayıyı
bu sefer de 27'ye çıkarmaktadır. (Kuz-
gun, 1991: 57) Yani borsa gibi, zamana
göre değişebiliyor. Bir nevi, arz talep
meselesi. Bazen bu sayı yüzlerle ifade
edilmektedir. İnciller yazılı yazılı, ter-
cüme edilerek; tercüme edilen tekrar
tashi edilmek; ve bu şekilde bir zin-
cipleme İnciller, aslından çok daha
farklı noktalara gelmiştir. Özellikle
kopya etme geleneği bu tahrifatın hız-
lanmasına zemin oluşturmuştur. "Ki-
tapları kopya etme işinde çoğaltma,
ilk nüshalara bakılarak yapılmamış,
kopya edilmiş nüshalardan yeni kop-
yalar yapılmıştır. Dolayısıyla en eski
nüshadan yapılan kopyalarda mey-
dana gelen hatalar, bu kopyalardan,
yeniden kopya edilen nüshalara
aynen geçmiş, bir kitap ikinci olarak
kopya edilirken kopyayı yapanın yeni
hataları bu kopyaya eklenmiş, ikinci
kopyadan üçüncü kopyayı yapan, bi-
rinci ve ikinci kopyacının hatalarını
aynen tekrarladığı gibi, kendisi de
yeni hatalar ilave etmiş, dördüncü,

beşinci, altıncı ilah... kopyacılar da
böylece hatalar ve farklılıklar katlana-
rak artmıştır." (Kuzgun, 1991:88)

Bible ya da Kitab-ı Mukaddes için-
deki yazmalar ikiye ayrılmaktadır.

1- Eski Ahid

2- Yeni Ahid

Şimdi de biraz bu konu üzerinde
duralım.

1-Eski Ahid: Hristiyanlar, Hz.
İsa'dan evvel ortaya çıkan, Yahudilerce
kutsal kabul edilen kitaplara da inan-
maktadırlar. Yahudilerin de kutsal
kabul edip inandığı kitaplara Hristi-
yanlarca da benimsenip kabul edilmiş-
tir. İşte, bu kitaplara **"Eski Ahid"** ismi
verilmektedir. Eski Ahid Hz. İsa'dan
önce ortaya çıkmış, Hz. Musa ile Allah
arasındaki sözleşmeyi (Tevrat) ve Hz.
Musa'dan sonra gelen bazı Yahudi
peygamberlerinin sözlerini ihtiva et-
mektedir. Bunlar Hz. İsa'dan evvel gel-
diği için bu kitaplara **"Eski Ahid"** (Eski
Sözleşme) diye isimlendirilmiştir. Hı-
ristiyanların, Yahudilerin kutsal kitabı
Tanah'ı, Eski Ahid olarak kabullen-
meleri, aslında günümüzdeki Yahudi-
Hristiyan dayanışmasının da bir
sonucudur. Özellikle ABD (Evanjelist-
Yahudi dayanışması kökenini buradan
almaktadır) İsrail ilişkilerindeki siyasi
dayanışmanın sonucunda dünya siya-
seti bir şekilde yönlendirilmek isten-
mektedir."

Ancak, Yahudiler Kutsal kitapla-
rına **"Eski Ahid"** ismini asla vermezler.
Çünkü Yahudilere göre Hz. İsa pey-
gamber değildir. Peygamber olma-
yınca da Allah ile kendisi arasında
herhangi bir sözleşme (ahid) olmamış-
tır. Sözleşme Allah ile Hz. Musa ara-
sında cereyan etmiştir. Dolayısıyla
Tur-i Sina'da yapılan ahidden sonra
herhangi bir sözleşme yapılmadığın-
dan; eski ve yeni ahidden söz etmek
mümkün değildir. Yahudiler bu şe-
kilde kendi kitaplarına Eski Ahid ola-
rak kabul etmedikleri kitaplarına
Tanah ismini vermektedirler. Yahudi-
lere göre Tanah üç bölümden oluşur: 1-
Tora (Tevrat), 2-Neviim (Nebiler),
3-Ketuvim (Kitaplar)

Tabiatıyla Hristiyanların kabul et-
tikleri Eski Ahid ile Yahudilerin Ta-
nah'ı arasında büyük farklılıklar
mevcuttur. İbranice yazılmış Yahudi
Tanah'na en yakın Tanah, protestan-

ların elindeki Eski Ahid'dir.

Günümüzde Tevrat olarak bize anlatılan veya bildiklerimiz Hiristiyanların Kutsal kitabı olan Kitab-ı Mukaddes'teki Eski Ahid'deki bilgilerden öğreniyoruz.

Peki neden Hiristiyanlar Yahudilerin bile kabul etmedikleri Eski Ahidi kabullenmektedirler? Bunun sebebi olarak da şu ifade edilmektedir: Hiristiyanlığın ilk dönemlerinde onların ellerinde herhangi bir yazılı metin bulunmamasından kaynaklandığı söylenmektedir. (Kuzgun, 1991:64) Çünkü Hiristiyanların ellerinde ilk iki asır yazılı birer kutsal metin bulunmuyordu. Şu anda mevcut İnciller, üçüncü, dördüncü, beşinci, hatta altıncı yüzyıllarda yazılmıştı. (M.S.)

2- Yeni Ahid: Hz. İsa'nın hayatını, dünyadan ayrılışını, vaaz ve nasihatlerini ihtiva eden ve onun öğrencileri tarafından yazılan kitap ve risalelere Yeni Ahid denmektedir. Yeni Ahid, uzun çalışmalar, tartışmalar neticesinde kitapların sayısı 27 olarak kabul edilmiştir. Bunlar, Dört İncil, Resüller'in İşleri, Pavlos'un on dört Mektubu, Yakub'un bir Mektubu, Petrusun iki Mektubu, Yuhanna'nın üç Mektubu, Yehuda'nın bir Mektubu ve Yuhanna'nın Vahyi'nden teşekkül ettirilmiştir.

Eski Ahid ile Yeni Ahid M.S. ikinci asrın sonlarına doğru birleştirilerek Hiristiyanların Kitab-ı Mukaddesleri meydana gelmiş; dördüncü asırdan sonra da bütün dünyaya kopyalanarak dağıtılmaya başlanmıştır.

Hiristiyanların esas aldıkları İncil kelimesi Yunanca "**Euangelion**" dan gelmektedir. "**eu**" iyi, "**angelion**" haber manasına karşılık gelmektedir. Euangelion kelimesi zamanla Evangelion ve Evagile şeklinde değişime uğramıştır. İslâm kaynaklarında kullanılan "İncil" kelimesi, Yunanca Evangile'den alınmıştır. Bu kelime luggatta "iyi haber" ve "müjdeli haber" manasına gelen İncil kelimesi ile, Hiristiyanların Kitab-ı Mukaddesi'nin Yeni Ahid bölümünde yer alan ve Matta, Markos, Luka ve Yuhanna tarafından yazılan dört kitap kastedilmektedir. (Kuzgun, 1991:117)

(Burada bir hususu da ifade etmekte yarar vardır. Şimdilerde dağıtılan ve Yeni Yaşam yayınları tarafından

bir kurula hazırlanmış olan Yeni Ahid'in tercümesinin tamamına "Müjde, İncilin Çağdaş bir çevirisi" adı altında yayınlanan İncil, dört İncilden başka, Yeni Ahidin tamamını ihtiva edecek şekilde hazırlanmış ve Yeni Ahidin tamamına İncil denmiştir.)

Hiristiyanlara göre teslis inancı da şöyledir. Mevcut İnciller kaynak alındığında Hz. İsa, Allah'ın oğludur. Teslis inancının üç unsuru baba, oğul ve ruhu'l-kudüs, aslında aynı şeylerdi. Baba Allah'dır, oğul Allah'tır, ruhu'l-kudüs de Allah'dır, ve bunların üçü, üç ayrı ilah değil, aksine tek bir Allah'dır. Yuhanna'ya göre Hz.İsa, "**Ben babadayım, baba bendedir**" demıştır. (Kitab-ı Mukaddes, Yuhanna, 14:11) Yani Allah'ın oğlu olan İsa aynı zamanda Allah'ın kendisidir, veya Allah kendisine hulûl etmiş, vücuduna Allah'ın ruhu girmiştir. (Kuzgun, 1991:127)

Peki, şu anda mevcut İnciller ve Hiristiyanlık inancı nasıl teşkil etmiştir?

Bunun için muhtelif asırlarda konsiller toplanmıştır. Bu konsillerin en önemlisi ve alınan kararların ehemmiyeti açısından dikkatle incelenmesi icap eden konsil, M.S.325 yılında İznik'te toplanan konsildir ki, buna İznik Konsili denmiştir. Konsilin toplanmasına sebep olan ise Roma İmparatoru Konstantin'dir. Bu imparator toplantıyı tertip ettirdiği zaman Hiristiyan bile değildi. Sadece Hiristiyanlığa temayül gösteriyordu. Putperest olan Roma, ancak tahrif edilmiş olan ve putperestliğe yönelmiş Hiristiyanlığı kabul edebilirdi. Bunun için imparatorluk sınırları dahilinde bulunan patrik ve piskoposları İznik'e davet etti. Bu davete de 2048 patrik ve piskopos uyararak geldi. Bu konsil uzun tartışmalardan sonra Hz İsa ve Hz. Meryem hakkında şu görüşlere vardılar:

1-Hz. İsa ve annesi Meryem, Allah'tan başka iki ayrı ilahtırlar. Bu görüşü benimseyenlere "Meryemiler" adı verildi.

2-Hz. İsa, Allah'ın bir şulesi, bir alevi menzilesindedir. Yani ateşin alevi ne ise, Allah için Hz İsa odur. Allah ateş, Hz. İsa ise Allah'ın alevi gibidir.

3-Hz İsa, Hz. Meryem'den doğmuştur ama, onun karnında dokuz ay kalmamıştır. O, Mer-

yem'in rahminden suyun oluktan akışı gibi süratle geçmiştir. Bu görüş sahiplerine göre kelime, Meryem'in kulağından girmiş ve aynı saatte çocuk olarak rahminden çıkmıştır.

4-Hz.İsa Allah'tan halkedilmiş bir insandır;cevheri bakımından bizden biri gibidir. Oğul olarak başlangıcı Meryem'dendir. Allah onu, insanî cevheri içinde kurtarıcı olmak üzere seçmiş, ilâhî nimetlere sahip kılmış, muhabbet, sevgi ve arzu ile ona hulûl etmiş ve onun bedenine girmiştir. Bu hulûl ediş sebebi ile, ona "Allah'ın Oğlu" denmiştir. Allah, bir cevher ve bir unsurdur, ancak O'nun üç ismi vardır. Bu görüşü savunanların başında Antakya patriği vardı.

5-Salih ilah, salih olmayan ilâh ve bu ikisinin arasında adil olan ilâh olmak üzere üç ayrı ilâh vardır. Bu görüş sahipleri muhtemelen Zerdüşlükten etkilenmiş olmalıdırlar.

6-Hz. İsa, Allah'ın oğlu olarak yaratıcı ilâhtır. Bu görüşü ileri sürenler Pavlosçulardır.

Uzun tartışmalardan sonra müşterek bir noktada buluşamayan patrik ve piskoposlar, sonunda sadece 2048 kişiden 318 kişinin üzerinde ittifak ettikleri 6.madde olarak Pavlosçu görüş kabul edilmiştir. (Kuzgun, 1991:157-158) Burada dikkat çeken hususun, azınlığın çoğunluğa hükmetmesidir. Bu görüşlerin aslında hepsi de tahrif edilmiş, aslında sapıtılmış; aslı itibarıyla semavi, sonuç itibarıyla insani olan böyle bir din ortaya çıkmıştır. Halbuki tevhide en yakın İncil olan Barnaba İncili, Kilise tarafında aforoz edilmiştir. Reddedilmiştir. Zira bu İncil, gerçek İncil'e en yakın İncil olup, tek Allah inancından bahsetmekte, teslis itikadını reddetmekte, çarmıh olayını kabul etmemekte ve Hz. İsa'nın peygamber olduğunu açıkça yazmaktadır. Asıl adı Yusuf olan Barnaba, Hz.İsa'nın havarilerindendir. Barnaba İncilinde peygamberimizin 600 veya 1000 yıl sonra geleceğini yazmaktadır.

Yine gerçeğe yakın İnciler'de geçen şu ifadeler ve haber Hiristiyanlarca hâlâ gizlenmektedir: "**Senden sonra bir peygamber gelir ism-i şerifi Pa-**

raklit'tir"

[Tercüman, 40] Paraklit, Peygamber Efendimizin ismi şerifidir. Tabi tahrif olmuş İnciller ve zihinler buna yaklaşmıyor. Zaten bunu yakalayanlar da Müslüman oluyor.

Burada şu hususu zikretmekte büyük fayda vardır. "Kur'an-ı Kerim, isim zikretmek suretiyle ile Tevrat ve İncil'de tahrifat olduğunu belirtmesi, Hristiyanlığın yayılmasında ciddi engel teşkil etmeye başlamıştır. Kur'an'da olduğu gibi Hadis-i Şeriflerde de aynı tema işlenmiş, Hz. Muhammed (S.A.S.), Mekke ve Medine'de bulunan Yahudi ve Hristiyanlarla konuşurken, Tevrat ve İncil'de birtakım tahrifatın olduğunu onlara söylemiştir. Hz Muhammed'in irşad çalışmaları sadece Mekke ve Medineli Müşriklerle yönelik değildi. O, Müşriklerle birlikte Mekke ve Medine'deki Hristiyan ve Yahudileri de İslâm'a davet ediyordu. Hristiyan ve Yahudilerin İslâm'a davet edilmeleri esnasında onun en çok temas ettiği husus, Tevrat ve İncil'de tahrifat ve değişikliklerin olduğu, dolayısı ile bunların hükümlerinin ortadan kalktığı ve Kur'an-ı Kerimin bu kitaplardaki hata ve tahrifatı düzeltici olarak gönderildiği gerçeği idi. Hz. Muhammed(S.A.S.), Hristiyan ve Yahudileri ikna etmek için zaman zaman İncil ve Tevrat'taki hata ve tahrifleri örneklerle açıklıyor, bu kitaplardaki tutarsızlıkları ve çelişkileri gözler önüne seriyordu. Onun bu etkili faaliyetleri sonunda, birçok Yahudi ve Hristiyan, İslâm'ı kabul ederek Sahabe-i Kiram arasına dahil olmuşlardır. Hz. Muhammed'den sonra Sahabe, Tabiîn ve onlardan sonra gelenler, hep onun metodu ile, yani Kur'an-ı Kerimi Tevrat ve İncil'le karşılaştırmak sureti ile İslâm'ı yaymaya devam etmişlerdir. Onların ayet ve hadislerle dayanarak yaptıkları bu çalışmalar, bilhassa Necran, Filistin ve Suri-ye'de birçok Hristiyan'ın kendi dinlerini terkederek İslâmiyet'e girmelerine sebep olmuştur. Hicrî üçüncü asra kadar bu şekil-de yürütülen çalışmalar, gitgide daha sistemli bir hale gelmiş, bu asrın ortalarından itibaren İslâm dünyasında Hristiyanlık ve Kitab-ı Mukaddes ile ilgili olarak eserler yazılmaya başlanmış-tır. Bu yüzyılda daha önce

Hristiyan iken bilahere Müslüman olan Ali b. Rabban et-Taberî isimli bir müellif, "**ed-Din ve'd-Devle**" adlı bir eser yazarak, Kur'an-ı Kerimi Tevrat ve İncille karşılaştırmış ve İslâmiyetin Hristiyanlığa karşı üstünlüğünü ortaya koymuştur [el-Hardlu, 1984; s. 15 (nakleden, Kuzgun, s., 92, 939)]

İncillerin tahrifatını sadece Müslümanlar değil, bizatihi kendileri de dile getirmişlerdir. Akl-ı selim sahipleri gerek Kitab-ı Mukaddes, gerekse sadece Yeni Ahid'i içine alan İncillerin muharref oldukları noktasında beyanatları olmuş, bununla alâkalı eserler vücuda getirmişlerdir. Meselâ bunlardan birisi olan, Yahudi asıllı Baruh Spinoza (1632-1677), felsefî kabiliyeti sayesinde Kitab-ı Mukaddes üzerinde pek çok tenkidler yapmış ve şu sonuçları elde etmiştir: "Eğer kutsal metinleri, gerçekte olduğundan farklı göstermek için üzerlerine yüklenen peşin hükümlerden sıyrılır ve diğer bütün metinlere yaptığımız gibi, onlara da tenkid kurallarını tatbik edersek, onların hakikî mahiyetleri ortaya çıkar. O zaman bunların birer insan eseri olduğu, şüpheler, tezatlar ve yanlışlıklarla dolu olduğu anlaşılır. On Emir, Hz. Musa tarafından yazılmış olamaz. Yeşu, Hakimler, Rut, Samuel ve Krallar gibi kitapların metinleri de otantik (sahih) değildir" [Strachan, 314-318; Harman, 213 (Nak., Kuzgun, 1991:103)]

Bu kadar izahattan sonra misyonerlerin, Hristiyan din adamlarının; "**barış, sevgi, hoşgörü, bütün insanlığı kucaklayıcı, dünyaya meyiletmeyen,**" vs gibi yaftalarla insanlığı uyutan kutsal sözlere karşılık! Kitab-ı Mukaddes'ten gerçek bölümler nakledeceğim. Anlaşılacağı üzere, aslında yazılanlarla anlatılanlar arasında uçurum olduğu kendiliğinden görülecektir. İnsanları nasıl aldattıkları ayan beyan ortaya çıkacaktır. Ve, yine vereceğim iki örnekte de görülecektir ki, ne kadar da sapkın din adamlarına sahip olduğu; "**barış, sevgi, kardeşlik**" gibi mefhumlarla yakın uzaktan alâkalarının olmadığı vuzuha kavuşacaktır. Yine tarihten günümüze Hristiyan Uygarlığı'nın ne kadar barbar bir zihniyete sahip olduğunu misallerle açıklayacağım.

Kitab-ı Mukaddes'ten nakledece-

ğim bölümler, aynı zamanda da İncilleri de ihtiva etmektedir. Çünkü İncil olarak kabul edilen dört kitap, Kitab-ı Mukaddes'in içinde mevcuttur.

Kitab-ı Mukaddes'ten seçmeler

Matta İnciline göre Hz.İsa şöyle söylüyor:

"Yeryüzünde selamet getirmeye geldiğimi sanmayın; ben selamet değil, fakat kılıç getirmeye geldim. Çünkü ben adamla babasının, kızla anasının ve gelinle kaynanasının arasına ayrılık koymaya geldim. Adamın düşmanları kendi ev halkı olacaktır". **Matta, 10:34-35**

Kitab-ı Mukaddese göre Lut peygamber, kızları ile zina ediyor:

"Lut Tsoar'dan çıkıp dağda oturdu, iki kızı da onunla beraberdi... O ve iki kızı bir mağarada oturdular. Büyük kızı küçüğüne şöyle dedi: Babamız kocamıştır, bütün dünyanın yoluna göre yanımıza girmek için memlekette erkek yoktur, gel babamıza şarap içirelim ve babamızdan zürriyet yaşatmak için onunla yatalım. O gece babalarına şarap içirdiler, büyük kızı girip babası ile yattı ve onun yatmasını ve kalkmasını bilmedi. Ertesi gün büyük kız küçüğüne dedi: Dün gece ; babamla yattım, bu gece de ona şarap içirelim ve babamızdan zürriyet yaşatmak için gir, onunla yat. O gece de babalarına şarap içirdiler, küçük kız kalkıp onunla yattı... Lut'un iki kızı böylece babalarından gebe kaldılar." **Tekvin, 10:30-36**

Luka İnciline göre Hz. İsa şöyle buyuruyor:

"Eğer bir kimse bana gelir ve kendi anasına, babasına, karısına, çocuklarına, kardeşlerine, kız kardeşlerine, hatta kendi canına buğzetmezse benim şakirdim olamaz." **Luka, 14:26**

Yine Luka İnciline göre Hz.İsa şöyle diyor:

"Ben dünyaya ateş atmaya geldim, eğer şimdiden tutuşmuşsa daha ne isterim... Dünyaya selamet getirmeye mi geldim sanıyorsunuz? Size derim ki hayır, fakat daha doğrusu ayrılık getirmeye geldim. Çünkü bundan sonra bir evde beş kişi olacak, üçü ikiye, ikisi üçe karşı ayrılacaklar." (Luka, 12:49-52)

Eski Ahide göre Davud (A.S.) şunları yapıyor:

"Akşamleyin Davud yatağından kalktı ve evinin damı üzerinde geziniyordu, yıkanmakta olan bir kadını damdan gördü, kadının bakılışı çok güzeldi. Davud kadın hakkında soruşturdu, biri onun Hitti Uriya'nın karısı ve Eliam'ın kızı Bat-Şeba olduğunu söyledi. Davud ulaklar gönderip onu getirtti, kadın onun yanına geldi... Davud onunla yattı, kadın evine döndü ve kadın gebe kaldı ve Davud'a gebe kaldığını bildirdi... Davud Yoab'a mektup yazdı ve bu mektubu (Zina etmiş olduğu kadın Bat-Şeba'nın kocası) Uriya ile ona gönderdi. Mektupta, "Uriya'yı şiddetli cenkte ön diziyeye koyun ve onun yanından çekilin ki vurulsun da olsun" diye yazdı. Yoab, şehri muhasara altında tutarken yiğit adamların bulunduğunu bildiği yere karşı Uriya'yı koydu, şehrin adamları Yoab'la cenk ettiler, kavimden, Davud'un kullarından düşenler oldu. Hitti Uriya da öldü... Uriya'nın karısı kocasının öldüğünü işitti.. Yası geçince Davud gönderip onu evine aldı.." II Samuel, 11:2-27

İncillere göre Hz.İsa, babası ölen öğrenciye şöyle diyor :

"Şakirtlerden bir başkası İsa'ya dedi: Ya rab bana izin ver, önce gideyim ve babamı gömeyim, fakat İsa ona dedi: Benim ardımca gel, ölüleri bırak, kendi ölülerini gömsünler." Matta, 8:21-22

Hiz. isa, Havarilerine şöyle hakaret ediyor:

"Ey İmansız nesil.' Ne vakte kadar size dayanacağım." Markos, 9:19

Eski Ahide göre Hz.Yakub'un oğlu Yehuda, gelini ile zina ediyor:

"Yehuda ilk oğlu Er için bir karı aldı ve onun adı Tamar'dı. Yehuda'nın oğlu Er rabbin gözünde kötü idi. Ve rab onu öldürdü... Yehuda dostu Adulam'lı Hira ile Timnat'a, sürüsünü kıranların yanına çıktı. Tamar'a (Yehuda'nın dul gelini) işte kaynatan sürüsünü kırmak için Timnat'a çıkıyor diye bildirildi. O da üzerinden dul-luk esvabını çıkardı, peçesi ile örtündü ve Timnat yolu üzerinde olan Enaim kapısında sarınıp oturdu... Yehuda onu orada görünce kendisini kötü kadın zannetti, çünkü yüzünü kapa-

muştı. Yolda onun yanına inip dedi: Rica ederim gel senin yanına gireyim; çünkü onun kendi gelini olduğunu bilmedi. Tamar dedi: Yanıma girmek için bana ne verirsin? Ve o dedi: Sürüden bir oğlak gönderirim. Tamar dedi: Onu gönderinceye kadar bir rehin verir misin? Yehuda dedi: Ne vereyim? Tamar dedi: Mühürünü, kaytanını ve elindeki değneğini.Yehuda onları ona verip yanına girdi...Üç ay kadar sonra Yehuda'ya: Gelinin Tamar zina etmiştir ve o bu zina ile gebe kalmıştır diye bildirildi. Yehuda dedi: Onu çıkarın, yakılsın. Tamar dışarı çıkarıldığı zaman: Bu şeyler kiminse ben bu adamdan gebe kaldım diyerek rehinleri kaynatasına gönderdi ve dedi: Bak mühür, kaytanlar ve değnek kimindir? Yehuda onları tanıdı..." Tekvin, 38:6-26

Yeni Ahide göre Pavlos kötü insanların ve günahkârların öldürül-meleri gerektiğini şu sözlerle açıklıyor:

"Bütün haksızlık, kötülük, tamah, şerirlik ile dolmuş olarak haset, katil, niza, hile, huysuzluk ile dolu, kötülük söyleyenler, zemmamlar, Allah'ın menfurları, küstah, kibirli, övünücü, kötü şeyler mucidi, anaya babaya itaatsiz, anlayışsız, sözünde durmaz, tabii sevgiden mahrum, merhametsizdirler. Bu gibi şeyleri işleyenler ölüme müstehaktırlar." Romalıları Mektup, I: 29-32

Yuhanna İnciline göre Hz. İsa, hayvanlara sopa ile saldırıyor:

"Yahudilerin fışığı yakındı, İsa Yaruşalim'e çıktı. Mabette sığır, koyun ve güvercin satanlar ile sarrafları oturmakta buldu, iplerden bir kırpaç yapıp hepsini, koyunları da sığırları da mabetten kovdu, sarrafların paralarını döktü ve masalarını devirdi." Yuhanna, 2:13-15

İncillere göre Hz.İsa, İsrail ırkından olmayanları şöyle tahkir ediyor:

"Mukaddes olanı köpeklere vermenin ve İncilerinizi domuzların önüne atmayın ki, onları ayakları altında çiğnemesinler." Matta, 7: 6

İncillere göre Hz. İsa şu sözlerle ırkçılık yapıyor :

"İsa bu Onikileri gönderdi ve onlara emrederek dedi:Milletlerin yoluna gitmeyin ve Samiriyelilerin şehirlerin-

den hiçbirine girmeyin; fakat daha ziyade İsrail evinin kaybolmuş koyunlarına gidin." Matta, 10:5-6

Yeni Ahid şu sözlerle köleliği meşrulaştırarak kölelerin efendilerine itaat etmelerini emrediyor :

"Boyunduruk altında olan kulların hepsi kendi efendile-rini tam hürmete layık sayınsınlar, ta ki, Allah'ın ismine ve talime küfrolunmasın ve iman etmiş efendileri olanlar, kardeş oldukları için onları hor görmesinler, fakat daha ziyade hizmet etsinler; çünkü bu hizmetten istifade edenler iman eyliyen sevgililerdir." Timoteos'a I. Mektup, 6:1-2

Eski Ahide göre Hz. Musa, Mısır'dan çıkarken Yahudilere, Mısırlıların mallarını çalmalarını şöyle tavsiye etmiştir:

"Mısır'dan gittiğiniz zaman eli boş gitmeyeceksiniz, fakat her kaadın komşusundan ve evinde olan misafirden gümüş, altın şeyler ve esvaplar isteyecek, oğullarınızı, kızlarınızı onlarla süsleyeceksiniz ve Mısırlıları soyacaksınız." Çıkış, 3:21-22

Eski Ahidde hırsızlığın yanı sıra faizcilik de şöyle tavsiye edilmektedir:

"Para faizi olsun, zahire faizi olsun, yahut ödünç verilen şeyin faizi olsun, faizle kardeşine ödünç vermeyeceksin. Yabancıya faizle ödünç verebilirsin." Tesniye, 23:19-20

Eski Ahide göre ölmüş hayvan etini satmak caizdir:

"Hiçbir leş yemiyeceksin, onu yesin diye şehirlerinde olan garibe verebilirsin, yahut yabancıya satabilirsin. Çünkü sen Allah' rabbe mukaddes bir kavimsin. Oğlağı anasının sütünde pişirme!" Tesniye, 14:21

Yeni Ahidde şarap içmek şöyle teşvik ediliyor:

"Artık yalnız su içme! Miden ve sık sık gelen rahatsızlıkların için biraz da şarap iç !" Timoteos'a I. Mektup, 5:23

İncillere göre Hz. İsa Havarilerin ayaklarını siliyor:

"İsa yemekten kalkıp esvabını bir yana koydu ve bir peşkir kuşandı. Sonra leğene su koyup şakirtlerin ayaklarını yıkamaya ve kuşandığı peşkirle onların ayaklarını silmeye başladı." Yuhanna, 13:4-5

İncillerde Hz.İsa'nın laubali tavırları şöyle sergileniyor:

"Şakirtlerden biri sofrada İsa'nın başına yaslanmıştı. İsa onu severdi...." **Yuhanna, 13:23**

İncillerde Hz.İsa'nın laubaliliği sadece erkeklere karşı değildir, o kadınlara karşı da laubali ve çok samimî görülüyor:

"Şehirde bulunan bir kadın, bir günahtar kadın, İsa'nın Ferrisinin evinde sofrada olduğunu öğrenince, bir ak mermer kapta değerli yağ getirip onun ayaklarının yanında arkada durdu, ağlayarak ayaklarını gözyaşları ile ıslatmaya başladı ve başının saçları ile ayaklarını sildi ve öptü ve değerli yağ ile meshetti. İsa'yı evine çağıran Ferrisi, bunu görünce içinden dedi: Bu adam peygamber olsaydı kendisine dokunan kimdir ve ne çeşit bir kadındır bilirdi... İsa kadına dönerek Simun'a dedi: Bu kadını görüyor musun? Senin evine girdim, ayaklarım için bana su vermedin; fakat o benim ayaklarımı gözyaşları ile ıslattı, saçları ile sildi. Sen bana bir öpüş vermedin, fakat o geldiğinden beri ayaklarımı durmadan öptü." **Luka, 7:37-45**

Markos İnciline göre Hz.İsa rüzgar ve fırtınayı şöyle azarlıyor:

"Büyük bir kasırga oldu, kayığa dalgalar saldırdı, o derece ki, artık kayık doluyordu. O ise kıçta olup yüz yastığı üzerinde uyuyordu. Onlar kendisini uyandırıp dediler: Muallim helak olmamıza aldırış etmiyor musun? O da uyanıp yeli azarladı ve denize 'sus' dedi, yel dindi." **Markos, 4:37-39**

İncillere göre Hz.İsa, kendini ayyaş ve obur olarak şu şekilde takdim ediyor:

"İmdi bu neslin insanlarını neye benzeteyim? Ve neye benzerler? Çarşı meydanında oturan çocuklara benzerler ki, 'Biz size kaval çaldık siz oynamadınız; biz yas tuttuk siz ağlamadınız' diye birbirlerine çağırırlar. Zira vaftizci Yahya ekmek yemeyerek ve şarap içmeyerek gelmiştir, onda cin var diyorsunuz.İnsanoğlu yiyerek ve içerek gelmiştir, işte, obur ve ayyaş adam, mültezimlerin ve günahtarların dostu diyorsunuz." **Luka, 7:31-34**

Yeni Ahid dul kadınlar hakkında şu aşağılayıcı tabirleri kullanıyor:

"İyi işler için hakkında şahadet olunan, bir erkeğin karısı olup altmış yaşından aşağı olmayan dul kadın, eğer çocuklar büyütmüş, eğer misafir kabul etmiş, eğer mukaddeslerin ayaklarını yıkamış, eğer sıkıntıda olanlara yardım etmiş, eğer iyi işin ardınca gitmişse kaydolsun. Fakat daha genç dul kadınları reddet. Çünkü Mesih'e muhalif olarak nefsanî heveslerine düştükleri zaman evlenmek isterler... Bununla beraber evleri gezerrek aylak olmayı da öğrenirler, ancak yalnız aylak değil, fakat üzerlerine düşmeyen şeyleri söyleyerek başkalarının işlerine karışan boşboğaz olurlar." **Tümoteos'a I. Mektup, 5:9-15**

İncillere göre Hz.İsa, evlenmeyi, hatta erkeklerin kendilerini hadım etmelerini şöyle teşvik ediyor:

"Ben size derim: Kim zinadan ötürü olmayıp karısını boşar ve başkası ile evlenirse, zina eder; boşanmış olanla da evlenen zina eder. Şakirtler İsa'ya dediler: Eğer erkeğin karısı ile hali böyle ise evlenmek iyi değil, fakat İsa onlara dedi: Bütün insanlar bu sözü kabul edemez, ancak kendilerine verilmiş olanlar kabul edebilir, çünkü anadan doğma hadım vardır ve insanlar tarafından yapılmış hadım vardır, göklerin melekütu uğrunda kendilerini hadım edenlere de vardır. Bunu kabul edebilen kabul etsin." **Matta, 19:9-12**

**Yeni Ahide göre Pavlos kadınlar-
dan uzak durmayı şu pasajla telkin ediyor:**

"İmdi yazdığımız şeylere gelince:Adam için kadına dokunmamak daha iyidir." **Korintoslulara I. Mektup, 7:1**

Bir başka pasajda Pavlos, bekârların kendilerini eşleri yerine Allah'a adanmaları yüzünden daha karlı çıkacaklarını şu şekilde açıklamaktadır:

"Kızlar hakkında rabden emrim yoktur, fakat itimada olmak için rab tarafından merhamete nail olmuş bir adam olarak rey veriyorum... İnsanın olduğu gibi kalması iyidir. Kadına bağlı mısın? Çözülmeyle arama; kadından çözülmüş müsün? Kadını arama. Fakat evlenirsen günah etmezsin, bir kız evlenirse günah etmez. Fakat böyle kimselerin bedende sıkıntısı olacaktır. Ben sizi esirgiyorum. Ey kardeşler!.. vakit kısalmıştır, bundan böyle karı-

ları olanlar, karıları yok gibi, ağlayanlar, ağlamıyor gibi... olsunlar. Çünkü bu dünyanın heyeti geçiyor... Evlenmemiş adam, nasıl rabbi hoşnut etsin diye rabbin şeyleri için kaygı çeker; fakat evlenmiş adam nasıl karısını hoşnut etsin diye dünya işleri için kaygı çeker... Evlenmemiş olan kadın ve kız hem bedence, hem de ruhça makaddes olsun diye rabbin şeyleri için kaygı çeker; fakat evlenmiş nasıl kocasını hoşnut etsin diye...kaygı çeker...Kendi kızını evlendiren iyi eder ve evlendirmeyen daha iyi eder." **Korintoslulara I. Mektup, 7:25-38**

Eski Ahidde küfürlü ifadeler şu şekilde yer almaktadır:

"Sen çok oynaslarla fahişelik ettin, yine de bana dön! Rab diyor: Çıplak tepelere gözlerini kaldır bak, seninle nerede yatmadılar? Sen onlar için çöldeki bedevi gibi yolların kenarında oturdun, zinalarınla ve kötülüğünle diyarı murdar ettin." **Yeremya, 3:1-2**

"Sen güzelliğine güvendin ve şöhetin yüzünden fahişelik ettin, yoldan geçen her adamın üzerine fahişeliklerini döktün..kendine renk renk yüksek tepeler yaptın ve onların üzerine fahişelik ettin... bütün mekruh şeylerinde ve fahişeliklerinde gençliğin günlerini aramadın... Yoldan geçen her adama ayaklarını açtın ve fahişeliklerini artırdın. Bol etli komşuların Mısır oğulları ile fahişelik ettin ve beni öfkeliendirmek için fahişeliğini arttırdın... Asur oğulları ile de fahişelik ettin, çünkü doymuyordun, onlarla da fahişelik ettin, yine doymadın... Kildanilerin diyarına kadar fahişeliğini arttırdın, yine bununla da doymadın.. Zina eden, kocasının yerine yabancılar alan bir karısın. Bütün fahişelere hediyeler verirler, fakat sen bütün oynaslarına hediyeler veriyorsun, fahişeliklerin için her yandan sana gelsinler diye onlara rüşvet veriyorsun. Fahişeliklerinde başka kadınlara benzemezsin, çünkü fahişelik etmek için kimse senin ardına düşmüyor." **Hezekiel, 16:15-34**

"Zina ve eski şarapla yeni şarap, akı alır... Çünkü zina ruhu onları saptırdı ve kendi Allahlarından ayrılıp zina ettiler... Kızlarınız, gelinleriniz zina ediyorlar, fahişelik ettikleri zaman gelinlerinizi cezalandırmayacağım... Ey İsrail! Sen zina etsen de bari Yehuda suçlu olmasın. Gılga gelme-

yin, Beyt-aven'e çıkmayın... Çünkü İsrail inatçı bir inek gibi inat etti." **Hoşea, 4:11-14**

"Kavmim için kura atıldılar ve fahişenin ücreti olarak bir erkek çocuk verdiler, içki içsinler diye şarap bedeline bir kız sattılar...." **Yoel, 3:3**

İncillere göre Hz.İsa tembelliği şöyle teşvik ediyor :

"Size diyorum: Ne yiyeceksiniz, yahut ne içeceksiniz diye hayatınız için, ne giyeceksiniz diye bedeniniz için de kaygı çekmeyin." **Matta, 6: 25**

"İsa öğrencilerine dedi: Ne yiyeceksiniz diye hayatınız için, ne giyeceksiniz diye bedeniniz için kaygı çekmeyin. Çünkü hayat, yiyecekten; beden, giyecekten daha üstündür. Kargalara bakın! Onlar ne ekerler, ne de biçerler, ne kilerleri ve ne de ambarları vardır, Allah onları besler, sizler kuşlardan ne kadar daha değerlisiniz?" **Luka, 12:22-24**

"Yine size derim: Devenin iğne deliğinden geçmesi, zengin adamın Allah'ın melekütüne girmesinden daha kolaydır." **Matta, 19:24**

"Yer yüzünde kendinize hazineler biriktirmeyin ki, orada güve, pas yeyip bozar ve orada hırsızlar delip girerler ve çalarlar. Fakat kendinize gökte hazineler biriktirin ki, orada ne güve, ne de pas yeyip bozar ve hırsızlar orada ne delerler, ne de çalarlar." **Matta, 6:19-20**

"Bunun için sizden her kim bütün varından böylece vazgeçmez ise benim şakirdim olamaz." **Luka, 14:33**

Yeni Ahide göre akılsız olmak, akıllı olmaktan daha iyidir:

"Allah hikmetlileri utandırmak için dünyanın akılsız şeylerini seçti, Allah kudretli şeyleri utandırmak için dünyanın zayıf şeylerini seçti." **Korntoslulara I. Mektup, 1: 27**

"Kimse kendi kendisini aldatmasın. Eğer bir kimse aranızda bu dünyada kendisini hikmetli sayarsa, hikmetli olmak için akılsız olsun. Çünkü bu dünyanın hikmeti, Allah'ın indinde akılsızlıktır." **Korntoslulara I. Mektup, 3:18-19**

İncillere göre çarmıha gerildiği sırada Hz.İsa, Allah'a şöyle isyan etmiştir:

"Üçüncü saatı, onu haça gerdiler,

onun üzerinde suç yaftası: 'Yahudilerin kralı' diye yazılmıştı. Biri sağında, biri solunda iki haydudu onunla beraber haça gerdiler. Geçenler' Vay! sen ki mabedi yıkar, üç günde yaparsın, haçtan inerek kendini kurtar' diye başlarını sallayıp ona söverlerdi. Aynı saatlerde başkahnlar, yazıcılarla eğlenerek dediler: O, başkalarını kurtardı, kendisini kurtaramıyor... Altıncı saat olunca, bütün yer üzerine dokuzuncu saate kadar bir karanlık çöktü. Dokuzuncu saatte İsa Yüksek sesle bağırdı : Eloi, Eloi ! Lama sabaktani, ki tercüme edildiğinde, 'Allah'ım, Allah'ım! Niçin beni bıraktın?' demektir." **Markos, 15:25-34**

Zikrettiğimiz bölümlerin anlatılanlardan ne kadar farklı olduğunu rahatlıkla tefrik edebiliriz.Hristiyanlığın aslında bu hükümler doğrultusunda hayatietini devam ettirdiği izahattan varestedir. Biz yine de bu "kutsal metinler" doğrultusunda Hristiyan Batı uygarlığının nasıl bir tarih yazdığını; günümüze kadarki serencamını misallerle gözler önüne seriverelim.

Avrupa'da Kanuni (!) Zulüm Örnekleri:

Miladi 13 81'de zuhur eden bir isyanı bastıran baronlar. 1.500 kişiyi muhakeme etmeden asarak idam etmişlerdir.

1398'de İkinci Richard'm zalimane hakimiyeti başlamıştı. Bu zulme karşı vuku bulan İrlanda isyanı bastırılmış; fakat İrlandalı kadınlarla evlenmek, İrlanda elbisesi giymek, İrlanda adetlerini kabul etmek vatana ihanet sayılmış ve bu ihaneti işleyenlerin bütün emlakinin müsadere olunacağı ilan edilmişti. İrlandalıları manastırlara kabul etmek, onların saz şairlerine ikramda bulunmak suçtu.

1399'da IV. Henri, II. Richard'ı taç ve tahtını terke mecbur ettikten sonra onu öldürmüş, varislerim de hapsetmişti.

1410'da John Badbi, dine ihanet töhmeti ile V. Henri huzurunda yakılmıştır. IV. Henri tarafından halka şu suretle iş-kence yapıldı: "Erkek ve kadın hapse atılır; yerin altında karanlık bir yere sevkolunur; orada çırıl çıplak kuru toprak üzerinde yatılırdı. Bunların altında bir şey bulunmadığı gibi, üstünde de bir şey bulunmazdı. Sırtlarının üstüne yatmaya mahkum

olan açık başlı biçarelerin ayaklarıyla elleri bir ip ile odanın bir köşesine, diğer elleri öteki köşesine bağlanır; vücutlarının üzerine tahammülleri derecesinde taş ve demir konur; ertesi günü kendilerine üç lokma arpa ekmeği verilir, fakat hiç su verilmezdi. Ertesi gün üç yudum, su verilir fakat ekmek verilmezdi. Bunlar ölünceye kadar bu suretle yaşatılırdı."Bu müthiş işkence, III. George'un zamanına kadar meşru görülmüştür.

1415'de John Claidon ile Richard Norman dine ihanet töhmeti ile yakılmışlardır. 1441'de sihirbazlıkla itham edilen astniardan B. Rogers asılmış, Jordain yakılmış bulunuyordu.

1479'da sihirbazlık yapan kadınlar dahi, idam cezasına mahkum olmuş ve idam edilmişlerdir.

1483'de Richard tahtı gasbederek yeğeni V. Edward'ı öldürmüş ve diğer lordları katletmiştir.

1509'da VII. Henri, tahta oturmuş, gazabından bir erkek, şehvetinden de bir kadın kurtulmamış olduğunu gururla ifade ederdi.Bu devirde hükümdara en büyük unvanlar verilmiş, yine bu devirde evvelce görülmemiş hiyanetler vuku bulmuştur.

1532'de yedi kişiyi zehirlemekle zanlı bir adam kaynar suda yakılmıştır.

1535'de dokuz papaz, Henri'nin ruhani nüfuzunu kabul etmedikleri için asılmışlar; baş piskopos Ficher ile Sir Tho Thomas aynı sebepten dolayı kellelerini vermişlerdir. Bu zulümler, bütün Avrupa'yı dehşete salmıştı.

1538'de iki papaz dine ihanet töhmeti ile yakılmıştır.

1540'da Satisbury Komitesi gibi muhterem bir kadın Margaret idam olunmuştu. Kadın, bir canı gibi idam olunmak istemiyerek mukavemet göstermiş, cellat tarafından kolları ve boynu yaralandıktan sonra kellesi vurulmuştu

1549'da İngiltere'nin her tarafmda sefalet ve dilencilik almış yürümüştü. Buna karşı en şiddetli kanunlar neşrolunmuştu. Serserileri ve dilencileri ihbar edenler, onları iki sene müddetle köle olarak kullanıyorlardı.Bu yüzden müthiş bir isyan vukubulmuştu.

1555'de Protestanlar tazyike uğrayarak Oksford'da yakılmışlardı. Cına-

yetler artmış ve bir çırpıda bu suçları işleyenlerden elli suçlu idam edilmiştir. Bu devrin rütbe sahipleri rüşvet ve hırsızlığa sülük etmişlerdi.

1558'de Kraliçe Maria ölmüştü. Bu kraliçenin beş sene devam eden saltanatı zarfında 285 adam diri diri yakılmıştı. Bunların arasında bir piskopos, 21 papaz, 61 kadın ve 4 çocuk bulunuyordu. Aynı zamanda binlerce insan vicdani akidesi yüzünden hürriyet, sıhhat ve malından mahrum olmuştu.

Kraliçe Elizabeth zamanında katolikler, papaya, kraliçeyi tahttan indirme selahiyeti tanıdıkları için diri diri yakılmışlardı.

1587'de Kraliçe Maria'nın 44 yaşında iken kellesi vurulmuştu.

1601'de Kraliçe Elizabeth'in 70 yaşında iken vefat etmesi üzerine yerine geçen I. James dine karşı gösterilen müsamaha aleyhine çıkardığı fermanlar yüzünden Protestanlar, Amerika'ya hicret etmişlerdir.

1603'de James, cinler ve cincilik hakkındaki eserin üçüncü tabını meydana çıkarmış, habis ruhların ne yaptıklarını, sihirbazların ne işler gördüklerini, bunların ne suretle ceza görmesinin icab ettiğini izah etmişti. O zamanın baş piskoposu 'bu eserin ilahi ruhun yardımıyla yazıldığını' söylemişti.

O sırada parlamento, bu esere uygun kanunlar çıkarmış ve şiddetle tatbik edilmişlerdi. XVII. asrın nihayetine kadar İngiltere'de 3.199 kişi sihirbazlık ve büyücülük töhmeti ile mahkum ve idam edilmişlerdi. Bu zavallılar arasında, düşmanları tarafından üç çocuğa sihir yaptıkları iddia olunan iki kadın vardı ki, mahkemenin huzuruna çıkamayacak derecede hasta bulunuyorlardı. Fakat ertesi gün hakim huzuruna çıkarılarak idam hükmünü dinlemeğe mecbur edilmişlerdi.

Biraz da ahlak, edeb, terbiye, ve başka gelenekler üzerinde duralım.

"Azizlerden Hieronymus (Ölümü 420) kendi zamanında Galya'da henüz insan eti yiyenler bulunduğunu yazar. 'Başka kabileler için ne diyebilirim. Ben kendim, gençliğimde Galya'da bir Britanya kabilesi olan Attikatların insan eti yedikleri gözlerimle gördüm' der."

"1200 yıllarında Saizburg'da tek ka-

dınla yaşayan papazlara evliya gözü ile bakılırdı."

"Lüttich piskoposu Heinrich, azlini müteakip 6 Eylül 1281'de yerine tayin edilen rahibi öldürdüğü vakit 16 çocuk babası idi."

"XIII. yüzyılda rahibe manastırında sevicilik almış yürümüşü. XI. yüzyılda İngiltere'de pederasti (livata) mühim bir mesele olmuştu Bilhassa manastırlarda bu anormal sefahat gırla gidiyor, diri diri yakılmak cezası bile bunun önüne geçemiyordu."

"1240 tarihlerinde ölen Jaques De Viry, Paris hayatını tasvir ederken şunları yazar: Fuhuş günah sayılmamaktadır. Orta malı hayat kadınları sokak ve geçit başlarında bekleyerek gelip seçen rahipleri çekip evlerine alırlardı. Ayak direyecek olanların arkasından küfrederlerdi. Bu iğrenç illet, şifasız cüzzam veya öldürücü bir başka hastalık gibi şehri öylesine istila etmişti ki, erkekler homoseksüel olmadıklarını göstermek maksadıyla bir veya bir çok metres tutmayı akıl kârı sayarlardı. Dahası var. Bazan aynı evin üst katı okul, alt katında umumhane bulunur, yukarıda ders okunurken, aşağıda fahişeler icray-ı san'at ederlerdi."

"1526'da Nrünberg'de lağvedilen bir kadın manastırındaki rahibelerin bir çoğu genelevlere dağıldılar. Halbuki bu manastır, kadınlar arasındaki ahlaksızlığı azaltmak, düşmüş kızları kurtarmak için kurulmuştu."

"XVI. yüzyılda her papazın bir odalığı vardı. Papazlar namuslu kadınların masum kalmaları için kanun tarafından buna mecbur edilmişlerdi."

"Chronik" isimli eserinde Baron Zimmern; rahibe manastırlarının çok zaman bir genelevden farksız olduklarını yazar. XVI. yüzyılda da vaziyet bu merkezde idi. Bu gizli fuhuş zaman zaman açıkça da görülüyordu. Nitekim Strazburg'da bir gece bir kadın manastırına bir yıldırım düşüp de yangın çıkınca halk, kapıları kırıp zorla içeri girmişler, çeşitli rezaletlerle karşılaşmışlardı. Bir çok rahibelerin genç erkeklerle koyun koyuna oldukları görülmüştü. O devirlerde manastırların hususi pencelerine gayr-i meşru çocuklar bırakılır, bu çocuklar rahibeler tarafından büyütülürdü. Yangın habisesinde rahibelerin azgınlıklarına alet edilen gençlerin, bu büyütülmüş piç-

ler oldukları anlaşıldı. Bu çocuklar erkeklik çağına gelince ihtiyar, gudubet ve leş kokulu rahibelerin kapatmaları olmuşlardı. Bu gibi manastırlarda ayrıca havuzlar bulunuyor, bu havuzların suları asla boşaltılmıyordu. Çünkü rahibeler doğurdıkları zina mahsullerini bu sulara gömerek boğuyorlardı".

"Polis raporlarına göre 1793 Ekim'inde Paris ihtilal bahçesi, bilhassa Montansier tiyatrosu galerileri her gün yedi ile onbeş yaş arası körpe kızlar, tüysüz oğlanlarla dolup taşar, bu çocuklar yarı çıplak bir halde, gelip geçenlerin gözleri önünde en rezil ah-laksızlıkların faili, mefulü olurlardı."

"Yine o sıralarda faaliyetlerini hızlandıran fuhuşiyat dernekleri opera binasında çıplak balolar verirler, bu balolarda yalnız yüze bir maske takılırdı. Her gün tekrarlanan bu fahişeler balosunun sayısı yüzleri bulur, tam 23 tiyatrodaki halk eski Romalılar, Yunanlılar gibi giyinir, yani çıplak eğlenir." [Kemmerich, (Nak., Gürkan, 48, 49(..)57..]

Günümüze dönersek:

Kızına Tecavüz Eden Haham

Hristiyanların ve Yahudilerin mukaddes kitaplarında yer alan bu ayetlerin aldatmasına kapılan Mukaddes kitap takipçilerinin ahlak dışı eylemleri ayyuka çıkıyordu. 30 Mayıs 2000 tarihli gazetelerde İsrail'de bir hahamın, yani bir din adamının öz kızına karşı gerçekleştirdiği tecavüzü okuyucularına şöyle duyuruyordu:

"Bazı İsrail kaynakları 52 yaşında bir hahamın kızına tecavüz etmek suçuyla tutuklandığını haber verdiler. Kol Hair adlı gazetenin ayrıntılı bir şekilde verdiği habere göre olay, hahamın 15 yaşındaki kızının polise şikayette bulunması üzerine ortaya çıktı.

Yapılan araştırmalar sonucunda hahamın kızına yaklaşık iki yıldan bu yana yani kızının 13 yaşına girdiği tarihten bu yana bu tecavüz etmekte olduğu ortaya çıktı. Karşı olduğu durumdan rahatsız olmaya başlayan kız, bir gün kendi kız arkadaşlarına maruz kaldığı muameleden söz etti. Bunun üzerine arkadaşları onu baba-

sını polise şikayet için teşvikte bulundular. Bunun üzerine kız durumu polise bildirdi ve polis de öz kızına tecavüz eden hahamı tutukladı.

Haham, poliste verdiği ifade de kızıyla *cinsel ilişkide* bulunduğunu itiraf etti, ancak bunu eşinin yani çocuğun annesinin izniyle yaptığını, kızına da böyle bir ilişki için bir baskı yapmadığını zora baş vurmadığını söyledi. Hahamın bu açıklaması üzerine polis anneyi de tutuklayıp ifadesini aldı. Ancak anne kendisinin böyle bir şeyden haberi olmadığını iddia etti.

Cinsel tecavüze maruz kalan kız ise, polise verdiği ifadede annesinin bu durumdan haberi olduğunu ve kendisine böyle bir şeye razı olması için baskı yaptığını söyledi.

Olayla ilgili değerlendirmede bulunan bazı yorumcular, bir takım fanatik hahamlar arasında bu tür sapıklıkların yaygın olduğunu, bu kişilerin Tevrat'taki ve diğer dini kaynaklardaki hükümleri kendi kafalarına göre yorumlayarak bu tür fiilleri için çıkış yolu bulduklarını iddia ettiler. Yapılan yorumlarda fanatik hahamların bu şekilde dini hükümleri saptırmalarının ve kafalarına göre tevil etmelerinin aralarında bu tür ahlaki sapmaların ve çirkin fiillerin git-tikçe yaygınlaşmasının yol açtığına da dikkat çekildi.

Olayla ilgili haberlere Kol Hair dı-şındaki bazı İsrail kaynaklarında da rastlandı." (Akit, 2000)

Zavallı (!) Gay Papazlar

9 Aralık 2000 tarihli Hürriyet gazetesinde, Vatikan'ın resmi yazarı tarafından kaleme alınan ve Kiliselerde dört bir yana dal budak salan Hristiyan din adamları arasındaki *"homoseksüel"* ilişkileri anlatan *"itiraf"* adlı kitapla ilgi bilgiler yer alıyordu.

"Vatikan'ın resmi biyografi yazarı Marco Politi İtalya'da her kademedeki Katolik din adamları arasındaki eş cinsel ilişkileri gün ışığına çıkaran bir kitap yazarak, bir tabuyu yıkmayı ba-

şardı. Üç hafta içinde 5 bin kopya satan "La Confessione" (İtiraf) adlı kitapta kimliği açıklanmayan bir papazın, din adamları arasında yaygınlaşan eşcinsel ilişkilerle ilgili açıklamalarına yer veriliyor.

Bu Papaza göre, bazı eşcinsel din adamları, günah diye eşcinselliğin üstesinden gelmek için hayat boyu mücadele ediyor, büyük eziyet çekiyorlar.

Eşcinselliğin, özellikle genç din adamları arasında daha yaygın olduğunu vurgulayan papaz şöyle konuşuyor.

'Genç olsun olmasın, din adamları eş cinselliklerinin ortaya çıkmasından çok korkarlar. Homoseksüel olduğu meydana çıkan din adamı asla hoş görülmez ve hemen kara listeye alınır.'

Yazar Marco Politi, kitabını yayınlamak için verdiği mücadeleyi şöyle anlatıyor:

'Kitabımı yayınlamaya karar verdikten sonra, yayınevleri ile görüşmeye başladım. Ancak hiçbiri, kitabımı basmaya cesaret edemiyordu. Doğrusu, Vatikan'ın 'yanı başında böyle bir kitabı yayınlamak hiç de kolay eğildi. Ancak sonunda başardım.'(Hürriyet, 2000)

Pekiye neler yapılmalı?

Yapılacak şey, Hristiyanlaştırma çabalarına; hem ferdi, hem toplum ve hem de yetkililer olarak karşı çıkmak mecburiyetindeyiz. Sunulan matlarla değil; araştırılan, hazmedilen ve sahih kaynaklardan öğrenilen bilgilerle karşıya taarruz edilmelidir. Dolayısıyla hem İslâm dinini, hem İslam tarihini, hem de İslam-Türk tarihini ve bu coğrafyayı çok iyi bilmek icap etmektedir. Bu mücadelede iletişim vasıtalarını -büyük, küçük ayırt etmeden- sonuna kadar kullanmalıyız. Bunun yanı sıra İncili ve Hristiyanlığı kaynaklarından öğrenerek misyonerliğe karşı hareket şeklini tespit etmek mümkündür. Gerisi teferruttur. Yeter ki mücadele de samimi hareket edilsin.

KAYNAKÇA

* Yazar

el-HARDLU, İbrahim, et-Tevrat ve'l-Yehüd fi Fikri İbn Havn, Hartum, 1984, (nakleden, Kuzgun, Şaban Dört İncil, Farklılıkları ve Çelişkileri, Ertem Matbaa., 1991-İstanbul)

DAVUTOĞLU, Ahmed, Dini Tamir Davasında Din Tahripçileri, Huzur Yay., İstanbul-1989

KEMMERICH, Max, Tarihte Vak'âlar, Ter.Bahçet Necatigil, (Nak., Ahmet Gürkan, İslam Kültürünün Garbı Medenileştirmesi, Zaman Yay., Ankara)

KUZGUN, Şaban Dört İncil, Farklılıkları ve Çelişkileri, Ertem Matbaa., 1991-İstanbul

ORUÇ, Mehmet, Dinlerarası Diyalog Tuzağı ve Dinde Reform, Arı Yay., İstanbul., 2004,

ÖZEY, Ramazan Vakit Gazetesi, 12.03.2005

POYRAZ, Ergün, Misyonerler Arasında Altı Ay, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, 2004

SAID, Edward, Oryantalizm trc., Nezih Üzel, İrfan Yay., İstanbul.-1998

STRACHAN, J.Nak: Ö.Faruk Harman, (Nak:Kuzgun, Şaban Dört İncil, Farklılıkları ve Çelişkileri, Ertem Matbaa., 1991-İstanbul,)]

TERCÜMAN, Abdullah (Anselmo Tur-neda) Hristiyanlığa Reddiye, Bedir Yay., İstanbul.

WILMINGTON, Leibhard, 1978, (Nak., Oruç, Mehmet, Dinlerarası Diyalog Tuzağı ve Dinde Reform, Arı Yay., İstanbul, 2004)

Akit gazetesi, 30.05.2000

Hürriyet, 9 Aralık 2000

MUHAFAZAKÂR DEĞİŞİM: TÜRKİYE’NİN GELECEK VİZYONU

**DİRİLİŞİMİZ;
MİLLİLİĞİN İHYASINDADIR:
YENİ BİR MUŞTUNUN
HABERCİSİ**

**NEO-CONİZM’İN
EMPERYALİST FİKRİ**

www.yenifikirdergisi.com
yenifikir@hotmaili.com

Denizli Dershane Sektöründe Michael Porter'ın Rekabet Güçleri Araştırması

Celalettin Serinkan*

cserinkan@pau.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Denizli dersane sektörünün mevcut durumunun stratejik yönetim perspektifinden analiz edilmesi ve sektörün gelişimi için stratejik öneriler getirilmesidir. Bu amaçla öncelikle stratejik yönetim yaklaşımı incelenmiş; daha sonra rekabet ve rekabet güçleri incelenmiştir. Bu nedenle için rekabet gücü analiz yöntemlerinden biri olan Michael Porter'in beş güç analizi ile sektör hakkında değerlendirme yapılmıştır. Sonuç ve değerlendirme kısmında ise önceki bölümde yapılan değerlendirme ve analizlerin ışığında sektör için stratejik öneriler getirilmiştir.

1. STRATEJİK YÖNETİM

Stratejik yönetim kurumlar için çok önemli bir kavramdır. İster özel sektör, isterse kamu sektörü olsun stratejik yönetime çok büyük önem vermelidir. Bu yönetim tarzıyla kurum ve kuruluşlar geleceklerini planlayarak beş-on yıl sonra nerede olacaklarını hayal ederek oraya nasıl ulaşacaklarını düşünürler.

1.1. Stratejik Yönetimin Tanımı

Stratejik yönetim işletmelerin göstermiş oldukları performans farklılıklarını ve bu farklılıkların düzenli ve sistematik olarak artmasının nedenini bulmaya çalışır (Barca, 2002:747). Stratejik Yönetim yaklaşımı çerçevesinde yöneticiler örgütü bir bütün olarak düşünerek ve içerisinde faaliyet gösterilen çevre koşullarını değerlendirerek rakiplere karşı en uygun şekilde rekabetçi üstünlüğü nasıl sağlayacakları yönünde bir konum belirlemeye çalışırlar.

İlk başta uzun dönem karar verme yöntemi olarak kullanılan ve algılanan Stratejik Yönetim bugün ise; rekabetçi ve bütüncül bir bakış açısıyla dün, bugün, yarını birlikte ele alan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Stratejik yönetim, şirketin amaçlarına ulaşmada yardımcı olacak verimli strateji ya da stratejiler geliştirmeyi sağlayan kararlar ve faaliyetler bütünüdür (William, 1988:29). İşletmenin vizyonunu gerçekleştirmek için uygulamaya koyacağı stratejiler demetidir. İşletmenin sürekli olarak kendilerini

yenileyerek ve geliştirerek rekabet gücünü arttırmasıdır. İşletmelerin rekabet güçlerinin artması, ülkenin de rekabet gücünün artması anlamına gelecektir.

1.2.Neden Stratejik Yönetim

Çevrenin ve rekabet şartlarının hızla değiştiği bir dünyada işletmelerin operasyonel işlemlerle ayakta durması mümkün değildir. Örneğin, yapılan araştırmalar, Fortune 500 listesindeki şirketlerin üçte birinin yedi yıl içerisinde, rekabetçi konumlarını kaybettikleri ve listenin dışına itildiğini göstermektedir ve (Handy, 1997:15). Günümüzde işletmelerin değişen ve gelişen çevre şartlarına ayak uydurabilmeleri; kaynak ve kabiliyetlerini etkin bir şekilde rekabet avantajına dönüştürebilmeleri için stratejik bir netliğe sahip olma gerekliliği giderek artmaktadır. Artık kesin bir farka ve benzersizliğe nasıl sahip olacakları, farklı müşteri gruplarına rakiplerinden farklı olarak ürünlerini nasıl sunacaklarını açık bir şekilde belirlemeyen işletmeleri yoğun rekabet beklemekte ve buna yak uyduramayan şirketler varlıklarını kaybedeceklerdir. Bu nedenle yöneticilerin kuruma bütüncül yaklaşabilmek için işletme yönetimine stratejik bakış açısı ile yaklaşmak zorunda olmaları, stratejik yönetimin popülaritesini arttırmıştır (Porter, 1997:45).

İşletmenin temel tanımlarından birisi, sahip olduğu kıt kaynakları optimum şekilde kullanarak sınırsız insan ihtiyaçlarını karşılayacak mal ve hiz-

met üretmektir. Bu durumda işletme kıt kaynaklarını hoyratça kullanmamalıdır. En akılcı, en verimli ve nihayetinde en karlı şekilde kaynaklarını kullanmalıdır. Öbür taraftan nasıl ki bireylerin idealleri varsa, işletmelerin de idealleri vardır, yok sa da olmalıdır. İşte stratejik yönetim sayesinde işletmeler ve kurumlar, hem kıt kaynaklarını daha iyi kullanabilirler hem de ideallerini gerçekleştirmeye çalışabilirler. Stratejik yönetim önemini kavrayan kamu sektörü de 2005 yılında devlet kurum ve kuruluşlarında bu yönetim şeklini resmen uygulamaya başlamıştır.

1.3. Rekabetin Tanımı ve Rekabet Gücü

Rekabet kavramının kelime anlamı itibariyle, en az iki kişi, kavram, olay vb. arasındaki bir yarıştan bahsetmek mümkündür. Stratejik bir düşünce yapısını temsil ettiği durumda rekabet kelimesinin ifade edeceği anlam, var olma savaşı vermektir. İşletmeler bu savaşı, stratejik yönetim süreci sayesinde başarı kazanarak varlıklarını sürdürecektir ve faaliyetlerde bulundukları sektörde öne çıktıklarında, rekabet üstünlüğü de elde etmiş olacaklardır.

Rekabet ya da rekabet gücü olarak nitelediğimiz kavram; serbest ve adil pazar koşulları altında, uzun dönemde, kendi ülkesindeki insanların gerçek gelirini de korumak ve arttırmak suretiyle, uluslar arası pazarlarla buluşan mal ve hizmetler üretebilmeye derecesidir (Oughton, 1997:1488). Ge-

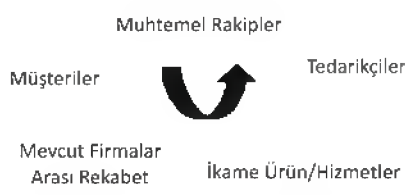
lecek beş yılın, on yılın ve aslında bugünün de pazarlama stratejilerinde; ne ürettiğimiz, nasıl ürettiğimiz, kalite mi yoksa standart belgeli mi olmasından daha çok, üretilen ürünün rekabetçi olup olmadığı ön plana çıkmaktadır (Çiftçi, 2001:1). Rekabet ortamı kavramı ise, rekabet baskısının hissedildiği ve oluşturulduğu bir ortam olarak ifade edilebilir.

İşletmelerin iç ve dış pazarda karşı karşıya kaldıkları rekabet koşulları küreselleşen dünya ile birlikte giderek ağırlaşmaktadır, bu nedenle, varlıklarını sürdürmeye çalışan işletmeler hem iç pazarda, hem de dış pazarda rakipleri karşısında bazı avantajlar elde etmek istemektedirler (Doğan, Marangoz ve Topoyan, 2003:114). Elde etmek istedikleri bu avantajlar işletmenin rekabet gücü olarak ifade edilmektedir.

Rekabet gücü işletmelerin fiyat ve fiyat dışı nitelikler itibarıyla rakiplerine kıyasla daha cazip olacak şekilde, mal ve hizmetlerini dizayn etme, üretme ve pazarlama yetenekleridir (Göl, 1996:31). İşletmelerin diğer işletmelere kıyasla, bir faaliyeti kimi özellikleri itibarıyla çok daha iyi yapabilmesiyle elde edilen avantaj, rekabet gücü olarak ifade edilmektedir.

2. MICHAEL PORTER'IN BEŞ GÜÇ ANALİZİ

Rekabet edebilirlik işletmelerin kaynak, kabiliyet ve varlıkları ile sektörde faaliyet gösteren rakipleri karşısında ayakta kalabilme ve mücadele edebilme durumunu ifade eder (Aktan, 2004:11). PORTER'e göre bir kuruluşun rakiplerini aşması için daima savunabileceği ve koruyabileceği bir fark ortaya koyması gerekmektedir. Aşağıda Porter'ın rekabet güçleri görülmektedir.

(Kaynak: M.E.Porter, Competitive Advantage Creating and Sustaining Superior Performance With a New Introduction, Free Press, New York, 1998, s. 5)

2.1. Endüstriye Yeni Girecek Firmalar Ve Oluşturdukları Tehditler (Muhtemel-Potansiyel Rakipler)

İşletmenin iş çevresinin çekiciliği, aynı iş alanına başka işletmelerin girebilmesini teşvik etmektedir. Stratejik yönetimin günümüzdeki asıl amacı rekabet üstünlüğü sağlamak suretiyle ortalamanın üzerinde getiri elde etmektir. Bunun için stratejik analiz yapılırken, çekici endüstrilere yeni işletmelerin girmek istemelerinin doğal karşılanması gerekmektedir. Yeni girenler, ya son zamanlarda bir endüstride faaliyet göstermeye başlamış olan ya da yakın gelecekte o endüstride faaliyete başlama tehdidinde bulunan işletmelerden oluşmaktadır (Barney, 2001: 79).

Yeni işletmelerin endüstriye girişi ile birlikte endüstrinin rekabet düzeyi artacak ve mevcut işletmelerin performansı düşecektir. Endüstriye girişler, normalin üzerinde performans ve getiri olduğu sürece devam edecek, bütün rekabetçi işletmeler eşit getiri ve performansa ulaştığında ise sona erecektir. Yeni girenler; endüstride faaliyet gösteren işletmelerin pazar payını tehdit edebileceği ve toplam üretim kapasitesini artırıp, arz fazlası oluşturabileceği için önemli fiyat düşüşlerine ve sonuç olarak rekabetçi işletmelerin gelirlerinde azalmaya neden olabileceklerdir.

Sektöre yeni kurulmuş bir işletme ile girilebileceği gibi hâli hazırda faaliyette bulunan işletmelerle birleşme veya onları satın alma şeklinde de girilebilmektedir. Endüstriye girmeyi düşünen firmaların bu kararı vermelerine endüstrinin çekiciliği neden olmaktadır.

Çekici gözüken bir endüstriye girme isteğinde olan işletmelerin iki konuyu dikkate almaları gerekmektedir. Bunlar; endüstriye giriş engelleri ve rakiplerin muhtemel misillemeleridir.

Giriş engelleri, giriş maliyetlerini arttıran endüstri yapısının özellikleridir. Bir kısmı strateji yazınında da ele alınan giriş engelleri, kısaca şöyle açıklanabilmektedir. (Barney, 2001; Gürleyik, 2004; Ülgen ve Mirze,

2004):

Sektöre giriş engelleri

- Dağıtım kanallarına sahip olmama ve mevcut kanallardan yararlanma ihtimalinin bulunmaması
- Sermaye ihtiyacının yüksekliği
- Ölçek ekonomisi
- Endüstride yerleşmiş mevcut markalara bağlılılık ve ürün farklılığı oluşturma zorluğu
- Endüstrideki mevcut işletmelerin maliyet avantajları
- Ürün Farklılaştırma
- Tedarikçi/Ürün değiştirme maliyetlerinin yüksekliği
- Resmi kuruluşların politikaları

Rakiplerden gelebilecek karşı atak (misilleme) beklentisi de işletmelerin yeni bir sektöre girişinde dikkate alınmaları gereken bir başka husustur. Bazen bu misillemeler her iki taraf için de zararlı sonuçlar doğurabilmektedir. Bu tür bir durumu sezinleyen işletmeler, karşılaşabilecekleri muhtemel zararlar yüzünden bu tür endüstrilere girmekten vazgeçebilmektedirler (Ülgen ve Mirze, 2004: 96:97).

Yeni girenleri caydıran faktörler, endüstriye göre değişmektedir. Sözgelimi, otomobil endüstrisinde; ürün farklılaştırma ve ölçek ekonomileri, imalat sanayi işletmeleri için ise önemli miktarlarda sermaye gereksinimi başta gelen faktörler arasındadır (Dess ve Miller, 1993: 57).

2.2. İkame Ürün/Hizmet Tehdidi

Genel anlamda bir sektördeki tüm işletmeler, ikame ürünler üreten sektörlerle rekabet içindedir. İkame ürün veya hizmetler, hemen hemen aynı tüketici gereksinimlerini farklı şekillerde karşılamaktadırlar. İkame ürünler, endüstrideki işletmelerin kârlı bir şekilde belirleyebilecekleri fiyatlara bir üst sınır koyarak bir sektörün potansiyel getirilerini kısıtlar, yani ikame ürünlerin etkisi sektörün genel talep esnekliği olarak özetlenebilir (Porter, 2000: 28).

Burada söz konusu olan, sektör şartlarının meydana getirdiği bir rekabet

bet durumu olmayıp, piyasaya sektör dışından gelebilecek olası bir rekabet durumu ve bunun sonucunda işletmenin ürettiği ürüne alternatif bir ürünün piyasaya girme olasılığı vurgulanmaya çalışılmaktadır. Bir ürünün ikamesi varsa, tüketiciler en küçük fiyat hareketliliği durumunda talep, fiyat karşısında esnek olduğu için ikame ürünlere kayabilmektedirler. Sözgelimi geride kalan on yıl içinde Türkiye'de de faaliyet gösteren acil posta dağıtım işletmelerinden Federal Express, DHL ve UPS gibi işletmeler; faks, e-posta ve daha farklı iletişim araçları ile doküman ve evrak transferinin yaygınlaşması yüzünden çok ciddi ikame ürün tehdidi ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu durum, söz konusu işletmelerin kâr marjlarının daralmasına ve bunun sonucunda da on-line ürün dağıtımını gibi farklı ürün arayışlarına yönelmelerine sebep olmuştur (Grant, 2002: 73).

Öte yandan ikame malların potansiyel rakip olup olamayacağı; değişen tüketici eğilimlerine, ikame mallara geçmenin maliyetine ve ikame malların yarar- fiyat-kalite üstünlüğüne sahip olması gibi koşullara bağlıdır (Ülgen ve Mirze, 2004: 97).

2.3. Tedarikçilerin Pazarlık Gücü

Endüstri içi ilişkilerde işletmenin stratejik kararlarını etkileyecek faktörlerden bir diğeri, işletmeye mal ve hizmet sağlayan tedarikçilerin yüksek pazarlık gücüne sahip olup olmamalarıdır. Pazarlık gücü yüksek tedarikçiler, işletmeyle ilişkilerinde çoğu zaman kendi kararlarını kabul ettirebilecek, bu nedenle de işletme kendi stratejik karar ve davranışlarını seçme ve uygulama konusunda tam esnekliğe sahip olamayabilecektir. Tedarikçilerin pazarlık gücü az ise bu durumda işletme, tedarikçilerle olan ilişkilerinde taleplerini tedarikçilere kabul ettirebilecek ve dolayısıyla kendi stratejilerini özgür olarak uygulayabilecektir.

Tedarikçiler, bir endüstrideki işletmelerin performansını, ya ürünlerinin fiyatlarını yükselterek ya da kalitesini düşürerek tehdit edebilmektedirler. Bir endüstride elde edilen normalin üzerinde kâr bu iki yoldan

biriyle tedarikçilere aktarılmaktadır. Bir endüstride tedarikçileri güçlü kılan koşullar şunlardır (Ülgen ve Mirze, 98-99; Porter, 2000: 34-35; Barney, 2001: 96):

Tedarikçileri güçlü kılan koşullar:

- Girdilerin Farklılaştırılması
- Tedarikçilerin Geçiş Maliyetlerinin Yüksekliği
- İkame Girdilerin Varlığı/Yokluğu
- Tedarikçilerin Yoğunlaşması
- Tedarikçiler için Satış Hacminin Önemi
- İleriye Doğru Entegrasyon Tehdidi

2.4. Müşterilerin Pazarlık Gücü

Bir endüstrideki üreticiler ve onların alıcıları arasındaki yani müşterileri arasındaki ilişkilerin gücünü belirlemeye yönelik analizler, üreticiler ve onların tedarikçileri ile olan ilişkilerinin analizleri ile büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Alıcılar, sektörün kârlılığına mal olacak şekilde fiyatları aşağıya çekmeye çalışarak, satın aldıkları malların veya hizmetlerin miktarını azaltarak daha kaliteli mal ve hizmet için pazarlık etmek suretiyle pazarlık güçlerini kullanmaktadırlar. Bu nedenle bazen alıcıların isteklerinin büyük bir çoğunluğu işletmelerce yerine getirilmek zorunda kalılabilmektedir.

Bu noktada müşterilerin pazarlık gücü; fiyata duyarlılık ve nispi pazarlık gücü olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadır. Bir endüstrideki alıcıların fiyat duyarlılığı aşağıda sıralanan dört temel faktöre bağlıdır (Porter, 2000: 6; Grant, 2002: 80):

- 1) *Marka Bağımlılığı*: Alıcılar belirli ürünlerle ilgili belirli markalara bağımlı olarak tüketim davranışları gösteriyorlarsa bu tür alıcıların fiyat duyarlılığı olmayacaktır. Yani talebin fiyat esnekliği marka bağımlılığı nedeniyle ortadan kalkmış olacaktır.
- 2) *Ürün Farklılaştırma*: Alıcılar tarafından satın alınan ürün/hizmet standart veya farklılaştırılması

zor ise alıcıların tehdit gücü artacaktır.

- 3) *Alıcıların Elde Ettiği Yarar*: Alıcıların elde ettiği yarar marka bağımlılığında olduğu gibi fazla ise fiyata fazla duyarlı olmayabileceklerdir.

- 4) *Alıcılar Arasındaki Rekabet*: Alıcılar arasında rekabet ne kadar yüksekse satıcıların fiyat kırma isteği o kadar azalacaktır.

Alıcıların nispi pazarlık güçlerini etkileyen faktörler ise şunlardır (Grant, 2002: 82; Porter, 2000: 32; Barney, 2001: 98):

- Alıcıların, tedarikçilere nazaran büyüklüğü ve yoğunlaşmaları
- Alıcıların geçici maliyetlerinin çok az olması
- Alıcıların eksiksiz bilgiye sahip olmaları
- Geriye entegrasyon kabiliyeti
- İkame ürünlerin başarısı.

2.5. Mevcut Firmalar Arasındaki Rekabet

Bir endüstrideki işletmeler karşılıklı olarak birbirlerini etkiledikleri ve birbirlerine bağımlı oldukları için bir işletmenin herhangi bir faaliyeti, diğerlerinin rekabetçi tarzda cevap vermelerine sebep olabilmektedir. Rekabetin yoğunluğu, bir işletmeye rakipleri tarafından meydan okunduğu veya pazar pozisyonunu geliştirme fırsatı tanıdığı zaman artabilmektedir. Serbest piyasa ekonomisi şartlarının geçerli olduğu çoğu endüstride, işletmeler arasında yüksek düzeyde rekabet vardır. Bu rekabet genellikle; fiyat yoğun rekabet, ürün farklılaştırma ve ürün geliştirme şeklinde gerçekleşmektedir (Dess ve Miller, 1993: 60).

Rekabetin bazı biçimleri, özellikle fiyat rekabeti oldukça istikrarsız olduğundan, kârlılık açısından tüm endüstriyi daha kötü duruma getirme eğilimindedir. Fiyat kırma hamleleri, rakipler tarafından hızla ve kolayca izlenebilir ve fiyatlar bir defa eşitlendiğinde, talebin sektör fiyat esnekliğinden yeterince yüksek olması durumu dışında, tüm işletmelerin ge-

lirleri azalabilmektedir. Diğer yandan reklâm savaşları, tüm işletmelerin yararına olacak şekilde, talebi veya endüstrideki ürün farklılaştırma düzeyini artırabilmektedir.

Rekabetin yoğunluğu, endüstri kaynaklı ve karşılıklı etkileşim halinde olan birtakım yapısal faktörlerin sonucudur. Bu faktörler maddeler halinde şöyle ele alınabilmektedir:

- **Yoğunlaşma:** Yoğunlaşmadan kastedilen bir piyasada rekabet eden işletmelerin sayı ve büyüklük olarak dağılımıdır. Bu yoğunlukla yoğunlaşma oranı ile ölçülür. Örneğin dört işletmenin yoğunlaşma oranı denilince en büyük dört işletmenin pazar payı anlatılmak istenmektedir (Barney, 2001: 93).
- **Farklılık Gösteren Rakipler:** Farklılık gösteren durumları ve çoğu kez farklı olan hedefleri nedeniyle, yabancı rakipler, genellikle sektöre büyük bir çeşitlilik katarlar. Aynı şekilde küçük üretim veya hizmet firmalarının sahibi olan işletmeciler de sektöre çeşitlilik katabilirler. Çünkü kendi şirketlerinin sahibi olmanın getirdiği bağımsızlıklarını korumak için, yatırdıkları sermayeden elde ettikleri normalin altında getiri oranları ile yetinebilirler. Oysa aynı durum büyük işletmeler için kabul edilemez niteliktedir ve rasyonel değildir. Bu tip bir endüstride küçük işletmelerin tavrı büyük işletmelerin kârlılıklarını sınırlandırabilmektedir (Porter, 2000: 24).
- **Çıkış Engelleri:** Çıkış engelleri, işletmelerin yatırımlardan düşük veya negatif getiri elde etmelerine sebep olan ekonomik, stratejik ve duygusal faktörlerdir.
- **Aşırı Kapasite:** Aşırı kapasite, faaliyet gösterilen endüstriye de bağlı olarak dönemsel bir özellik gösterebildiği gibi, fazla yatırım veya talepteki düşüşten kaynaklanan yapısal bir problemin parçası da olabilir. Buradaki sorun aşırı kapasitenin eritilip

eritilemeyeceğidir (Grant, 2002: 79).

- **Yüksek Sabit Maliyetler veya Depolama Maliyetleri:** Yüksek sabit maliyetler, tüm işletmeler üzerinde, ortada fazla kapasite olduğunda kapasiteyi doldurmak için çoğu kez hızlı fiyat kırmalarına yol açan güçlü baskılar yaratabilmektedir.
- **Endüstrideki Yavaş Büyüme:** Endüstrideki büyüme yavaş olduğu zaman rekabetçilik artı eğilimi göstermektedir. Bu durumda satışlarını artırma yolunu arayan işletmeler, çözümünü mevcut rakiplerinin pazar paylarından pay almaya çalışmakta bulmaktadırlar (Barney, 2001: 93).
- **Ürün/Hizmet Farklılaştırma:** İşletmeler bir endüstrideki ürünlerini farklılaştırmakta zorlandıklarında endüstrinin rekabetçilik eğilimi azalmaktadır. Ürün farklılaştırma stratejik bir seçenek olarak uygulanmadığında işletmeler, fiyat temelli rekabet için genellikle zorlanmaktadır. Fiyat yoğun rekabet, yüksek rekabetçi endüstrilerin tipik özelliğidir.

Günümüzde hangi sektörde olursa olsun yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Ülkemizin dünya ile entegre olmasıyla beraber bu rekabet hızla artmaktadır. Gelişmişliğin önemli bir göstergesi olan hizmet sektöründe de rekabet artmıştır. Hizmet sektörü içinde yer alan ve eğitim sektörünün vazgeçilmezlerinden biri haline gelen dershane sektöründe de yoğun bir rekabet yaşanmakta ve bu tür işletmeler sürekli kendilerini yenilemek ve geliştirmek için çaba sarfetmektedirler.

3. DENİZLİ DERSHANEÇİLİK SEKTÖRÜNDE REKABET ARAŞTIRMASI

Denizli ülkemizde eğitime önem veren illerin başında gelmektedir. Eğitim işi, zahmetli fakat geriye dönüşü çok fazla olan bir uğraşıdır. Denizli'deki aileler maddi güçlerini zorlayarak çocuklarını dershanelere gönderdikleri gibi, üniversite mezunu

olan insanlar da KPSS, ALES, ÜDS, vs. gibi nedenlerle dershanelere gitmektedir.

Denizli'de son yıllarda Dershane sayısında da hızlı bir artış göze çarpmaktadır. Bu da rekabeti arttırdığı gibi müşteri olarak nitelenebilen öğrenci ve veli kitlesinin memnun edilmesini de beraberinde getirmektedir. Bu çalışmada, Denizli dershane sektöründeki muhtemel rakipler, müşteriler, tedarikçiler, mevcut rekabet ve ikame hizmetler incelenmektedir.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın amacı, Porter'ın üzerinde durduğu beş gücün Denizli Dershaneçilik sektöründeki uygulamalarını incelemektir. Araştırma tanımlayıcı bir araştırma olup mevcut durum analiz edilip katılımcıların görüşleri alınarak bazı değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Araştırmanın evreni, Denizli Dershaneçilik Sektöründe çalışan idareci, öğretmen ve diğer çalışanlardan oluşmaktadır. Denizli merkezde yer alan 70 dershane içinde yer alan grup ve KPSS dershaneleri araştırmanın dışında tutulmuştur. Geriye kalan 40 dershane araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Tespit edilen 40 kurumda vazife yapan yönetici, öğretmen ve idari personel araştırmanın kapsamına alınmıştır. Araştırma sonucunda geçerli katılımcıya ulaşılmıştır.

Bu araştırmada anket ve mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırma için ölçek hazırlanmış ve birinci grupta demografik sorular alırken ikinci grupta Porter'ın beş büç analizi için oluşturulmuş olan ifadeler yer almıştır. (Ülgen ve Mirze: 2004: 148-149). Ölçek beş gruptan oluşmuş beşli nominal ölçek kullanılmış ve 44 ifade yer almıştır.

Araştırmayı katılmayı kabul eden katılımcıların görüşme formunda yer alan soruları içtenlikle cevaplandırdıkları varsayılmaktadır. Araştırma sırasında çalışanların işveren baskısı sebebiyle sorulara doğru cevap vermemesi, çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Elde edilen verilerin çözümlemesinde veriler istatistik yöntemi ile de-

ğerlendirilmiştir. Örneklemeye alınan bireylerden elde edilen veriler SPSS 16.00 kullanılarak çözümlenmiştir. Problem ve alt problemlerin özelliği göz önünde bulundurularak, dağılımları belirlemede yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Gruplararası farklılıkları belirlemek için ise t testi ve anova testleri kullanılmıştır.

Araştırmanın güvenilirliği, 74 olarak bulunmuştur. Araştırmanın geçerliliği için literatür incelenmiş ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Faktör geçerliliği için ise faktör analizi yapılmış ve ifadelerin faktör yüklerinin, 50'den yüksek olduğu tespit edilmiştir. KMO değeri, 622, Bartlett's Chi-Square 3355, 337, df değeri, 903 ve anlamlılık, 000 olarak bulunmuştur.

3.2. Demografik Bulgular

Dershane sektöründe çalışan müdür, öğretmen ve çalışanlara yönelik yapılan bu araştırmaya toplam 137 kişi cevap vermiştir. Katılımcılara ilişkin demografik bulgular Tablo 1'de gösterilmektedir.

Denizli Dershanecilik Sektörüyle ilgili yapılan bu araştırmada, %52 erkek ve %48 bayan çalışan katılmıştır. Çalışanların yaş durumlarına bakıldığında %63'ü 21-30 yaş grubu içerisindeydi. Bu yaş grubundan sonra 31-40 yaş grubu arasında %34 kişi yer almaktadır. Kırk yaş ve üzeri yaş grubu ise çalışanların %4'lük bir oranla oldukça azaldığı görülmektedir. Bu da dershane sektöründe genç eğitimcilerin tercih edildiği anlamına gelebilecek bir veridir. Zira orta yaş üstü grup neredeyse yok denebilecek nispettedir. Özel sektörün yaşlı eğitimcileri talep etmediği fikrini akla getirmektedir. Orta yaş grubu dediğimiz 41-50 yaş katılımcıların daha y. ziyade idareci ya da kurucu olması kuvvetle muhtemeldir.

Eğitim durumlarına bakıldığında, dershane sektörünün özelliği gereği, katılımcıların tamamına yakını üniversite mezunudur. Üniversite mezunlarının çok yüksek olması dershane sektöründeki eğitimcilerin öğretmen olması bunda en büyük etkidir. Lise ve ilköğretim mezunlarının azlığı onların kurucu ya da idari çalışan ihtimalini güçlendirmektedir.

Tablo 1: Demografik Bulgular

Değişkenler	Sayı	%
Cinsiyet		
Erkek	71	51,8
Kadın	66	48,2
Yaş		
21-30	86	62,8
31-40	46	33,6
41-50	5	3,6
Eğitim Durumu		
İlkokul	1	,7
Lise	6	4,4
Üniversite	130	94,9
Medeni Durum		
Evli	77	56,2
Bekâr	60	43,8
Çalışma Süresi		
1 yıldan az	36	26,3
1 - 3 YIL	61	44,5
3 - 6 YIL	28	20,4
6 - 10 YIL	10	7,3
10 yıldan fazla	2	1,5
Görevi		
Kurucu	2	1,5
Müdür	9	6,6
Öğretmen	112	81,8
Halkla ilişkiler	14	10,2

Medeni durum bakımında ankete katılanların çoğu evli olmakla birlikte bekâr oranı da evli olanlara yakınlığı ile dikkat çekmektedir. Evliler ile bekârların arasındaki farkın belirgin olmayışının temel sebebinin dershane sektöründeki genç eğitimci tercihin etkili olduğu ifade edilebilir. Yaş gruplarının genç olması ve evliliğin geç olmasına esas sebebin genç eğitimcilerinin belki de gelecek endişesinin veya kariyer yapma amacının ön plana çıkması bunda etkin bir faktör olduğu söylenebilir.

Çalışma sürelerinde ise 1-3 yıllık süreler daha yoğunlukta olup on yılı aşanların adedi hemen hemen yok mesabesindedir. Çalışmada da görüldüğü üzere uzun süre çalışanlar daha çok dershane sahipleri ya da idari görevde olanlardır. Çalışmamıza katılanların çalışma sürelerinin azlığı; özellikle bir yıldan az ve 1 ile 3 yıl çalışanların adedinin diğerlerinin iki katından bile fazla olması dershane sektöründeki geçirgenliğe işaret eder. Bunda özellikle dershaneler arası gelgitlerin bu süre azlığında çok etkili olduğu muhakkaktır. Zaman sürelerinin

kısıllığında iki hususun ön plan çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir: Nitelik seviyesi yüksek olan eğitimcilerin başka dershanelerde rahatlıkla iş bulması ve bu vasfını pazarlık konusu yapması; diğer husus ise kaliteli bir eğitimcinin bulunduğu dershane fazla kalmaması da bu sürenin kısalığına işaret olabilir.

3.3. Ölçeğe İlişkin Bulgular

Porter'ın belirlediği rekabet faktörleri arasında 5 güç araştırmaya konu edilerek Dershane sektöründe çalışan kişilerin eğitimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 2'de ölçekte sorulmuş olan beş boyutla ilgili katılımcılara ait ortalamalar yer almaktadır.

Cevaplayıcılar piyasadaki rakiplerini genel olarak iyi tanımaktadırlar. Rakiplerin güç durumlarını da kısmen dengesiz olarak belirtmektedirler piyasanın gelişim hızını da kısmen daralan şekilde algılamakta oldukları rekabetin şiddetini kısmen dostça tanımlamışlardır sabit giderlerin toplam giderler içindeki payının oldukça yüksek olduğunu, kapasite artırımının oldukça zor olduğunu, ana hizmetlerin standart ve kalitesinin oldukça farklı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ise hizmeti algılamalarının çok farklı olduğu ve işi terk edebilmenin oldukça zor olduğunu düşünmektedirler.

Araştırmaya cevap veren kişiler dershane sektöründe ölçek ekonomisinin orta derecede önemli olduğunu, bulunduğu alandan çıkıp aynı sektörün başka bir alanında faaliyete başlama olarak tanımlanan dikey entegrasyonun (dikey büyüme) hiç avantaj sağlamayacağını düşünmektedirler. Muhtemelen o alanlarda da rekabetin yoğun olması, cevaplayıcıları böyle düşündürmektedir. Sabit yatırımların çok özel yatırımlar olduğu ve öğrencilerin dershane konusunda marka bağlılıklarının çok yüksek olduğu görülmektedir.

Denizli dershane sektöründe dershane hizmetlerinin tedarikçisi konumunda işletme sayısının fazla olduğu, tedarik ürünlerinin genelde standart olduğu ve tedarikçilerin uzmanlıklarının bu sektörde çok önemli olduğu ve tedarikçiler arasında dershane sektörüne girenlerin oldukça fazla olduğu bulunmuştur.

Müşteri konumundaki öğrencilerin pazarlık güçlerine bakıldığında; ana hizmet grubundaki öğrenci sayısı

Tablo 2: Piyasadaki Rekabetin Şiddeti

Piyasadaki Rekabet Durumunun Ölçülmesi	Mean	Std. Deviation
B1.Rakiplerin sayısı ve algılanan tanınma durumları	4,1241	1,14047
B2.Rakiplerin yetenek ve güç durumu	2,6496	1,14141
B3 Piyasanın gelişim hızı	2,6423	1,53746
B4 Ana hizmet yaşam eğrisinin durumu	3,2117	,99580
B5 Algılanan rekabet şiddeti	2,7810	1,33788
B6.Sabit yatırımların özelliği	2,8971	,96823
B7 Sabit yatırımların toplam yatırımlar içindeki durumu	2,8686	,98382
B8 Sabit giderlerin toplam giderler içindeki durum	3,2044	1,01560
B9.Kapasite artırabilme durumu	2,5182	1,05093
B10.Ana hizmetlerin standart, benzerlik ve farklılık durumu	3,2336	1,27339
B11 Öğrencilerin hizmetini algılama durumu	2,1898	1,32028
B12 İşi terk edebilme konusunda algılanan durum	3,1022	1,13943
Grup ortalaması	2,9534	,46401

Tablo 3: Muhtemel Rakiplerin Gücü

Piyasaya Yeni Girebilecek Muhtemel Rakiplerin Oluşturduğu Tehditlerin Ölçülmesi	Mean	Std. Deviation
C13 Piyasada ölçek ekonomisinin önem derecesi	2,6058	1,08707
C14.Piyasada dikey entegrasyonun ilave avantaj sağlama durumu	2,2044	1,20134
C15 Sabit yatırımların özelliği	3,2336	1,02371
C16 Sabit ilk yatırım tutarı	2,7299	,94327
C17.İşi bırakma veya değiştirme durumunda karşılaşılabilecek maliyetler	2,1971	1,38712
C18.Mevcut hizmetlere olan öğrenci marka bağlılığı	1,8467	1,20593
C19 Öğrencilerin mevcut hizmetleri algılama durumu	2,0219	1,28605
C20.Resmi makamların sektördeki yapıcı ve düzenleyicilik derecesi	2,2920	1,43055
C21 Mevcut işletmelerin muhtemel karşı tavır ve reaksiyonlarının şiddeti	2,1825	1,21401
Grup ortalaması	2,3682	,65841

Tablo 4: Tedarikçilerin Gücü

Piyasaya Yeni Girebilecek Muhtemel Rakiplerin Oluşturduğu Tehditlerin Ölçülmesi	Mean	Std. Deviation
D22.Ana tedarik maddelerini üreten tedarikçi sayısı	1,6642	1,04514
D23 Tedarik piyasasındaki rekabet şiddetinin derecesi	1,8321	1,00418
D24 Tedarik maddelerinin farklı veya standart durumu	3,0000	1,31731
D26.Tedarikçilerin tedarik mallarındaki uzmanlık derecesinin önemi	3,7153	1,29450
D27.Tedarikçilerin toplam satışları içinde işletmenin bulunduğu pazarın payı	2,7956	,85868
D28 Geçmişte tedarikçi olan işletmeler arasından işletmenin bulunduğu pazara dikey entegrasyonla girenlerin sayısı	3,6861	1,29338
D29.İşletme hizmet piyasasındaki karlılık durumu	2,766	,8850
D30 İşletmenin mevcut tedarikçilere bağımlılık derecesi	2,5255	1,21316
D31 Tedarik edilen maddelerin farklı ürünlerle ikame edilebilme durumu	2,2482	1,03456
Grup ortalaması	2,6926	,45339

sının normal oranda olduğu, bu sektörde rekabetin oldukça şiddetli olduğu, öğrenciler arasında stratejik işbirliklerinin düşük olduğu ve işletmelerin mevcut öğrencilere çok bağımlı oldukları anlaşılmaktadır.

Dershanecilik sektöründe işletmenin ve verdiği hizmetin ikamesinin oldukça fazla olduğu söylenebilir. Ana hizmetin talep elastikliğinin orta derecede olduğu söylenebilir. Dolayısıyla öğrencilere sunulan fiyat sadece öğrencinin belirlediği bir fiyat değil, dershaneler de kendi fiyat standartlarını belirlemekte ve talep de görmektedirler.

3.4. Ölçeğe ilişkin İstatistiksel Analizler

Bu kısımda araştırma verilerine dayanarak demografik verilerle ölçek verileri karşılaştırılarak gruplar arasında ölçeğin boyutları bakımından farklılıkların olup olmadığı tespit edilmeye çalışılacaktır.

Erkek ve bayan çalışanlar açısından yukarıdaki madde numaraları açısından anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Rakiplerin yetenek ve güç durumu, sabit yatırımların durumu, ölçek ekonomisi, hizmetin yaşam eğrisindeki durum gibi konularda farklılık gözlenmiştir. Farklılıklar bayanlardan kaynaklanmıştır. Çünkü bayanların verdikleri cevapların ortalaması erkeklere nazaran daha yüksektir.

Yaş grupları açısından analize dahil edilen 44 ifade içinde sadece 9 tanesinde farklılıklar tespit edilmiştir. Gruplar algılanan rekabet şiddeti, sabit yatırımların toplam yatırımlardaki oranı, işi terk edebilme, tedarik maddelerinin standart durumu ve karlılık durumu gibi alanlarda gruplar arasında anlamlı farklılıklar vardır.

Medeni durum açısından gruplar arasında 10 değişik ifadede farklılıklar bulunmuştur. Algılanan rakiplerin sayısı, rakiplerin yetenekleri, tedarikçilerin toplam satışları içinde işletmenin bulunduğu pazarın payı, ana hizmetin öğrenci gözünde standart durumu gibi ifadelerde farklılıklar bulunmuş-

tur. Burada ise evlilerin verdikleri cevapların ortalamaları bekârlarinkine göre daha yüksektir.

SONUÇ

Ülkemizde 2001 krizinden sonra hızlı bir şekilde her alanda toparlanma ve iyileşme görülmektedir. Stratejik yönetim açısından bunun sürdürülebilir olmasının yanı sıra istikrarlı bir şekilde devamlı yükselmesi önem arz etmektedir. Eğitim alanında da ülkemizde çok büyük gelişmeler olurken dersane sektörü de bundan nasibini almaktadır.

Denizli dershanecilik sektöründeki mevcut durumu analiz etmek ve bu sektörde çalışanların görüşlerini almak için yapılmış olan bu çalışmada; Denizli Dersane sektöründe yoğun bir rekabetin yaşandığı, öğretmenlerin rekabete ayak uydurmak için sürekli bilgilerini arttırdıkları, çalışanların bu piyasayı oldukça iyi bildikleri, müşteri olarak değerlendirilen öğrencilerin oldukça araştırmacı ve seçici davrandıkları anlaşılmıştır.

Yoğun bir rekabetin yaşandığı bu alanda, uzun vadeli olarak dersane öğretmenlerinin aynı işyerinde kalamadıkları ve yaş ortalamasının ise oldukça genç olduğu görülmüştür. Araştırma aracı olarak seçilen Porter'ın rekabet analizi için kullandığı beş güç açısından bir değerlendirme yapılması durumunda; piyasadaki rekabetin oldukça şiddetli olduğu, muhtemel rakiplerin her zaman tehdit oluşturduğu, tedarikçilerin fazla olması sebebiyle burada da rekabetin yoğun olduğu, dersane sektöründe her zaman ikamenin mümkün olduğu ve öğrencilerin pazarlık güçlerinin de olduğu bulunmuştur.

Sonuç olarak dersane sektöründe rekabette ayakta kalmak için yöneticilerin sürekli olarak kendilerini ve örgüt yöntemlerini yenilemeleri ve diğerlerinden farklı olan yönlerini kuvvetlendirmeleri gerekmektedir.

Tablo 5: Öğrencilerin Pazarlık Gücü

Öğrencilerin Pazarlık Gücünün Ölçülmesi	Mean	Std. Deviation
E32. Ana hizmetlerdeki öğrenci sayısı	2, 5620	1, 07006
E33 Hizmet piyasasındaki rekabet şiddetinin derecesi	3, 8613	1, 05149
E34. Piyasadaki öğrenciler arasında stratejik işbirliği olasılıkları	2, 3942	1, 09382
E35. Hizmetlerin öğrenci nezdindeki farklı veya standart durumu	2, 2190	1, 08949
E36. İşletme hizmet piyasasındaki karlılık durumu	2, 7372	, 97972
E37 İşletmenin mevcut öğrencilere bağımlılık derecesi	3, 9197	1, 18234
E38. Ana hizmetlerin farklı hizmetlerle ikame edilebilme durumu	2, 5693	1, 10344
Grup ortalaması	2, 8947	, 44312

Tablo 6: İkame Hizmetlerin Tehdidi

Piyasaya Yeni Girebilecek Muhtemel Rakiplerin Oluşturduğu Tehditlerin Ölçülmesi	Mean	Std. Deviation
F39 Ana hizmetlerin öğrenci nezdinde farklı ve standart durumunun tesbiti	2, 4380	, 86485
F40. Öğrencilerin işletmeye ve hizmetlere bağımlılık derecesi	3, 1606	1, 42061
F41 Öğrencilerin ikame hizmetlere geçiş maliyeti	2, 5839	, 98251
F42. İkame hizmetlerin ana hizmetlere göre yarar-fiyat-kalite üstünlük durumu	3, 5182	1, 14469
F43 Ana hizmetlerin hizmet yaşam eğrisindeki konumu	2, 9635	, 79898
F44 Ana hizmet talep elastikliği	2, 7445	, 86627
Grup ortalaması	2, 9015	, 57613

Tablo 7: Cinsiyet açısından t testi bulguları

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
	F	Sig.	t	df
B2	5, 013	, 027	, 131	135
B4	4, 507	, 036	, 509	135
B7	9, 350	, 003	-1, 337	135
B8	9, 377	, 003	, 755	135
B9	4, 637	, 033	-, 129	135
C13	9, 606	, 002	, 625	135
C16	5, 248	, 024	-, 511	135
C21	4, 284	, 040	-, 697	135
F43	4, 184	, 043	2, 529	135

Tablo 8: Yaş Grupları Açısından ANOVA Bulguları

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
B5	Between Groups	11, 138	2	5, 569	3, 213	, 043
	Within Groups	232, 292	134	1, 734		
	Total	243, 431	136			
B7	Between Groups	7, 647	2	3, 823	4, 132	, 018
	Within Groups	123, 988	134	, 925		
	Total	131, 635	136			
B12	Between Groups	8, 064	2	4, 032	3, 206	, 044
	Within Groups	168, 506	134	1, 258		
	Total	176, 569	136			
D24	Between Groups	10, 604	2	5, 302	3, 152	, 046
	Within Groups	225, 396	134	1, 682		
	Total	236, 000	136			
D28	Between Groups	11, 406	2	5, 703	3, 536	, 032
	Within Groups	216, 097	134	1, 613		
	Total	227, 504	136			
D29	Between Groups	6, 510	2	3, 255	4, 361	, 015
	Within Groups	100, 015	134	, 746		
	Total	106, 526	136			
E36	Between Groups	9, 533	2	4, 767	5, 278	, 006
	Within Groups	121, 007	134	, 903		
	Total	130, 540	136			
F43	Between Groups	5, 980	2	2, 990	4, 957	, 008
	Within Groups	80, 837	134	, 603		
	Total	86, 818	136			
F44	Between Groups	10, 752	2	5, 376	7, 890	, 001
	Within Groups	91, 307	134	, 681		
	Total	102, 058	136			

Tablo 9: Medeni Durum Açısından Grup Farklılıkları

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means	
		F	Sig.	t	df
B1	Equal variances assumed	5, 544	, 020	1, 741	135
	Equal variances not assumed			1, 687	108, 500
B3	Equal variances assumed	4, 041	, 046	-, 722	135
	Equal variances not assumed			-, 732	132, 260
B6	Equal variances assumed	4, 818	, 030	1, 060	134
	Equal variances not assumed			1, 039	114, 555
D27	Equal variances assumed	6, 005	, 016	, 347	135
	Equal variances not assumed			, 332	99, 262
D29	Equal variances assumed	8, 527	, 004	, 970	135
	Equal variances not assumed			, 937	106, 732
E34	Equal variances assumed	4, 445	, 037	-2, 129	135
	Equal variances not assumed			-2, 159	132, 462
E36	Equal variances assumed	4, 685	, 032	, 743	135
	Equal variances not assumed			, 725	113, 343
F39	Equal variances assumed	5, 555	, 020	1, 253	135
	Equal variances not assumed			1, 224	113, 785
F41	Equal variances assumed	3, 984	, 048	, 356	135
	Equal variances not assumed			, 344	107, 618
F44	Equal variances assumed	13, 714	, 000	1, 330	135
	Equal variances not assumed			1, 268	98, 019

KAYNAKLAR

* Doç. Dr. Pamukkale Üniversitesi İİBF

AKTAN, Coşkun, "Rekabet Gücü Ve Rekabet Stratejileri", İstanbul, TİSK YAYIN No. 254, 2004.

BARCA, Mehmet, "Stratejik Netlik Başarıya, Stratejik Belirsizlik Başarısızlığa Neden Olur: İspatlayabilir Misin?" 10. Ulusal Yönetim Organizasyon Kongresi Bildiri Kitabı, 23-25 Mayıs, 2002, Antalya, S.747

BARNEY, Jay, B.; (2001), Gaining and Sustaining Competitive Advantage, Prentice Hall, New Jersey, 600s.

ÇİFTÇİ, Hasan; "Rekabetin İnanılmaz Gücü", Activeline, Aralık 2001. www.makalem.com

Yayınlar. Rekabet Dizisi 2, 2004 B, Ankara, 11-16)

Dess Gregory G.ve Alex Miller, Strategic Management, Mc Graw Hill, International Edition, 1993, 57.

DOĞAN, İ. Özlem, MARANGOZ, Mehmet ve Mert TOPOYAN; "İşletmelerin İç Ve Dış Pazarda Rekabet Gücünü Etkileyen Faktörler ve Bir Uygulama", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, cilt5, Sayı2, 2003:114-138

GRANT, Robert M.; (2002), Contemporary Strategy Analysis Concepts, Techniques, Applications, Fourth Edition, Blackwell Publishing, 551s.

GÜRLEY K, Hande Yıldız; (2004), Türk imalat Endüstrilerinde Yapı- Davranış - Performans Paradigması altında Kârlılığın Belirleyenleri: Bir Panel Veri Analizi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

GÖL, Mehmet; "Stratejik Yönetim Eksenli Rekabet Gücü Analizi", Kütahya, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996

HANDY, Charles "Belirsizlikte Anlam Bulmak", içinde Geleceği Yeniden Düşünmek, Edt. Rowan Gibson, Sabah Kitaplar. 1997 İstanbul. S.15

LAWRANCE, J., William, G., "Business Policy And Strategic Management", Fifth Ed. Mcgraw Hill International Edition 1988.S.29

OUGHTON, Christine; "competitiveness policy in 1990's", The Economic Journal, vol:107, No:444, 1997:1486-1503

PORTER, Michael, "Yarının Avantajlarını Yaratmak", içinde Geleceği Yeniden Düşünmek, Edt. Rowan Gibson, Sabah Kitaplar. 1997 İstanbul. S.45.

PORTER, Michael E.; (2000), Competitive Advantage Creating and Sustaining Superior Performance With a New Introduction, Free Press, New York., 557s.

ÜLGEN, Hayri ve Kadri M RZE, (2004), İşletmelerde Stratejik Yönetim, Birinci Basım, Literatür Yayınları, İstanbul.

Herkesin Bir Kapısı Vardır Ki, Bu Kapının da Zili Çalınacaktır

Süleyman Faruk Göncüoğlu*

farukgoncuoglu@yahoo.com

Şehir merkezin de yer alan camilerin önünden geçerken bazılarının avlu giriş kapılarının biri üzerinde “*cenaze kapısıdır park yasaktır*” ibaresi yer alır. Bu yazıyı gördüğüm zamanlar içimi bir gariplik kaplar. Bir anda yapayalnız kalmış hissine kapılırım. Doğumhane kapısından başlayan hayat serüveninin cenaze kapısında son bulmakta olduğunun bir an farkına varmaktır. O an ki bu hissiyatın sebebi.

Ne ilginçtir ki, bu iki kapı arasında pek çok kapı eşiğinde beklemiş durmuşuzdur da. Asıl gerçek olanın hayatın başlangıcı ve sonu olan bu iki kapı da anımlanmakta olduğunu, diğer kapıların da esasında bir anlam taşımadığını unutuvermişizdir...

Umud edilerek beklenen iktidar sahiplerinin kapılarının da, hacet kapılarında, devlet kapılarında, sevgilinin kapısında hayatı sıradanlaştırmışızdır.

Bugün, arada bir olsa da biz İstanbulluların önünden geçmekte olduğu Zincirlikuyu Mezarlığı'nın anıt kapısı üzerinde gözümüze batırıcısına yazmakta olan “*Her canlı ölümü tadacaktır*” ayeti bizlere asıl kapıyı göstermektedir. Ama yine de anılamaz...

Yine de haksızlık etmemek lazım. O bir iki saniye bizleri bir uykudan uyanıdır. Kapının ışığı bize bir göz kırpıp giderir.

Kapı deyip geçmemek lazım. O kapılar ki devleti temsil eder, ilahi kurucuya ulaşmamızı varmamızı sağlar, bir çağı açıp bir çağı kapatan fethin ardında girilen kapılar olur, tablolar da resmedilir.

Dersaadet Kapısı'dır. Bab-ı ali Kapısı'dır. Devletin ve bir imparatorluğun yönetim merkezidir. Bu kapıdan girebilen yönetmiş, o kapının gerisindeki-leri yönetmiştir. Bir çağı kapatan ve bir çağı başlatan Fatih yeni bir çağa Topkapısı'ndan girmemiş miydi?

Kapıların anlamı yitirildi. Mescidlerin, camilerin mihrapları vardı. Yanlar da sütunceli, boya ile bezenmiş iki yana açılan perdeliydi. Bunların her

biri âlemlere açılan bir kapı idi. Boyalar silindi. Sütünceler anlamsızlaştırdı. Kapılar da unutuldu. Manevi âleme açılan o kapılar kapandı. Bizler de sırlar kapısından medet umar hale geldik. Asıl kapıları yitirip. Sanal sırlar kapısı kurup medet umar olduk...

Sırlar kapısından medet umma, yeni uhrevi anlamlar yüklenen kapılardan biri. Ya keramet beklediğimiz, rızık kapısı zannettiğimiz, bizi şükür unutturan belediye başkanlarının, genel müdürlerin, daire başkanların, müdürlerin, bakanların, müsteşarların, milletvekillerin kapı eşiklerinde aranan umut kapısı... Bu kapılar kibrin, egonun, insandan anlamazlığın, yavanlığın, sıradanlığın ve avamiyete pirim yapan kapılar değil miydi ki. Allah Kapısı'ndan uzaklaşıp bu kapıların eşiğine yüz sürerek nefsin kapılarını açmadık mı?

Artık farkında bile değiliz hangi kapıları açıp kapadığımızın. Kapılar karıştı, karıştırdık...

Edep ve erkân kapıları vardı. Haremlik selamlık kapıları dediler onlara. Biri tek kanatlı diğeri çift kanatlı idi. O kapıların tokmakları vardı. Her birinin ayrı bir sesi soluğu vardı. Bilirdin kim çalar bu kapıyı.

Artık kimin, kimin kapısını çaldığı bilinmez oldu. Artık çalınan kapılar. Makam ve mevki sahiplerinin kapısı oldu. Onları yitirdikleri zamanlara kadar çalınır oldu. Yitirenin vay haline o kapı ebediyen kapanır oldu. İnsanlığımız gibi...

Menfaat kapısı var hayatımızın taç kapısı oldu... Burs aldıkça, bizlere maddi menfaat sağladıkça çalınan o kapılar. Hocaların, hacıların kapıları çalınmaz oldu. Medyatik olmadıkça açılmaz oldu...

Kimse ilim için değil. Bu hocalar bana maddi ve mevkii olarak ne sağlar diye çalar oldu. Bu kapıları... İşte bu sebepten hayrını görmez olduk. İlim yuvaları entrika ve mevkii merkezlerine açılan kapılar oldu. İlmi ile amel etmeyenlerin kapısı oldu. Haset kapıları durmadan çalar oldu. İftira kapıla-

rının zili susmaz oldu...

Gönül kapılarımız kapandı. İctihat kapılarının kapanması gibi oldu...

Defnecilerinin şuursuzca kazıları, tarihi tahripleri gibi gönül kapıları darmadağın edildi. Hız alamadık. Tarihi şehirlerin sur kapılarını, konakların avlu kapılarını, cümle kapılarını yıktık... Medeniyetin kapılarını darmadağın ettik... Yeni medeniyet kapısı kuracağız diye... Kapısız, sahipsiz kaldık...

Ne başkanlar, ne müdürler, ne akademisyenler, bilim adamları gördük kendi kapılarını ulaşılmaz sarp kayalar üzerinde gördüler. Emekli oldular, iktidarlarını yitirdiler, teneşir de kaldılar. Asıl kapının farkına vardılar. Kapıları çalmaz oldu. İşledikleri günahlar, iftiralar, gururları, aldıkları ahlarla, kibirleri ile baş başa kaldılar. Asıl kapının eşiğinde... Hiç akıllarına gelmeyen bu kapının eşiğinde...

Kapalı kapıların ardında, adaletli olduk, ilmi teşvik eder olduk. Ümmeti Muhammed'den olduk... Olduk... Olduk... Olduk... Ah şu kapıların dili olsa...

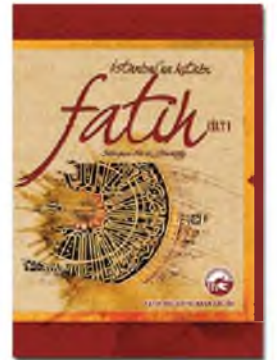
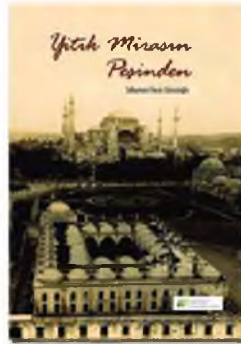
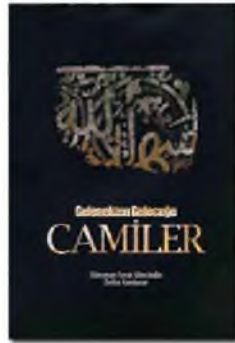
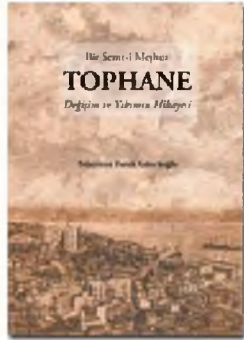
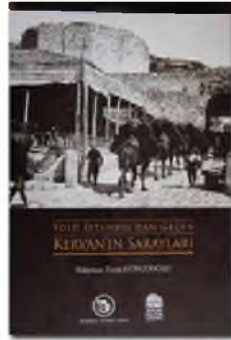
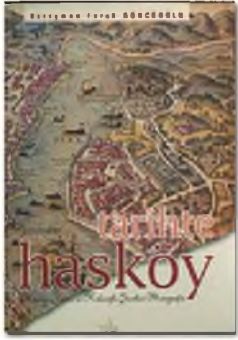
Üzerinde “*Edep Ya Hu*” yazan kapı kalmaz oldu... Olanları da görünmez mürekkeple yazar olduk...

Bazı kapılar vardır ki. O kapıdan girenleri kıskanmayı unuttur olduk. Kıskanmışımdır. O kapıdan içeriye girenleri. Kâbe'nin Kapısı'ndan kim girer ise, onunla ilgili bir haber okudum ise, girenleri hep kıskanır oldum.

Ahhh... Hasedimiz de bu kapı ile sınırlı kalsa... Gönül kapılarımızı onarabilirsek yeniden ve yeniden inşa edebilirsek. Cemaatimiz ve akrabalarımız dışındaki diğer ümmeti Muhammed'e ardına kadar açabilirsek... Bu ümitle gönül kapısının eşiğinde bekleysek... Son kapıya kadar...

Ahhh bu kapıların bir dili olsa...

* İstanbul Şehri Kültür Tarihi Araştırmaları Merkezi

kültür tarihi
araştırmaları merkezi

istanbul şehri
kültür tarihi
araştırmaları merkezi

SÜLEYMAN FARUK GÖNCÜOĞLU

Somali'nin Gözyaşları*

Recep Tayyip Erdoğan**

Somali, son 60 yılın en büyük kuralık ve açlık sıkıntısını yaşamaktadır. Somali'nin karşı karşıya kaldığı bu tablonun, uygarlığın, çağdaş değerlerin, insani hasletlerin sınanmasına ve bütün bu değerler üzerinde yeniden düşünmeye vesile olmuştur. Yaşanan bu dramın, halkların karşılaştığı felaketlerle mücadelede küresel düzeyde işbirliği sağlanması, sorumluluk üstlenilmesi ve dayanışma sergilenmesinin temel bir insanlık görevi olduğunu bir kez daha gözler önüne serdi.

Somali'de ortaya çıkan tabloyu, sadece ağır bir felaketin meydana getirdiği mutlak bir durum biçiminde yorumlamanın gerçekçi bir yaklaşım olamayacaktır.

Yaşanan bu dramın ardında, meydana gelen doğal felaket kadar, Somali'nin kendi kaderine terk edilmişliğinin de etkisi olduğunu göz ardı edemeyiz. Açlık, salgın hastalıklar, 20 yıldır hüküm süren siyasi ve sosyal istikrarsızlık, kuralızsızlık ve kaos...

Nitekim Somali'de tüm bunların etkisiyle sorunlar adeta bir çığ gibi büyümüş durumdadır; her gün onlarca çocuk hayata veda ediyor, yetişkinler ölümle burun buruna yaşıyorlar.

Dünyanın neresinde olursa olsun, hangi halkın başına gelirse gelsin, bu tür bir dram karşısında, sağduyu ve vicdan sahibi hiç kimse duyarsız ka-

lamaz. Uluslararası toplumun sorumluluk sahibi üyeleri olarak bizlerin acil ve etkili müdahalesi, Somali'deki sorunların en azından bir nebze giderilmesine ve oradaki halkın yaşadığı felaketin bir parça hafiflemesine yardımcı olacaktır. Kalıcı barış ve istikrarın oluşturulması ise ancak, uzun süreli, geniş kapsamlı ve koordinasyon içinde bir çalışma ile gerçekleştirilebilir.

Türkiye'nin, halkıyla, kamu ve özel sektörlerinin imkanlarıyla, Somali'de yaşanan dramın sona erdirilmesine yardımcı olmak üzere son bir aydır adeta seferber olmuştur. Bu dayanışmayı, çok eskilere dayanan ilişkilerin bulunduğu Somali halkına karşı bir insanlık borcu olarak algılamaktayız.

Tek beklentinin, Somali halkının insanca yaşama şartlarına kavuşmasıdır. Birçok kuruluşumuz, STK'larımız, genç yaşlı her yaştaki insanımız Somali'de çocukların ve annelerin ölmeleri için olağanüstü bir gayret ve dayanışma sergiliyor. Yüreklere yangın yerine dönen annelerin, çaresizlik içinde bekleyen babaların, açlık ve hastalığın pençesinde kıvranan çocukların; kimsesiz bir halkın umudu olmayı önemsiyoruz.

Türk halkının, Müslümanların yardımlaşma duygularının zirveye çıktığı mübarek Ramazan ayında Somali için ortaya koyduğu bu hassasiyet ve işbirliği bizleri son derece

gururlandırmıştır. Bir ay içinde 280 milyon dolar civarında bağış toplandı. Türk halkının Somali'ye yönelik kadirşinaslığının başta donör ülkeler olmak üzere uluslararası toplum tarafından örnek alındığını görmek bizim için ayrı bir mutluluk vesilesidir. Bu yaklaşık 20 yıldır devam eden Somali krizinin çözümü bakımından ümit vermektedir.

Türkiye, uluslararası yardım çabalarına ivme kazandırmak amacıyla, 17 Ağustos 2011'de İstanbul'da bakanlar düzeyinde, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) İcra Komitesi Acil Toplantısı gerçekleştirilmesi yönünde inisiyatif aldı. Toplantıya, Somali Cumhurbaşkanı'nın yanı sıra İİT üyesi 40 ülkenin üst düzey temsilcileri iştirak etti.

Toplantıda 350 milyon ABD doları tutarında taahhüt yapıldı ve bu miktarın yarım milyar ABD dolarına ulaşması hedeflendi. İslam İşbirliği Teşkilatı Mogadişu'da fedakarca bir çalışma sergiliyor. Türk Kızılayının da dahil olduğu yardım kuruluşları koalisyon kurarak Mogadişu bölgesindeki kampların tümüne ulaşmış durumda ve kampların ihtiyaçlarını büyük ölçüde karşılıyorlar.

İİT İcra Komitesi Somali Acil Toplantısını takiben, 19 Ağustos tarihinde bakanlar, bazı TBMM üyeleri, bürokratlar, iş adamları, sanatçılar ve aileleriyle birlikte Mogadişu'ya giderek Somali yönetimine ve Somali halkına "yalnız değilsiniz" mesajı

götürdük.Burada kampları ziyaret ettik. Son derece zor şartlarda bulunan insanlara, moral ve cesaret vermeye gayret ettik. İnsanlık dramının pençesindeki bu ülkeye son yirmi yıldan bu yana Afrika dışından böylesine üst düzey bir ziyaretin yapılmamış olmasının eksikliğini tespit ettik, uluslararası camiaya bu mesajı vermeye çalıştık.

Türkiye'nin, Mogadişu'daki hayatın normale dönmesini teminen insani açıdan temel alanlarda bazı büyük onarım operasyonlarını başlatma kararı aldık.

Bu amaçla, özellikle sağlık, eğitim ve ulaşım konularında yardım hizmetleri götürmeye hazırlanıyoruz. 400 yataklı bir hastaneyi onararak hizmete açmak, çöp kamyonları temin etmek, sokaklarda biriken ve insan sağlığını ciddi şekilde tehdit eden çöplerin yakılacağı bir tesis inşa etmek, Mogadişu havaalanı ile şehir merkezi arasındaki yolu asfaltlamak, parlamento ve hükümet binalarını onarmak, balıkçılığı geliştirmek, su kuyuları açmak ve organize tarım-hayvancılık bölgeleri kurmak taahhüt ettiğimiz hizmetlerin sadece bazılarıdır. Mogadişu'da kısa zaman içinde açılacak Büyükelçiliğimiz tüm bu çalışmalarını koordine edecektir.

Bu doğrultuda, insani yardım alanında tecrübeli ve bölgeyi yakından tanıyan bir ismi Mogadişu'ya Büyükelçi atadık.

Somali Geçici Federal hükümeti (TFG) ve diğer Somali kurumlarıyla, ülkede barış ve istikrarın tekrar tesisi çabalarına destek vererek, enkaz ha-

lindeki bu talihsiz ülkenin kalkınma sürecini başlatmak üzere hepsiyle ele çalışacağız.Bu amaç doğrultusunda, tüm Somali makamlarından, birlik, bütünlük ve tam bir uyum içinde olağanüstü bir gayret göstermelerini bekliyoruz.

Yardım operasyonlarının başarısının, güvenlik şartlarınının sağlanmasıyla doğrudan bağlantılıdır.

Al-Shabab örgütüne bağlı silahlı unsurların başkent Mogadişu'dan çekilmesi, bölgedeki güvenlik açısından hiç kuşkusuz olumlu bir gelişmedir. Ancak bu yeterli değil. Özellikle BM'ye bağlı Somali'den sorumlu kuruluşların Nairobi'de bulunan ofislerini Mogadişu'ya taşımaları, süreci destekleyecek bir adım olacaktır.

Somali yönetiminin üzerinde hassasiyetle durduğu bu konunun geciktirilmemesi önem taşıyor.

Somali'de barış ve istikrarın geri gelmesi bakımından komşu ülkelere de özel bir sorumluluk düşüyor. Bu sorumluluk aynı zamanda Hükümetlerarası Kalkınma Otoritesi (IGAD) ve Afrika Birliği'nin de omuzlarındadır.

Afrika Birliği ve IGAD'ın Somali konusundaki çalışmaları ve girişimleri Türkiye tarafından yakından takip edilmekte ve desteklenmektedir. Somali'ye barışın geri dönmesi, Afrika Boynuzuna refah, kalkınma ve demokrasinin de gelmesi demektir. TFG, Cibuti barış süreci doğrultusunda, yaşanan tüm gruplarla diyalogu sürdürerek uzlaşma çabalarını yoğunlaştırmalı, onlara barış karşılığında kardeşlik, düzen ve refah taah-

hüdünde bulunmalıdır.

Somali'de süregelen kaos ve terörün önlenmesinde Uganda ve Burundi'nin AMISOM bünyesinde sağladıkları askeri katkı da övgüye layıktır. Bu fırsattan yararlanarak, Eritre de dahil olmak üzere tüm komşu ülkeleri, Somali'de barış ve güvenliğin sağlanması, dolayısıyla bölgenin uzun vadeli selameti için mevcut çabalarını daha da arttırmaya çağırıyorum.

Türk kültür ve söyleminde her şer'den bir hayır çıkacağı inancı vardır. Bir başka deyişle bazen kötü bir gelişme veya bir felaket iyi sonuçlar doğuracak bir yeni süreci başlatabilir. Bu, insanlar için olduğu gibi, ülkeler için de geçerlidir. Somali'de yaşananlar karşısında uluslararası toplumun başlattığı yardım seferberliği ve dünyanın ilgisinin bu bölgeye yönelmesi, eminim uzun vadede daha birçok olumlu gelişmeyi de beraberinde getirecektir. Ancak bunun kalıcı olması, duyarlılığımızın sürmesine bağlıdır.

Somali'nin altın sarısı kumlarıyla kaplı sahillerinden Hint Okyanusuna akan gözyaşları dindirilmeli, onun yerini, barış ve istikrarı sağlamaya çalışan, insanların açlıktan ölmediği, kalkınmasını sağlamaya azimli bir ülkenin umut dolu sesleri almalıdır.

Hangi kültürden gelirsek gelelim, hangi coğrafyada yaşarsak yaşayalım, ortak insanlık mirasımız, eminim bizleri bu insanların acılarını dindirmek için harekete geçirecektir.'

* Foreign Policy, 10 Ekim 2011

** Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı

Türkiye Suriye'de Ne Arıyor? *

Michel Chossudovsky

Clinton yönetimi sırasında, ABD, İsrail ve Türkiye arasında üçlü bir askeri ittifak ortaya çıkmıştı. ABD Genelkurmay Başkanlığı'nın yön verdiği bu üçlü ittifak, üç ülke arasında Büyük Ortadoğu'ya ilişkin alınan kararları birleştirip koordine ediyor

Suriye'de aralarında ABD, Türkiye ve İsrail'in de olduğu yabancı güçlerin el altından desteklediği silahlı isyancı grupların olduğu ifade ediliyor.

İslamcı örgütlere üye silahlı gruplar Türkiye, Lübnan ve Ürdün sınırını aşarak ülkeye girmekte. ABD Dışişleri Bakanlığı da ayaklanmayı desteklediğini açıklamıştı.

ABD ülkede rejim değişikliği hesapları yapan Suriyelilerle de ilişkileri genişletiyor.

ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan Victoria Nuland da bu durumu doğruladı. Nuland "Ülke içindeki ve dışındaki, değişim çağrısı yapan Suriyelilerle ilişkilerimizi genişletiyoruz" dedi.

Nuland ayrıca Barack Obama'nın Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'a en başından beri reform yapma veya görevinden istifa etme çağrısı yaptığını belirtti. (Rusya'nın Sesi, 17 Haziran, 2011)

Egemen ülkeler olarak Suriye ve Lübnan'ın istikrarsızlaştırılması son on yıldır ABD-NATO-İsrail ittifakının planları arasında yer alıyor.

Suriye'ye karşı müdahale, bir dizi askeri operasyonla belirlenmiş bir "askeri yol haritasının" parçası. Eski NATO komutanlarından Wesley Clark'a göre Pentagon Irak, Suriye ve Lübnan'ı ABD-NATO müdahalesinin hedefindeki ülkeler olarak tanımladı.

Üst düzey bir Pentagon yetkilisi olan General Wesley Clark'ın aktardığı bilgilere göre, 5 yıllık kampanya planı Irak'la başlayan ve daha sonra Suriye, Lübnan, Libya, İran, Somali ve Sudan'la devam eden 7 ülkeyi kapsıyor.

General Wesley Clark "Winning Modern Wars" kitabının 130. sayfa-

sında şunları dile getiriyor:

"2001 Kasım'da Pentagon'a geri döndüğümde, üst düzey bir askeri görevliyle sohbet ettim. Bana, 'Evet Irak'ın peşindeyiz' dedi ama daha fazlası vardı. Bana bunun 5 yıllık kampanya planının bir parçası olarak tartışıldığını ve Irak'la başlayan ve Suriye, Lübnan, Libya, İran, Somali ve Sudan şeklinde devam eden 7 hedef ülke olduğunu söyledi.

"...Bu görüşü sitem ederek ve biraz da inanmayarak dile getirdi. Duymak istemediğim konular olduğundan konuyu geçiştirdim. Bu ayrıca ileride görmek istemediğim de bir şeydi. O gün öğleden sonra Pentagon'u endişe içinde terk ettim."

Hedef Suriye'yi istikrarsızlaştırmak ve silahlı İslamcı birliklerin yürüttüğü isyanı destekleyerek "rejim değişikliği"ni gerçekleştirmek. Sivil ölümlerine dair raporlar, bahane yaratmak ve [sivilleri] "koruma sorumluluğu" ilkesiyle insani müdahaleye meşru bir zemin yaratma amacıyla kullanılıyor.

Medya Dezenformasyonu

Silahlı isyanın bu olaylardaki rolü, Batılı medya tarafından göz ardı ediliyor. Bu durum farkına varılıp analiz edilebilse bu konudaki anlayışımız-kavrayışımız baştan aşağı bambaşka olacak.

Batılı medyada asker ve polislerin sivil göstericileri öldürmesi ise sıkça bahse konu oluyor. Bununla birlikte medyada çıkan haberlerde, protestoların başından beri, silahlı çatışmalar sonucunda silahlı isyancıların ve polislerin karşılıklı kayıplar verdiği görülüyor.

İsyan mart ayının ortasında, Ürdün sınırına 10 km uzaklıkta olan Dera kentinde başlamıştı.

18 Mart'taki Deraa "protesto hareketi" sahnelenmiş bir oyunun tüm göstergelerini taşıyordu. İslamcı örgütlerin MOSSAD ve/veya batılı istihbarat örgütlerince el altından desteklenmiş ol-

ması büyük bir ihtimal. Hükümet kaynakları İsrail tarafından desteklenen Selefi grupları işaret ediyor.

Başka kaynaklarsa Suudi Arabistan'ın protesto hareketinin finanse edilmesindeki rolüne dikkat çekiyor.

Dera'da 17-18 Mart'taki ilk şiddetli çatışmaları izleyen haftalarda açıkça görüldü ki, söz konusu olan şey bir tarafta kolluk güçlerine, diğer tarafta da protesto hareketine sızan silahlı gruplar ve keskin nişancılar arasındaki bir mücadeledir.

Gelen ilk haberler gösteriyor ki, gösterilere katılan çok sayıda gösterici aslında gösterici değil. Bu gruplar daha önce çok sayıda kasten cinayete ve kundaklama olayına karışmış kişilerden oluşuyor. Bu konuda İsrail basınında yer alan başlıklar aslında Suriye'de yaşananları gösterir nitelikte: *Suriye: Yedi polis öldürüldü, eylemlerde binalar kundaklandı.*

(Bkz. Michel Chossudovsky, Syria: Who is Behind The Protest Movement? Fabricatin a Pretex for a US-NATO "Humanitarian Intervention", <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=24591> Global Research, 3 Mayıs 2011)

Türkiye'nin rolü

Ayakanmanın merkezi şu sıralar Türkiye sınırına 10 km uzaklıktaki küçük sınır kenti Cısır eş-Şuğur'a kaydırılmış durumda.

Cısır eş-Şuğur 44 bin nüfuslu bir kent. Silahlı isyancılar sınırı Türkiye'den geçtiler.

Müslüman Kardeşler üyesi milislerin Suriye'nin kuzeybatısında silahlandıkları belirtiliyor.

Türkiye ordusu ve istihbaratının buradaki baskınları-saldırıları desteklediğine ilişkin belirtiler var.

Cısır eş-Şuğur'da kitlesel protesto hareketleri yoktu. Yerli halk iki ateş arasında kaldı. Silahlı isyancılarla hükümet güçleri arasındaki çatışmalar,

medya ilgisinin merkezindeki bir mülteci krizini de tetikliyor.

Diğer kentlerin tersine, ülkedeki başlıca toplumsal hareketlere ev sahipliği yapan başkent Şam'da, hükümetin aleyhinden ziyade lehine çok sayıda yürüyüş yapıldı.

Devlet Başkanı Beşar Esad gelişigüzel şekilde Tunus'un Bin Ali'si ve Mısır'ın Hüsnü Mübarek'i ile karşılaştırılıyor. Anaakım medya, rejimin otoriter doğasına karşın Esad'ın ülke genelinde destek gören popüler bir figür olduğundan bahsetmiyor.

29 Mart'ta Şam'da düzenlenen ve [Beşar Esad yanlısı] "on binlerce kişinin katıldığı" (Reuters) büyük yürüyüşten de hemen hemen hiç bahsedilmedi. Ancak hükümet yanlısı bazı eylemlerin fotoğraf ve video görüntüleri Batılı medya tarafından alışılmışın dışında bir çarpıtmayla, uluslararası toplumu hükümete karşı kitlesel yürüyüşler yapıldığına ikna etmek için kullanılıyor.

15 Haziran'da binlerce kişi Şam'ın anayollarında, ellerinde 2, 3 kilometrelik bir Suriye bayrağı taşıyarak kilometrelerce yürüdü. Medya yürüyüşü gördü ancak sıradan bir şeymiş gibi keyfi bir şekilde geçiştirdi.

Suriye rejimi hiçbir suretle demokratik değil ancak ABD-NATO-İsrail askeri ittifakının amacı da ülkeyi demokratik bir yapıya geçirmek değil. Tam tersine, Washington'un niyeti eninde sonunda ülkede kukla bir rejim kurmak.

Medya dezenformasyonuyla Esad'ın şeytanlaştırılması ve seküler bir devlet olarak Suriye'nin daha fazla istikrarsızlaştırılması hedefleniyor. İkinci amaçsa çeşitli İslamcı örgütler el altından desteklenerek hayata geçiriliyor.

Suriye, vatandaşlarına karşı acımasızca güç kullanan otoriter bir oligarşi tarafından yönetiliyor. Ne var ki, Suriye'deki ayaklanmalar, karışık. İsyanıcıları samimi özgürlük ve demokrasi fedaisi olarak görmek mümkün değil. Suriye'deki isyanı ülkedeki liderliği baskı altına almak ve gözdağı vermek amacıyla kullanmak ABD ve AB tarafından girişimlerde bulunuldu. Suudi Arabistan, İsrail, Ürdün ve 14 Mart İttifakı (Lübnan'daki Amerikan yanlısı siyasi koalisyon), silahlı isyanın desteklenmesinde rol oynadılar.

Suriye'deki şiddet, iç gerilimlerden çıkar sağlayan dış güçler tarafından destekleniyor. Suriye ordusunun şid-

detli tepkisi bir kenara, medya yalanları kullanılıyor ve uydurma video görüntüleri yayımlanıyor. ABD ve AB tarafından Suriye muhalefetine para ve silah akıtılıyor. Silah zulaları Ürdün ve Lübnan'dan gizlice Suriye'ye sokulurken muhalefetin dışarıdaki uğursuz ve sevilmeyen figürlerine de maddi destek sağlanıyor. (Mahdi Darius Nazemroaya, America's Next War Theater: Syria and Lebanon? <http://globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=25000>, Global Research, 10 Haziran 2011)

İsrail-Türkiye askeri ve istihbarat anlaşması

Bu istikrarsızlaştırma sürecinin jeopolitiği oldukça geniş bir etki alanına sahip. Türkiye isyancıların desteklenmesinde rol alıyor.

Türkiye hükümeti, Suriye'de silahlı isyanı destekleyen sürgündeki muhalif grupları destekledi. Türkiye ayrıca Şam'a Washington'un rejim değişikliği taleplerini kabul etmesi için baskı yapıyor.

NATO üyesi Türkiye, oldukça güçlü bir orduya sahip. Dahası, İsrail ve Türkiye, Suriye'ye yönelik olduğu çok açık olan ve uzun süredir devam eden ikili askeri ve istihbarat anlaşmalarına sahipler.

1993 tarihli bir mutabakat zaptında sözüm ona bölgesel tehditlerle baş etmek için (İsrail-Türk) ortak komiteleri kurulması kararına varıldı. Bu anlaşmayla, Türkiye ve İsrail "Suriye, İran ve Irak hakkında istihbarat toplamada işbirliği ile terörizm ve bu ülkelerin askeri kapasitelerine ilişkin değerlendirmelerini paylaşmak için düzenli olarak görüş alışverişinde bulunma" konusunda anlaşmaya vardılar.

Türkiye, IDF (İsrail askeri istihbaratı) ve İsrail güvenlik güçlerine, Türkiye üzerinden Suriye ve İran hakkında elektronik istihbarat toplamaları için izin verdi. Buna karşılık İsrail de Türkiye'ye Suriye, Irak ve İran sınırlarında PKK ile savaşmasına (terörle mücadelede) yardım edecek gerekli teçhizatı ve eğitim yardımlarında bulundu.

Zaten daha Clinton yönetimi sırasında, ABD, İsrail ve Türkiye arasında üçlü bir askeri ittifak ortaya çıkmıştı. ABD Genelkurmay Başkanlığı'nın yön verdiği bu üçlü ittifak, üç ülke arasında Büyük Ortadoğu'ya ilişkin alınan kararları birleştirip koordine ediyor. Bu ittifak Tel Aviv ve Ankara arasındaki

çift taraflı güçlü askeri ilişkilerle bağlanmış, ayrı ayrı İsrail ve Türkiye'nin ABD ile olan yakın askeri ilişkilerine dayanıyor.

Bu üçlü ittifaka ayrıca, "teröre karşı mücadele ve ortak askeri tatbikatlar gibi birçok ortak çıkar alanını içeren" 2005 NATO-İsrail askeri işbirliği anlaşması da eşlik ediyor. Bu askeri işbirliğinin NATO'yla bağları, İsrail ordusu tarafından "kendisini tehdit eden olası düşmanlara, temel olarak da İran ve Suriye'ye yönelik, İsrail'in caydırıcılık kapasitesini arttırmanın" bir yolu olarak görülüyor. (Bkz. Michel Chossudovsky, "Triple Alliance": The US, Turkey, Israel and the War on Lebanon, 6 Ağustos 2006)

Silahlı isyancıların Türkiye ve Ürdün üzerinden üstü örtülü bir şekilde desteklenmesi, hiç şüphesiz İsrail-Türkiye askeri-istihbarat anlaşması altında koordine edilmektedir.

Tehlikeli kavşak: Genişletilmiş Ortadoğu Savaşı

İsrail ve NATO 2005'te etki alanı oldukça geniş bir askeri işbirliği anlaşmasına imza attılar. Bu anlaşmayla birlikte İsrail NATO'nun de facto (fiili) üyesi niteliğini kazandı.

Suriye'ye karşı bir operasyon söz konusu olursa, İsrail'in (NATO-İsrail anlaşması çerçevesinde) NATO güçlerinin yanında görevler üstlenmesi büyük bir ihtimal olarak karşımızda duruyor.

Suriye'ye sahte insani gerekçelerle yapılacak olan askeri bir müdahale, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'dan Orta Asya'ya, Doğu Akdeniz'den Çin'in Afganistan ve Pakistan ile batı sınırına uzanan geniş bir bölgede, ABD-NATO öncülüğündeki savaşta bir tırmanmaya neden olacaktır.

Bu durum ayrıca Lübnan'ın, Ürdün'ün ve Filistin'in politik olarak istikrarsızlaştırılması sürecine de katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda, İran ile bir çatışma için de sahneyi kuracaktır.

Ön not: Michel Chossudovsky'nin 17 Haziran'da Global Research'te yayımladığı bu makalesi Türkiye'nin Suriye'de ne yapmaya çalıştığına ilişkin tartışmalara önemli bir katkı sunuyor. Yazının orijinal başlığı "Suriye'nin istikrarsızlaştırılması ve Genişletilmiş Ortadoğu Savaşı"dır...

***[Global Research'teki İngilizce orijinalinden 5deniz (Sendika.Org) tarafından çevrilmiştir]**

Türkiye ve Suriye: Stratejik Derinliğin Sonu*

Muhammed Nureddin**

Türkiye-Suriye ilişkileri, sadece AK Parti'nin iktidara geçmesinden önce değil, Şam ile Ankara arasında 1998'de başlayan güvenlik ve siyasi alanlardaki iyileşme sürecinin başlamasından çok daha öncesine götürebilecek güçlü bir darbeye maruz kaldı. Son sarsıntı, sadece geçici bir durak olmanın da ötesinde henüz çerçevesinin çizilmesinin mümkün olmadığı başka kuralların geçerli olduğu, yeni dönemin başlangıcını bizlere haber veriyor.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin iktidara geçmesinden sonra ortaya çıkan Türkiye-Suriye yakınlaşmasına, sadece temellerinin sayın Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu'nun attığı yeni bir düşüncenin yansıması değil, aynı zamanda ABD'nin Irak işgali ve bu işgale eşlik eden mezhebi, etnik ayrışmalar ile bölünme kaygısının meydana getirdiği sıkıntı ve tehditlerden kaynaklanan çıkarların kesişmesinin de önemli katkısı olmuştur. Türkiye ve Suriye'nin sınırlarında süper bir gücün varlığının da etkisiyle bu birliktelik gerçekleşmiştir.

Çok boyutluluk siyaseti gereği Türkiye, Balkanlar ve Kafkaslardan Rusya ve Kuzey Afrika'ya kadar yakın çevresine açılmıştır. Ancak bu siyaset çerçevesinde tarih, medeniyet ve coğrafya siyasetine öncelik tanımış, ancak bu siyasetin en önemli köşe taşı Arap dünyası olmuştur.

Arap doğusu içerisinde, Türkiye'nin bu siyasetini hayata geçirmesi bakımından 800 km.'lik sınırı olan Suriye, -özellikle de Irak'ın Türkiye bakımından Arap dünyasına açılan kapısı değil de bir Kürt kapısı olduğu göz önüne alındığında- öncelikli

öneme haiz bir ülke ve Arap dünyasına açılan kapısı olmuştur. Ankara ile Şam arasında meydana gelen yakınlaşma sadece iki ülke arasında meydana gelen bir husus olmamış, bu, aynı zamanda Abdullah Gül, Recep Tayyip Erdoğan ve Ahmet Davutoğlu üçlüsü ile Beşşar Esed arasında gerçekleşen şahsi bir yakınlaşmayı da sağlamıştır. Türkiye, önceki dönemlerde birkaç kez meydana gelen kuşatma olgusunun Suriye üzerinde meydana getirdiği baskıyı hafifletme ve tehdidi bertaraf etme noktalarında önemli katkılarda bulundu. Türkiye, Amerikalıların Irak'ı işgalinden ve dönemin Dışişleri Bakanı Colin Powell'in tehditleriyle Suriye'yi izole etme çabaları sırasında, ayrıca Lübnan Başbakanı Refik Hariri suikastı sebebiyle suçlamaların Suriye'ye yöneltilmesinden sonra Türkiye, hep Suriye'nin yanında oldu.

Buna karşılık Suriye de kapılarını ardına kadar Türkiye'ye açtı. Bu, Arap aleminin kapısının Türkiye için sonuna kadar açılması bakımından son derece önemliydi. Suriye'nin yaptıklarının ehemmiyeti sadece bununla da sınırlı değildi. Özellikle Ahmet Davutoğlu'nun Stratejik Derinlik kitabında şiddetle eleştirdiği katı Arap milliyetçiliğinin savunucusu Baas ideolojisinin bayraktarlığını yaptığı Suriye rejiminin, Türkiye'nin geçmişinde NATO müttefikliği ve İsrail'le olan ittifakı sebebiyle oluşan olumsuz izlenimlerin giderilmesi gibi örnekler gündeme geldiğinde Türke açısından önemi kat be kat artmaktadır. Suriye, bu geçmişe rağmen Türkiye'nin Arap dünyasıyla beyaz bir sayfa açarak

Arap dünyasının kapılarından içeri girmesi noktasında son derece cüretkar bir tutum sergilemiştir.

Suriye'nin ve diğer Arap ülkeleriyle 20. yüzyıl boyunca yaşananların ardından iki halk arasındaki kardeşlik, Toprak kardeşliği (Suriye'de Osmanlı'nın son döneminde iki ülke arasındaki ilişkileri konu alan bir diziyeye atfen İhvetu't Turab) olunca bütün Türkiye dizileri Arap kanallarında sadece Suriye lehçesiyle yayınlanmaya başladı. Suriye'de çekilen Babul Hara (Mahalle kapısı) adlı dizinin başarısından sonra Türk dizileri, Mısır ya da Körfez ülkeleri lehçesiyle yayınlanmış olsaydı aynı başarıyı gösteremezdi. (Kaldı ki bu dizilerin önemli bir bölümü son derece basit, yüzeysel ve Türklerin bizzat kendilerinin itirafıyla Türkiye'nin gerçeklerini yansıtmayan diziler olmasına rağmen bu başarı elde edildi.)

Suriyeliler yeni Türkiye'nin yıldızının parlatılmasında önemli katkılarda bulundu. İlişkilerin yıllar boyu durgun bir seyir izlemesinin ardından Türkiye'ye Suriye ile İsrail arasında arabuluculuk yapma "Şeref"ini verdi. İsrail, Gazze saldırısından sonra Türkiye'nin yeniden arabuluculuğuna itiraz ederken, Suriye Türkiye dışındaki tüm seçeneklerini reddettiğini İsrail tarafına bildirdi.

Su sorununun iki devlet arasında henüz halledilmiş olmaması ve Fırat üzerinde yapılan yeni projelerden en çok zararı Suriye'nin görmesine rağmen, Suriye tarafı bu ihtilafı eskisi gibi bir soruna dönüştürmeme stratejisi yürüttüler. Hatta başkan Esed, yeni dostluk döneminin bir ifadesi olarak, başbakan Erdoğan'ın talebi

üzerine, kendisi şiddetle suya ihtiyaç duymasına rağmen bir süre önce Türkiye'ye Asi nehrinden ek su vermeyi kabul etti. Arap milliyetçiliği açısından son derece stratejik öneme sahip olan Hatay sorununun bile, Türkiye ile imzalanan ticaret anlaşmasında BM'nin tanıdığı sınırları kendisinin de tanıdığını kabulü içeren ifadeler de kullanarak bu sorunu literatürden çıkarmaya razı oldu.

Güvenlik alanında Suriye yönetimi sadece Suriye içinde değil Lübnan'da bile PKK unsurlarının etkisiz hale getirilmesi için Türkiye'yle her türlü işbirliğini yaptı. Suriye, Türkiye'nin geçmişteki olumsuz mirasına yönelik psikolojik düşmanlık duvarını yıkarak Türkiye'nin beyaz bir at üzerinde bir melek suretinde Arap bölgesine, Arapların kalbine ve aklına yeniden dönüşüne yardımcı oldu.

Türkiye'nin sıfır sorun ve komşularına açılma politikasındaki başarısının en önemli atlama taşı Suriye'di. Bu ülke, Erdoğan'ın suni dediği sınırlar kaldırılması ve bölgenin bütünleşmesi noktasındaki Davutoğlu rüyasının gerçekleştirilmesinde önemli bir nokta olmuştur. AB'ye katılma hülyası suya düşen Türkiye, gerek stratejik işbirliği konseyinin kurulması, gerekse taraflar arasındaki eşitsiz ekonomik kalkınmışlığa rağmen -Türkiye'nin devasa ekonomisi karşısında Suriye'nin ekonomisi oldukça mütevazı kalmaktadır- Gümrüklerin kaldırılması ve vizesiz dolaşım hayata geçebilme imkanı bulmuştur. Diğer taraftan baktığımızda bu eşitsizliğin, Irak'la Türkiye arasında ekonomik işbirliği konseyi anlaşmasının imzalanması önündeki en büyük engel olarak durduğunu görüyoruz.

Suriye her zaman başta Türkiye olmak üzere komşularıyla ilişkisini başka diğer bütün çıkar ve değerlendirmelerinin üzerinde görmüştür.

Ancak Arap devrimlerinin başlaması ve protestoların Suriye'ye sıçramasıyla birlikte, iki ülke arasındaki tablo değişmeye başlamıştır. Türkiye bu noktada Arap devrimlerine karşı ikircikli bir tavır sergilemekle birlikte Suriye'nin durumunun farklı olduğunu söylemek durumundayız. Suriye sadece stratejik derinlik politikasının başarısı bakımından değil aynı zamanda Türkiye'nin etnik ve mezhepsel yapısının Suriye'ye benzemesi bakımından da Türkiye için diğer Arap ülkelerinden farklılık arz etmektedir.

Türkiye'nin sorunları sadece mezhebi ve etnik sorunlarla sınırlı olmadığından siyasi sorunları bakımından da Türkiye'yle benzerlik söz konusudur. Suriyeliler siyasi birlikliliklerinin ve ülkenin bütünlüğünün diğer bütün mezhebi ve etnik farklılıklarının önüne geçmesiyle övünürler. Suriye'de karışıklıklar çıkmaya başladığında Türkiye'nin yavaş yavaş uç veren ve netleşmeye başlayan tutumunu aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

Türkiye, gerçekleşmesi kaçınılmaz olan reform ve değişim olgusuna destek vermektedir. Göstericilere karşı barışçı bir tutum sergilenmeli, onlara şiddet ile karşılık verilmemeli, siyasi tutuklular ile düşünce suçluları salıverilmelidir. Olağanüstü hal kaldırılmalı, demokratik dönüşümün gerçekleşmesi için siyasi çoğulculuk kabul edilmelidir. Değişimin Esed liderliğinde gerçekleşmesi en doğru seçenektir, istikrarı koruyacak ve içteki patlamayı engelleyecek olan şık budur. Türkiye bu doğrultuda Esed yönetimine birçok temsilci ve yetkili göndererek, bunun gerçekleşmesini sağlamaya çalışmıştır.

Suriye'deki gösteriler ve protestolar şüphesiz ülkede tedavi edilmesi gereken ve çok daha cesaretle üzerine gidilmesi gereken ciddi bir siyasi sorunun varlığını göstermektedir. Zira

gerçekten yönetimin reformları hayata geçirme isteğini gösterdiği söylene bile buna güç yetiremeyen alışlageldik kurumlarla ve geleneksel zihniyetle yola devam edilmesi mümkün değil, olaylar bunu gösteriyor.. Bu nedenle gelişim ve reform konularında Türkiye'nin en yüksek düzeyde görevliler göndererek yardım etmeye çalışması son derece önemliydi. Bununla da yetinmedi çözümün sadece güvenlikle önlemle riyle ya da uygulanabilirliği olmayan sloganlarla ve dolayısıyla sorunun devam etmesine yol açan açık oyalama taktikleriyle sağlanamayacağını anlatmaya çalıştı. Ancak bütün bunlara rağmen, bu aktardıklarım Türkiye'nin Suriye'yle olan ilişkilerini sarsıntıya uğratan bir takım açıklama, hareket ve tutumlarını meşrulaştırmaz. Zira bu yapılanlar, iki ülke arasındaki ilişkileri sıfır noktasına getirme tehlikesi taşımaktadır.

Diğer yandan Türkiye'deki basın ve yayın araçları Suriye'nin tutumunun netleşmesini beklemeden, Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esed'i Muammer Kaddafi'ye benzeten ve en az onun kadar kan içici bir diktatör olduğunu söyleyen yayınlar yaparak şahsına karşı halen sürmekte olan bir kampanya başlattılar. Dehşet veren şey ise bunu yapan basının Yeni Şafak, Star, Türkiye ve Zaman gazetesi (ki bu sonuncusu halen ABD'de bulunan meşhur din adamı Fethullah Gülen hoca'ya yakınlığıyla bilinmektedir ve bu kampanyada en sert tutumu alan gazetedir) gibi AK Parti'ye yakın duran partiler olmasıdır. İlk andan itibaren, geçmişte Türkiye ile Suriye arasında birlik çağrıları yapan bir çok İslamcı yazar, anlaşılması mümkün olmayan ve benzeri görülmemiş bir şekilde çok sert bir Suriye karşıtı kampanya başlattılar.

Erdoğan, Suriye'ye ilgili açıklamalarını, burada olan bitenin aslında Türkiye'nin içişleriyle yakından ilgili olduğunu söyleyerek meşrulaştır

maya çalışıyor. Ancak şurası açık ki iki ülke arasındaki güven ne kadar kökleşirse kökleşsin arada sınır olduğunu unutmamak gerekir, bu nedenle Türkiye'nin endişelerinin makul bir gerekçesi bulunmamaktadır.

A- Türkiyeli yetkililerin Suriye'yle ilgili her gün bir açıklama yapması, kardeşlik, komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerini yok sayan, Suriye'nin içişlerine aleni bir müdahale biçimini almaya başladı. Öyle ki Türk yetkililer, Suriyelilere zaman zaman kulislerin arkasında açık mesajlar vermeye başladılar.

B- Türkiye'nin yukardan bakan tavrı, gerek resmi yetkililer arasındaki ilişkiler gerekse dostların kendi aralarındaki sıcak tavra uygun düşmemektedir. Türkiye, sanki daha önce Mısır'da Hüsnü Mübarek'e, Libya'da Muammer Kaddafi'ye yaptığına benzer şekilde Suriye'nin vasisiymiş gibi hareket etmektedir. Türklerin kendilerini çok güçlü bir ülke şeklinde tahayyül ediyor olmaları yönündeki vehimleri, onların Suriye'ye, sorunların çözümü noktasında ders verme ve öğütlerde bulunma yetkisini kendilerinde görmelerine neden olmaktadır.

Halbuki aynı şey, Cumhuriyetin başlarından ve hatta Osmanlı'dan miras alınan kronikleşmiş ve bazısının ömrü yüzyılı aşmış sorunlarla ilgili olarak Türkiye'ye de uygulanabilir ve aynı ders alma ve öğütlere maruz kalma durumuna o da düşebilir.

Burada dikkat çekici olan husus da tanınmış gazeteci Cengiz Çandar'ın Radikal gazetesinde yazdığı yazısıdır. Çandar, "AK Parti'nin Kürt sorununun varlığının tanımayı, 12 Haziran'da yapılacak seçimlerden sonrasına ertelemesi durumunda Yemen ve Suriye'de meydana gelen tablonun burada da tekrar etmesi tehlikesiyle karşılayabiliriz" demektedir.

Bu açıdan bakıldığında Türk yetkililerinin Şam yönetiminin yüzbinlerce Kürde uyrukluğa geçme hakkını vermiş olması karşısındaki suskunluklarını da dikkat çekici bulmaktayız.

Bununla birlikte Türkiye'nin bu "hataları", "derin" ve "kışkırtıcı" başka hataları karşısında son derece masum kalmaktadır ki bunlardan biri de Türkiye'nin Suriye muhalefetine ev sahipliği yapmasıdır. Bunlardan ilki Müslüman Kardeşler Teşkilatının sözcülerinden Muhammed Şukfe'nin İstanbul'da yaptığı basın toplantısı, ikincisi de yine İstanbul'da yapılan Suriye muhalefeti toplantısıdır. Bazı Türk yetkililer bu tür faaliyetlerin Türkiye'de basın ve düşünce özgürlüğü kapsamına girdiğini, bu noktada Londra ve Paris'te Arap muhaliflerin yaptığı toplantılarla benzeştiğini ifade etmektedirler.

Ancak burada, Türkiye'nin İngiltere ve Fransa olmadığını, gerek coğrafi gerekse siyasi bakımdan Türkiye'nin bu ülkelerden farklılaştığını hatırlatmakta fayda var. Ayrıca Suriye'nin İngiltere ve Fransa'yla olan ilişkisinin, Türkiye'nin Suriye'yle olan ilişkisinden oldukça farklı olduğunu söylemek gerekiyor. Bu ağır-lama, taktiksel açıdan hatalıdır zira nasıl ki Türkiye PKK'yı terörist bir örgüt olarak tanımlıyorsa Suriye de Müslüman Kardeşleri aynı şekilde görmektedir. Türkiye'nin Müslüman Kardeşler'e yakınlık göstermesi ve yöneticilerine faaliyet hakkını sonuna kadar vermesi, Suriye içlerinde derin bir hassasiyete yol açmaktadır. Aynı şeyi Suriye yapsaydı ve PKK yöneticilerine Şam'da basın toplantısı düzenleme hakkı verseydi Türkiye'nin tavrı ne olurdu? Bu soruya cevap vermek dahi gerekmiyor, 1998 yılında Abdullah Öcalan'ı barındırdığı gerekçesiyle meydana gelen olayları ve iki ülkenin savaşın eşiğine gelişini gayet iyi hatırlıyoruz. Recep Tayyip Erdoğan, Esed alevi olduğu halde karısının Sünniliğini dile getirip mez-

hebi bir ayrıma işaret ederek Suriye'nin iç hassasiyetleriyle oynuyor olmasını da Suriyeliler masum olmayan kışkırtıcı bir yaklaşım olarak değerlendirdiler.

Suriye'de ne rejim ne de muhalefet, böyle bir şey üzerinden siyaset yapmalarına rağmen, Erdoğan'ın Rize'de bir seçim kampanyası sırasındaki konuşmasında Suriye'deki iç savaş tehlikesine ve Sünni- Alevi ayrımına, sanki böyle bir çatışmanın olmasını istemişçesine işaret etti ki aynı şeyi diğer Türk yetkililer de zaman zaman yapıyorlar. Ayrıca Türk basını da Suriye Türkiye sınırında özellikle de Antakya ve Mardin'deki hazırlıklar üzerinde yoğunlaşarak bu yönde hiçbir gösterge olmamasına rağmen sanki daha fazla kişinin Türkiye'ye kaçmasını sağlamak ve bu şekilde bunu Suriye üzerinde bir baskı oracı olarak kullanmak için çeşitli haberler yaptılar. Amaç, bu göçmenlerin kendi istekleriyle değil de Suriye rejiminin katliamlarından kaçmak için geldikleri yönünde bir algı oluşturmaktır. Suriye'de olaylar başlayalı bir buçuk ay olmasına rağmen Kızılay'ın kurduğu çadırlar halen boş ve gelip yerleşecek insanları bekliyor.

Suriye'de reform gerekliliğiyle ilgili ciddi bir sorunun varlığı ortada. Ancak bu sorun, son tahlilde sadece Suriyelileri ilgilendirir. Ancak Erdoğan'ın Suriye'deki olayları Türkiye'nin kendi iç meselesi gibi görmesi, uluslar arası ilişkilerde yepyeni bir yeniliği ortaya çıkarmaktadır ki bu, aynı şeyin Rusya, İran, Irak, Gürcistan, Suriye, Kuzey Irak hükümeti, Bulgaristan ve Yunanistan'ın da Türkiye'de olan bitenleri kendi iç meselesi olarak görmesine ve Türkiye'nin içişlerine karışmasına yol açacaktır.

Nihayetinde Suriye'nin kaderine ve geleceğine karar verecek olan Suriyelilerin kendisidir, büyükelçiler, uzak ya da yakın başkentler değil. Diğer taraftan bütün bunlar, Türkle-

rin devletin yetkileriyle ilgili olarak kendisine yönelik bir komplo olarak gördüğü şeye karşı mücadele etmesi noktasında belirli bir alanın varlığını görmezden gelmelerini haklı kılmaz. Suriye'nin böyle bir kampanyaya maruz kalmasının, bu ülkenin İsrail'e ve bölgedeki Amerikan müdahalesine karşı koyduğu tavır ve bölgede Hamas, Hizbullah gibi direniş hareketlerine verdiği destek nedeniyle, Türklerin bunu bilmemesi mümkün değil. Ancak Türkiye'nin Suriye muhalefetine kucak açması, Müslüman kardeşlere yakınlık göstermesi, Suriye'de reformların aksamaması durumunda Suriye'ye karşı bir tutum alınacağını açıklaması, Esed'in tutumunu eleştirmesi, bütün bunlar, topraklarının bir kısmı işgal altında olan Suriye'nin direniş cephesi içerisindeki yerini sarsma ve onun rolünü zayıflatmaya yönelik olduğunu görmezlikten gelemeyiz.

Bunu derken Suriye muhalefeti- nin dış güçlerin kontrolünde olduğu, muhalefetin milliliğini ya da yerelliğini sorgulama, bu konuda bir şüphe oluşturmak istemediğimizi peşinen belirtmek isteriz. Endişe ettiğimiz bir diğer husus ise Türkiye'nin "stratejik derinlik" politikasının özellikle Suriye ile ilgili olan bölümünün süreç içerisinde kırılmaya uğrayacağıdır. Özellikle Türkiye'nin Tahran, Beyrut ve Bağdat üzerinden kurduğu bu derinlik, söz konusu siyaset devam ederse yıpranmaya uğrayacaktır. Bu noktada Türk dış siyasetinin çok hassas bir sınavdan geçmekte olduğunu, bu sınavın diğer bütün sınavlarla karşılaştırıldığında onlardan çok farklı olduğunun altını çizmek gerekiyor. Suriye'ye dair belirsizlikler ve sorunlar içeren Türk politikası, bu siyasetin nedenleriyle ilgili çeşitli soruları gündeme getirmektedir:

Anlaşılan o ki Türkiye, durumların daha da kötüye giderek kendi sınırlarında yeni bir cehennem kapısının açılmaması amacıyla Suri-

ye'deki olayların sona ermesi için reformların sürekliliğine vurgu yapıyor ve bunların gerçekleşmesi ya da hızlanması için muhalefeti ağırlayarak ya da onlara destek veriyor gibi görünerek aslında baskıları artırmak ve sonuç almak istiyor.

Ancak bu noktada AK Parti içerisinde ya da bu partiye yakın çevrelerde depreşen eski İslamcı güdülerin varlığına da işaret etmek gerekiyor. Zira bu islami cemaatlerle irtibatları süren grup, Müslüman kardeşlere kendilerini yakın hissediyorlar. AK Parti'de yaklaşan seçimler sebebiyle İslami tabanından oy alabilmek için bu kesimlere sıcak mesajlar veriyor. Durumun mutlaka böyle olduğuna ihtimal vermek istemiyoruz aksi takdirde, sırf yaklaşan seçimler için Türkiye yönetiminin Suriye'yle olan ilişkilerini ateşe attığı gibi bir sonuç ortaya çıkar ki bu da çok makul bir sonuç olmaz.

İkinci yorum, Türkiye'nin ve özellikle de bu ülkedeki İslami basının tutumu, Suriye'deki rejimin yıkılması halinde her türlü alternatifi desteklediği yönünde. Özellikle Türkiye'nin Müslüman kardeşleri desteklemesi, AK Parti'ye yakın basının her gün sürekli olarak Suriye rejiminin "kanlı tutumu"nu teşhir etmesi, akıllara, Müslüman Kardeşlerin temelini oluşturduğu yeni bir sisteme kapılarını açtığı yönünde bir izlenim uyandırabilir ki bu en tehlikelisiidir.

Zira bu durum, Türkiye'nin bölgedeki olaylarla ilgili olarak Arap ülkelerindeki mezhebi ya da siyasi taraflar arasında tarafsız tutumunu zedeleyecek doneler içermektedir ki böyle olursa insanlar AK Parti'nin Yeni Osmanlılık şeklinde gizli bir ajandasının olduğunu düşüneceklerdir.

Öbür taraftan, Suriye'de rejimin alaşağı edilmesi durumunda bu siyaset ülkenin sonu çok kanlı bitecek ve tarafların birbirini alt edemeyeceği uzun soluklu mezhebi bir fitnenin

pençesine düşmesine yol açar ki bu da Türkiye'nin bütün politikalarının sonu demektir. Sonuçta durum böyle olursa bazı vehim sahiplerinin kanaatinin aksine Türkiye, kaybeden taraf olacaktır. Türkiye'nin politikasına dair hatalarla ilgili üçüncü yorum ise, dış politika yapımcılarının ülkede genel olarak Arap devrimleriyle ilgili stratejik hata içine düşmeleridir.

Belki de Türkiye'nin çok güçlü olduğu yönündeki vehim, stratejistlerin böyle bir hata içine düşmelerine yol açmaktadır ki sonuçta onlar kaybedeceklerdir. İçine düşülebilecek en büyük hata ise, olumlu bir seyir içine girmesi için yıllar boyu verilen emeklerin heba edilmesi, iki ülke arasındaki stratejik derinliğin ve ilişkilerin ortadan kalkarak on yıl öncesine geri dönülmesi ve iki ülke arasının açılarak karşılıklı şüpheye dayalı politikaların yeniden egemen olmasıdır.

Türkiye'nin 8 yıldır uyguladığı politikalarından dolayı oluşturduğu olumlu izlenimin yıpranmaya başladığı görmezden gelinemez. Türkiye ile Ortadoğu arasındaki oyunun kurallarının artık eskisi gibi aynen sürdüğünü söylemek mümkün görünmüyor. Suriye'deki gelişmeler ne yönde ilerlerse ilerlesin, Suriye-Türkiye ortaklığı üzerinde yükselen temellerin artık önümüzdeki dönem için de aynen geçerli olacağını söylemek mümkün değil. Türk dış siyasetinin herkese eşit mesafede yaklaşma ilkesinin daha ilk sınavda çakması, "stratejik derinlik" ilkesinin de sadece birkaç yıl dayanabilmesiyle tarih aslında, Arap-Türk ilişkilerinin çöküşünün yüzüncü yılında bu ilişkilerin yeniden rayına girmesini istemiyormuş intibasını uyandırıyor. Taraflar arasındaki ilişkilerin yüz sene önce tam 1911 yılında İttihat ve Terakki'nin yaptığı hatalar yüzünden çöktüğünü unutmamak gerekiyor.

**** El-Sefir Gazetesi / Lübnan**

Türkiye-Çin İlişkileri: Çin'in Gözünde Türkiye *

Erkin Ekrem**

Çinliler, Türkiye'yi Göktürkler, Kore Savaşı, güçlü ordu, Asya ile Avrupa köprüsü gibi sözcüklerle tanımaktaydı. Ayrıca Türkiye, Doğu Türkistan bağımsızlık hareketine destek veren bir ülke olarak da belirtilmektedir, özellikle 5 Temmuz Urumçi olayları sonrası bu kanıt daha da güçlenmiştir. Son yıllarda Türkler oynadıkları futbolla da tanınmıştı, 2002 FIFA Dünya Kupası elemelerinde dünya üçüncüsü olan Türkiye, grubun son maçında Çin'i 3-0 yenmişti. Benzer durum 8 yıl sonra da yaşanmış ve 2 Eylül 2010'da FİBA 2010 Dünya kupası karşılaşmalarında Türkiye-Çin basketbol maçı 87-40 olarak sonuçlanmıştı.

Çin basınında bu maç, Çin'in utancı olarak tanımlanmıştı. Bunun yanında Türkiye'nin ekonomisinin yükselişi ve izlediği bölgesel politika, Çinlilerin nezdinde Türkiye'nin bölgesel bir güç olduğunu ortaya koymuştu. Bazıları bunu Türklerin iktidara olan hevesi olarak nitelemektedir. Bazı Çinli gazeteciler, Çinlilerin İstanbul'un restoranlarında kandırıldığını ve taksiciler tarafından enayi gibi dolandırıldığını Çin basınına yansıtmaktadır. Fakat Çinliler Türkiye'yi tanıdıkça, Türkiye hakkındaki yorumları ve araştırmaları da çoğalmaya başlamıştır.

Türkiye: Yükselmekte Olan Güç

Çinlilerin gözünde Türkiye de yükselmekte olan güçlerin arasındadır. Türkiye'nin nüfus yapısı ve küresel ekonomik krize direnebilen ekonomik gücü, Çinlilerin ilgisini çekmektedir. CIVETS grubunda yer alan Türkiye, ekonomik büyümesi ve istikrarı sağlamış borsası nedeniyle yatırıma uygun bir ülke olarak değerlendirilmektedir.

Çin'in 173 bin tirajıyla bilinen *Qingnian Cankao* gazetesinin baş yazarı Sun Lizhou, kaleme aldığı "CIVETS Altısı'nın Başlı Türkiye Yön Değiştiriyor Mu?" yazısında, Türkiye'nin İslamî geleneğine geri dönüş yaptığını ileri sürmüştür. Çinli yazar, HSBC CEO'su Michael Geoghegan'ın Nisan 2010'da ortaya attığı CIVETS kavramına değinmiş ve Türkiye dâhil Kolombiya, Endonezya, Vietnam, Mısır ve Güney Afrika'dan oluşan CIVETS grubunun gelecek 10 yılda BRIC ülkelerinin (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) ekonomik büyümede gösterdiği başarıyı yakalayacağını belirtmiştir. Türkiye'nin ise her türlü ekonomik ve sosyal verileriyle CIVETS grubunun başına geçtiğini ve yakın dönemde meydana gelen dış politika ayarlamasının sermayesi olduğunu ileri sürmektedir. Sun Lizhou'nun, Türkiye'yi yakından takip eden bir yazar olarak *Türkiye Ermeni Tasarısına Kızdı*, *ABD Hükümeti Yangını Söndürdü* (9 Mart 2010), *Darbe Teşebbüs Balyozu Türkiye Siyasetini Altüst Etti* (27 Şubat 2010) ve *Türkiye Başbakanı Erdoğan Her Zaman Aşırdır* (21 Temmuz 2009) gibi yorum yazıları vardır.

Misk kedisi anlamına gelen CIVETS, Türkiye dâhil Kolombiya, Endonezya, Vietnam, Mısır ve Güney Afrika ülkelerinin adlarının ilk harflerinden oluşan ve yükselmekte olan yeni güçlere verilmiş bir kavramdır. Söz konusu kavram ilk defa 26 Kasım 2009'da yayımlanan *The Economist* dergisinde yer almıştır. Nisan 2010'da HSBC CEO'su ve ekonomist Michael Geoghegan, Hong Kong'da Amerikan Ticaret Odası'nda yaptığı konuşmada CIVETS kavramını resmen tanımlamıştır ve Michael Geoghegan'a göre, BRIC ülkelerinin son on yılda gösterdikleri dinamik büyümenin ardından, CIVETS olarak anılan ve Türkiye'nin

de dâhil olduğu altı ülkenin gelecek 10 yılda yakından izlenmesi gerekmektedir. Michael Geoghegan'ın araştırmasına göre, CIVETS grubunda yer alan ülkelerin her birinin çok parlak birer geleceği vardır. Hepsi de büyük, genç ve artan nüfusa sahiptir. Her biri çeşitlilik arz eden dinamik ekonomilere sahiptir. Ayrıca her biri nispeten siyasi olarak istikrarlıdır. En önemlisi söz konusu yükselen yeni güçlerin başarısı nedeniyle Avrupa ve ABD gibi gelecekteki ekonomik merkezlerinin mevcut etki ve konumları değişebilir. Bazı uzmanlar, CIVETS grubunun yükselme ihtimalinin mevcut olduğunu ve Türkiye'nin ekonomik anlamda büyümesinin yollarını da göstermektedir.

Michael Geoghegan'ın ortaya koyduğu CIVETS kavramı ilgi çekmeye devam etmektedir ve söz konusu kavramı anlamak için yapılan yorumlar ve araştırmalar da mevcuttur. Batı kaynaklı analizlerde CIVETS grubunun, dünyanın geleceğini etkileyeceği ileri sürülürken, bazı Çinli uzmanlara göre, CIVETS kavramı tamamen ABD'nin ve BRIC ülkelerinin etkisini kırmak için ortaya atılmıştır; bu da ABD'nin ekonomik yayılmacılığının hedef alınacağını göstermektedir. Çinli uzmanlar CIVETS kavramını, spekülasyon güdüsünün ürünü olarak tanımlamaktadır.

Baş yazar Sun Lizhou, Türkiye'nin CIVETS grubundaki liderlik konumunu da değerlendirmiştir. Türkiye, 76, 8 milyon nüfusuyla dünya on yedincisidir, CIVETS grubunda Endonezya'dan hemen sonra ikinci sıradadır; diğer ekonomik ve sosyal göstergeleri de Türkiye'nin CIVETS grubundaki liderlik durumunu göstermektedir. Dünya Bankası ve IMF'nin döviz kuruyla yaptığı hesaplamalarda, Türkiye'nin gayri safi yurtiçi hâsılası (GSYİH) uluslararası

sıralamada on yedincidir (Çin ikinci sıradadır), CIVETS grubunda ise birinci sıradadır. Satın alma gücü paritesi hesaplamasına göre Türkiye'nin GSYİH, IMF'nin sıralamasında on altıncı, Dünya Bankası'nın sıralamasında on beşincidir (Çin birincidir), yani Türkiye, CIVETS grubunda da birincidir. Ayrıca Türkiye'nin kişi başına GSYİH da CIVETS grubunda birincidir ve askerî harcamaları dünyanın on altıncısı olup yine CIVETS grubunda birinci olarak yerini almıştır.

15 Ağustos'ta yayımlanan *Newsweek* dergisinde yer alan Dünyanın En İyi 100 Ülkesi listesinde Türkiye 52, Güney Afrika 82, Kolombiya 62, Endonezya 73, Vietnam 81 ve Mısır 74. sırada yer almıştır. *Newsweek* dergisinin ekonomi, siyaset, sağlık ve hayat kalitesi gibi kriterleri dikkate alarak yaptığı sıralamada Çin, 59. sıradadır. Sun Lizhou'ya göre, Türkiye'nin hizmet sektörü GSYİH'nın %61'i, sanayi sektörü %25, 6'sı ve tarım sektörü ancak % 9, 3'ünü oluşturmaktadır. Bu rakamlara göre Türkiye, gelişmiş ülkelerin oranına yakındır. Türkiye'nin nüfusunun %99, 8'i Müslüman'dır ve NATO'nun tek Müslüman üyesidir. Batı ile Müslüman dünyası arasında köprü rolünü üstlenmiş olan Türkiye'nin uluslararası konumu, CIVETS grubunun diğer beş ülkesiyle kıyaslanamayacak avantaja sahiptir.

Ancak başyazar Sun Lizhou, Türkiye'nin önemli bir güç olmasında bazı engeller olduğuna dikkat çekmektedir. Türkiye yüz ölçümü olarak ancak dünyanın 37. sırasındadır, bu da Türkiye'nin bölgesel büyük güç olma hırsı ile uyusmamaktadır. Türkiye'nin ekonomisi geleneksel tarım karışımı ile modern sanayi ve ticaretin karışımıdır; işgücünün %30'u tarım işleri ile meşguldür. Türkiye'nin en büyük sanayi sektörü tekstil ve konfeksiyondur ve uluslararası pazarlarda ciddi rekabet ile karşı karşıyadır. Diğer sektörleri, özellikle otomotiv ve elektronik sanayisi hızlı bir gelişme sergilemektedir ve ihracat payı tekstili geçmiş durumdadır. Ancak endüstri işgücünün 1/3'i hala tekstil sektöründedir. Genel olarak, endüstriyel yapısı itibarıyla Türkiye geridedir, özellikle

yüksek teknoloji alanında kayda değer bir şey yoktur. 2008 yılının rakamına göre, Türkiye'de nüfusun %17.11'i hâlâ yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Son yirmi yıldan beri Türkiye'nin ekonomik büyümesi %6'nın üzerindedir, ancak 1994, 1999, 2001 ve 2009 yıllarında negatif büyümeler yaşanmıştır. 2009 yılı ekonomik büyüme oranı -5.6%, sanayi büyüme hızı % -11.8 ve ticaret açığı 25 milyar dolardır.

Sun Lizhou'ya göre, Türkiye'nin bölgesel büyük güç olmasının önündeki eksikler sadece bunlardan ibaret değildir, aynı zamanda sınır anlaşmazlıkları ve etnik sorunlar da söz konusudur. Ege Bölgesinde, Türkiye ile Yunanistan arasında toprak, karasuları ve hava sahası alanında anlaşmazlıklar vardır. Türkiye'nin desteklediği Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hiçbir devlet tarafından tanınmamıştır. Türkiye ile Ermenistan arasındaki sınır hâlâ kapalıdır. Suriye ve Irak, Türkiye'nin, Fırat Nehri'nin yukarısında baraj inşa etmesinden memnun değildir. CIA'nin 2008 yılındaki tahminlerine göre Türkiye'deki Kürt nüfusu % 18'dir, Türk ordusu ile PKK militanları arasındaki savaşlar yıllardır devam etmekte, bu da Türk ordusunun ABD'den sonra NATO'da ikinci sırada olmasını sağlamaktadır. CIA'nin 2005 yılındaki tahminine göre, Türkiye'nin askerî harcamaları GSYİH'nın % 5, 3 payını oluşturmaktadır, bu oran NATO üye ülkeleri arasında en yükseklerden biri olarak gösterilmektedir.

Çinlilerin gözünde Türkiye de yükselmekte olan güçlerin arasındadır. Türkiye'nin nüfus yapısı ve küresel ekonomik krize direnebilen ekonomik gücü, Çinlilerin ilgisini çekmektedir. CIVETS grubunda yer alan Türkiye, ekonomik büyümesi ve istikrarı sağlamış borsası nedeniyle yatırıma uygun bir ülke olarak değerlendirilmektedir.

Türkiye'nin Dış Politika Stratejisi Değişiyor

Baş yazar Sun Lizhou'ya göre, Türkiye, 1950'li yıllarında NATO'ya üye olmuş, sonra önemli dış politika konuları da ABD ile uyumlu olarak

devam etmiştir. Ancak son iki yıldan beri Türkiye, Ortadoğu meselelerinde giderek bağımsızlık politika izlemeye başlamıştır. Yani Türkiye, kendi konumunu yeniden düşünmektedir. Sun Lizhou, *The Economist* dergisindeki 10 Haziran 2010 tarihli bir yazıya dayanarak, Türkiye'nin İsrail ve İran üzerindeki tutumundan dolayı dış politikasının Batı ile ayrışma yoluna gittiğini belirtmektedir. Yani Türkiye aslında uluslararası sistemdeki yerini tekrar düşünmektedir. Sun Lizhou, Türkiye'nin dış politika ayarlamasını, Türkiye'nin milli konumunu yeniden düşünmesinin yansıması olarak değerlendirmiştir. Uzun yıldan beri kimlik sorunu Türk milletini sıkıntıya sokmaktadır. Bir yanda, Türkler kendilerinin Avrupa ile Asya'yı bağlayan coğrafi konumundan gurur duymaktadır, diğer yandan, milli tarih temindeki sorunları, yani eski bir göçmen halkından kurulmuş ülkesi olarak Türk halkı, Ege medeniyeti ile Orta Asya bozkır medeniyeti arasında gidip gelmektedir; toplumsal düşünce bakımından ise İslâmî gelenekleri ile laiklik ve modernleşme arasında duraksama yaşanmaktadır. Son yıllarda İslâmî kökeni olan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) nin iktidara gelmesiyle, bu tür duraksamalar yerini dinî geleneklerine bırakmaktadır. Yani Türkiye'nin dış politikasındaki değişiklikler, iktidara gelen AK Parti ile ilgilidir.

Türkiye, hızlı ekonomik büyümesi, Rusya ile Ortadoğu pazarlarına girmesi ve büyük yatırım çekmesi ile birlikte siyasî ve dış politikada yaşadığı değişiklikleri en çok Batılılar hissetmiştir. Bazıları, Türkiye'deki bu değişiklikleri radikal dönüşüm olarak nitelemeye çalışmaktadır. Çinli uzmanlar da bu değişiklikleri gözlemlemektedir. Bazı gazeteciler, Türkiye-İsrail ilişkilerinin gerginleşmesini inceleyerek, Türkiye dış politikasının yön değiştirdiğini ileri sürmektedir. Çinli uzmanlara göre, Türkiye'nin yüksek sesle Ortadoğu işlerine karışması zaten bölgenin karmaşık durumunu daha da belirsiz hale getirmektedir. İran, Suriye ve Hamas gibi oyuncularla yakın ilişkileri ve İsrail'e karşı sergilenen düşmanca tutum, Türkiye-ABD

ilişkilerini etkilemektedir. Türkiye eskiden ABD ile dosttu, şimdi ise bu ilişkiler düşmanlığa dönüşmektedir. Çin tarafı, Türkiye ile Avrupa ülkeleri arasındaki ticaret miktarının nispeten azaldığını ve Doğu ülkeleriyle ticaret ilişkilerinin arttığını gözlemlemiştir. Türkiye'nin son yıllarda Doğu'ya yönelik siyasî ve ekonomik ilişkilerini arttırması, Batı ülkelerinin endişelenmesine sebep olmaktadır.

Aslında Çin de Türkiye'nin dış politikasının Batı'dan Doğu'ya dönüşünden endişelidir, ancak sebebi Batılılar gibi değildir. Çin, öteden beri Türkiye'nin Asya-Pasifik bölgesine ve Orta Asya'ya girmesini istememektedir, bu nedenle Türkiye'nin *Şanghay İşbirliği Örgütü'*ne üye olmasına da sıcak bakmamaktadır. Bunun nedeni de, Türkiye'nin Orta Asya ve Asya-Pasifik'e dönmesiyle birlikte Çin'in bölgesel jeopolitik çıkarlarını ve güvenliğini etkileme olasılığıdır; özellikle Doğu Türkistan meselesinin arkasında Türkiye'nin bulunduğu görüşünün hâkim olduğu Çin'de, Türkiye'nin Asya'ya dönüşü endişe verici olarak algılanmaktadır. Buna yönelik Çin, daima Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemişti.

Türkiye'nin, kendine özel jeostratejik konumundan dolayı, çevre bölgelerindeki siyasal, ekonomi ve güvenlik dengelerinin değişmesi ile ulusal çıkarları etkileneceği gibi, söz konusu alanlardaki değişiklikler de çevre ülkelerin ulusal çıkarlarına tesir edecektir.

Çin'in Türkiye Çıkartması

Türkiye-Çin diplomasi ilişkileri 40. yılına yaklaşmaktadır, ancak siyasî, ekonomi ve uluslararası ile bölgesel işbirliği ilişkileri beklendiği düzeye ulaşamamıştır. Özellikle 5 Temmuz Urumçi olayları, ikili ilişkileri dönemsel olarak olumsuz etkilenmiştir. Türkiye'nin Uygurlar üzerindeki tutumu Çin'de şok etkisi yaratmıştı. Ancak 5 Temmuz Urumçi olayları sonrası her iki ülkenin diplomatik yetkililer, gerginleşen ikili ilişkilerini düzeltmek için büyük gayret sarfetmişler ve ilişkiler normalleşmeye başlamıştır.

Urumçi olayları sonrası Pekin Hükümeti Uygurlara yönelik ekonomik açılım projesini hazırlamış ve Mayıs 2010'da proje uygulama aşamasına girmiştir. Çin Hükümeti bu ekonomi açılımını Xingjiang'ın (Doğu Türkistan) 2020 yılına kadar kalkınma hamlesi ve uzun vadeli istikrarını sağlama olarak nitelemiştir. Çin Hükümeti'nin hedefi, iki aşamalı olarak 2015 yılına kadar Doğu Türkistan'ın kişi başına düşen GSYİH'sını ulusal ortalamasına ulaştırmaktır, kentsel ve kırsal sakinlerin geliri ve kişi başına kamu hizmetlerinin kapasitesini Çin'in batı bölgelerinin ortalama seviyesine çıkarmaktır. 2020 yılına kadar Çin, geliri ile paralel olarak orta refahlı toplumu inşa etmektedir. Şu anda Doğu Türkistan'ın kalkınması için Çin'in gelişmiş 19 eyaleti, sermaye ve teknik bakımından destek vermeye başlamıştır. Ancak bu hedefi tuturabilmesi için Doğu Türkistan'ın ekonomik büyümesi yüksek oranda olmalıdır. Doğu Türkistan ya da Uygur sorunu sadece iktisadi kalkınmaya bağlı değildir, beraberinde toplumsal ve siyasal reform da gerekmektedir.

Pekin Hükümeti'nin Urumçi olayları ile beraberinde geliştirdiği Doğu Türkistan'a yönelik ekonomik açılımının amacı, bölge halkının merkezi hükümete olan tepkisini azaltmak ve yurtdışındaki Doğu Türkistan teşkilatlarının uluslararası etkisini kırmaktır. Böylece Çin, mevcut ulusal kalkınmayı korumak ve kalkınmanın zemini olan güvenlik ve istikrarını sağlamaya çalışmaktadır. Dışa yönelik ise Türkiye gibi Uygur meselesi ile ilgilenen ülkelerin tepkisini azaltmaktır.

Bu bağlamda Çin'in Türkiye politikası da yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlamıştır. Urumçi olayları sonrası Çin'in diplomatik çabaları belli düzeyde sonuç vermiştir, Türkiye'nin de ikili ilişkileri düzeltme gayretleri bu sonuca varılmasına katkıda bulunmuştur. Bunun yanı sıra Çin'i daha iyi anlayabilmesi için *China Today* dergisinin Türkçe versiyonu Eylül 2010'da Türkiye piyasasına sürülmüştür. Ay-

rica Çin'i Tanıma: Türkiye (Experience China) faaliyetleri Ekim 2010'da Ankara, İstanbul ve Kayseri olmak üzere üç şehirde başlatılacaktır. Bu faaliyet siyaset forumu, ekonomi forumu, Çin azınlıklarının dans ve şarkıları, Çin film haftası, Çin TV haftası, Türk gazetecilerin Çin ziyaretleri, Çin gazetecilerin Türkiye ziyaretleri, yazarların diyalogları, kitap bağışları ve Çin yemek festivalleri gibi on alanda gerçekleşecektir. Çin'in Türkiye'ye yönelik çıkartmalarının; Çin'in Türkiye'deki imajını düzeltmek, ikili ilişkileri güçlendirmek ve Türkiye'deki Doğu Türkistan etkisini azaltmak gibi amaçları olduğu açıktır.

Yükselmekte olan Çin'in Türkiye'deki geleceğe yönelik yatırımlarının bunlarla kalmayacağı aşikârdır. Çin'in Avrasya politikası olan Yeni İpek Yolu Köprüsü Projesi'nin gerçekleşmesi, yani Avrasya bölgesinde siyasî, ekonomi ve güvenlik alanlarındaki çıkarlarını sağlayabilmesi için Doğu-Batı enerji boruhatları, demir yolları, kara yolları ve hatta hava yollarını bağlaması gerekmektedir. Bu amaca ulaşabilmede, Türkiye'nin işbirliği olmadan olmazdır; Çin-Türkiye arasındaki bölgelerde işbirliğini kurabilecek en iyi aday Türkiye'dir, yani Çin, Orta Asya ve Ortadoğu'daki çıkarlarının sağlanması konusunda Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır. Diğer bir önemli çıkar ise Doğu Türkistan'ın istikrarıdır, yani bölgenin kalkınması ve istikrarı için Türkiye'nin yapıcı desteğine ihtiyaç vardır. Çin'in en hassas ve yumuşak karnı olan ve yeraltı ile yerüstü zenginlikleri ile bilinen Doğu Türkistan bölgesinin istikrarı, Çin'in kalkınma ve güvenlik gibi ulusal çıkarlarını ilgilendirmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin Doğu Türkistan üzerinde etkisi olduğunu algılayan Çin Hükümeti, daha cesur kararlar alarak Doğu Türkistan'ın Türkiye ile olan ilişkilerini geliştirmek için ekonomi politikası uygulamaya başlamıştır.

* www.gokbayrak.com

** Doç. Dr., SDE Uzmanı

Yeşil Kapitalizm'in Geçersizliği *

Daniel Tanuro**

Daniel Tanuro'nun yeni kitabı, *L'impossible Capitalisme Vert*, veya *"The Futility of Green Capitalism"* (Yeşil Kapitalizmin Geçersizliği), ekososyalizme analitik bakışımıza büyük bir katkı sunuyor.

Belçikalı bir Marksist ve sertifikalı bir tarım uzmanı olan Tanuro, çevresel tarih ve çevre politikaları konularında yazan verimli bir yazar.

Kitap, başlığının işaret ettiği gibi, özellikle Yeşilci çevrelere hitabetmektedir ve iklim değişikliği krizini; kâr güdüsü ve sermayenin birikim dinamiğine dokunmadan çözmek için ortaya atılmış başlıca önerilerin güçlü bir çürütülmesini temel almaktadır. Kitabın içeriğinin çoğu, esasında, Dördüncü Enternasyonel başkanlığı tarafından, uluslararası bir tartışmaya temel oluşturması için 2009 yılında kabul edilen Tanuro'nun raporu-nun genişletilmiş ve güncellenmiş bir tekrarı olarak görünüyor. Rapor Ian Angus tarafından çevrilmiş ve Angus'un *The Global Fight for Climate Justice*. (İklimsel Adalet için Küresel Mücadele) adını verdiği antolojisinde yer almıştır.

Tanuro'nun kitabı, onun; iklimlerin düzensizleşmesinin, bir sistem olarak kapitalizmin "doğal" işleyişinden ayrı tutulamayacağını; yakında olacak bir muhtemel krizle yüzleşecek ve onun üstesinden gelecek, geçerli bir "özgürleştirici proje"nin, doğanın sınırlarını tanıması gerektiğini ve Tanuro'nun, sosyal refah-tan anladığımız şeyin temelden yeniden-belirlenmesini amaçlayan tezini özenle işleyen daha pek çok ek bilgi içeriyor.

Okuyucunun özellikle ilgisini çekecek konular arasında; iklim krizi üzerine yazan Jared Diamond'dan Hans Jonas ve Hervé Kempf'e kadar popüler yazarlar hakkında geniş eleştiriler ve ayrıca katkıda bulunan John Bellamy Foster ve Paul Burkett gibi Marksist yazarların yazılarına getirdiği eleştirel değerlendirmeler bulunmaktadır. Tanuro, *Sierra Club*'ün göç kontrolü kampanyası; veya verimlilik-ma-

liyeti üzerine kurulu pazar mekanizmaları; veya karbon pisenmesi ticareti veya ekolojik vergilendirme gibi, birilerinin sorunlara çözüm olarak ortaya attığı ve yanlış anlaşılan fikirlere karşı herkesi zorlayıcı bir inceleme hazırlamış.

Kitabın başlıca özelliklerinden biri, Marksist değer teorisinin, ekolojik krizin izahına getirdiği inandırıcı açıklama ve bu teorisinin, ekolojik krizin çözümü konusundaki inandırıcı savları. Aynı zamanda, kendisinin Marks'ın ekolojisinde gördüğü başlıca eksikliğe; Marks'ın, kapitalizmin yenilenemez fosil yakıt kaynaklarına dayanmasını, kapitalizmde bu yakıtların kullanılmasına ciddi bir eğilim gösterildiğini ele almasındaki yetersizliğe değinmektedir. Bu görüş, *Capitalism Nature Socialism* dergisinin Aralık 2010 sayısında yayımlanan "Marxism, Energy, and Ecology: The Moment of Truth," ("Marksizm, Enerji ve Ekoloji: Gerçeği Görme Zamanı") adlı makalesinde, Tanuro tarafından ayrıntılarıyla incelenmiştir.

Aşağıdaki röportajda, Daniel Tanuro, kitaptaki başlıca bazı konuları bir özet halinde vermekte. Görüşmeyi Fransızcası'ndan (*À propos du capitalisme vert*) ben çevirdim. Richard Fidler (17 Ocak 2011)

Yeşil Kapitalizm Hakkında

Soru: Daniel Tanuro, siz, *Les em-pêcheurs de penser en rond/La Découverte* tarafından yayımlanan *L'impossible Capitalisme Vert* kitabının yazarısınız. Aynı zamanda bir STK olan "*Climat et justice sociale*"nin de kurucusunuz. Sizce "Yeşil Kapitalizm" nedir?

Daniel Tanuro: "Yeşil Kapitalizm" ifadesi iki farklı şekilde anlaşılabilir. Rüzgâr türbinleri üreten bir kişi, Yeşil Kapitalizm uyguladığı için övünebilir. Bu bakımdan, bir kısım paranın, ekonominin "temiz" sektörüne yatırılmış olmasından dolayı, bir Yeşil Kapitalizm

şekli çok açık ki muhtemeldir ve gayet de kârlıdır. Fakat burada sorulması gereken soru, kapitalizmin bir bütün olarak yeşil olup olamayacağı, yani, büyük sermayeyi oluşturan, muazzam sayıdaki ve birbiriyle rekabet halindeki küçük sermayelerin küresel faaliyetlerinin, ekolojik döngülere; ve doğal kaynakların kendilerini yenileyebilmelerinin olanaklı olmasını sağlayacak olan ve bu kaynakların içinde bulundukları bu ekolojik döngülerin ritmine ve bu yenilenebilme hızına saygılı olup olmayacaklarıdır.

Benim kitabım soruyu bu yönüyle gündeme getiriyor ve yanıtlam "olamayacağı" yönünde. Ortaya koyduğum temel tartışma konusu, rekabetin, kapitale sahip olan herkesi; ortalama kârdan daha büyük süper kârlar getirecek olan daha verimli makinaları işçilerin yerine koyacak bir güdüye sevk etmesidir.

Üretkenliğin, kapitalizmin merkezine oturmuş bir şey olduğu kesin. Schumpeter'in söylediği gibi, "büyüme içermeyen bir kapitalizm, ifade olarak çelişkilidir." Sermaye birikimi potansiyel olarak sınırsız olduğundan ve bu birikim doğaya dayandığından ve de doğanın kaynakları sınırlı olduğundan, sermaye birikimi ile doğa arasında bir karşıtlık vardır. Buna yapılacak bir itiraz, üretim yarışında, sermayenin, doğal kaynakları gittikçe artan bir şekilde daha verimli kullandığı iddiası olabilir. Örnek olarak da, GSYİH üretiminde yüzde olarak harcanan enerji miktarında gözlemlenen düşüş gösterilebilir. Ancak üretimdeki verimlilik artışı eğilimi, şüphesiz, doğrusal, düzgün bir şekilde sürdürülemez ve sağlanamaz. Ve deneylerle de görüldü ki, üretilen malların gittikçe artan kitlesi bu verimlilik artışını geride bırakmaktadır. Bu yüzden Yeşil Kapitalizm ifadesi, tıpkı sosyal kapi-

talizm ifadesi gibi, birbirine zıt anlamı olan kelimelerden ibaret yanlış bir ifadedir.

Bu gözlem, birbirine karşıt iki stratejik kavram arasında bir tartışmaya yol açıyor. Bazılarına göre, kendiliğinden ekolojik ölümcül bir işleyişe sahip olan kapitalizmin yanlışları, (vergiler, mâli teşvikler, ticarileştirilmiş zehirli atık hakları gibi) sisteme içerik pazar mekanizmalarına başvurarak ele alınacak politik uygulamalarla düzeltililebilir. Benim de içinde bulunduğum diğerlerinin taraf olduğu politika ise, kapitalist üretimi tamamen kesmek şeklindedir. Çünkü eğer çevre korunacaksa, bu, ancak zorunlu olarak kapitalizmin temel kanunlarına meydan okumakla olası olacaktır. Bu da, sistemin kuruluşuna, üretim araçlarının özel mülkiyetine meydan okumaya cüret etmeyi gerektirir.

Bana göre, bu iki çizgi arasındaki tartışmaya, pratikte, iklim değişikliğine karşı mücadele örneği içinde karar verildi. Biz, gelişmiş kapitalist ülkelerde, fosil-yakıt kullanımını, iki nesil sonraya kadar tamamen terk etmek zorunluluğuyla karşı karşıyayız. Nükleer enerjiyi hariç tutarsak -ki hariç tutulmalıdır-, bu da Avrupa'da, örneğin nihaî enerji tüketiminin yaklaşık yarısını kesmek zorunda olduğumuz, bunun da ancak, fosil yakıt işleme ve nakliyatını önemli derecede azaltmakla olası olacağını göz önünde bulundurmamız gerektiği anlamına geleceği açıktır.

Yenilenebilir enerji kullanımına geçiş ve enerji tüketimini azaltmak birbiriyle bağlantılı konulardır ve büyük yatırımlar gerektirirler. Eğer bu yatırım kararları verimlilik maliyeti dogmasına tabi iseler, gerçekleştirilmeleri tasavvur bile edilemeyecek kadar olanaksızdırlar. Verimlilik maliyetine alternatif, ancak, toplumsal ve ekolojik gereksinmelere odaklanmış demokratik bir üretim plânlaması olabilir. Bu çeşit bir plânlanmanın gerçekleşmesi de, yalnızca; mümkün olduğu kadar uzun bir süre fosil-yakıtların kullanımına devam etmek isteyen, bunda ısrar eden, petrol, kömür, gaz, otomobil, petrokimyasallar, deniz ve hava araçlarının yapımını elinde bulunduran tekellerin direnişinin kırıl-

masıyla olasıdır.

Soru: *Kitabınızın odak noktası iklim değişikliği. Bu değişikliği, siz, "iklimin devrilmesi" [basculement climatique] şeklinde yorumluyorsunuz. "Devrilme" ile neyi kastediyorsunuz? Ve bunu niçin basit bir değişimden daha kaygılandırıcı buluyorsunuz?*

D.T: "İklim değişiklikleri" (gerçekten de değişiklikleri demek istiyorum. Yâni çoğul hali) ifadesi, geçmiştekilere benzer iklim çeşitlemelerinin tekrarlamasını anımsatır. Şimdi ile yüzyılın sonuna kadar geçecek birkaç on yıl arasında meydana gelecek iklim değişiklikleri, son Buzul Çağı'ndan bu yana geçen 20, 000 yıllık dönemdeki kadar bir değişiklik riski içeriyor. 65 milyon yıl önce oluşmuş buzulların erimesini engellemenin artık olası olmayacağı bir "devrilme noktası"ndan çok uzak olmadığımız bir gerçek. Bu gerçeği; "devrilme" sözcüğü "değişiklik" sözcüğünden, itiraz kabul etmez bir şekilde daha doğru tarif ediyor! Olayın oluş hızı önceden tahmin edilemiyor ve pek çok ekosistem için büyük bir tehdit oluşturuyor çünkü bu ekosistemler olaya uyum sağlamada yetersiz kalacak. Korkarım, bu yalnızca doğal ekosistemler için değil, insan tarafından inşa edilen diğer bazı ekosistemler için de geçerli.

Pakistan'da ne olduğuna bir bakın: İngiliz sömürgecinin, kendi emperyalist çıkarlarına hizmet etmek üzere, barajlar ve kanallar inşa ederek İndus nehrinin sularını yönetmek için kurduğu mekanizmalar geniş bir sulama sistemini beslemektedir ve hiç beklenmeyen sellere neden olarak bölgeye zarar vermiştir ve bölge için uygunsuz olduğunu kanıtlamıştır. Daha ısınan iklim, muson rejiminin işleyişini bozmakta ve sağanak yağışların şiddetini arttırdığından, oluşacak olan sel riskini de arttırmaktadır.

Bu yarışın; kamu çalışmalarında uzmanlaşmakta olan Dünya Bankası ve büyük kapitalist grupların önerdiği gibi, mevcut altyapıyı güçlendirmek yoluyla kazanılabileceğini ummak fikri, bana hayal ürünü gibi geliyor. Kanallar açmak yerine, sömürge öncesi dönemdeki uygulamalara dönerek, su seviyelerinin esnek yönetimini geri getirmek daha akıllıca olur. Inter-

national Rivers Network'ün (Uluslararası Nehirler Ağı) önerdiği de bu yönde: Oluşan çökeltiyi sellerin temizlemesine izin verip nehir havzasının kum veya çamurla dolmasını önleyerek deltanın (nehir ağzının) beslenmesini sağlamak, bölgedeki ormanların yok edilme faaliyetlerini durdurmak ve sel baskınına yatkın bölgeleri ıslah etmek, vb.

Fakat bu, 3, 000 km'den daha fazla bir bölgenin; bölgesel yönetimini, tarım politikalarını, şehir politikalarını, enerji üretimini de içeren tüm mekanizmalarının tamamıyla değiştirilerek onarımının ve yeniden bakımının yapılmasını gerektirir. Bu çeşit bir yeniden bakım ise, toplumsal olarak, yirmi veya otuz yılı alır (o da bu büyüklükte bir alanda, çalışmalara hemen başlanırsa) ve de bölgeye yerleşik oligarşinin gücüne karşı, IMF ve Dünya Bankası'nın borç aracılığıyla dayattığı geliştirme programlarına meydan okumayı gerektirir. Bu borcun acil olarak iptal edilmesi gerekir. İptal edilmezse yeniden yapılandırma çalışmaları ağır ipotek altına girer. Ülke büyük, boğucu bir baskı altında kalır ve bir taraftan da, küresel ısınmanın az gelişmişliğin tüm mekanizmalarını birbirine bağladığı ve bunun tüm olumsuz etkilerini katlayarak çoğalttığı, tarihte ilk defa görülecek olan, geriye doğru bir spiralin içine girme tehlikesi belirir.

Toplumsal ve çevresel sorunların nasıl iç içe geçtiğini burada gayet açık görüyoruz. Gerçekte, iklimin devrilmesine karşı geliştirilecek mücadele, halkın gereksinimlerinin karşılanmasına yönelik başka bir gelişme modeline geçişi olası kılan bir politika değişimini gerektirir. Bu yapılmazsa daha tahrip edici başka felâketler kaçınılmazdır ve kurbanlar da tabî ki yoksullar olacaktır. Pakistan'daki bu trajedinin insanlık için ortaya çıkardığı uyarı bu şekildedir.

Soru: *Güney ülkelerinin gelişmeleri sürecinde fosil-yakıt kullanma aşamasını "hemen terk ederek" doğru- dan yenilenebilir enerji kullanım kademesine mi geçmeleri gerekir? Yenilenebilir enerjilerin (teknik ve miktar olarak) bunun için yeterli olmadığını ileri sürerek buna itiraz edenlere yanıtınız ne olacaktır?*

D.T: Onlara hatalı olduklarını söylüyorum. Dünyanın yüzeyine ulaşan güneş enerjisi akımının miktarı, gezegenin enerji tüketim miktarının 8-10 bin katına eşit. Yenilenebilir enerjilerin teknik potansiyelinin (maliyeti hiç olmayan ve bilinen teknolojilerle uygulanabilir olan bu teorik potansiyelin miktarının) dünya gereksiniminin 6 ilâ 18 katından fazla olduğu tahmin edilmektedir. Şurası kesin ki, yenilenebilir enerjilerin gelişimi, enerji araştırmaları politikalarında kesinlikle ilk sırayı aldığı takdirde ki şimdi henüz bu konumda değildir, bu teknik potansiyel hızla artacaktır. Yenilenebilir enerjilere geçiş, kuşkusuz bir dizi karmaşık teknik sorunları beraberinde getirecektir ancak bunları başa çıkılamayacak sorunlar olarak görmek için hiçbir neden yoktur.

Yenilenebilir enerjilere geçişte en büyük engeller politik olanlardır. İlk olarak: Yenilenebilir enerjiler, hâlâ, fosil yakıtlara göre daha pahalı olma özelliğini sürdürmektedir. İkinci olarak: Yenilenebilir enerjilere geçiş basitçe pompalanan enerjinin değiştirilmesi demek değildir: Enerji sisteminin tümünden değiştirilmesini gerektirir. Bu ise muazzam yatırımları gerektirir ve dönüşümün başlangıcında, dönüşümün kendisi de zorunlu olarak fazladan fosil-yakıt tüketimi ve fazladan sera-gazı üretimine neden olur. Bu ilâve sera gazı salınımlarının dengelenmesi gerekir ve bu yüzden, bir kere uygulamaya konulduğunda yeni ufuklar açacak olan yenilenebilir enerjiye geçişin olmazsa olmaz koşulu, başta toplam enerji tüketiminin azaltılması olmalıdır.

Tekrarlıyorum: Kapitalist kâr ve büyüme unsurlarının iç içe geçmiş ikili engeline karşı mücadele etmekten başka olası tatmin edici bir çözüm yolu yoktur. Bu da özellikle şu anlama gelir: Kuzey ülkelerinin elinde ve denetiminde olan temiz enerji teknolojileri, yalnızca kamu sektörü tarafından uygulanabilirlik ve yerli halk tarafından kontrol edilmek şartıyla güney ülkelerine ücretsiz transfer edilmelidir.

Soru: Ekososyalizm dediğiniz bir toplumsal ekoloji savunuyorsunuz. Ekososyalist kimdir? Ve bir ekososyalisti "basit ve sade" bir ekolojist veya sosyalistten ayıran özellikler nelerdir?

D.T: Bir ekososyalisti, ekolojistten ayıran özellik, onun, "ekolojik krizi", genel olarak insanlık ve doğa arasındaki ilişkinin krizi olarak değil de, tarihî olarak belirlenmiş üretim şekli ile çevresi arasındaki ilişkinin krizi olarak, yani son tahlilde, üretim şeklinin kendi krizinin bir görünümü olarak tanımlamasıdır. Diğer bir deyişle, bir ekososyalist için, ekolojik kriz, gerçekte kapitalizmin krizine içerik bir görünümüdür (aynı zamanda kapitalist üreticiliği taklit eden sözde "sosyalist" toplumların krizini de burada sayabiliriz). Buradan şu sonuca varabiliriz, bir ekososyalist, çevre için girdiği mücadelede, daima toplumsal sorunla yani sömürülen ve bastırılmış insanla, servetin yeniden dağılımı, iş bulma v.d ile bağlantıları olan taleplerde bulunur.

Ancak bir 'ekososyalist'in görüşü, "saf ve basit sosyalist"ın görüşünden farklıdır: Bir ekososyaliste göre, bugün geçerli olan tek anti-kapitalizm, ekosistemlerin doğal sınırlarını ve insanların işlemlerini kısıtlayıcı özelliklerini dikkate alan bir anti-kapitalizmdir. Bu görüşün birçok tezahürü vardır: İnsanların temel gereksinimlerinin karşılandığı ve gerçek zenginliği serbest zaman ve toplumsal ilişkilerin oluşturduğu ve üreticiliğin ve tüketicilikten uzaklaşmış bir toplum düzeninin görüşü. Bu görüş aynı zamanda, teknolojilerin ve zararlı üretimin reddine ve işçilerin dönüştürülmesine olan gereksinime de vurgu yapar. Demokratik olarak plânlanmış bir ekonomi çerçevesi içinde üretim ve dağıtımın maksimum bir şekilde âdemi merkezileştirilmesi, yerelleştirilmesi de bu görüşün benimsediği özelliklerdendir.

Bana göre, vurgulanması gereken önemli bir nokta, tarımsal emeğin ve rimliliğindeki herhangi bir yükselişi, sosyalizme doğru atılmış bir adım olarak gören geleneksel sosyalist görüşün sorgulanması gerekliliğidir. Benim görüşüme göre, bu kavramsallaştırma, çevreye gittikçe artan oranda duymamız gereken saygıya aykırıdır. Gerçekte ekolojik olarak daha sürdürülebilir olan bir tarım ve ormancılık, daha fazla işçilik gerektirir, daha az değil. Örneğin, çalılıkları, korulukları, ağaçlıkları, bataklıkları ye-

niden-yaratmak, tarımsal ürünleri çeşitlendirmek ve organik üretim yapmak için mücadele etmek, ekolojiyi sürdürme görevini üstlenmiş toplumsal emek miktarında artışı gerektirir. Bu, çapalamaya geri dönmeden, yüksek düzeyde bilimsel ve yüksek düzeyde teknik bir emek olabilir, ancak makineleştirilmesi çok kolay değildir.

Bu yüzden, özellikle de ekosistemleri yakından etkileyen ekonomik faaliyetlerin içine, bir "koruma" kültürünün (bu kavramı Isabelle Stengers'den ödünç aldım) nüfuz etmesi ve burada yayılması gerektiğini düşünüyorum. Doğadan biz sorumluyuz. Bu bir bakıma solun insan gereksinimleri, eğitim gibi alanlarda uygulamada bulunma mantığını geliştirmek demektir. Hiçbir sosyalist, hemşirelerin yerini robotların alması fikrini benimsemez. Hepimiz, hastaların daha iyi bakılabilmesi için daha iyi ücret ödenen hemşirelere gereksinim duyduğumuz gerçeğinin bilincindeyizdir. Aynı şey, gerekli değişiklikler yapılmış olarak, çevre için de geçerlidir. Eğer çevreye de daha özen gösterilmesi gerekiyorsa, daha fazla emeğe, akla, zekâyâ ve insan duyarlılığına gereksinim vardır. "Saf ve basit sosyalist"ın aksine, bir ekososyalist, onun için zor olsa da, acil önlemler almak gereksiniminden dolayı, bütün bu sorunları devrim sonrasına ertelemek yerine, hepsini sömürülmüş ve bastırılmış insanların mücadeleleri içine şimdiden dahil etmeye çalışır.

Soru: Ben de dahil birçok kişi, iklim değişikliğine karşı etkili bir mücadelenin, zorunlu olarak, üretici kapitalizmden kopmayı gerektirdiği yolunda bir fikre kapılmışız. Bu etkili mücadeleyi sağlamak için, sizin başvurduğunuz kişiler, "sosyalist insan, ortak üreticiler" dediğiniz kesimdir. Bunlar kimlerdir? Ve bunların yapabilecekleri şeyler özellikle nelerdir?

D.T: Marks'ın, kitabımın özeti yerine geçecek bir sözünden bahsediyorsunuz: "Özgürlük... yalnızca toplumsallaşmış insanda, yani ortak üreticilerde vardır ve onların doğa ile olan alışverişini (mübadilesini) akılcı bir şekilde düzenler..." Marks'ın düşüncesine göre, alışverişin akılcı bir şekilde düzenlenmesi yalnızca kapitalizmin yok olması koşulu ile olasıdır.

Gerçekten de, kapitalizmin varlığıyla, bir taraftan; herkesin herkesle mücadele ettiği bir ortam, sürekli olarak, üreticilerin ortak hareket etme girişimlerinin gerçekleşmesini temelden yok ederken; diğer taraftan üreticilerin önemli bir bölümünün (ücretli emekçilerin) üretim araçları üzerindeki hâkimiyetlerini ellerinden alır. Doğal kaynakların da dahil olduğu bu üretim araçlarına patronlar tarafından el konulmuştur. Her türlü karar alma mekanizması ve gücünden mahrum edilmiş emekçilerin de, bırakın çevreyle alışverişi akılcı bir şekilde düzenleme olanaklarını, üretimle ilgili hiçbir şeyi akılcı bir şekilde düzenleme olanakları olamaz ve yoktur da!

Toplumsal varlıklar olabilmeleri için, üreticiler, kendilerini sömürlere karşı mücadelede bir araya gelmeye, birleşmeye başlamak zorundadırlar. Bu mücadelede, ilk olarak, üretim araçlarına kolektif bir şekilde el konulması ve doğal kaynaklardan ortak olarak yararlanma hakkının kazanılması gereksinimi birincil önemdedir. Bunlar, doğa ile uyumlu bir ilişki için gerekli koşullardır fakat yeterli değildirler.

Burada, somut faaliyette bulunma yolundaki sorunuza verilecek yanıt, değişik üretici gruplarının, insanlık ile doğa arasındaki alışverişin nasıl akılcı bir şekilde düzenlenmesi gerektiğini anladıkları veya anlamadıklarını incelemek yoluyla olası olur. Şimdiki duruma göre, en ileri pozisyondeki ekososyalist insan tipinin, yerli halklardan ve büyük tarım işletmelerine karşı harekete geçirilen küçük çiftçiler arasından çıkması çarpıcı bir olgudur. Bu tesadüfi değildir: Her iki toplulukta üreticiler de, kendilerinin ortak malı olan üretim araçları üzerindeki kontrollerini ya henüz tamamen yitirmemiş ya da kısmen yitirmiş durumdadırlar. Bundan dolayı çevreyle olan alışverişlerinin akılcı düzenlenmesi için somut stratejiler getirme konularını henüz yitirmemişlerdir. Yerli halklar ise, ormanla uyum içinde olan kapitalizm öncesindeki yaşam tarzlarını korumak bakımından, ilâve olarak iklimlerin bu haliyle korunması tartışmasına taraf olmuşlardır.

Via Campesina köylü hareketi de, “köylüler iklimi nasıl soğutacaklarını

bilirler” teması üzerine somut taleplerini içeren bir program geliştirmişlerdir. İşçi hareketi ise, tam aksine, bu konuda geride kalmaktadır. Bu da, şüphesiz, her bireysel işçinin, kendisini sömüren fabrikaya düzenlenecek herhangi bir müdahalenin yumuşak yapılmasından taraf olması gerçeğinden ileri gelir. Çünkü işçi geçim kaynağını sürdürmek ister, onu kaybetmek istemez.

Sonuç: Neoliberal saldırı karşısında, işçi dayanışmasından ne kadar ödün verilip geriye çekilirse, işçiler arasında çevresel farkındalık geliştirmek o kadar zor olacaktır. Bu büyük bir problemdir. Çünkü işçi sınıfından; çevreyi kurtarmak için gereksinim duyulan kapitalizm-karşıtı alternatif mücadelede, üretimdeki merkezi konumu nedeniyle, öncü rolü oynaması istenmektedir. Yerli halkların, köylü örgütlerinin ve gençliğin, daha ve daha çok sendikayı, düzenledikleri iklim kampanyaları için yanlarına çekme çabaları vardır; bunu, sendikalarla artan işbirliği ve sendika üleriyle birebir ilişki kurma yoluyla vb. ile gerçekleştirirler. İşçi hareketinin içinde ise görev, iş bulma, alınan ücret ve çalışma koşullarının iyileştirilmesinin yanı sıra sera gazı salınımlarını azaltma konularında duyulan kaygıları içeren taleplerin yükseltilmesini teşvik etmektir.

Bu bakımdan üzerinde durulan önemli bir konu, iş görme hızının keskinlikle düşürülmesi istemiyle beraber, ücretlerde herhangi bir kesinti olmadan iş saatlerinde genel radikal bir azaltmaya gitmek gerekliliği ve aynı zamanda, bu azalmayı telafi etmek için, ek olarak, başka işçilerin işe alınması önerisidir. Ele alınması gereken diğer bir konu da, işçilerin ve kullanıcıların (tüketicilerin) kontrolü altında bulunan bir kamu sektörünün yaratılması ve yaygınlaştırılmasıdır: Ücretsiz, kaliteli kamu taşımacılığı, kamunun sahibi olduğu enerji hizmetleri, kamuya ait bina izolasyonu ve onarım şirketleri olması vb. Ekososyalistler, bu gibi taleplerin ortaya atılmasını teşvik etme sürecinde rol alırlar.

Soru: İnsan merkezci bir döneme girdiğimizi ve özellikle endüstri döneminin başlangıcından bu yana çığırın-

dan çıkan küresel ısınmadan öncelikle insanın sorumlu olduğunu anlamayanlar tarafından; *L'impossible Capitalisme Vert* adlı çalışmanızda yer alan konulardan dolayı yersiz bir alarm vermiş olmakla suçlanmaktan, korkmuyor gibi görünüyorsunuz. Tıpkı “sürdürülebilir kalkınma” ve “çevre dostu” kavramları gibi, Yeşil Kapitalizm kavramı da, kapitalistlerin, çevre sorumluluğunu inkâr edip, “çevreyi kirletme yolundaki tüm eylemlerini, aksatmadan, önceden olduğu gibi devam ettirme” arzusunu yansıtmıyor mu? Eğer üretici kapitalizmi terk etmek zorundaysak, tüketiciler ve üreticiler olarak, ilk önce kendi davranışlarımızı değiştirmemiz gerekmez mi?

D.T: Kitabımdaki niyetim alarm vermek değil. Bu kitapta, tamamen, küresel ısınma ve muhtemel etkileri üzerine yapılmış bir çalışmanın sonucunda varılan teşhise ait IPCC raporlarına dayandım. Bu raporlar, emsal teşkil edebilecek “kapsamlı bir bilim çalışmasının” mükemmel bir özetiydi. Güncel keşifler söz konusu olduğunda, IPCC’nin biraz geride kaldığı doğru olabilir fakat bu, onun varlığı sonuçları değiştirmiyor.

Gerçekte, konuları işlerken, paniğe yol açacak ve abartılı ifadeler kullanmaktan çekindim. Bu panik ve abartı, genellikle, gerçek tehditlerin ve gerçek sorumlulukların üstünü örtme görevini görüyor. İklimin devrilmesi, bizi, kolaylıkla eskatolojiye (dünya ve hayatın sonuna dair öğreti—ç.n.) götürüyor. “Gezegeenin tehlikede olduğunu”, “yaşamın tehlikede olduğunu”, “insanlığın tehlikede olduğunu” ve “fotosentezden sorumlu gökyüzünün başımızın üstüne düşeceğini” ve bunun gibi fantezileri ileri süren gurular her yerde bolca bulunuyor. Bütün bunlar abartılı. Gezegein’in korkacağı bir şey yok. Ve dünya üzerindeki yaşam o kadar dayanıklı ki, atom bombaları kullanılsa bile muhtemelen insanlığın sonu gelmez.

Bizim türümüze gelince, iklim değişikliği tek başına insan türünü tehlikeye atmaz. İklim değişikliğinin dayattığı tehlike, diğer tehlikelerin yanında daha sınırlı kalır: Üç milyara yakın insan yaşam koşullarındaki

ciddî bozulmalardan dolayı risk altındadır ve yüz milyonlarca insanın (en yoksullar) yaşamı tehlike altındadır. Politika yapımcılar bunu biliyorlar ve hiçbir şey yapmıyorlar çünkü bu onlara pahalıya patlar ve işlerinin düzgün işleyişini sektöre uğratar. İşte çiplak gerçek budur!

Genellikle felâketle ilgili konuların sözlü ve yazılı olarak işlenme süreci, buradaki mevcut potansiyel barbarizmi saklamaya, üstünü örtmeye hizmet eder ve özellikle suçluluk duygusu ile ilgili konuları belirsizliğe sürükleyerek hafifletir: "Sorumluluk gibi şeyler üzerinde durup da vakit kaybetmeyin", "hepimiz suçluyuz", "çaba sarf etmek için hepimizin birden aynı fikirde olması gerekiyor" vb.... Bu arada kulis faaliyetleriyle işlerini yürüten enerji üreticileri, hiç duraksamadan, sessizce, üretimlerinde kömür ve petrol yakıtları kullanmayı sürdürürler.

Sorunuzun ikinci kısmını, yâni üreticiler ve tüketiciler olarak bizim davranışlarımızı değiştirmemiz gerektiği ile ilgili bölümünü yanıtlamaya gelince. Daha önce de söylediğim gibi, şunu belirtmekte yarar var ki, işçilerin, üretim davranışlarını değiştirme güçleri yoktur. Kim, nasıl, neden, kimin için, ne miktarlarda ve hangi çevresel etkiler pahasına üretmektedir? Günlük yaşamda bu soruları yalnızca patronların yanıtlama gücü vardır ve nihâi olarak bu yanıtlar, kendi kârları, çıkarları doğrultusundadır. Çalışanlar, işlerin yönetiminde, yöneticilere karşı çıkarak, kâr yapma dışındaki kriterler kapsamında nasıl daha iyi performans gösterdiklerinin farkına varılması açısından söz sahibi olabilirler. İşçilerin kontrolünün dinamiği işte budur ve ekososyalistler, çevre sorunlarını da kapsayacak şekilde bu eski talebi tekrar nasıl gündeme getireceklerini düşünmek zorundadırlar.

Tüketime gelince, bana göre, bireyler bazında yapılacak değişikliklerle, ortak, toplu halde yapılacak değişiklikleri birbirinden ayırmak gerekir. Her şey hesaba katılarak denebilir ki, kuşkusuz en iyi olanı, uçakla seyahat eden bir kişiden CO2 salınımını bir şekilde telafi etmesidir. Ancak bu telafi masrafı, ona ucuz yoldan bir

rahatlama kazandırır ve onu zorunlu yapısal değişiklikleri gerçekleştirmek üzere politik mücadeleye girmekten alıkoyar. Bu çeşit bir davranışı teşvik etmek, gerçekte, konunun üstünü "yeşile boyayarak," sahte bir "çevre dostu" kavramına uygun bir şekilde, her şeyi "eskisi gibi sürdürmek" anlamına gelmektedir.

Ortaklaşa, toplu halde yapılacak değişiklikler ise tamamen farklı bir konuyu oluşturur. Başka bir mantığı geçerli kılar. Pratik alternatiflerin keşfini gerektirir ve yapısal değişikliklerin gerekli olduğunu ve bu değişikliklere erişmemizin, toplumsal faaliyetler yoluyla olası olduğunu farkına varmamızı sağlar. Grupların, organik ürünleri çiftçilerden toplu halde satın almaları ve şehirlerde ortak, topluca yapılacak organik bahçecilik gibi olası değişiklikler teşvik edilmelidir.

Soru: İklim devrilmesine karşı mücadeleyi, bunun bize ödeteceği finansal ve toplumsal bedellere rağmen sürdürebilir miyiz? Başka bir üretim modeli geliştirerek tüm toplumu tehlikeye atma riskini göze almak için herhangi bir aciliyet söz konusu mu? Doğa ve medeniyet arasında başka bir seçenek var mı?

D.T: Medeniyete karşı doğaya öncelik vermek üzere geliştirilen, başka bir iklim politikasının, tüm toplumu tehlikeye atacağını söylemek, gerçeği baş aşağı çevirmek anlamına gelir! Gerçekte, medeniyeti tehlikeye atan ve bizim ortak mirasımız olan doğaya muazzam ve geri dönüşümü olmayan zararlar veren, şimdiki mevcut politikadır. Bu politika, tümüyle, verim maliyeti doktrinine, dogmasına tâbidir ve ürettiği şey de ortada: neredeyse hiç bir şey. Çarpacağımız duvara karşı dümdüz gitmekteyiz.

Kuşkusuz farklı bir politikada alınacak yeni önlemler için ödenecek bedeller önemsiz sayılamaz: Sera gazı salınımını azaltmak için uygulanacak olan eşit değerdeki iki stratejiden, tüm diğer koşullar aynı kalmak şartıyla, topluma en az bedel ödetecek olanı seçmek tabii ki daha mantıklı olur. Ancak hepsinin temelinde de, bedel ödemekten daha farklı kriterleri, özellikle de kalite kriterlerine önem veren politikaları seçmek yatıyor. Tek-

nik terimlerle ifade edilecek olursa, gerekli kriter, sistemik düzeyde enerji verimliliğidir.

Büyük Amerikalı ekolojist Barry Commoner, yirmi yıldan fazla bir süre önce, bu yeni çevre politikasında gelişmeler sağladı. Bir güneş-enerjisi kullanan su ısıtıcısıyla basitçe yapılacak olan bir şeyi, yâni evlerdeki suyu ısıtmayı, binlerce kilometre öteden kömürü taşıyıp getirerek elektrik üretmek, sonra da bu elektriği yüzlerce kilometre taşıdıktan sonra suyu ısıtmak termodinamik açısından saçmalaktır, diyordu. Toplumsal bakımdan tercih edilecek kriter, halkın ve insanların sahip olacağı iyi yaşam koşullarının, özellikle de en yoksul olanların korunması olmalıdır. Bugün bu kriter göz ardı edilmektedir; dolayısıyla diğer ülkeler yanında Pakistan'daki trajediler de.

Soru: Son olarak, ekososyalist projenizin yakın gelecekte uygulanabilir olduğunu düşünüyor musunuz?

D.T: Bu projenin uygulanabilirliği, tamamen, bir tarafında kapitalizm, diğer tarafında sömürülenler ve baskı altındakilerin bulunduğu güç dengesine bağlıdır. Kendimizi kandırmayalım. Bu dengenin ağır basan tarafı şu anda kapitalizmdir. Olası bir üçüncü yol yoktur: iklimi pazar mekanizmalarıyla korumaya çalışma çabaları, sürekli, bu pazar mekanizmaları yapılarına içkin ekolojik yetersizlikleri ve toplumsal adaletsizliği açığa vurur. Direnişten başka yol yoktur. Yalnızca direniş güç dengesini değiştirebilir ve doğru yolu gösteren kısmî reformları dayatabilir. Kopenhag ilk adımdı, ikincisi Cochabamba zirvesi oldu. Durmadan ilerleyelim, birleşelim, faaliyete geçelim ve iklimi, toplumsal adaleti gözeterek korumak için, bir küresel hareket inşa edelim. Bu, Yeşil Kapitalizm hayali besleyenlerin sürekli içinde bulunduğu lobıcılık çabalarından daha etkili olacaktır.

* [Bu söyleşi Climaandcapitalism.com'daki İngilizcesinden Hatice Aksoy tarafından Sendika.Org için çevrilmiştir]

** Climaandcapitalism.com

Petrol Çağı'nın Çöküşü

Michael T. Klare*

Petrol fiyatlarındaki son yükselişi, gerçekleşecek petrol depremini haber veren zayıf ve ilk titreşimleri olarak düşünmek gerek. Ancak, petrol dünya pazarlarından yok olmayacak fakat öngörülen küresel talebi karşılayabilecek miktarlara erişemeyecek ve petrol sıkıntısı er ya da geç pazara egemen olacak

Şu anda Ortadoğu'yu sarsan isyanlar, ayaklanmalar, protestolar nasıl sonuçlanırsa sonuçlansın, bir şey kesin: petrol dünyası sonsuza dek değişecek. Yaşamakta olan her ne ise, bunu, dünyamızı çekirdeğine kadar sarsacak olan depremin sadece ilk titreşimleri olarak düşünmek gerek.

Birinci Dünya Savaşı'ndan önce İran'ın güneybatısında petrolün bulunmasından itibaren bir yüzyıl boyunca, batılı güçler, petrol üreten otoriter hükümetlerin hayatta kalmalarını sağlamak için sürekli olarak Ortadoğu'ya müdahale ettiler. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra batı ekonomilerinin büyümesi ve endüstriyel toplumların mevcut zenginliklerinin açığa çıkması, bu tür müdahaleler olmaksızın düşünülemez.

Fakat şu her yerde gazetelerin birinci sayfalarında haber olmalıydı: Eski petrol düzeni sonsuza dek ölüyor ve biz, onun ölümü ile birlikte, kolay ulaşılabilen-ucuz petrolün sonunu göreceğiz.

Petrol döneminin sonu

Mevcut karmaşa içinde tam olarak neyin tehlikede olduğunu değerlendirmeye çalışıyoruz. Başlangıç olarak, dünya enerji denklemi içinde Ortadoğu petrolünün oynadığı kritik rolü inkar etmek neredeyse imkansız. Ucuz kömür, fabrikaları, vapurları, demiryollarını besleyerek orijinal Sanaî Devrimi'ni geliştirirken; ucuz petrol, otomotiv, havacılık sanayi,

yerleşim alanları, makineli tarım ve küresel ekonominin patlamasına olanak sağladı.

Petrol Çağı başladığında sadece bir avuç önemli petrol alanı vardı: Amerika Birleşik Devletleri, Meksika, Venezuella, Romanya, Bakü civarı (o zamanki Rus İmparatorluğu içinde) Hollanda Doğu Hint Adaları. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ise dünyanın petrol özlemini gideren Ortadoğu oldu.

BP, bu tür verilerin bulunduğu en son yıl olan 2009'da, Ortadoğu ve Kuzey Afrika tedarikçilerinin, dünya petrol arzının yüzde 36'sını yani 29 milyon varil petrol ürettiklerini belirtti. Bu bilgi, petrol ekonomisi için bölgenin ne kadar önem taşıdığı konusunda en ufak bir şüphe bırakmıyor. Avrupa Birliği, Japonya, Çin ve ABD gibi petrol ithal eden güçlerin enerji açlığını gidermek için üretimini daha fazla ihracat pazarlarına yönlendiren Ortadoğu'dan başka bir yer yok. İhracat pazarlarına yönlendirilen günlük yaklaşık 20 milyon varilden bahsediyoruz. Bunu, dünyanın en büyük petrol üreticisi Rusya'nın ihraç ettiği yedi milyon, Afrika kıtasının altı milyon ve Güney Amerika'nın bir milyon varili ile kıyaslayın. Ortadoğu üreticilerinin önemi, önümüzdeki yıllarda daha da artacak çünkü geride kalan işlenmemiş petrol rezervlerinin tahminen üçte ikisine sahip oldukları hesaplanıyor. ABD Enerji Bakanlığı'nın son tahminlerine göre Ortadoğu ve Kuzey Afrika, 2035 yılında, küresel ham petrol arzının yaklaşık yüzde 43'ünü birlikte karşılayacaklar (2007 yılındaki yüzde 37 ile karşılaştırılınca bir artış var) ve dünya petrol ihracatında çok daha büyük bir pay elde edecekler.

Basitçe, küresel ekonominin uygun fiyatlı ve büyüyen bir petrol

kaynağına ihtiyacı var. Bunu sadece Ortadoğu sağlayabilir. Bu yüzden batılı hükümetler, uzun zamandan beri bölge genelinde "istikrarlı" otoriter rejimleri, onların güvenlik güçlerini eğiterek ve ihtiyaçlarını karşılayarak destekledi. En büyük başarıları dünya ekonomisi için petrol üretmek olan bu taşlaşmış ve boğucu sistemler şimdi dağılmakta. Petrol Çağı'nı korumak için yeterince ucuz petrol sağlayacak herhangi bir yeni düzene (veya düzensizliğe) güvenmeyin.

Neden böyle olacağını anlamak için biraz tarih dersi vermek yerinde olur.

İran darbesi

İngiliz-İran (o dönemde Pers) Petrol Şirketi'nin (APOC) 1908 yılında İran'da petrolü bulmasından sonra İngiliz hükümeti emperyal kontrolünü İran üzerinde de uygulamaya çalıştı. Bu hareketin baş yaratıcısı, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın Birinci Lordu Winston Churchill oldu. Birinci Dünya Savaşı'ndan önce İngilizlerin kömürle işleyen savaş gemilerini petrole dönüştürmesi ve önemli bir kaynak olarak petrolü kullanma kararını almasından sonra Churchill, 1914 yılında APOC' un devletleştirilme işini organize etti. İkinci Dünya Savaşı arifesinde, o zamanın Başbakanı Churchill, Almanya yanlısı Rıza Şah Pehlevi'yi hükümetten uzaklaştırarak yerine onun 21 yaşındaki oğlu Muhammed Rıza Pehlevi'yi getirme işini yönetti.

Geçmiş Fars İmparatorlukları ile onlar arasında kurulan bağları (efsanevi) yüceltme eğilimi bulunsa da Muhammed Rıza Pehlevi İngilizlerin istekli bir aracı oldu. Ancak vatandaşları, Londra'nın emperyal despotları önündeki dalkavukluğunu hoş görme konusunda giderek daha isteksiz ol-

duklarını gösterdiler. 1951 yılında, demokratik olarak seçilen Başbakan Muhammed Mossadık, APOC'un (sonra Anglo-İran Petrol Şirketi (AIOC) olarak değiştirildi) devletleştirilmesi konusunda parlamentonun desteğini elde etti. Bu kamulaştırma eylemi, İran'da sevinçle karşılanırken Londra'da panik yarattı. İngiliz yöneticiler, büyük ikramiyeyi kurtarma amacıyla 1953 yılında Muhammed Mossadık'ı devirmek ve yerine Roma'da sürgünde bulunan Şah Pehlevi'yi getirmek için CIA ve Başkan Dwight Eisenhower ile birlikte alçakça bir komplo düzenledi. Geçenlerde, Stephen Kinzer, bu konuyu "All the Shah's Men (Şah'ın Bütün Adamları)" adlı kitabında bir hikâye tarzında anlattı.

Şah, İran halkı üzerinde acımasız diktatöryel kontrolünü, 1979 yılında, yıkılincaya kadar ABD'nin polise ve askere yaptığı cömert yardım sayesinde sürdürdü. İlk önce laik solu sonra Mossadık'ın taraftarlarını daha sonra da sürgündeki Ayetullah Humeyni'nin başını çektiği dinci muhalefeti ezdi. Şah karşıtları, ABD'nin polis ve cezaevlerine sağladığı ekipmanlarıyla uyguladığı acımasızlık karşısında Washington ve onun monarşisinden eşit derecede nefret etti. İran halkı 1979 yılında sokaklara döktü, Şah devrildi ve Ayetullah Humeyni iktidara geldi.

ABD ve İran arasındaki ilişkilerde mevcut çıkmaza yol açan bu olaylardan çok şey öğrenilebilir. Bununla birlikte, 1979-1980 Devriminin İran'ın petrol üretimini hiç iyileştirmediği anlaşılmaması gereken önemli bir noktadır.

İran, 1973-1979 yılları arasında günde yaklaşık altı milyon varil petrol üretmeyi başararak dünyanın en büyüklerinden biri oldu. AICO (British Petroleum olarak değiştirilen ve sonra BP olan) Devrimden sonra ikinci kez kamulaştırıldı ve İranlı yöneticiler şirketin yönetimini yeniden ele geçirdi. Washington İran'ın yeni liderlerini cezalandırmak için dış yardım almalarını engelledi ve devlet ait petrol şirketinin teknoloji edinme çabalarını önüne geçerek sert bir ticari yaptırım

uyguladı. Suudi Arabistan'dan sonra dünyanın ikinci büyük petrol rezervine sahip olmasına rağmen bu ülke günlük dört milyon varilin birazcık üzerinde bir üretime geriledi. Hatta yirmi yıl sonra İran'ın petrol üretimi günlük 2 milyon varilin altına düştü.

İstilâcının düşleri

Irak da benzer ürkütücü bir yol izledi. Saddam Hüseyin yönetimi altında, devlete ait Irak Petrol Şirketi (IPC), ilk Körfez Savaşı'nın yapıldığı 1991 tarihine kadar günde 2,8 milyon varil petrol üretti ve yaptırımlar günlük petrol üretimini yarım milyon varile indirdi. Günlük üretim, 2001 yılında yaklaşık 2,5 milyon varil seviyesine yeniden yükselmesine rağmen bir daha asla eski düzeyine ulaşamadı.

2002 yılı sonlarında Pentagon Irak'ı işgal etmeye hazırlanırken Bush hükümetinin haber alma kaynakları ve iyi ilişkiler içinde bulunduğu Iraklı sürgünler, üretimin daha önce hiç görülmemiş düzeye ulaşacağı, Milli Petrol Şirketi'nin özelleştirileceği ve yabancı petrol şirketlerinin yeniden ülkeye davet edileceği gibi bir altın çağ rüyasından bahsediyorlardı.

Bush hükümeti ve onun Bağdat'taki yetkililerinin hayallerini gerçeğe dönüştürme çabalarını kim unutabilir ki? Nihayet, ilk ABD askerleri başkente geldiklerinde Petrol Bakanlığı binasını koruma altına aldılar ve hatta şehrin geri kalan yerlerine başıboş Iraklı yağmacıları salıverdiler. 2003 yılında, ABD Enerji Bakanlığı Irak petrol üretiminin 2005'te günde 3,4 milyon varile, 2010'da 4,1 milyon varile ve 2020'de 5,6 milyon varile yükseleceği tahminine güvenerek, yeni Irak'ın kurulmasına nezaret etmek üzere, daha sonra Başkan Bush tarafından genel vali olarak atanacak olan L. Paul Bremer III, ülkenin petrol endüstrisinin özelleştirilmesini denetleyecek Amerikan petrol yöneticilerinden oluşan bir ekibi getirdi.

Elbette bunların hiçbirisi olmadı. ABD'nin hemen Petrol Bakanlığı Binasına yönelme kararı, birçok sıradan Iraklı'nın tiranın devrilmesi için ver-

diği olası desteğin bir anda düşmanlık ve öfkeye dönüştüğü dönüm noktası oldu. Bremer'in devlete ait petrol şirketini özelleştirmeye yönelik itkisi, esasen planı baltalayan Iraklı petrol mühendisleri arasında aynı şekilde kanlı bir milliyetçi tepki üretti. Hemen büyük boyutlu Sünni ayaklanmalar patlak verdi. 2003-2009 yılları arasında, günlük petrol üretimi ortalama olarak 2 milyon varile ulaşarak hızla düştü. Şu 4,1 milyon varile ulaşma rüyasından uzaklaşarak, nihayet, 2009 yılında, 2,5 milyon varil seviyesine dönüldü.

Sonuç ortada: Daha fazla petrol üretmek için Ortadoğu'daki siyasi düzeni kontrol etmeye çalışan yabancı girişimler, üretimin düşmesiyle sonuçlanacak kaçınılmaz karşıt baskılar üretecektir. Ortadoğu'da patlak veren isyanları, ayaklanmaları ve protestoları izleyen ABD ve diğer güçler, kesinlikle dikkatli olmalı. İstekleri siyasi ya da dini ne olursa olsun, yerel halk, yabancı egemenliğine karşı daima tutkulu, şiddetli bir düşmanlık besleyecek ve karar anında petrol üretiminin artışından önce bağımsızlık ve özgürlük imkânını tercih edecektir.

Irak ve İran deneyimleri, genel anlamda Cezayir, Bahreyn, Mısır, Irak, Ürdün, Libya, Umman, Fas, Suudi Arabistan, Sudan, Tunus ve Yemen ile karşılaştırılmaz. Ancak hepsi (ve muhtemelen kargaşaya katılacak diğer ülkeler) otoriter siyasi kalıbın bazı öğelerini sergiliyor ve hepsi eski petrol düzenine bağlı bulunuyor. Cezayir, Mısır, Irak, Libya, Umman ve Sudan petrol üreticisi, Mısır petrol taşımacılığında önemli bir kanal, Mısır ve Ürdün önemli petrol boru hatlarını koruyor. Bahreyn, Yemen ve Umman petrol sevkiyatında önemli deniz yolları üzerinde stratejik noktaları tutuyor. Hepsi de Amerika'dan önemli miktarda askeri yardım aldı ve / veya ABD'nin önemli askeri üstlerine ev sahipliği yaptı. Ve tüm bu ülkelerde, çılglık aynı: "Halk rejimin yıkılmasını istiyor"

Bunların ikisinde rejim yıkıldı, üçü titremekte, diğerleri de tehlike al-

tında. Bu olayların dünya petrol fiyatları üzerindeki etkisi de hızlı ve acımasız oldu. Endüstrinin bir parametresi olan Brent tipi petrolün (North), 24 Şubat tarihli ham petrolünün varil teslim fiyatı neredeyse 115 dolara ulaştı, ki bu küresel ekonominin çöküşü Ekim 2008 tarihinden bugüne kadarki en yüksek fiyat. Ham petrolün başka bir ölçüt olan West Texas Intermediate'nin varil fiyatı uğursuzca 100 dolar eşliğini aştı.

Suudililer neden önemli

Ortadoğu'nun en büyük üreticisi olan Suudi Arabistan şimdiye kadar belirgin bir güvenlik açığı göstermedi veya fiyatları daha fazla tetiklemedi. Ancak, komşu Bahreyn'in Kraliyet ailesinin başı dertte; Kral Hamad Bin İsa el-Halife ve onun otokratik yönetimin kaldırılması yerine gerçek bir demokrasinin konması talebiyle, gerçek mühimmat ile ateş etme tehdidinde rağmen on binlerce protestocu (yarım milyon nüfusun yüzde 20'sinden fazlası) tekrar tekrar sokaklara çıkıyor. Bahreyn'in değişimi için iktidara yerleşmiş Sünni eliti hükümetine karşı ülkenin hırpalanmış Şii nüfusu tarafından ortaya konan kalkışma orta yerde dururken bu gelişmeler özellikle Suudi yönetimi için endişe yaratıyor.

Bahreyn'deki gibi çoğunlukta olmasa da Suudi Arabistan'da da Sünni yöneticiler tarafından ayrımcılığa uğrayan büyük bir Şii nüfus var. Riyad, rejime meydan okuyan Şiilerin çoğunlukta bulunduğu krallığın petrolce zengin tek alanı olan doğu bölgesinde, Bahreyn'deki gibi bir patlamanın olma olasılığı karşısında kaygılı. 87 yaşındaki Kral Abdullah, çıkabilecek herhangi bir gençlik isyanını kısmen önlemek amacıyla, genç Suudi vatandaşlarının evlenmelerine yardımcı olmak ve konut edindirmek için hazırlanan 36 milyonluk değişim paketi-

nin bir parçası olan 10 milyon doları hibe etme sözü verdi.

İsyan Suudi Arabistan topraklarına ulaşmazsa bile eski Ortadoğu petrol düzeni yeniden inşa edilemez. Sonuç olarak, gelecekte petrol ihracatında uzun vadeli bir düşüş olacağı kesin.

Libya'nın ürettiği günlük 1,7 milyon varil petrolün dörtte üçü, kargaşa bu ülkede yayılınca hızla piyasadan çekildi. Büyük ölçüde de belirsiz bir geleceğe kadar pazarın dışında ve bağlantısız kalacak. Mısır ve Tunus'un mütevazı üretiminin isyan öncesi seviyesine hızla geri dönmesi bekleniyor ama yerel kontrol zayıflarken üretimin artışına katılacak yabancı firmalar ile büyük çaplı ortak girişim modelinin benimsenmesi pek olası değil. Irak'ın ana petrol rafinerisine geçen hafta isyancılar tarafından ağır hasar verildi ve İran'ın da üretimini önümüzdeki yıllarda önemli ölçüde artacağına dair hiçbir belirti yok.

Küresel pazarda, Libya kayıplarını telafi etmek için üretim artışı yapan, tek önemli oyuncu Suudi Arabistan oldu. Fakat bu örneğin sonsuza kadar devam etmesi beklenemez.

Kraliyet ailesinin mevcut isyan çemberinde hayatta kalabileceği varsayılabilir, huzursuz ve hızla büyüyen bir nüfusa daha iyi ücretli işler sağlayabilen yerel petrokimya endüstrisini beslemek ve iç tüketimin artış seviyelerini karşılamak için şüphesiz günlük petrol üretiminin daha büyük bir kısmını buralara aktarmak zorunda kalacak.

Suudi Arabistanlılar, 2005-2009 yılları arasında, takribi 8,3 milyon varili ihracata ayırarak her gün yaklaşık olarak 2,3 milyon varil petrol kullandılar. Eğer sadece Suudi Arabistan dünya pazarlarına en azından bu kadar petrol sunmaya devam ederse,

dünya, öngörülen petrolden minimum gereksinimlerini karşılamak zorunda kalacak. Böyle olması pek akla yatkın değil. Suudi kraliyet ailesi üyeleri, arda kalan yataklara zarar verme korkusu ve büyük soylarının gelecekteki gelirlerinin düşmesine neden olacağı gerekçesiyle günlük petrol üretimlerini 10 milyon varilin üzerine çıkarılması konusunda isteksiz görünüyor. Aynı zamanda, Suudi Arabistan'ın net üretimi içinde giderek artan bir payı tüketmesi, iç talebinin arması bekleniyor. Nisan 2010'da, Devlete ait Suudi Arabistan Petrol Şirketi'nin (Saudi Aramco) Başkanı Khalid al-Falih, ihracat için sadece birkaç milyon varil ayrılarak iç tüketimin 2028 yılında günlük 8,3 milyon varille şaşırtıcı bir düzeye ulaşabileceğini öngörüyor ve eğer dünya diğer enerji kaynaklarına geçiş yapmazsa, aşırı bir petrol sıkıntısının yaşanacağını garanti ediyor.

Başka bir deyişle, Ortadoğu'daki mevcut olayların makul bir yol çizmesi halinde, yaklaşmakta olan şey şudur: Başka hiçbir alanı, dünyanın önde gelen petrol ihracatçısı Ortadoğu'nun yerine koymak mümkün olmadığı için tüm küresel ekonomi ile birlikte petrol ekonomisi zayıflayacak.

Petrol fiyatlarındaki son yükselişi, gerçekleşecek petrol depremini haber veren zayıf ve ilk titreşimleri olarak düşünmek gerek. Ancak, petrol dünya pazarlarından yok olmayacak fakat öngörülen küresel talebi karşılayabilecek miktarlara erişemeyecek ve petrol sıkıntısı er ya da geç pazara ege-men olacak. Sadece, alternatif enerji kaynaklarının hızlı gelişim ve petrol tüketiminde dramatik bir azalma, dünyayı ciddi ekonomik sorunlardan kurtaracaktır.

*** Barış ve Dünya Güvenlik Çalışmaları Profesörü / Hampshire College**

Demokrasinin Tarihî İkilemleri ve Çağdaş Yurttaşlık *

Étienne Balibar**

Birkaç terminolojik değerlendirmeye başlamama müsaade edin. Bildiğimiz gibi, İngilizcede yurttaşlık terimi, Fransızca ve İtalyanca karşılıkları gibi (*citoyenneté*, *cittadinanza*) Latince *civitas*'tan türer; bununla birlikte İngilizcede "yurttaş hakkı" ya da Fransızcada "*droit de cité*" olarak daha doğru bir şekilde çevireceğim *ius civitatis* anlamından türerler. Yurttaşlık terimi, bir dilden bir başkasına geçişin daha iyi anlamamızı sağladığı çeşitli anlamlara sahiptir. Fransa'da pasaportumu gösterdiğimde ya da bir göçmen formu doldurduğumda, mutat Amerikan karşılığı "hangi ülkenin yurttaşı?" olan, "ulusumla" ilgili bir soruyu yanıtlamam istenir. Fransızca *nationalité* ya da *national* büyük ölçüde ABD'deki yurttaş, yurttaşlığa karşılık olmasına karşın, *citoyen* ya da *droit du citoyen* gibi aynı değildir. ABD'nin "karıştırdığı" şeyde Fransa'nın fark gözetttiği öne sürülebilir. "Karıştırılan şey" belirli bir topluluktaki, uygulama olarak bir ulus-devlette aidiyet nosyonu ve politik faaliyetlerde yer alan bir birey olarak yurttaş halkları ve görevleridir. Amerika'da ders vermeye başladığımda bunun, Fransız özgeçmişim nedeniyle, benim açımdan bir şekilde sorun olduğunu itiraf etmeliyim. Fakat biraz düşündükten sonra, neredeyse tam aksi anlamda anlaşılabileceğini fark ettim: Belirli şartlarda zımnen yurttaşlık fikrini millet sahipliğine ya da millet edinmeye tabi kılan Fransa, bunun yurttaşlığın doğal önşartı olduğunu varsayarken, birçok kökenden göçmeni bir araya getirmekle ilgili uzun bir öyküsü ve miti olan bir ülkede icat edilen ABD'ye özgün sorun ise şu anlama gelir: Hangi ülkede yurttaş haklarına sahipsin? Bu anlamsal ikilem, yurttaşlık ve ulusun uygulama itibarıyla tartışmasız gibi görünen ya da tarihin kaçınılmaz sonucunu gösteren bir tavırdan uyuşturduğu dışlayıcı ve yarı-dışlayıcı politik aidiyet biçimi olarak ulus-dev-

letin zafer çağında gizil olarak bakidir. Ulusal yurttaş tanımının, özellikle de demokratik içeriğinin bakış açısından, giderek artan talep ve eleştirilere mahkûm edildiği post-ulusal konstelasyon olarak adlandırılan bir dönemde, bu anlamsal ikilem giderek önem kazanmıştır.

Köken, Model ve İdeoloji olarak "Demokrasi"

Anlamsal sorun ve bunun haklar ve görevlerin tanımı sorunuyla ortaklığı aslında Batı siyasal geleneğinin bizzat kökenlerinde bulunabilir. *Yönetim*, *politika*, *siyasal* kelime dizileri kendisi de *polis*in, kentin bir türemesi olan, Yunanca *politeia*'dan türer. Emile Benveniste (1974) ünlü bir makalesinde, Yunan ve Roma terminolojilerinin şekillendiği istikametini aksini güçlü bir felsefi anlayışla yorumlamayı öneriyordu. Yunancada yurttaş adı *politis* ve onun niteliği ya da kapasitesi *politeia* kent isminden (*polis*) türemesine ve bu yüzden de somut bir gerçeklik ve bireyselleşmiş bir topluluk olarak önceden varmış gibi görünmesine karşın, Latince de bu tam tersidir: iç anayasası ya da haklar sistemiyle birlikte kentin adı *civitas* yurttaş, *civis* isminden türer. Görünen o ki kent, yurttaşların etkileşimi ya da ortak eyleminin ürünü olarak düşünülür. Bu tersine çevirme onların kendi yurtseverlik ve evrenselcilik anlayışları arasındaki belirli derin anti tezleri açıklamasına rağmen, "ortak yurttaşlar" ya da "akran yurttaşlar" olarak düşünebileceğimiz, eyleyen bireylerin kesintisiz bir sonucu olarak bütünü temsil eden Romalıların, kendiliğinden bir şekilde daha "bireysel" olduğu ve Yunanlıların kendiliğinden bir şekilde, yurttaşın yalnızca bütünü, yani kentin bir türümü olduğu, "bütünsel" terimlerle düşünüp hareket ettiklerini söylemek anlamına gelmez. Ancak bu, daha derinlemesine

çevirinin dilbilimsel-ötesi uzamını, deyim yerindeyse bireyler, topluluk, uzam ya da toprak parçası arasındaki ilişkiyle ilgili yurttaşlık fikrinin gerilimini gözler önüne serer. Çok klasik bir yoldan "siyasal" olarak yurttaşlık fikrinin özünün iki kurumsal ilişkisinin karşılıklı bağımlılığından meydana geldiğini kabullenebiliriz: bireylerin ya da kolektiflerin "haklar" ve "görevler" ilişkisi; ikinciler birincilere tabi kılınırken birincilerin ikincileri açıklayabilmesi anlamına gelen (ille de sabit bir roller ve statüler dağılımından ziyade işlevlerin icrasını tasarlayan) "yöneten" ve "yönetilen" ilişkisi (Aristo 1957). Neticede yurttaş fikri bir yurttaşlar topluluğunun, ortak bir iyiye varmak ya da Cicero'nun *Cumhuriyet* eserinde (1994) belirttiği gibi ortak bir doğruyu temsil etmek için oluşturulan bir toplumun temsilinden açıkça ayrılabilir. Fakat yurttaşların içerisinde bir topluluk olarak hareket ettikleri "uzam"ın türüne, mutlak ve somut ya da ölçülü; ve topluluk üyeliğinin yurttaşlara dayatıldığı, onlara atfedildiği ya da yalnızca miras aldıkları veya yarattıkları ve ortak eylemleri yoluyla daima yeniden yarattıkları "Spinozacı" anlamda yeterlik ya da yeterlilik olarak gücün boyutuna ilişkin sorunun ucu daima açık kalmalıdır (Smith, 1999).

Anlaşılan şimdi bu kurucu gerilimin geliştiği yönün, genellikle diğerlerinden ayrı olmanın yanı sıra diğerleri arasında bir kuruluş biçimi olduğunu düşündüğümüz, "demokrasi" olarak adlandırdığımız şeyin temel ölçütlerinden birini oluşturduğu açıklık kazanacaktır. Bunun nedeni, daha fazla arzulanır olması ya da insanların politik toplumları şekillendirmekte aradığı belli avantajları maksimize etmekten ziyade (her ne kadar hepsi olmasa da ya da hepsi eşit ve aynı zamanda olmasa da) aslında belli siyasal koşulları ve sorunları

açıkça tanıyacak ve açıklayacak olmasıdır. Bu, Aristo'dan sözleşmecilere, özellikle Spinoza ve Rousseau'a ve 1843'ün genç Marx'ına kadar siyaset felsefesi tarihi boyunca devam eden ve Jacques Rancière'in, geleneksel siyaset felsefesine karşı oldukça eleştirel bir şekilde kendince ele aldığı bir tezdır. Fakat aslında demokrasi sözü, özellikle etik ve politik olarak en sorgulanan eylemlerin demokrasi adına icra edildiği bir dönemde hangi anlamda kullanıldığını açıklamadan, neredeyse onun kullanımını imkansız kılmak için hatırı sayılır derecede belirsizliğin üstünü örter. Eğer anlaşmazlık konusu, demokrasinin kendi kendine tarihini ve işlevlerini açıklığa kavuşturmasının dünyadaki şeylerin düzenini değiştiren her türlü politik etkiyi üretmesi değilse, belki de anlaşmazlık konusu olan, negatif olarak, bu tür bir netleştirme olmadan hiçbir ilerici siyasetin yürütülemeyeceğidir. Dünyayı değiştirmek için onu yorumlamak gerekir: ki bu onun (birçok) dilini yorumlamak demektir.

Bu alanda, en azından, korkunç bir kakafoninin hüküm sürdüğünü söyleyebiliriz. Örneğin muazzam bir çokdisiplinli bilgi sahibi akademisyen ve aynı zamanda büyük kamu entelektüelleri olan Amartya Sen'in *Democracy and its Global Roots* (2005) [Demokrasi ve Küresel Kökenleri] ve Luciano Canfora'nın *Democracy in Europe: A History of an Ideology* (2006) [Avrupa'da Demokrasi: Bir İdeolojinin Tarihi] yakın zamanlardaki eş zamanlı yayınlanan iki denemesini ele alın.

Sen, Kuzey ve Güney'de demokrasi sorunlarının ortaya konma biçimlerinde neyin farklı ve neyin benzer olduğu üzerine çok ilginç gözlemlerde bulunur. Makalesini, başarısızlığını umduğu ABD'nin Irak'a müdahalesinden sonra yazdı. Ancak bu müdahalenin Orta doğuya "demokratik model" in ihraç edilmesinin yanlış bir yolu olsa bile, demokratik modelin yine de var olduğunu ve kendi başlangıç noktasında bile kusurlu olarak gerçekleştirilmiş olsa bile, Batı tarafından Avrupa ve Kuzey Amerika'da keşfedildiğinin yadsınamayacağını ileri sürmekten de geri durmadı. Demokratik model, parlamenter temsili ve bireylerin haklar ve özgürlüklerinin

anayasal güvence sistemini içerecektir ve bu model bütün dünyada kabul görmeyi hak etmiştir. Fakat birçoğumuzun içsel demokrasi ve dışsal emperyalizm arasındaki ilişki (antik Yunanlar ve devrimci Fransa kadar eski bir öykü) konusunda çok fazla şüphesi yoktur. Yine de demokrasiye atfedilen düşünce "model" inin anlamı ya da bir kere icat edildiğinde, demokratik bir modelin sabit kurumsal biçimlerle nitelenebileceği düşüncesi hakkında şüphelerimiz vardır. O halde görev yalnızca bu fikri genelştirmek ve onu eksiksiz hale getirmek olacaktır.

Avrupa Birliğinin anayasal projelerinin momentinde yetkiyle donatılan Canfora, çok şiddetli tepkilere neden olan çağdaş denemesinde, Marksist fakat aynı zamanda birçok açıdan Rousseau olan (*Eşitsizliğin Kaynakları Üzerine Söylev*'in duygusuyla) fikirler arasında bağlantı kurar. Tarih boyunca "demokrasi"nin eşitsizlikleri ve dışlamaları meşrulaştıran politik bir kurumun adı olduğunu belirtecektir. Bu sav düşünüldüğü kadar basit değildir ve bir anlamda Sen'in geliştirdiği savla kıyaslanamaz; çünkü bu aynı zamanda modern dünyada, bugün hiç olmadığı kadar politik bir rejimin meşrulaştırılmasının yegâne olası yönteminin, demokrasi ya da demokratik ilerlemeye başvurulmasında yattığı anlamına gelir. Demokrasi temsilin ve mistifikasyonun en mutlak ideolojik biçimi olsa bile, meşrulaştırmanın kendi gerçekliğinde, içerisinde bir nebze "gerçeklik" olmalıdır. Meşrulaştırılması gereken kesinlikle bir yurttaş anayasası, yurttaş topluluğu ya da bir *politeia*, *civitas*'dır.

Yurttaşlık ve demokrasi aynı değildir ancak diyalektik bir ilişki içerisindedirler. Bu etimoloji türüyle birlikte geçerli olan bütün sınırlılıklar ve belki de "kültürel önyargı"yla beraber antik Yunan'a yeniden geri dönmek faydalıdır. Rancière'in (2007) ve birçok başka yazarın hatırlattığı gibi tarihsel olarak en büyük paradoks, bizim pozitif anlamda demokrasi olarak adlandırdığımız şeyin en azından başlangıçta Yunanlıların kastettiği şey olmamasıdır. Klasik bilgini olan Canfora da bu başlangıçtaki belirsizliğe geri döner. Yunanlılara göre *dēmokra-*

tia kitle ya da avam, *demos*, fiilen politik kararlar alma yetkisiyle donatıldığında ya da demagog (*demagogues*) olarak adlandırılan (günümüzde "popülist" denir) liderleri yoluyla karar aldıkları varsayıldığında, aristokratik kentlerde başlayan anarşik bir öğeye atfen kullanılan kötüyeyici bir terimdi. Fakat Yunanlıların pozitif anlamda siyasette eşitlik değerine atıfta bulunan, en önemlisi modern zamanlarda çoğunlukla "eşit hak" ya da "kanun önünde eşitlik" olarak çevrilen *isonomia* gibi başka sözleri de vardı. Gerçekten de, klasik Atinalıların yarı resmi ideologları olan Sofistler tarafından yaygın bir şekilde kullanılan bu anayasal terimin en iyi çevirisi, "eşit özgürlük" ya da birkaç yıl önce az çok tam manasını belirtmeden önerdiğim (Balibar 1994) tek sözcükle *equaliberty* olacaktır. Her iki sözcük arasında gittikçe yeniden kurduğum aralıksız bir gösterge zinciri vardır. Romalılar *isonomia* için kayıtsız bir şekilde *aequum ius* ya da *aequa libertas*'ı kullanırlar (Cicero, 1994; Nicolet, 1976). Hobbes üzerine önemli bir kitabı olan filozof ve Avrupa Parlamentosunun eski Yeşil parti üyesi Alman asıllı "Althusserci" Frieder Otto Wolf, "eşit özgürlüğü" savunan İngiliz devriminden Leveller'ların bir broşürünü yorumladı (Wolf, 2000). *Adalet Teorisini* "eşit özgürlük" fikrine dayandıran John Rawls gibi çağdaş filozoflara gelene kadar, eşitlik özgürlüğün mutlak bir koşulu olmadığı ve dolayısıyla göreceleştirilebilir ya da eğer tatbiki bireysel ve kamusal özgürlüklere bir tehdit olursa sınırlandırılabilirken; özgürlüğün eşitliğin bir koşulu olması ve mutlak değere sahip olması anlamında, iki kavram arasında bir "sözlükbilimsel düzen" oluşması gerektiği (Rawls 1999). Elbette bu demokratik ilkenin kendisi adına partizan bir görüştür. Bu aynı zamanda, yurttaşların görevlerini kendi haklarının ifadesiyle karşılaştıran, itaate zorunlu oldukları sulh hakimleri ve yöneticilerini eninde sonunda yurttaşların haklarından sorumlu tutan yurttaş sorunu, gündeme gelir gelmez demokrasi problemini bir başka rejimin sorunu gibi aynı koşullarda değerlendirebilen felsefi geleneğin imkansızlığından da sorumludur.

Rancière'nin Demokrasi Düşmanlığını Tartışmak

Bu noktada Jacques Rancière'nin mevcut demokrasi tartışmalarına müdahalesine ve demokrasinin ancak bir tahakküm aracı olma pahasına eşitsizliklerin ve dışlamaların sürdürülmesi için ideolojik bir maske olarak işleyen bir model şeklinde sunulabildiği ya da bir "model" teşkil etmediği ölçüt belirsizliğine geri dönebiliriz. Etkileyici bir teori ve eleştirel müdahaleler oluşturan Rancière'in söyleminde tartışmalı bulduğumu söylemek zorunda olduğum öğeler vardır. Rancière'in, siyaset felsefecilerinin radikal *isonomia*'yı "iyi demokrasi" biçimine dönüştürmek için kullandığı kavramsal sapakların maskesini düşürmeye adanmışlığında, liberallerin sözlükbilimsel düzeninin yerine baş aşağı çevrilmiş bir sözlükbilimsel düzenin, eşitliğin özgürlüğe tercih edilmesi eğilimi vardır: Belki de *stratejik olarak, demos'un*, popüler çokluğun mücadeleleri esas itibarıyla otonomi değil de eşitsizlik ve dışlama üzerineymiş ve tiran ya da otoriterciliğe karşı değilmiş gibi, liberalizmin yerine bir eşitlikçilik biçimini koyar. Bu çok daha paradoksaldır zira demokratik meseleler olarak belirttiği politik davaların hepsi her iki bakışı da içerir. "Yurttaş" kategorisinin gönülsüzce kullanılması ve eşitliğin de kurumlarda oluşturulması gerektiği için, bir kenara bırakılamayacağına inandığım daha genel olarak kurumsal demokrasi boyutunun yadsınmasıyla bunu destekler. "*Cumhuriyetçi kurumlar*" sorunu (Saint-Just, 1968) ve bunların fiili etkileri, devrimci geleneğin püf noktasıdır ve "kamu" kurumları dahil, kurumların demokratikleşmesi egemen devletin kurulması sorunuyla karıştırılmamalıdır.

Bunu söyledikten sonra (ki her söz ya da yargının burada tartışılması gerektiğini kabul ediyorum) Rancière'in, çağdaş Ütopyacı sosyalistler ya da komünistlerden esinlenen Genç Marx'ın (1843) "*gerçek demokrasi*" ifadesinin bazı kullanımlarında zaten olan bir tezi genişleterek demokrasi kategorisinin kullanımında temel bir açıklık getirdiğine inanıyorum. Genç Marx'ın izlediği bu kavram aslında Spinoza'nın da (2007) duruşunu ifade eder:

yani, radikal tavrın anladığı şekilde *demokrasi* fikri, *politik bir rejimden* ziyade (demokratik bir rejimi temsil etme iddiasındaki) bizzat *demokrasinin demokratikleşmesi* olarak adlandıracağımız bir sürecin adıdır, dolayısıyla da bir mücadelenin adı, demokrasinin demokratikleşmesi için mücadelelerin bir araya gelmesidir. Bu mücadelelerin asıl niteliği, ille de yeni hakları elde edip tarihsel olarak onları "keşfetmek"ten ziyade (Lefort, 1981), varolan ya da belirlenmiş hakları korumaktır. Can alıcı bir başka nokta demokrasinin asla *sahip olunan*, *sahip olduğunuzu* iddia edebileceğiniz (dolayısıyla "getirebileceğiniz" ya da "bahsedebileceğiniz") bir şey olmasıdır. Demokrasi ancak kolektif olarak *yaratabileceğiniz* ya da *yeniden yarattığınız* bir şeydir. Demokrasi, elde edilemez ancak her zaman ortaya çıkar ya da oluş halindedir. Yurttaşlığın kendisinin her zaman "oluşum halinde olduğu" siyaset teorisyenlerinin fikriyle dikkate değer ölçüde örtüşen bir girişimdir (Van Gunsteren, 1998). Örnekler vermeden önce Rancière'in *Hatred of Democracy* (2007) çalışmasındaki bazı tipik pasajlardan alıntı yapmama müsaade edin.

Rancière kitabın son kısmında şunu sorar: "Demokrasilerde yaşadığımız söylendiğinde ne kastedilmektedir? Açıkçası demokrasi bir devlet biçimi değildir. Demokrasi her zaman bu biçimlerin altında ve ötesindedir. Oligarşik devletin zorunlu eşitlikçi temeli olduğu ölçüde altındadır. Bu, (klasik adları aristokrasi, monarşi ve demokrasi olan, ancak modern yazarların, totalitarizm gibi antik tipolojiyi aşan ya da onu yerinden eden başkalarını icat ettiği) rejim farklılıklarıyla ilgili tartışmaya bir son verir. Bir anlamda bu her zaman yapay ya da ikincil bir tartışma olmuştur. Rancière'in formülasyonu, politik bir sistem için demokratik bir kökene başvurmaktan başka hiçbir meşrulaştırmanın olmadığı önermesine çeki düzen verir. Belirli bir momentte eğer yurttaşlar herkesin söz hakkının olduğu, tek ses bir topluluk olarak hareket ederek anayasalarını kabul ettiklerini ifade eden bir konumda olmasaydı *politeia*'nın gayrimeşru olacağını Aristoteles zaten bilmekteydi. Ancak bu

popüler ifade momenti geçici olabilir ya da virtüel veya sembolik ("aşkınsal") hale gelebilir. Bir bakıma radikal bir demokrat gibi sonuca varan Hobbes, halkın mutlak kararını derhal onun iktidarının mutlak yabancılaşmasına çeviren toplumsal sözleşme için (ki Rousseau bu tersine çevirmeyi baş aşağı etmeye çalışmıştır) bir formül icat ederek sonuca varır. Bu tür görüşler günümüzde birçoğumuzun içinde yaşadığı "karma rejimler" (monarşik yürütme gücünü oligarşik denetim ve dengelerle birleştiren Fransa ya da ABD gibi başkanlık demokrasileri) analizine dışsal değildir. Rancière şöyle yazmaktadır "demokrasi... her devletin kamusal alanı tekelleştirme ve depolitize etme eğilimine karşı koyan kamusal etkinlikler. Bütün devletler oligarşıktır... Bununla birlikte oligarşi demokrasiye az ya da çok yer verir; belli ölçüde demokratik etkinlik nüfuz etmiştir. Açıkçası hükümetin anayasal biçimleri veya pratiklerinin az ya da çok demokratik olduğu söylenebilir." Burada önerilen şey, bastırılan ya da unutulmuş kuruluşun (*foundation*) siyasal sistemin yaşamına geri dönebileceği ve dönmesi gerektiği diyalektik bir görüş olduğudur. Arendt'in Antik Yunan göndermelerine ilişkin tercihini paylaşan Rancière, onun toplumsal olanla ilgili politikanın özerkliği görüşlerine daima karşı çıksa bile bu, Arendt'in kamusal fail üzerine görüşleriyle uyumsuz değildir.

Meşruluğu demokratik kuruluşlara dayanan siyasal sistemin pratik olarak kendi karşıtı haline gelmemesi için, yine de "temsili bir sistemin demokratik ilan edilebildiği" belli minimal koşulları kabullenmek kaçınılmazdır. Rancière bunların ölçsüz olmadığını ve "geçmişte güçbela halk sevgisi kırıntısıyla harekete geçen birçok düşünür ve yasa koyucunun özenle demokratik kuruluşları, genel istencin temsiliyi özel çıkarlarınkinden ayırtmak, yönetimlerin en kötüsü (iktidarı seven ve onu ele geçirmekte başarılı olanların yönetimi) olarak düşündüklerinden sakınmak ve güçler dengesini muhafaza etmek için bu kuruluşları potansiyel araç olarak düşündüklerini yazsa bile, bu koşullar gerçekten de oldukça sı-

nırlayıcıdır. Liste şöyledir: “aynı zamanda kararlaştırılmayan kısa ve yenilenemeyen seçim talimatları; halkın temsilcileri olan devlet memurlarına yasak; kampanyalara ve kampanya giderlerine çok az bütçe; ve seçim sürecinde ekonomik güçlerin olası müdahalesini gözlemleme.” Rancière şöyle devam ediyor: “günümüzde neşeyi kıskırtmak için tek yapılması gereken bunları listelemektir. Haklı olarak bizim demokrasi dediğimiz şey tam tersi olan devletçi ve yönetsel bir işleyiş... kısacası, sıkı bir devlet oligarşisi ve ekonomik oligarşisi ittifakı tarafından *la chose publique*’in tekelleştirilmesidir.” Sonuç olarak “demokrasilerde yaşamadığımız” kabul edilmelidir fakat “belli yazarların iddia ettiği gibi –zira hepimizin yönetimin biyopolitik bir olağanüstü hal yasasına tabi olduğumuzu düşünmektedirler- “kamplar” içerisinde de yaşamıyoruz. Oligarşinin gücünün halk egemenliği ve bireysel özgürlükler bakımından ikili tanınmasıyla sınırlandığı devletlerde yaşıyoruz. Bu tür devletlerin sınırlılıkları kadar, avantajlarını da biliyoruz.” (Rancière özellikle Agamben’den bahsediyor, 2002)

İsyanın “Kayıp Geleneği”

Bu noktada işleri biraz daha karmaşıktırmak istiyorum. Politik görevin özünün bir *çatışma*, değişen bir güçler ilişkisi olduğunu kabul ediyorum. Bu yüzden “demokrasi” kurulu bir gerçeklik ya da terimin maddi anlamında bir kuruluştan ziyade salt bir idealdir: Daha ziyade kendisinin oligarşiye dönüşmesine ve iktidar tekeline karşı, kendi demokratikleşmesi yönünde kesintisiz bir mücadeledir. Terimin simgesel anlamıyla “biz halkın”, daha somut ve pratik bakımdan “biz” yurttaşların, “biz” kamuoyunun, nadiren biçimsel demokrasinin ne boyutta ters bir tarafı olduğunun, ne boyutta pratik olarak sınırlandığının ve defalarca yadsındığının ve kamplar kurulmasa da, ne boyutta “olağanüstü yasaların” uygulanmasını içerdiğinin farkında olmadığımızı ileri süreceğim. Rancière’in bunu yadsıyacağını düşünmüyorum. Rancière’in kaçınmak istediği şey, ki ben de bu kaygıyı paylaşıyorum, tartışmanın “gerçek demokrasi” ve “kamp-

lar” arasında –yani, genelleşmiş totalitarizm veya (Spinoza’nın dediği gibi) demokratik *conatus*’u olanaklarından ve somut amaçlarından pratikte mahrum eden “kötü”- metafizik bir alternatife dönüşmesidir. Kısacası tamamen farklı koşullarda olsa bile, ilk modernlik geleneğinin Avrupa ile Kuzey ve Güney Amerika’daki öncülerinin *isyân* olarak adlandırdığı “devrimlerin kaybolan geleneğine” yeniden kavuşmak için, *eşitözlük* sloganıyla sembolik olarak ilişkilendirilen zorunlulukta mutabık olmalıyız.

“Ayaklanma” kelimesini mümkün olan en geniş anlamında kullanıyorum ve ayaklanmanın şiddet biçimlerinden sakınılamasa bile, özellikle ayaklanma ve şiddete ilişkin herhangi bir eşitleme önermiyorum. Aslında çoğu çağdaş yurttaş ayaklanması girişiminin, oligarşik çağdaş devletler yapısının parçası olan hem askeri hem de ekonomik çeşitli kurumsal şiddet yapılarının yaygınlaşmasına, iktidarın tekelleşmesini başarmanın temel bir aracını oluşturmaya, halkın mülksüzleştirilmesine karşı yöneltilmesi büyük bir olasılıktır. Bu anlamda *ayaklanma*, evrensel yurttaşlığı kuran demokratik pratiğin genel adı olacaktır. mevcut kurumların demokratikleştirilmesi yönünde kesintisiz bir mücadeleden bahsedilebilir ancak bu mücadele tamamen çizgisel bir ilerleme ve bir model değildir. Zira ilerleme ve gerilemeleri deneyimleyen bir mücadele asla homojen değildir. Bu mücadelenin eğilimi “temsil” ya da doğrudan demokrasi anlamında “katılım” gibi bir veya iki kıstasa indirgenemez. Bu ölçütler, özellikle de yadsındıkları ya da alay konusu oldukları yerlerde, ne kadar önemli olursa olsun; yalnızca devletlerin ne boyutta temsil veya katılıma imkân tanıdıklarını değerlendirerek, birçok devleti uluslar arası düzen şeklinde kapsayan bir toplumsal ya da siyasal sistemin veya bir devletin demokratik niteliğini az çok “ölçeğinizi” söyleyemezsiniz. Demokratik mücadelelerin amaçlarını tanımladıkları ölçüde bizzat işaret ettikleri çeşitli kıstaslar – yani, yurttaşlığın demokratik niteliğinin adeta zorunlu olan ile imkânsız olan arasında askıya alındığı, fakat aynı zamanda tersine çevrilmesinin

basit bir sınırlama olmayacağı bir genişlemenin istendiği ve yine de ekseriyetle eşitözlük kurumunu olarak demokrasinin yok edildiği ve gerilediği noktalar vardır.

Şimdi, oldukça şematik olarak, demokratik yurttaşlığın demokratikleşme mücadelelerinin nedeni olduğunu düşündüğüm üç alanı incelemeye çalışmak istiyorum. Çoğumuz gibi katıldığım eylemler ve tartışmalar yoluyla bunların öneminin farkına vardım. Bu listenin teferruatlı olduğunu iddia etmiyorum ve tamamen ayrılabilir olmadıklarının, sürekli olarak çatışıp örtüştüklerinin farkındayım.

İçsel Dışlama

Öncelikle son birkaç yıldır Kuzey ve Güney’deki çatışmalarla harekete geçirilen “dışlama” tartışmasına geri dönmek istiyorum. “Dışlama” tartışması özellikle, bazılarının çelişkili bir biçimde de olsa, gerçek isyanlar olarak değerlendirdiği (Balibar 2006) Kasım 2005’teki Fransız *banliyöleri* denilen halk mahallelerindeki isyanlar sırasında anlaşmazlık konusuydu. Günümüzde solda tartışmasız Fransız sosyolojisinin en önemli figürü olan Robert Castel, vaktiyle ilk formülasyonlarının kısmen değiştirildiği şimdi aynı başlıkla bir kitap (Castel, 2007) haline gelen, “negatif ayrımcılık” adlı bir makale yayınlamıştı. Castel “dışlama” kategorisinin, en azından başlangıçta, polise karşı mücadele eden çoğunlukla göçmen kökenli (yani, Afrikalı ve Kuzey Afrikalı) fakat aynı zamanda Fransız yurttaşı olan, işsiz gençlerin durumunu betimleye uygun olmadığını yazacaktır. Bu, Fransız banliyölerinin Amerika’da olduğu gibi tam olarak *gettolar* olmadığını ileri süren Loic Wacquant’ın savıyla uyur (Wacquant, 2006). Castel şöyle yazar:

Banliyö bir getto değildir, banliyönün genç müdavimleri “dışlanır”, şayet kavrama kesin bir anlam verilecekse: dışlama, tam anlamıyla nüfusun iki ayrı kategoriye bölünmesi demek iken, “dışlanan” toplumsal oyuna dışsal olacaktır zira kolektif sosyal yaşamda bir rol oynamak için gerekli olan bir hiçbir hakka, kapasiteye ve kaynağa sahip değildirler... Banliyödeki gençler Fransız ulusuna aitliği destekle-

yen politik yurttaşlık ve toplumsal yurttaşlık gibi birçok ayrıcalığa hak kazanır. Etnik kökenlerinden bağımsız olarak projelerdeki çoğu genç, Fransız yurttaşdır. Bu yüzden ilke olarak en azından vatandaşlık hakkı yaşına geldiklerinde, yasalarca siyasal haklara ve eşit muameleye sahiptirler. Tocqueville yurttaşlık haklarının aslında halkın soyluluk biçimini temsil ettiğini söylüyordu ve bunları elde etmenin yüzyıllar süren mücadeleler gerektirdiğini biliyoruz. Yine de herkes bunları doğrudan elde edememiştir. Birçok başka sanayi ülkesini bu bakımdan peşinden sürükleyen Fransa'da 1945'e kadar kadınlar tam yurttaş olamamıştı.

Dolayısıyla Castel'in ilk formülasyonunu izleyecek olursak, göçmen kökenli genç Fransız yurttaşları tam anlamıyla dışlanmaz. Nitekim aynı zamanda refah devletinin yalnızca "kentli" yurttaşlık tipine kattığı "toplumsal yurttaşlığı" şekillendiren haklara - yasayla verilen başlıca toplumsal risklere karşı bir koruma- dahil olurlar. Bu durum Castel'i, yeryüzünde birçok yerde aç nüfusların durumuyla karşılaştırıldığında Fransız yurttaşlarının görece ayrıcalıklı kaldığını belirtmeye sevk etmiştir. Yakın dönem genç Fransız göçmen soyu yalnızca radikal bir şekilde kültürel olarak dışlanmıyordu: bilakis, her ne kadar polemiksel bir tutumla olsa da, egemen kültürle sürekli olarak çatışan özgül bir kültürü paylaşıyorlardı. Kısacası bu göçmenler, sistemin "dışına" konmamıştır.

Bu sav banliyölerdeki yaygın rahatsızlığın derin sosyal köklerini küçümsemek anlamına gelmez. Yalnızca "dışlama" kategorisinin, günümüzde Fransa'daki sosyal ve politik durumun salt bir sömürgeci ve sömürgeleşmiş arasındaki eski sömürge karşıtlığının yeniden üretimi olduğunu varsayan müphem ve abartılı kullanımları reddeder. Bununla birlikte benim itirazım büyük ölçüde anlamlı ve simgesel olacağını düşündüğüm Castel'in kadınlara ilişkin örneğine dayanıyor. Yaklaşık yirmi yıl önce Fransız feminist ve filozof Geneviève Fraisse, "dışlayıcı" ya da "dışlayıcı demokrasi" ifadesini kullandığı bir kitap yayınladı (Fraisse 1995). Kadınlar resmi olarak tam siyasal yurttaşlığı elde etmeden önceki sadece eski zamanları değil, Fransız Devriminin cinsiyetler etrafın-

daki siyasal ve kültürel çatışmalarından günümüze kadar uzanabilen bir durumu betimliyordu. Cumhuriyetçi kurumların yaratılmasından sonra çok uzun bir zaman hakların yasal olarak kadınlara sınırlı olması (yani, kadınların "yurttaşlığı" "pasif" kalmıştır), özellikle kamusal ve özel alan arasında keskin bir ayrım biçiminde derin bir iz bıraktı ve kadınların oy kullanmak olmasa bile en azından politik kurumlarda "halkın temsilcileri" olarak çalışmalarının ve genel olarak sosyal yaşamda "yönetimin" yeterliklerini paylaşmalarının pratik imkansızlığına neden oldu. Bir bakıma asla sona ermeyen kesintisiz bir mücadele olmasaydı bugün halen bu sorun olabilir. Bu anlamda dışlama kategorisi -dışsal bir dışlamadan ziyade içsel bir dışlama- meşrudur ve gerçekten de kaçınılmazdır çünkü resmi tüzel bir statü yerine belirli temsillerin, toplumsal şartların ve politik pratiklerin somut eklemlenmesini ve birleşik etkilerini tanımlar. Resmi haklar vardır: ancak sonunda önemli olan kamu idaresi alanında, tartışma ve çatışmalarında, tam yetkilendirir.

Arendt'in (1973) "haklara sahip olma hakkı" fikrinin genişletilmiş bir yorumunu bu anlamda kullanıyorum: kamusal alanda haklar istemenin aktif gücünü göstermek ya da diyalektik olarak hakları koruma hakkından dışlanmamak için Arendt'in formülünde yararlanılan, uzun zaman önce ilk kullanımın aşmış, sınırlılıklardan kurtulmalıyız. Biçimsel "demokrasilerimiz" de bile birçok grubun kendilerini, minimal haklar (ya da "direniş") ve hakların doğrudan doğruya reddedilmesi arasındaki simgesel ve maddi sınırda bulduklarını düşünüyorum. Kolayca kendilerini, yurttaş haklarını elde ettikleri topraklardan uzaklaştırılmış, aşırı yoksulluk ve zavallılık durumuna geri atılmış ya da yurttaşlık fikrinin her türlü kültürel içerikten mahrum olduğu topraklara geri gönderilebilirler. Kendilerini bilfiil bazen mülteci veya zanlı olarak, ya da her ikisi olarak, "kamplarda" bulabilirler (Mezzadra, 2004). Fakat aynı zamanda kendilerini tam olarak, kişinin kendi hakları için konuşup mücadele ettiği gerçek kapasitenin olduğu sınırda bulabilirler. Dolayısıyla

Arendt'in haklar sahibi olmaya ilişkin politik hak fikrinin asıl içeriği olan en keskin anlamıyla *varolacak* bir kapasite, *sans-papiers* ve *sans-Etat* ya da devletsiz halk örneğini tasdikler (Caloz-Tschopp, 2000).

Bu yine de sınıf ayrımcılığı ve ırk ayrımcılığının bileşik etkilerine maruz kalan gruplar açısından bazen, imkansız demek olmasa da, son derece sorunsal olan; tanınmayı zorlamak ya da "açık kapıyı zorlamak" için kurumsal olmayan şiddet biçimlerine başvurmazdığınız müddetçe sonucu belki de kaçınılmaz olarak verili güç ilişkilerinde ters tepebilir de. *Banliyölerden* genç isyancılar örneğinde her iki ayrımcılık da radikal biçimler almıştır: sınıf ayrımcılığı yöresel işsizlik biçimini; daha açıkçası, işsizlik ve güvensiz iş arasında yabancılaştırıcı bir tercih halini almıştır. *İrk* ayrımcılığı ise göçmenlerin oğul ve torunlarının yasal statülerinin açık çelişkisi içerisinde ebediyen "yabancılar" ve göçmenler" olarak temsil edildiği "soykütüksel bir düzen" biçimini almıştır. Bu toplumsal bir kültürel aşagılık imgesi ile bir yabancı doğrudan potansiyel bir düşmanmış gibi -ki tüzel terimlerle yabancı bile olmayan- genç Afrikalıların ve Arapların temsil ettiği yurttaş güvenliğine yönelik tehditle de benzer. İronik bir şekilde, yalnızca burada özetleyebildiğim sınıf ve ırk ayrımcılığının birleşik etkilerinin böyle bir tanımı, Castel'in kendisinin neoliberal politikaların etkisi altındaki Fransa'daki (ve daha genel olarak Avrupa'daki) refah devletinin parçalanma etkileri olarak betimlediği şeyi -yani, bireylerin verimliliklerini maksimuma çıkarırken aynı zamanda öznelere faydacı rasyonalitenin kurallarını izleme ya da özerk bir tutum içerisinde hareket etmelerini mümkün kılan toplumsal şartlardan mahrum edildikleri *negatif bireyciliğin* üretimini- mükemmel bir şekilde açıklar. Bunun yanı sıra, *negatif bireysellik* biçimleri olduğu gibi, isyan, zorla dışlamaya karşı tanınma ve siyasal katılım mücadelelerini çıkmaza sokarak, siyasal sistemin kolayca manipüle edebildiği, taklitçi bir dairesellik içerisinde, şiddet biçimleri kullandığında ortaya çıkan *negatif topluluk* biçimleri olduğunu da ortaya koydum (Balibar

2007a). Bazı basitçi “postkolonyal” analizlere yanıt olarak, “cumhuriyetçi” Fransız uzamında birleşik sınıf ve ırk ayrımları, Avrupalı olmayan Ötekinin sömürge baskısının kalıcı sonuçlarını açıklasa bile, Avrupa nüfusunun parçası haline geldikten sonra “dışlanan” kategorisinin fark gözetmeyerek genelleştirilemeyeceğini deyim yerindeyse küreselleştirilemeyeceğini ileri sürdüm. Bu, kesinlikle aynı olmayan küresel dışlamaların ve yerel dışlamaların olması anlamında esasen heterojen bir kategoridir. Ancak çoğu kez, göçmenler ve onların torunları kendilerini tamamen bu farklı yerel ve küresel dışlama biçimlerinin ortasında bulurlar. Yine de günümüzde kamusal alandan dışlanabilirsiniz çünkü bastırılan bir akışkanlığın nesnesisiniz ve dışlanabilirsiniz çünkü aksine, tabiri caizse birçok yoksul yurttaş örneğinde olduğu gibi bastırılan bir akışkanlığın nesnesisinizdir.

Diasporik Yurttaşlık

Yerel ve küresel dışlamaların eklenmesi üzerine bir düşünce son derece doğal bir şekilde, benim deneme olarak “göçebe” (*nomadic*) yerine, “diasporik” yurttaş dediğim, ulusötesi yurttaşlık meselesine yoğunlaşan demokratikleşme mücadelelerini düşünmeye sevk eder. Nitekim sınırların güvenliğinin sağlanmasına ilişkin artan demokratik kontrol talepleriyle açıklık kazanan yersizyurtsuzlaşma ve yeniden yurt edinme fenomeninin eşit ölçüde önemli olduğunu düşünüyorum (Balibar, 2003). Bu benim ikinci örneğimdir. Bu örnek, Kuzey devletlerinin tamamen baskıcı biçimde sınır kontrolü kılıfı altında yasadışı göçmenlere karşı polis operasyonlarıyla “gizli savaş” yürüterek Güneyden gelen mültecilerin ve işçilerin sınırlardan geçişlerini düzenleme eğilimiyle dramatize edildi (Dal Lago ve Mezzadra, 2002). Bu beraberinde tüzel ve ahlaki ayrımının, politik kurum olarak ulus-devletin meşruluğunun temellerinden biri olan *yabancı* ve *düşman* kategorilerinin çöküşüne yol açtı (Balibar 2006). Bu aynı zamanda ulusa ait olmak ve ulus değiştirmek, karşılıklı dolaşım özgürlüğü ve oturma hakkını içeren 1948 Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi’nin il-

keleriyle de çelişir. Dolayısıyla bu tür evrenselci ve bireysel haklar fikrinin geçerli niteliği ve işleviyle ilgili önemli sorular sormamıza yol açar.

Liberal teorisyenlerle şu konuda anlaşabiliriz: Her özgürlük bir çeşit düzenleme gerektirir. Kendinden faydalananlara zarar vermemek ve diğer haklarla tahammül edilemez çelişkilerden kaçınmak için sınırlanması gerekir. Ancak bu haklar evrensel özgürlükler olarak sunulduğunda kısıtlamalar, kişilerin özgül kategorilerinin tam olarak yadsınması anlamına gelmez. Eğer ulusal egemenliği destekleyen toprağa dayalılık (*territoriality*) sonunda bazı birey ve grupların *dolaşımdan dışlanmasına* neden olursa, bu içsel olarak demokratik evrensel temsil ve halkın egemenliği fikrini ortadan kaldıracaktır (Rigo 2006). Bu tür düşünceler, en azından toprağa dayalı devletin baskıcı yönlerinin üstesinden gelmede düzenleyici bir ilke olarak, küresel bir uzamda “göçebe egemenlik” idealini destekler. Topraktan en azından kısmen bağımsız bir yurttaşlık, yurttaşlık fikrinin ilerlemesinde yeni bir tarihsel moment olarak ortaya çıkacaktır. Bu yurttaşlık, dolaşım hakkı ve onu makul ya da idare edilebilir kılan “münasip” koşullar altında tamamlayıcı uygun bir düzenleme gibi, bütünlüklü bir öznel ve nesnel haklar sistemini bir araya getirecektir (Carens 1987). Bir dünya federasyonunun çıkmazlarından ya da Habermascı anlamda “ulus sonrası seçkinler topluluğu”nu halen etkileyen iç ve dış uzam arasındaki ayrımı politik olarak “araçsallaştırmaktan” ziyade derece derece nötrleştirilip *bastrıldığı Weltinnenpolitik*’ten ([Alm.] Dünya İç Politikası -ç.n) sakınmakla birlikte, Kantçı *misafirperverlik* fikrine daha somut bir karakter kazandırarak yurttaşın kozmopolitik düzeye ilerleyişini ortaya çıkacaktır (Benhabib’deki tartışmaya bakınız 2004).

Bu tür kozmopolit perspektifler, günümüz demokratik oligarşilerinin ilercisi hareketlerin yurttaş kültürünün parçası olan “cumhuriyetçi” ya da “yeni cumhuriyetçi” perspektiflerle kıyaslanabilir. Gerçekten de hali hazırda küreselleşmeden bağımsız olmayan modern ulus devletlerin ideal “halkını” şekillendiren “yurttaşlar

topluluğu”nun içsel çürüklük öğeleri söz konusudur. Hegel’in *Hukuk Felsefesi* çalışmasındaki modern devletle bütünleşme olasılıklarından kaçan “aşırı” sınıflar üzerine bazı düşüncelerini (1967, 244-5) şaşılacak ölçüde hatırlatan bir tutumla, günümüzde gelişmiş kapitalist devletlerin, her biri farklı bir tutum içerisinde olsa da, yurttaşla dair değişimlerden kaçan “aşırı” grupları içerdiğini gözlemleyebiliriz. Bir tarafta ulusötesi mülk sahipleri ve yöneticilerinden oluşan yeni bir sınıf (yönetimlerdeki “hükmetme” etkilerini dikkatli bir şekilde korumalarına rağmen) temsil ve çatışma uzamından kaçarlar. Zira Gramscici anlamda diğer yurttaşlarla kent yaşamının, eğitimin, sağlık bakımı (*medicare*), kültür ya da eğlence pratiklerinin paylaşılmasında hiçbir “hegemonik” çıkara artık sahip değildirler. Öte yandan çoğunluğu yabancı olan ya da yabancı statüsü sürdürülen, dolayısıyla da tam katılımdan ve özellikle politik haklardan dışlanan, güvencesiz iş gücünden oluşan bir alt sınıf vardır. Politik bir faili yeniden yaratarak toplumsal çatışmada bir yükselişe yol açacak hak taleplerinin kamusal alanda ses getirmesini önlemek için, politik temsilin dışında bırakılırlar. Aslında bu dışlamayı mümkün kılan, sosyal çatışmanın artık birçok yasal yurttaşla varlıklarının yanı sıra *yoksulların da* arasında, katlanılmaz gözükmektedir. Bu yurttaşlar politik rekabetin kendi hakları ancak diğerlerinden alınırca biraz elde edilebildiği sıfır toplamı bir oyun olduğuna ya da diğer kimlikler, topluluğun yasal bileşenleri olarak tanınırsa kendi “kimlikleri”nin tehlikede olacağına ikna edilmişlerdir.

Tam dolaşım hakkının tanınması ve yerleşim hakkına ilişkin düzenli bir kurumla ilintili olan yurttaş haklarının yabancılara açılması perspektifi, hiç kuşkusuz güçlü itirazlarla karşılaşır. Bazıları pratiktir ancak diğerleri tamamen ideolojiktir. Yurttaş topluluğuna bireysel katılım fikri temelinde yeni bir fikri baz alan bu farklı bakış açılarını çözüme bağlamak, siyaset felsefesinin çok önemli bir görevidir. Daha üst düzeyde bir özgürlük ortaya koymak bir yana, sınırların kontrolüne ilişkin tam bir devlet baskısının pratik

biçiminin, tekil hareket ve yaşamlara ilişkin muazzam küresel bir kontrol sistemi olabilen, Deleuze'un "kontrol toplumu" (1990) olarak adlandırdığı şeye yol açacağıyla hem fikirim. Eğer kurumsal sınır yoksa, bireyler elektronik kelepçeler taşımak zorunda kalabilir ve birkaç gelişmiş Küresel Yer Saptama Sistemiyle (GPS-Global Positioning System) hareketleri sürekli olarak gözlemlenir. Genişletilmiş yurttaşlık fikri bu yüzden "kaçma hakkı"nın (Mezzadra, 2006) yanı sıra anonimlik ya da *takma ad* ve çoklu kişilik hakkını da içerir. Öte yandan, eğer Arendt'in politik topluluğun katılımcılarının karşılıklı haklar ve görevlere dayandığı ve her türlü önceden kurulu ontolojik ya da doğalcı temelden yoksun olduğu fikrini kabul edersek (Balibar 2007b), yerliler, göçmenler ya da göçebelerin karşılıklı hak ve görevleri biçiminde yeni bir yurttaşlık fikri tahayyül edilebilir. Burada ima edilen "halkın", *manqué* (kayıp) ve *devenir* (oluş) ya da yeniden yaratılışın (Deleuze 1985) aralıksız diyalektiklerinden oluştuğu ve önceden kurulu bir nosyon olarak düşünülemeyeceğidir. Bu yeniden yaratılışın bir kısmı, haklara dair, özellikle sınırların kullanımına ilişkin demokratik kontrolle ilgili, çok taraflı bir temelde devletlerin yanı sıra yurttaş ve göçmenlerin ve uluslar arası insan hakları organlarının "özel" birliğini içeren çok özgül taleplere yol açar.

Bütün bunlar, neden daha moda göçebe yurttaşlık yerine diasporik yurttaşlık ifadesini tercih ettiğimi umarım sonunda açıklayacaktır. Bu kısmen geleneksel bir tercihtir. Aklımdaki şey, "küresel yurttaşlık" veya "dünya vatandaşlığı"ndan ziyade "dünyada yurttaşlık" ya da *dünyada* artan yurttaş hakları ve pratiklerinin oranı, yaratmaya çalıştığımız uygarlığın, "dünya" dediğimiz şeyin gerçekliğini oluşturan karmaşık uzamlar ve hareketler sistemidir.

Sosyal Haklar, Temel Haklar

Sosyal haklar meselesi ve demokratik yurttaşlığın bileşenleri olarak bunların politik önemiyle ilgili, bir anlamda Rancière ve Arendt'le tartışmayı devam ettiren *üçüncü* önemli bir

boyuttan bahsederek bitirmek istiyorum. Geriye dönüp siyaset felsefesi alanında yirminci yüzyılın bu büyük tartışmasına baktığımda beni çarpan şey, iki "kamp" arasındaki karşıtlığın bir anlamda tarih tarafından, yalnız negatif bir tutumla, belirlenmesidir. Sosyal hakların savunması için neredeyse her yerde kritik hale gelen bu negatiflik durumundan pratik sonuçlar çıkarmak isteyebiliriz.

Çelişki "sosyalist" fakat her şeyden önce *evrimsel* ya da *ilerici* anlayış ile *üçüncü* yol teorisyenleri olarak da anılan "liberal" anlayış arasında sürdü-rüldü. Bir tarafta "dışlanmaması gereken" bir hak olarak *mülkiyet* fikrini savunan C. B. Macpherson (1973) ve "toplumsal yurttaşlık" fikrini icat eden T. H. Marshall (1992) vardı. Öte yanda Isaiah Berlin (1980) ya da "özgürlükler olarak haklar" ile "talepler olarak haklar" (*droits libérés et droits créances*) arasında karşıtlık bulan Fransa'dan Raymond Aron (1972) vardı. Söz konusu olan sosyal hakların ve himayelerin kanunlara dâhil edilip edilmemesinden ziyade bunların *temel haklar* ya da *esas haklar* olarak ifade ve düşünce özgürlüğü ya da başka bir deyişle, siyasal düzenin kendisinin ya da anayasanın *normatif temelleri* olarak düşünülen *habeas corpus* ile eşit düzeyde düşünülmesinin gerekip gerekmediğiydi. Dolayısıyla bu, sağlık bakımı, eğitim işsizlik ve evsizliğe karşı korunma, doğum kontrolü vb. gibi belirli sosyal hakların içeriğiyle ilgili bir tartışmadan ziyade, Marshall'ın 1948'deki denemesinde, sivil hakların güvencesi ve ulusal sınırlar içerisinde evrensel ayrıcalığın ortaya çıkışının ötesinde, yurttaşlık kurumunun tarihinde yeni aşama olarak tanımladığı bir tartışmayla ilgilidir.

Marshall'ın anlayışı evrimsel ve ilerici olarak adlandırılabilir çünkü insan haklarının "evrenselci" alanının yeni gelişmelere açık olduğunu varsayar. Dolayısıyla da belirli bir tarihsel momentte tamamlanmamış ve açık olarak düşünülebilir. Deyim yerindeyse bu, yarı kutsal ilksel bir formülasyonda cisimleşen "insan hakları" ve "yurttaş hakları" arasındaki simgesel bir mutabakata ilişkin biçimsel bir fiktirden daha ziyade yasa değişiklikleri olasılığını içeren anayasanın pragma-

tik ya da "maddi" temsiliyle çok daha uyumludur. Çeşitli sosyal hakların birleşmesinden tekil bir yasal sisteme vararak yeni bir demokratik yurttaşlık figürü ileri süren Marshall'ın görüşünün, İkinci Dünya Savaşının sonunda Avrupa'da, özellikle İngiltere'de, ortaya çıkan yoğun politik ve felsefi mücadelelerin sonucu olduğunu unutmamalıyız. İşçilerin Büyük Depresyon'la betimlenen kapitalizmin aşırılıklarına karşı korunması meselesinde iki karşıt duruş vardı. Bunlardan biri, toplumun mağdur kesimlere yardım etmesi yönünde, geleneksel yoksula *yardım* fikrine dayanıyordu. Diğeri –muhtemelen geçici olarak Beveridge Planıyla birlikte zafer kazandı ve her ne kadar tamamen anayasal değer kazanmasa da, sosyal hakları yurttaşın kişisel hakları olarak gören, herkesi içeren ve devletin kamusal bir yükümlülüğü olarak düşünülmesi gereken, sosyal demokrat partilerin ilkelerine dahil edildi (bakınız Sassoon 1996). Bu, ihtiyaç sahiplerine asgari barınma, gıda, eğitim ve sağlık hizmetlerini sağlamak üzere bir kamu ya da özel yardımseverlik sisteminden ziyade, her bireyin potansiyel olarak toplumsal etkinliğe katıldığı varsayımına dayalı *aynı sosyal hakların herkese* verilmesi demektir. Böylece zenginlikten faydalananlar bir istisna ya da damgadan ziyade topluluğun "çalışan" her ferdi için normal bir durum olacaktır. Marshall'ın evrimci görüşü, özellikle tarihsel olarak bütün sivil hakların siyasal hakların (halk egemenliği, temsili hükümet vb.) elde edilmesinden önce geldiği varsayımı tartışılabilir. Sosyal demokratik haklar sistemine saldırı sırasında toplumsal yurttaşlığın yıkımı, temel bireysel ya da kişisel hakların korunmasını tehdit etmeye başladığında açıklık kazanan temel haklar sorunun çeşitli yönlerinin çok daha birbirine bağlı olduğuna inanıyorum. Dolayısıyla geçmişte adım adım ortaya çıkan demokratik yurttaşlığın farklı yönleri arasındaki tarihsel ilişki, pratikte basit bir yan yana getirmeden daha diyalektik hal alır.

İdeolojik bölünmenin diğer taraftaki liberal anlayış, rekabetçi ekonomik davranışın "erdemli" öz düzenlemesini engelleyerek piyasanın

bağımsız işleyişini sınırladığı için sosyal hakları ve *a fortiori* (Dolayısıyla daha güçlü bir nedenle -ç.n) toplumsal yurttaşlık fikrini ekonomik bakımdan yıkıcı olarak görmeyen yanı sıra bunları eşitlik ya da eşitsizliklerin azaltılması adına bireysel özgürlüğe zararlı olarak da değerlendiriyordu. Ortaya çıkan sonuç sosyal taleplerin görmezden gelinmesinden ziyade, sosyal hakların genel olarak anayasal insan hakları ifadesinin özel politik düzeyinden kesinlikle ayrılması gerektiği idi. Liberalizmin neo-liberalizme dönüşmesine yol açan soğuk savaşın değişikliklerinden sonra bu bakış açısı artık tarihsel bir zafer kazanmış gibi görünüyor: tarihin tartışmaya negatif bir sonuç kattığını söylememin nedeni budur. Ancak politik sonuçlardan muaf olmayan felsefi ders paradoksalıdır. *Sosyal haklar meselesi köklerinden edilirken aynı zamanda radikal bir şekilde politikleştirilir*. Bu bir anlamda, politik yurttaşlık kurumu ve “insan doğası olmayan insan hakları” ya da metafizik bir öz siyaseti arasındaki ilişkiyle ilgili Arendt’in savı bakımından tuhaf bir gelişmedir. Arendt, mültecilerin ve devletsiz kişilerin insanlıktan çıkarılmasıyla ilgili ünlü analizinden şu radikal sonucu çıkarmıştı: eğer bireyleri ve grupları seçmenlere katılma hakkından, dolayısıyla da genel olarak *haklarını isteme hakkından* mahrum ederseniz, aynı zamanda kişinin haklarını ortadan kaldırırsınız –sonunda da bireyi ortadan kaldırırsınız. Bildiğimiz gibi Arendt *sosyal* hakların, terimin gerçek anlamıyla, *politik* olduğu fikrine kesinlikle karşıydı ve bu anlamda liberal olmanın yanı sıra bir cumhuriyetçiydi. Ancak sosyal haklar meselesinin politikleşmesine dair çağdaş deneyimler Arendt’in “teoremi”ne kendi kişisel ideolojisinin ötesinde başvurmanın olasılığını açmaktadır. Benim aynı zamanda negatif topluluk olarak yorumladığım Castel’in negatif bireycilik olarak adlandırdığı şeye dönerek şu fikri geliştirebiliriz: Sosyal hakların ya da ne kadar sınırlı olursa olsun zenginliğin parçalanması genel bir “sosyal güvencesizlik” düzeyine ulaştığında, birçok birey kendilerini aynı zamanda politik öznel olarak

çağrıldıkları ve aktif siyasal katılım olasılığından için için dışlandıkları ikili bir can sıkıcı durumda bulurlar. Bizzat politik haklar dejenere olur ve yurttaşlığın özü, özellikle yönetilenin zorunlulukları ve yönetenin yükümlülüğü arasındaki karşılıklı ilişki yadsınmasa da sanallaşır. Bana kalırsa bu, Rancière’in *kendi* tarihsel kurumlarının demokratikleşmesi için kesintisiz bir mücadele, bir *süreç* olarak demokrasi konusunda önerdiği şeyi tamamen doğrulamaktadır. Bu demokrasi üzerine herhangi bir mutabakatın olmadığını gösterir: Gerçek demokrasi çatışmaya dayalı zorunluluktan meydana gelir. Politik çatışma ve iç savaş arasında, Chantal Mouffe’un (2005) belirttiği gibi *agonizm* ve *antagonizm* arasında, politik hasımlık ve iç düşman arasında bir ayrım olması gerekse de, söz konusu olan kesinlikle *çatışmalı demokrasidir*.

Bu aynı zamanda sınıf mücadelelerinin politik etkinliğinin kendi son derece duyarlı karakterini gösterdiği zemindir. Zira dini çatışmalarda fiilen bir iç savaş olması gibi, sınıf mücadelelerinde de fiilen bir iç savaş vardır. Ancak tarih, toplumsal hareketlerin ve devrimci pratiklerin gelişimi biçiminde, kolektif “isyanlar”ın birçok biçiminde, kolektif hakların kurumsal tanınması ve demokrasi tarihinde ilerici bir moment olarak toplumsal yurttaşlığın ortaya çıkışı açısından sınıf mücadelelerinin kaçınılmaz önkoşullar olduğunu bol miktarda kanıtlamıştır. Doğrusu, en azından belirli yerlerde belli bir zaman ve belirli sınırlar içerisinde yurttaşlığı “burjuva” sınırlarının ötesine iten sınıf mücadeleleri örgütlenmesinin, öz-örgütlenme yetisinin ya da sınıf mücadelelerinin otonomisinin olanağını açan toplumsal yurttaşlık olup olmadığına karar vermek son derece güçtür.

* Bu makale, 17-18 Mart 2008’de Pittsburgh Üniversitesi’nde gerçekleştirilen Lisans Üstü Kültürel Çalışmalar Programı Konferansı’nda, “21. Yüzyılda Yurttaşlık” başlıklı açılış konuşmasında sunulmuştur.

** **Kaynak:** Rethinking Marxism (2008) Cilt 20 Sayı 4, (s. 522-538)

KAYNAKÇA

- Agamben, G. 2002. Remnants of Auschwitz: The witness and the archive. Brooklyn: Zone Books. [Auschwitz’den Artakalanlar, Tanık ve Arşiv, Çev.: Ali İhsan Başgöl, Dipnot, 2010]
- Arendt, H. 1973. The origins of totalitarianism. San Diego: Harvest Books. [Totalitarizmin Kaynakları, Çev.: bahadır Sina Şener, İletişim, 2009]
- Arendt/. 2006. On revolution. London: Penguin Classics.
- Aristotle. 1957. Aristotelis politica, recognovit brevique adnotatione critica instruxit W. D. Ross. Oxford: Oxford University Press.
- Aron, R. 1972. Pense’e sociologique et droits de l’homme. In Etudes politiques. Paris: Gallimard.
- Balibar, E. 1994. “Rights of man” and “rights of the citizen”: The modern dialectic of equality and freedom. In Masses, classes, ideas: Politics and philosophy before and after Marx. New York: Routledge.
- Balibar, E./.. 2003. L’Europe, l’Amérique, la guerre. Réflexions sur la médiation européenne. Paris: Editions La De’couverte.
- Balibar, E./.. 2006. Strangers as enemies: Further reflections on the aporias of transnational citizenship. Globalization Working Papers 06/04, Working Papers Series, Institute on Globalization and the Human Condition, McMaster University, Hamilton, Ontario.
- Balibar, E. 2007a. Uprisings in the banlieues. Constellations (14) 1.
- Balibar, E. 2007b. (De)constructing the human as human institution: A reflection on the coherence of Hannah Arendt’s practical philosophy. Social Research 74 (3).

- Benhabib, S. 2004. *The rights of others: Aliens, residents, and citizens*. Cambridge: Cambridge University Press. [Ötekilerin Hakları, Yabancılar, Yerliler, Vatandaşlar, Çev.: Berna Akkıl, İletişim 2006]
- Benveniste, E. 1974. *Deux mode`les linguistiques de la cité*. In *Problèmes de linguistique générale*, vol. 2. Paris: Gallimard.
- Berlin, I. 1980. *Concepts and categories: Philosophical essays*. Oxford: Oxford University Press.
- Caloz-Tschopp, M.-C. 2000. *Les sans-état dans la philosophie de Hannah Arendt. Les humains superflus, le droit d'avoir des droits et la citoyenneté*. Lausanne: Payot.
- Canfora, L. 2006. *Democracy in Europe: A history of an ideology*. Trans. S. Jones. Oxford: Blackwell.
- Carens, J. H. 1987. *Aliens and citizens: The case for open borders*. *Review of Politics* 49 (2).
- Castel, R. 2003. *L'insecurité sociale. Qu'est-ce qu'être protégé?*. Paris: Editions du Seuil.
- Castel, R. 2007. *La discrimination négative: citoyens ou indigènes?*. Paris: Editions du Seuil.
- Cicero, Marcus Tullius. [1928] 1994. *De re publica; De legibus*. With an English translation by C. W. Keyes. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Dal Lago, A., and S. Mezzadra. 2002. *I confini impensati dell'Europa*. In *Europa politica. Ragioni di una necessità*, ed. H. Friese, A. Negri and P. Wagner. Rome: Manifestolibri.
- Deleuze, G. 1990. *Post-Scriptum sur les sociétés de contrôle*. In *Pourparlers*. Paris: Editions de Minuit.
- Deleuze, G. 1985. *Cine`ma 2. L'image-temps*. Paris: Editions de Minuit.
- Fraisse, G. 1995. *Muse de la raison. La démocratie exclusive et la différence des sexes*. Aix-en-Provence: Editions Alinea.
- Hegel, G. W. F. [1920] 1967. *The philosophy of right*. Trans. T. M. Knox. Oxford: Oxford University Press.
- Lefort, C. 1981. *L'invention démocratique. Les limites de la domination totalitaire*. Paris: Editions Fayard.
- Macpherson, C. B. 1973. *Democratic theory: Essays in retrieval*. Oxford: Oxford University Press.
- Marshall, T. [1950] 1992. *Citizenship and social class*. London: Pluto.
- Marx, K. [1843] 1970. *Critique of Hegel's Philosophy of right*, ed. J. O'Malley. Cambridge: Cambridge University Press. [Hegel'in Hukuk Felsefesinin Eleştirisi, Çev.: Kenan Somer, Sol, 1997]
- Mezzadra, S. 2006. *Diritto di fuga. Migrazioni, cittadinanza, globalizzazione*. Verona: Ombre corte.
- Mezzadra, S. 2004. *Citizenship in motion*. *Makeworlds Paper no. 4*. <http://www.makeworlds.org/node/92>.
- Mouffe, C. 2005. *On the political*. New York: Routledge. [Siyasal Üzerine, Çev.: Mehmet Ratip, İletişim, 2010]
- Nicolet, C. 1976. *Le métier de citoyen dans la Rome républicaine*. Paris: Gallimard.
- Rancière, J. 2007. *Hatred of democracy*. Trans. S. Corcoran. London: Verso.
- Rawls, J. [1971] 1999. *A theory of justice*. New rev. ed. Cambridge, Mass.: Harvard University Press.
- Rigo, E. 2006. *Europa di confine. Trasformazioni della cittadinanza nell'Unione allargata*. Rome: Meltemi editore.
- Rousseau, J.-J. [1761] 1971. *Discourse upon the origins and foundations of inequality among mankind*. Anonymously translated English publication. Philadelphia: Burt Franklin. [İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı ve Temelleri Üzerine Konuşma, Çev.: Rasih Nuri İleri, Say, 2010]
- Saint-Just. 1968. *Fragment sur les institutions républicaines*. In *Oeuvres choisies*. Paris: Gallimard.
- Sassoon, D. 1996. *One hundred years of socialism: The West European left in the twentieth century*. New York: The New Press.
- Sen, A. 2003. *Democracy as a universal value*. *The New Republic*, 6 October.
- Sen, A. 2005. *La démocratie des autres. Pourquoi la liberté n'est pas une invention de l'Occident*. Paris: Editions Payot.
- Smith, R. M. 1999. *Civic ideals: Conflicting visions of citizenship in U.S. history*. New Haven, Conn.: Yale University Press.
- Spinoza, B. [1676] 2007. *Theologico-political treatise*. Cambridge: Cambridge University Press. [Teolojik-Politik İnceleme, C. Akal ve Reyda Ergün, 2008, Dost]
- Van Gunsteren, H. 1998. *A theory of citizenship: Organizing plurality in contemporary democracies*. Boulder, Colo.: Westview.
- Wacquant, L. 2006. *Parias urbains: Ghetto/banlieues/e`tat*. Paris: La Découverte.
- Wolf, F.-O., with T. Benn. 2000. *The Levellers and the English democratic tradition*. *Spokesman Pamphlet no. 92*. Nottingham: Spokesman.

ABD Bağımlısı Müşteri Devletlerin Düşüşü*

Max Fisher

Amerika'nın bağımlı müşteri devletlerle aşk ilişkisi, İngiltere ve Fransa'ya Süveyş Kanalı'nı kontrol etmek için 1956'da işgal ettikleri Mısır'dan ayrılmaları için baskı yapmasından kısa bir süre sonra başladı (Sovyetler Birliği de müşteri devletler oluşturma ustasıydı). Amerika ve Sovyetler Birliği o yıl BM'de Avrupa sömürgeciliklerinin modasının geçtiğini, istikrarsızlaştırıcı olduğunu ve sona ermesi gerektiğini savunmuşlardı. İngiliz ve Fransız kuvvetleri Mısır'dan çekildiler ve yaklaşık on yıl zarfında İngiliz ve Fransız imparatorluğu çöktü. Bu esnada, ABD ve Sovyetler Birliği farklı bir jeopolitik oyuna başlamışlardı: Müşteri devlet arayışı. Ki Amerika bu oyunu bugün de oynamaktadır.

1956 Süveyş Krizi, imparatorluk çağının son, büyük devletlerin sömürgelerinin değil de bağımlı müşterilerinin olduğu yeni dönemin ilk eylemiydi. Amerikalı ve Sovyet diplomatlar/ı, casuslar ve generaller sonraki kırk yılı başkentlerde koşuşturmakla, daha küçük ulusların bağımlılıklarını satın almayla, buna ikna etmeyle veya zorlamakla geçirdiler. Bunun anlamı genelde şuydu: Efendisinin ihalesini alan beş para etmez diktatörler o yıl kim daha iyi para ödüyorsa komünizmin yayılmasını ya hızlandıracak ya da durduracaktı. Mısır, sömürge yönetiminde geçen asırların sona ermesinden hemen sonra Soğuk Savaşın bu oyununda piyon olmaya gönüllü olan bir düzine ülkeden biriydi; önce Sovyetler Birliği'nin yanında saf tutmuş sonra da 1979 Camp David sürecinin bir parçası olarak yüklü miktarda para ve askeri teçhizat sunan ABD'nin yanında yer almıştı. Sovyetler Birliğinin çöküşünden sonra ABD bağımlı devletleri daha az kullandı ama bu uygulama, dünyada sıcak bölgelerde itaatkâr müttefikler oluşturmak suretiyle

bugün de sürüyor.

Mısır'ın 1956'da sömürgecilikten kurtuluşu sömürge dönemini sona erdirdiyse, bu ülke küresel sistemde bir değişim işareti verebilir bir kez daha. Göstericiler Mısır devlet başkanı ve güvenilir Amerikan müşterisi Hüsnü Mübarek'i geçen Şubat ayında devirdiklerinde ABD-Mısır ilişkilerinin kurallarını değiştirmiş oldular. Washington Kahire'ye istediği kadar para ve tank gönderse de demokratik bir Kahire'ye Ankara ve Paris'e söyleyeceğinden daha fazlasını söyleyemez. Öyle görünüyor ki, kolayca idare edilebilen diktatörlerin düşüşü (ABD Yemen'deki adamından çoktan vazgeçti) ABD'yle müttefik demokrasilerin ve dahi otokrasilerin Washington'ın arzularına gitgide itiraz etmeye istekli olmalarıyla eşanlı yaşanıyor. Amerika sadece geçen hafta en önemli bağımlı müşteri devletleriyle çatışma içine düştü. Bu belki de Amerika'nın en sorunlu bölgelerde en sorunlu devletleri müşterisi olarak seçme huyundan ileri geliyordur (en çok lazım olanın onlar olduğu düşünüldüğünden) veya belki de demokratik hareketler müşteri devletlere dışarının değil içlerinin iradesini takip etmeleri için baskı yapıyor diyor; yahut bağımlı müşteri fikri daha baştan beri başarısızlığa mahkumdu. Demokrasi yürüyüşe geçer ve demokratik yönetimler kötü müşteriler üretir: Hercaidirler; iç siyasetlerinin değişimine göre dış siyasetlerini değiştirmeye meyyaldirler; seçmenlerinin ihtiyaçlarına, arzularına ve heveslerine tabidirler.

Sebebi her ne olursa olsun, ABD müşterisi devletler bu yıl özellikle de geçen hafta Washington'a normalden daha fazla başağrısı verdiler. 2012 mali yılına göre dış yardım ve (Dışişleri Bakanlığı istatistiklerine göre) bulunduran asker sayısına göre on Amerikan

bağımlısı devlete bakın. (**Afganistan, Pakistan, İsrail, Irak, S. Arabistan, Yemen, Bahreyn, Tayvan, Güney Kore, Kolombiya**) Her biri Amerika için stratejik önem ve "Sıfır Sorundan" "Washington'da migren ağrılarına" kadar sorun açma çapı bakımından etiketlenmiştir. En aşırı vakalar "tehlikekedeki müşteri ilişkisi" olarak etiketlenmiştir. Sorunlu müşteri devlet ilişkilerine şöyle bir bakınca, tüm bir Soğuk Savaş teşebbüsünün sona yaklaşıp yaklaşmadığını merak ediyor insan. Mısır tıpkı 1956'da Avrupa sömürgeciliklerinin sonunu getirmeye yardım ettiği gibi belki de 2011'de bu modelin sonunu getirmiş olabilir.

ABD müşterisi bağımlı bir devleti bir müttefikten tefrik eden şey öznel bir meseledir şüphesiz. Japonya ve Almanya, oralarda konuşlandırılan asker sayısına rağmen listede değildir; Amerika'nın kendi yollarında gideceklerini farzedebileceği kadar yeterince güçlü, zengin ve demokratiktir bu ikisi. İsrail ise ekonomik, askeri ve dış politika konularında Amerika'ya bel bağladığından dolayı listeye anılmıştır. Uzun vadeli ABD-İsrail ittifakı hiçbir paranın satın alamayacağı daha derin ve daha kalıcı kültürel ve ideolojik bağlarla donanmış olsa da günü birlik seyri müşterilerle olan türdendir.

Afganistan

Dış yardım: 3.2 milyar dolar

Asker sayısı: 99,000

Stratejik değeri: Terörle mücadele

Durumu: Washington'da migren

Afganistan teknik olarak bir devlettir ama Kabil'deki hükümetin ülke genelinde pek bir denetimi yok. Halen önemli olması, sırf ulus inşa etmeye çalışmamızdan kaynaklanmıyor. Cumhurbaşkanı Hamid Karzai gitgide kararsız bir hale geliyor, Amerika ile

arasına mesafe koymaya çalışıyor ve aynı zamanda bekası için Amerika'ya bağlı kalıyor. Amerika, Taliban karşıtı milislerden, düşmanlarımızın düşmanlarından daha yerli vekiller de edindi. Teoride hoş bir fikirdir bu ama böylesi gruplar ya birbirlerine ya da ABD'ye karşı dönerler.

Pakistan

Dış yardım: 2.9 milyar dolar

Asker sayısı: Resmi olarak 133

Stratejik değeri: Afganistan savaşı, terörle mücadele, Hindistan-Pakistan barışı

Durumu: Tehlikedeki müşteri ilişkisi

Afganistan'da ortak düşmanla yapılan bir savaşın da tasdikindeki otuz yıllık bir ilişkiden sonra ağır ağır yana yatmakta olan ABD-Pakistan gerilimi, Amerika'nın Usame bin Ladin'i Pakistan'ın West Point'ine çok yakın bir evde keşfedip öldürmesiyle birlikte çatışmaya doğru evrilmeye başladı. Genelkurmay Başkanı Mike Mullen bu Perşembe günü Pakistan'ı Taliban'la bağlantılı Hakkanî şebekesini korumakla suçladı; Afganistan'da ABD liderliğinde bulunan güce karşı savaş ve terör yürüten, Taliban'la aynı safta duran bu grubu Pakistan askeri istihbaratının "âdetâ bir kolu" diye andı Mullen. Güçlü Pakistan ordusu kırılğan Pakistan demokrasisi üzerinde daha fazla denetim ileri sürdüğü ve Amerika'ya karşı daha önce hiç olmadığı şekilde kavgacı bir duruş sergilediği için bu ittifakın paramparça olacağını öngörmek zor değil; O da çoktan parçalanmadıysa.

Irak

Dış yardım: 2.4 milyar dolar

Asker sayısı: 46.000

Stratejik değeri: Terörle mücadele, İran'a karşı müstahkem mevki, karışmaya düşmüyor.

Durumu: Karışık

ABD çok sayıda Iraklı'nın hayatını kaybettiği, evlerinden çıkarıldığı ve fakirleştirildiği bir savaş başlattıktan sonra Washington ve Bağdat arasında nispeten istikrarlı ve işbirlikçi (İran karşıtı) bir ilişki kurmak gibi şaşırtıcı

bir başarıya imza attı. Amerikan eğitimli askeri ve istihbarat servislerini hem teröristleri hem de siyasi rakipleri ezmek için kullanan Nuri el Maliki'nin kısa vadede de olsa güçlü bir adam gibi görünmesine yardım ediyor. Ancak Amerikan askerlerinin planlanan çekilişi (ABD-Irak bağlarının yağıdır) bir miktar sorun çıkardı; Obama 3000 civarında asker bulundurmaya düşünürken Iraklı politikacılar buna mutlak muhalifler. Bir Sadr yanlısı geçenlerde şöyle bir şey söylemişti: "Eğer tek bir Amerikan askeri olsun Irak'ta kalmaya devam ederse gücümüzle, milislerimizle, tugaylarımızla savaşmaya devam edeceğiz."

İsrail

Dış yardım: 3.1 milyar dolar

Asker sayısı: 35

Stratejik değeri: İsrail-Filistin barışı, Ortadoğu barışı

Durumu: Washington'da migren ağrıları

Obama yönetiminin Netanyahu hükümetiyle ilişkisi son bir yıldır sert bir düşüş içerisinde; emekliye ayrılan eski Savunma Bakanı Robert Gates kısa bir süre önce Netanyahu'yu ABD'ye karşılık olarak hiçbir şey vermeyen nankör müttefik olarak nitelendirdi. İsrail-Filistin barış sürecinde İsraililerin hareket tarzı ve geçen yıl Gazze'ye doğru seyreden yardım filosuna İsrail'in düzenlediği baskın, ABD-İsrail ilişkilerini yeni demokratik Arap ülkelerine kur yapmaya çalışan Amerikan çabalarıyla ters düşürdü. Netanyahu, Kongre'deki Cumhuriyetçilere kur yaparak ve geçen yıl Kongre'de yaptığı bir konuşmada en önemli sponsoru Obama'ya nutuk atarak Obama'nın başına ABD'de iç siyasi sorunlar da yarattı. ABD-İsrail arasındaki ideolojik ve kültürel bağlar her hangi bir siyasi bölünmeyi ezip etkisiz hale getiriyor gibi ama bu sonsuza kadar sürebilir mi?

S.Arabistan

Dış yardım: Yok

Asker sayısı: 555

Stratejik değeri: Petrol, terörle mücadele, İran'a karşı müstahkem mevki

Durumu: Tehlikedeki bağımlı ilişki

II. Dünya Savaşı sonrasında ABD'yi Suudi petrollerine tutundurma çabası olarak başlayan şey ABD dış politikasının en şekillendirici vakaları tarafından yarım yüzyıl zarfında gittikçe derinleştirildi. Soğuk Savaş, Rusya dışı bir enerji kaynağı olarak S.Arabistan'ın önemini yükseltti; İran devrimi onu esaslı bir müttefik haline getirdi; Sovyetlerin Afganistan'ı işgali ABD ve S. Arabistan'ı mücahitler için büyük bir destek ağı kurmaya yöneltti; 11 Eylül saldırıları S. Arabistan'ın terörle mücadele erişimini/yardımlarını ve kabiliyetlerini ABD güvenliği için olmazsa olmazlardan biri haline getirdi; Afganistan'da devam eden savaş, S. Arabistan'ın oradaki erişiminin/yardımlarının arttığına şahit oldu. Fakat Arap Baharı, ittifakın yorgun düşmesine yol açtı; iki ülke çelişen amaçlar peşinden gidiyor. ABD demokrasiyi teşvik ederken S. Arabistan onu bastırmaya bakıyor; ABD ve S.Arabistan yer yer doğrudan karşı karşıya da geliyorlar. ABD, Afganistan'a odaklanmayı ve terörle mücadelenin dış politikasındaki tayin edici rolü üzerindeki vurguyu azaltıkça; S. Arabistan'ın kendini sakındığı yükselen Arap demokrasilerini kazanmaya odaklandıkça, dünyanın lider demokrasisi ile lider teokrasisi düşündüklerinden daha az müşterekleri olduğuna kanaat getirebilirler.

Tayvan

Dış yardım: 250.000

Asker sayısı: Yok

Stratejik değeri: Tayvan-Çin savaşını önlemek, Çin'in barışçıl yükselişini sağlamak

Durumu: Karışık

ABD, Çin Cumhuriyetini resmi olarak tanımıyorsa da (bu ayrıcalık Çin Halk Cumhuriyetine tanındı) Çin'in Tayvan'ı işgal etmesini ve zora başvurarak Çin'le birleştirmesini önlemek için ileri teknoloji ürünü Amerikan silahlarını uzun zamandır Tayvan'a satmaktadır. Fakat ABD bağımsızlık ilan etme yanlısı Tayvan siyasi hareketlerine de muhalefet etmektedir; Tayvan'ın bağımsızlık ilanı, Tayvan-Çin ilişkilerini sert (belki

de feci şekilde) kötüleştirecektir ki bu ikisi arasındaki ilişkilerin istikrarsızlık derecesi Mao devriminden bu yana asgari noktadadır şu an.

ABD-Çin ilişkileri (karşılıklı ekonomik bağımlılık ve Çin'in barışçıl yükselişi ile pekişmiştir) artıp Çin-Tayvan savaşı daha düşük ihtimal olarak göründükçe Amerka da Çin'i çileden çıkartacak Tayvan'a silah satışına daha az hevesli duruyor. Geçen hafta Tayvan'a istediği son model savaş uçaklarını satmak yerine F-16 uçaklarını modernize etmeye karar verdi; Dışişleri Bakanlığı Tayvan iç siyasetine müdahil olmadığını ispatlamak için çalıştı. ABD-Tayvan ilişkilerinin başı belada demek değil bu ancak ABD, Çin'le olumlu ilişkilere odaklandıkça Tayvan'ın stratejik katkılarının azalması, külfetlerinin çoğalması mümkündür.

Kolombiya

Dış yardım: 400 milyon dolar

Asker sayısı: 62

Stratejik değeri: Terörle mücadele, uyuşturucuyla mücadele

Durumu: Oldukça iyi

Amerika'nın 1990'larda ve 2000'lerin başlarında uyuşturucu kartellerine karşı Kolombiya'ya yardım çabası (karteller devleti ters çevirmek üzereydi) Soğuk Savaş sonrasında en çok kutlanan dış politika zaferiydi. Kolombiya Anayasa Mahkemesi geçen yıl 800 Amerikan askerinin ve 600 taşeronun yedi Amerikan üssünde faaliyete geçmesine izin veren askeri anlaşmaya darbe vurduysa da Kolombiya hükümeti Amerika'yla olan yakın askeri, diplomatik ve istihbarat ilişkisini muhafaza etmekte, güney Mexico'nun en kötü narko-teröristlerine karşı ABD'yle müşterek hareket etmektedir.

Fakat Washington, Bogota ile halen yakın olan ilişkisini önemsizmiş gibi göstermeye çalıştı –yani kurulmasına ABD'nin yardım ettiği Kolombiya hükümeti de tastamam vahşi çıktı. Eski Devlet Başkanı Alvaro Uribe şu

an insan hakları gruplarını mahkum ederek geçiriyor ABD ziyaretini ki kamuoyunun dikkati Latin Amerika'nın Hüsnü Mübarek'i olmasa da Barack Obama'sı da olmayan bu adamın üzerine yönelmektedir.

Güney Kore

Dış yardım: Yok

Asker sayısı: 28.500

Stratejik değeri: Kuzey Kore'ye karşı müstakem mevki, Çin'in barışçıl yükselişini teşvik, ticaret.

Durumu: Sıfır sorun

Güney Kore'de ülkelerinin hızlı ekonomik ve siyasi gelişiminin büyük ölçüde Kuzey Kore'nin milyonluk ordusuna karşı Amerikan koruması sayesinde olduğu gözden kaçırılmıyor. Bir dizi ticaret anlaşması ve değişim programı (örneğin Amerikan okullarında Güney Koreli öğrencileri istihdam etmek gibi) ittifakı derinleştirdi. Çin yükseldiği ve Kuzey Kore bir tehdit olmayı sürdürdüğü için Güney Kore'nin önemi artan – ve ABD'ye daha çok bel bağlayan - bir stratejik müttefik olması muhtemeldir. ABD serbest ticaret anlaşması için atılım yaptığı takdirde Amerikalı ve Güney Koreli politikacılar ve işadamları bu ilişkiden çok mutlu olacaklardır; karşılıklı faydaları çok yüksek olduğu için an meselesidir bu.

Yemen

Dış yardım: 120 milyon dolar

Asker sayısı: 15 (resmi olarak)

Stratejik değeri: Terörle mücadele, kargaşaya düşmemesi.

Durumu: Tehlikedeki müşteri ilişkisi

Cumhurbaşkanı Ali Abdullah Salih, S. Arabistan'da geçirdiği aylar sonra Yemen'e döndü. Amerikan arzularına kafa tutan bir dönüş oldu bu; Salih'i devirmek isteyen protesto gösterileri daha da güçlendi. Salih yirmi yıllık vahşi bir otokrat olsa da ABD

onu ülkesindeki terörist gruplara karşı terörle mücadelede bir müttefik haline getirdi; (Salih'in ayrılıkçı grupları ezmesine varan) mâli ve askeri yardım karşılığında insansız uçaklarla ve özel harekât birimleriyle halkın tepkisini çeken bir program yürüttü. Obama'nın Nisan ayında Salih'e karşı dönmesi statüskodan önemli bir kopuştur ki ABD-Yemen ilişkilerinin belini bükebilir. Bir Yemen demokrasisinin ise Amerikan drone'larını hoşça karşılaması ihtimal dışıdır fakat bunun nasıl sona ereceği de belli değildir. Salih iktidarda kalabileceği gibi başka bir askeri diktatör de alabilir yerini. ABD'ye hangisinin hangi muameleyi yapacağı hakkında ipucu yok.

Bahreyn

Dış yardım: 26 milyon dolar

Asker sayısı: 1349, 5'nci Filo

Stratejik değeri: Donanma üssü, İran'a karşı müstahkem mevki, petrol

Durumu: Karışık

Amerika, petrol zengini ve İran karşıtı Bahreyn monarşisini protestocularla barışçıl müzakereye yüreklen-dirdi fakat demokrasi yanlısı hareketlerin vurduğu her hangi bir Arap devletine gösterdiğinden çok daha yumuşak bir yaklaşım sergiledi. Amerikan malı göz yaşartıcı gaz bombaları Manama'da havaya uçuşurken ABD bu hafta Bahreyn'e 33 milyon dolarlık silah satışını duyurdu; protestoların başladığı zamandan bu yana bir ilktir bu ve Washington'ın oradaki liderliğe karşı duyduğu inancın açık bir göstergesidir ve Bahreyn monarşisi bunu takdir edip kıymetini bilecektir şüphesiz. Ancak yine de Amerikalı muhafazakârlar Bahreyn'e karşı duruşunu sertleştirmesi için Obama'ya baskı yapıyorlar; Bahreyn'deki göstericilerin başarılı olması da mümkündür. Şimdilik bu ittifak ayakta kalmaya çalışıyor gibi ama sonunu bilemeyiz.

* The Atlantic

Malezya'nın Dış Politika Stratejisi ve Türkiye

Abdul Rahman Adam*

Giriş

Başbakan Abdullah Badawi, 2004'ün Haziran ayında Malezya Büyükelçileri Konferansı'nda yaptığı konuşmada, Malezya Dış Politikası'nın (MDP) amaç ve içeriğinin daima ulusal çıkarları korumak olduğunu, gelecekte de böyle olacağını ve Malezya'nın ihraç edecek ideolojisinin ve dünyanın herhangi bir yerinde gerçekleştirmek istediği gizli bir gündeminin olmadığını ifade etmiştir. Badawi, MDP'nin tek amacının istikrar ve barış çerçevesinde, bölgesel ve uluslararası bir ortam yaratmak olduğunu da sözlerine eklemiştir ve bunun yanı sıra Malezya'nın kendi adına ulusal çıkarlarını koruma konusunda bağımsız ve bağılantısız bir dış politika uygulamayı sürdürmesi gerektiği önemle vurgulanmıştır.

Başbakan, MDP'nin içinde hareket edilmesi gereken çerçevenin ayrıntılı açıklamasını ise 31 Mart 2006 tarihinde Ulusal Parlamento'daki konuşmasında yapmıştır. Başbakan, "dünya, geçmişte tecrübe ettiğimizden daha farklıdır ve farklı olmaya da devam edecektir. Kimse yükselen petrol fiyatlarının etkisinden kendisini koruyamamış, yatırım ve iş imkânları için rekabet daha da yoğunlaşmıştır. Çin ve Hindistan'ın yanı sıra diğer Asya ülkeleri de ciddi bir biçimde kalkınıyorlar. Serbest bir ekonomiye sahip olan Malezya, özellikle uluslararası iletişim teknolojileri çağında bu rekabetçi ortamdan soyutlanmıştır."2

Başbakana göre, ekonomik büyüme ayrılmaz bir şekilde dış etkenlere bağlıdır. Bu nedenden ötürü, bizim dış politikamız ulusal misyonumuz için en uygun yararları sağlayacaktır. Bizler de 9. Malezya Kalkınma Planı'nın (9. MP) amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik en uygun dış ortamı sağlamak için çaba sarf ederek bölgemizde ve ötesinde işbirliği, barış ve istikrarın güçlenmesi için çalışacağız. Çünkü bunlar olma-

dan zenginleşmemiz mümkün değildir. Yeni pazarlar bulmak, ihracını yaptığımız ürünlerimizi daha fazla teşvik etmek, yatırım çekmek ve turizm faaliyetlerini arttırmak için kararlı inisiyatifler kullanacağız. Çıkarımıza en uygun olan ikili ve bölgesel ticaret anlaşmaları yapacağız. Bu amaçlara ulaşma konusunda yurt dışında çıkarlarımızı temsil etmek ve korumakla yükümlü kurumların da kapasitelerini arttıracaktır."

Bu makale, 9. MP'nin amacına uygun olarak, Malezya ve Türkiye ilişkilerindeki potansiyeli araştıracaktır. Bu tartışmaya bir giriş olarak, MDP yönelimlerinin altında yatan stratejilere göz atılacak ve bu stratejilerin uygulanmasında ortaya çıkacak belli başlı sorunlar tartışılacaktır.

Malezya Dış Politikası (MDP)

Henry Kissenger'a göre "devlet adamları, çeşitli etkilerce kısıtlanırlar. Bunlar; diğer devletlerin gücü, politikaları ve uygulamalarıdır. Yerel kısıtlamalar; kamuoyundan, hükümetlerin tutumlarına ve bürokrasilerine kadar uzanır."4 Yani devletlerin dış politikaları öncelikle yerel ve uluslararası etmenler tarafından belirlenir. Malezya'da bu iki etmen grubundan kaçamamıştır. Barston'a göre, bu etmenler "coğrafi konum, tarihsel geçmiş, kültür, organizasyon, sivil toplumun gelişmişlik düzeyi, yerel istikrar durumu, ekonomik durum ve liderlik etkileri yerel etmenlerdendir. Uluslararası etmenler ise uluslararası sistemin yapısal özellikleri, yani şiddete başvurma sıklığı, yerel ve bölgesel ilişkilerin doğası ve durumu, uluslararası para hareketleri, komşuların veya güçlü devletlerin politikaları ve uluslararası örgütlerin faaliyetleri" şeklinde özetlenebilir.5

Barston'un yukarıdaki önermesinde yer alan unsurlar, Malezya'nın

dış politika stratejileri ve eğilimlerinin görüntüsünü şekillendirmiştir. Bu nedenle, Malezya gibi gelişmekte olan ülkeler için dış politikanın çoğu zaman ülkenin olumlu imajını yurtdışına yansıtmak ve yurt içinde siyasi hedeflere ulaşma konusunda etkili ve uygun bir araç olduğu doğrudur. Bu noktada, Shanti Nair'in de belirttiği gibi dış politikanın, yerel politikanın bir aracı olması gerçeği, Malezya gibi küçük fakat hızla gelişen ülkelerin, uluslararası toplumla ilişki kurma yollarını anlamakta önem arz etmektedir."6 Yukarıda bahsedilen değişkenler, ülkelerin dış politika yaparken karşılaşmış oldukları etmenlerdir. Bundan dolayı, Malezya'nın ilk yıllarından itibaren dış politikasını belirleyen bu araçla uğraşa geldiği bir gerçektir. Tunku Abdul Rahman, Tun Abdul Razak ve Tun Hussein Onn liderliğindeki söz konusu dönem, dış politika yönelimlerinde "fazla iddialı muhafakazarlık" olarak tanımlanmıştır. Bu dönemlerin kısa bir özeti aydınlatıcı olacaktır.

Tunku döneminde komünizmi çevreleme politikası ve yerel komünist isyancılara karşı mücadeleye destek verecek bir siyasete ihtiyaç duyulmuştur. Ayrıca bu dönem bağılantısızlık ve tarafsızlığa doğru yönelmelerin olduğu bir dönem olmuştur. Razak ise dış politika ve strateji arasındaki bu evliliği daha da geliştirmiştir. Özellikle stratejik ortamın gereklerini karşılamak için tarafsızlık kavramına, ekonomik, siyasi ve savunma politikalarını uyum içinde oluşturmaya girişmiştir.7 Bu dönemde Malezya, kendisini İKÖ üyesi Müslüman bir ulus olarak tanımlamaya başlamıştır. Yeni dostlar arayışı bağılantısızlık hareketinin önemini artırırken, Britanya'nın yatırımları dışındaki yatırımlar teşvik edilmiş ve Razak'ın halefi de bu stratejiyi benimsemiştir. Tun Hussein döneminde, Razak tarafından ortaya konulan tarafsızlık siyaseti güçlendirilerek devam etmiştir. Hussein döneminde

ASEAN, MDP'nin temel taşı haline gelmiştir.⁸ Bu dönem Malezya'nın ASEAN'a olan bağımlılığının artırılması dönemi idi ve 1977 yılında ikinci ASEAN zirvesi Kuala Lumpur'da düzenlenmiştir. ASEAN'ın Tercihli Ticaret Antlaşmaları'na (1977) üye olan Malezya, bu dönemde ekonomisini ve ticari alanlarını bu çerçevede dışa açmaya başlamıştır.

1981 yılında MDP daha önce hiç görülmemiş bir biçimde geniş ve hırslı ekonomik ve diplomatik eğilimleri benimsemiştir. Dolayısıyla, bu dönem "fazla iddialı aktivizm" olarak tanımlanır. Mahattir'in bir takım siyasi planları üzerine kurulu olan bu aktivizm, Malezya'yı uluslararası ilişkilerde daha aktif hale getirmiştir.⁹ Söz konusu dönemi takip eden 22 yılda ise MDP, Mahattir'in etkisi altındadır. Mahattir Mohamad dönemi, ulusal çıkarların ve ihtiyaçların gerçekleştirilmesi için dış politikanın yoğunlaştırılması dönemidir. Bu çıkarlar ve ihtiyaçlar Mohamad'ın sıradışı tarzı ile belirlenmiştir. Mohamad'ın modeli dik başlı tarzı ile desteklenmiş ve Mohamad uluslararası sorunları dünyanın gündemine taşıyan öncü bir lider olmuştur. Mahattir'in dış politikası ise Malezya'yı sanayileşmiş ülke statüsüne hızla yükseltmek, bu amacın propagandasını yapmak ve bu amacın gerçekleşmesini sağlamak olarak açıklanabilir. Kalkınma süreci çok titiz bir şekilde Mahattir tarafından yönetilmiş olup, dış politika kendi hükümeti tarafından belirlenen ulusal çıkarlara uyumlu hale getirilmiştir.¹⁰

Mahattir'in halefi Abdullah Badawi'nin 2003 yılında göreve gelmesi gayet sorunsuz olarak gerçekleşmiş olsa da kendisini bekleyen sorunlar gerçekten büyük olmuştur. Siyasi gözlemciler, o zamanlar Badawi'nin aşması gereken beş önemli sorundan bahsediyorlardı. Bunlar, Mahattir'in gölgesinden kurtulmak, 2004 genel seçimleri, UMNO'nun Badawi'nin liderliğini kabullenmesi, Malezya halkı içindeki ayrılıkların giderilmesi ve ülkenin dış politikasının yeni yönü ile ilgili sorunlardır.¹¹ Eric Toe bu durumu uygun bir şekilde özetlemiştir. "Badawi yönetiminin Mahattir sonrası dönemi başlattığı günümüz Malezya'sı kesinlikle yeni bir havanın ve ince siyaset değişikliklerinin tesiri altında-

dır."¹²

Badawi dış politika alanında sefelinin bıraktığı mirasla uğraşmak durumundadır. Kısaca en önemli sorunlar şöyle özetlenebilir: Singapur, ABD ve Avustralya ile köprülerin yeniden kurulması, bağlantısızlık hareketine yönelik yeni hedefler belirlenmesi, İKÖ'ye gerekli olan pro-aktif liderliğin sağlanması ve Müslüman dünyanın kalkınmasına vurgu yapılması, terörizmle mücadele konusunda gösterilen çabaların devamı, ASEAN ve bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi ve bir Doğu Asya Topluluğu'nun oluşturulması.¹³ MDP'nin yukarıda verdiğimiz tarihsel özeti, güncel alanlarla ilgili aşağıdaki tartışmamıza bir giriş olacaktır.

Malezya Dış Politikasına Yönelik bir Rapor

İç politikanın doğal bir uzantısı olarak MDP, ülkenin ulusal çıkarlarını savunmak ve teşvik etmek amacıyla planlanmaktadır. Çeşitli jeopolitik etmenler konuyla ilgili olarak MDP'nin şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Karen Hughes'in de (ABD Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Müsteşarı) belirttiği gibi "Malezya, ASEAN, İKÖ ve Bağlantısızlar Hareketi liderliğinden dolayı şu an çok eşsiz bir konumda bulunmaktadır. Bu nedenden ötürü, kanımca ABD ve Malezya'nın güvenlikten ekonomik kalkınmaya oradan da anti terör faaliyetlerine kadar farklı konularda çalışmaları çok önemlidir."¹⁴ Aşağıda yapacağımız dış politika analizi, Malezya'nın şu konulardaki tutumu ve izlediği politikaları üzerinde duracaktır: Malezya'nın İKÖ'de rolü, uluslararası terörizm ve bu doğrultuda alınan önlemler, kitle imha silahları, nükleer silahların yayılması, Büyük Ortadoğu İnisiyatifi, demokratikleşme, siyasi katılım ve insan hakları.

Malezya'nın İKÖ'de Rolü

Malezya, İKÖ'nün 1969 yılında Fas'ta kurulmasında çok önemli rol oynamış ve 1970 yılında ülkenin ilk başbakanı Tunku, İKÖ'nün ilk genel sekreteri olmuştur. Malezya İKÖ'nün aktif bir üyesi olmakla birlikte, bu kuruluşun beş iletişim grubunun da üyesidir. Bunlar; Filistin, Bosna Hersek, Kosova, Sierra Leone, ve Somali ileti-

şim gruplarıdır. Malezya ayrıca geçtiğimiz yıllarda terörizmden turizme çeşitli konulardaki İKÖ toplantılarına ev sahipliği yapmıştır. Ekonomik açıdan Malezya, İKÖ üyeleri arasındaki ekonomik işbirliğinin önemini her zaman vurgulamış, İslami Kalkınma Bankası'na (İKB) 215,79 milyon ABD doları katkıda bulunarak İKÖ üyelerinin alt yapılarının geliştirilmesine destek olmuştur. İKÖ üyeleri arasında eski başbakan Mahattir Mohammad kadar daha sıkı ekonomik ilişkileri savunan bir lider daha olmamıştır. Malezya, günümüzde Mohammad'ın açmış olduğu vizyonla uyum içerisinde İKÖ'nün başkanlığını yürütmektedir.¹⁵ Mart 2006'da Malezya ile İKÖ arasında Tercihli Tarife Antlaşması imzalanmış ve bunun akabinde söz konusu protokole imza atan ülke sayısı beşe yükselmiştir. Bu ülkeler Türkiye, Mısır, Ürdün ve Tunus'tur. Malezya'nın İKÖ dönem başkanlığında hedeflenen amaçlarından biri, şu an için %14,7 seviyesinde olan İKÖ içi ticaret hacmini on yıl içerisinde % 20'ye çıkartmaktır. Malezya, tercihli tarife antlaşmasını bu hedefe giden küçük bir adım olarak görmektedir. Bu antlaşmanın yürürlüğe girmesi için beş ülkenin daha imza atması gerekmektedir.¹⁶

Ayrıca yine Mart ayında, zengin İKÖ üyelerine bir örnek teşkil etmek amacıyla, Malezya üç adet "yoksulluğun önlenmesi programları" başlatmıştır. Bunlar; Sierra Leone'de hurma yağı sanayisinin geliştirilmesi, Mauritania'da kaynak sektörünün ve Bangladeş'te ise balıkçılığın geliştirilmesi programlarıdır. Dört ayrı program ise Gine, Comoros, Endonezya ve Maldivler için planlanmaktadır. Badawi'nin belirttiği gibi, BM'nin en fakir elli ülke sıralamasında yirmi iki İKÖ üyesi ülke bulunmaktadır. Badawi, her ne kadar kalkınmış ülkeler, bu yoksul Müslüman ülkelere yardım etmeli dese de Müslüman ülkeler yardımda öncü olmalıdırlar. "Eğer biz, kendi dindaşlarımıza yardım etme konusunda öncü olamazsak, diğerlerinin de bizim yardımımıza gelmelerini beklememeliyiz."¹⁷

Malezya'nın İKÖ'ye bağlılığı ve bu örgüt ile ilgili ideallerini başbakan, İKÖ'nün Mekke'de 2005 sonunda toplanan olağanüstü zirve konferansında çok iyi

özetlemiştir. Başbakan'a göre "artık Müslüman ümmet daha fazla içinde bulunduğu bu sefil durumu görmezden gelemez. Bu durumun nedenleriyle bir an önce yüzleşmeli ve bütüncül bir şekilde diğer çözümlerle birlikte kapasite geliştirilerek, gerçek İslam'ın ve onun medeni yaklaşımının ortaya konulmasıyla bu nedenler ortadan kaldırılmalıdır."¹⁸ Malezya, İKÖ'nün İslam Ümmeti'ni temsilde özellikle Ümmet'in büyük sorunlarla karşılaştığı bugünlerde çok merkezi bir rol oynadığını düşünmektedir.

Uluslararası Terörizm ve Alınan Önlemler

Teröristler yapmış oldukları eylemler kadar onların söz konusu eylemlerini motive eden nedenler açısından da birbirlerinden ayrılırlar. Uluslararası terörizme karşı savaşta, Malezya terörist faaliyetleri açıklayan genel bir teoriye itibar göstermez. Bundan dolayı Malezyalı liderler Mahattir'den bu yana söz konusu anlayışla teröre yaklaşırlar. Diğer bir deyişle her teröristi, hareketi içinde bulunduğu siyasi, kültürel ve tarihi şartlarda değerlendirmek önemlidir. Çünkü terörizm gerçekleştiği zaman ve mekânın ürünüdür. Buna rağmen çok az ortak noktası olan çeşitli grupları benzer göstermek her zaman rağbet görmüştür. Mahattir, her ne kadar ABD'nin teröre karşı küresel savaş söylemine eleştirel yaklaşmışsa da yerel terörist faaliyetlerin üzerine kararlılıkla gitmiş ve dünyaya Malezya'nın terörizmle bağimsız olarak başa çıkabileceğini göstermeye çalışmıştır. Mahattir'in bu kararlılığı, Avustralya İşçi Partisi milletvekili Micheal Danby tarafından aşağıdaki sözler takdir edilmiştir:

"Eğer hangi İslam ülkesinin lideri terörist faaliyetlerde bulunan, onları destekleyen ve finanse edenlerle mücadelede en fazla çabayı göstermiştir sorusunu sorarsak cevap Malezya Başbakanı Dr. Mahathir Mohamed olacaktır. Kendisi, İslamcı terörizme, Batıya zarar verdiği veya Batılıları öldürdüğü için değil, bu faaliyetlerin İslam dışı olduğu ve İslam'a zarar verdiği için karşı çıkmaktadır. Bazı katı görüşlü analistler, Mahattir Mohamad'dan nefret etseler de, onu, sert söylemlerine rağmen siyasi açıdan "yararlı" olarak görürler.

Batı, tabii ki Mahattir'in terörizmle mücadelesini takdir etmelidir, fakat bunun ardında yatan nedenler konusunda da hayalci olmamalıdır."¹⁹

Mahattir döneminin hükümeti, soylu bir neden için savaş-savaşılmasının bazı eylemlerin yapılamayacağı görüşünü savunmuş ve bu görüşünü korumuştur. Halka açık yerlere bomba koymak ve masum insanları öldürmek, onları rehin almak, yiyecek, su ve ilaç kaynaklarını zehirlemek kabul edilemez. Bu tür eylemler, terör eylemleridir ve bunları yapanlar dinine, ırkına ve inancına bakılmaksızın herkes tarafından terörist olarak kabul edilmelidirler. Bu görüşü paylaştıktan sonra teröristleri yakalamak ve adalete önüne çıkarmak her insanın ve her ülkenin temel görevidir. Yakın zamanda yeniden gündeme oturan terörizme karşı, Malezya'nın tepkisi sadece bize potansiyel tehdit oluşturan teröristlerle mücadele de değil, aynı zamanda terörizm ve terörist kavramlarının hiçbir belirsizliğe imkân vermeyecek şekilde tanımlanması ve bu sayede bunlara karşı herkesin mücadele edebilmesi üzerine olmuştur. Sadece bazı masum insanların öldürülmesi üzerine bir intikam hareketine girilmemelidir. Her yerde faaliyet gösteren teröristlere karşı ortak mücadele edilmeli ve bu mücadelede sadece güç kullanımı değil, insanların desteklerini kazanacak, bu sayede terörizme olan desteği azaltacak ve kendi sorunlarını çözmede terörizmden başka çıkış yolu görmeyen insanlara terörizmin cazibesini azaltacak yaklaşımlar kullanılmalıdır.²⁰

Yerel terörist faaliyetlerin engellenmesi için ortaya konulan çabaların yanı sıra, bölgesel anlamda Malezya, ASEAN'ın teröristlere karşı daha aktif rol oynamasını ve bölgede ABD liderliğinde olası bir savaşın çıkmasının önlenmesi çabasını göstermesini desteklemektedir. 2001 yılı sonunda Malezyalı bir ordu mensubu bu konuda şunları söylemiştir. "ABD askerleriyle ortak tatbikatlar düzenliyoruz ancak Malezya topraklarında ABD askerlerinin kalıcı olmaları tamamen gündem dışıdır ve bu tür bir durum bizim politikamızla ters düşmektedir."²¹

2002 yılında Tayland'da yapılan ASEAN Dışişleri Bakanları Toplan-

tısı'nda terörizme odaklanılmış ve Güney Asya'nın teröristler için bir kurtarılmış bölge olduğu imajının dağıtılması gerektiği ifade edilmiştir. Malezya Dışişleri Bakanı, ASEAN ülkelerinin teröre karşı mücadelede hedef değil, ortaklar olarak görülmesi gerektiğini vurgulamıştır. Filipinler, Endonezya ve Malezya bu doğrultuda istihbarat paylaşımı, soruşturma yöntemlerinin uyumlaştırılması, sınır dışı edilmeler ve şüphelilerin yakalanmasına ilişkin kapasitelerinin artırılması konusunda bir antlaşma taslağı hazırlamışlar ancak bu antlaşma imzalanmamış ve sadece teröre karşı savaşta "yeni bir dönem" başladığı ilan edilmiştir.²²

Malezya, ayrıca APEC çerçevesi altında terörizme karşı mücadeleye de katılmaktadır. Bu bağlamda APEC, üyeleri arasında bilgi toplama ve onları dağıtma mekanizmaları kurmuştur. Bu mekanizmaların en önemlisi APEC Anti-Terörizm Görev Gücü'dür. Bu yapı şu amaçlarla kurulmuştur:

- Liderlerin Teröre Karşı Savaş Bilirisi'nin uygulanmasını koordine etmek
- Ülke ekonomilerini anti-terör faaliyetlerinin gerektirdikleri açılarından değerlendirmek
- Bölgesel ve karşılıklı kapasite geliştirme ve teknik yardım programlarını uluslararası finans kuruluşlarına kapsamlı bir biçimde danışarak koordine etmek
- Diğer uluslararası kuruluşlarla işbirliğinde bulunmak
- APEC'in çalışma grupları ve komiteleri arasında, anti terör konularında işbirliğini sağlamak

APEC ekonomileri arasında bilgi alışverişini gerçekleştirmek için 2003'ün Şubat ayında APEC üst düzey yöneticileri bir Anti-terör Eylem Planı (CTAP) hazırlamışlardır. Bu eylem planı, her ülkenin önüne ticari ve ekonomik faaliyetlerle ilgili çeşitli hedefler koymaktadır. Bunlar arasında, kargo güvenliğinden uluslararası havacılığın güvenliğinin sağlanmasına, teröristlerin finans kaynaklarının kurutulmasından siber güvenliğin artırılmasına kadar çeşitli hedefler belirlenmiştir.²³ APEC'in tüm üyeleri bu eylem planını

tamamlamışlardır.

Malezya'nın terörizme karşı mücadeledeki bu kararlılığı, ABD tarafından 2002 yılında önerilen bölgesel anti-terör merkezine evsahipliği yapması, bu durumu açıkça gözler önüne sermektedir. Bu merkezin kuruluş teklifi sadece terörizme karşı savaşta istihbarat değişimi ve ortak eğitim projelerini kapsamaktaydı. 2003 yılında kurulan Güney Asya Bölgesel Anti-Terörizm Merkezi (SEARCT) bugüne kadar ABD, Britanya, Japonya, Avustralya, AB Komisyonu, Kanada ve Almanya ile ortaklaşa çeşitli seminerler ve eğitimler düzenlemiştir. Seminer konuları arasında terörist organizasyonların yasaklanması, felaket senaryoları yönetimi, kimyasal terörizmin engellenmesi veya kriz durumu yönetimi, Güney Asya bölgesindeki terörist faaliyetlerin finansal kaynakları ve belge inceleme gibi başlıklar yer almıştır.

Serbest bir ekonomi olan Malezya ekonomisi var olan siber terörizm tehdidi altındadır. Bu durum Malezya'nın söz konusu sorunla mücadelede öncü olmasına yardımcı olmuştur. Yakın zamanda başbakan, ABD ziyareti esnasında Malezya'nın siber terörizme karşı uluslararası bir merkez kuracağını ve bu merkezin ulusal ekonomilere ve ticari sistemlere karşı yapılan yüksek teknoloji saldırılarına karşı acil çözüm sağlayacağını belirtmiştir. Bu merkez, hem devlet hem de özel sektör tarafından finanse edilecektir.²⁴ Siber Terörizme Karşı Uluslararası Çoktarafli Ortaklık (IMPACT) Projesine katılan isimler arasında ABD'den Symantec Corp., Japonya'dan Micro, ve Rusya'dan Kaspersky Lab bulunmaktadır.

Kitle İmha Silahları (KİS)

Malezya, KİS'lerin yayılmasının, bölgesel ve uluslararası barış için en büyük tehditlerden biri olduğu inancına sahiptir. Şu an için kırk bir ülkede var olan KİS'lerin yanı sıra ayrıca teröristlerin ve sorumsuz devletlerin bu tip silahlara sahip olma arzusu, bu tehlikeden her ülkenin zarar görme ihtimalini artırmaktadır.²⁵ Malezya, kendi bölgesinin KİS'lerden diğer bölgelere oranla daha temiz olmasından son derece memnundur. Fakat eğer bazı ülkelerin bu tip silahları edinme

arzularını görmezden gelip buna karşı mücadele edilmezse, yakın çevremizdeki ülkelerin de böyle bir yola başvurmaları riskiyle karşı karşıya kalabiliriz. Bu aynı zamanda teröristler için de geçerli bir durumdur. Bali'de yaşanan bombalama olayları, KİS'lerin teröristlerin eline geçmesini engellemiz konusundaki kararlılığımızın daha da güçlenmesine neden olmuştur.

Malezya'nın KİS'in yasaklanması konusundaki kararlılığı sadece insani sebeplerden değil aynı zamanda ABD'nin müdahaleci siyasetinin meşruluk zeminini azaltma amacından da kaynaklanmaktadır. Bilindiği gibi ABD ulusal güvenlik stratejisi KİS'i ulusal güvenliğe karşı yöneltilmiş en büyük tehditlerden biri olarak görmektedir ve bu tehdidin ortadan kaldırılmasında eskiye oranla yeni bir mücadele yöntemini benimsemektedir. Bu yeni yöntemi eskisinden ayıran en önemli özellik "...saldırgan devletin rejiminin askeri müdahale ile devrilmesidir."²⁶

BM zirvesinin KİS yayılmasının engellenmesi konusunda anlamlı sonuçlar vermemesine rağmen Malezya ve Avustralya liderliğinde benzer fikirli ülkeler bu sorunun çözümünde uluslararası antlaşmalara bağlı kalınması konusunda karardır. Bu bağlamda Vanuatu'nun nükleer denemeleri yasaklayan kapsamlı antlaşmaya attığı imza bu antlaşmanın yürürlüğe girmesine bir adım daha yaklaşılmasına yardımcı olmuştur.

Nükleer Silahların Yayılması

Malezya, mevcut nükleer güçlerin hala nükleer caydırıcılık doktrinine bağlı kalmaları ve diğer devletlerin böyle bir statüye yükselmelerini yer yer teşvik etmeleri nedeniyle nükleer silahsızlanma konusunda yakın gelecekte herhangi somut bir adımın atılmayacağı görüşündedir. Nükleer güçler bu konuda çok taraflı bir platform yerine kendi aralarındaki müzakerelerin en iyi yöntem olduğunu söyleye dursunlar, bu platformda da nükleer silahsızlanma konusunda olumlu bir gelişme kaydedilememiştir. Eğer somut ve müşterek adımlar atılmazsa, yürürlükte olan nükleer silahsızlanma ve Nükleer Silahların

Yayılmasının Önlenmesi (NPT) rejimleri içi boş araçlar haline gelecektir. 2000 yılında NPT Konferansı'ndan somut bir sonuç çıkmaması, nükleer güçler ve bu güçlerin müttefikleri ile nükleer kulübe üye olmayan ve nükleer silahsızlanma taraftarı olan ülkeler arasındaki büyük görüş ayrılıklarının bir sonucu olmuştur. Önceki yıllarda olduğu gibi Malezya, bu konferansta nükleer kulüp üyesi ülkelere, NPT'den doğan yükümlülüklerini hatırlatmış ve onları biran önce bu konuda daha duyarlı olmaya davet etmiştir. Benzer biçimde 2005 yılında yapılan gözden geçirme konferansında Dışişleri Bakanı Hamid Ablar, NPT rejiminin güncel odağında sadece nükleer silahların yayılmasının önlenmesi olduğu, bu rejimin diğer amaçlar olan silahsızlanma ve barışçıl amaçlarla nükleer enerji kullanımının geri plana itildiğini vurgulamıştır. Ablar, nükleer kulüp üyelerinin, nükleer caydırıcılık doktrinine yaptıkları vurguyu eleştirmiş ve biran önce bu doktrinden ve nükleer silahların kullanımından vazgeçmeleri çağrısında bulunmuştur.²⁷ Bu bağlamda Malezya, barışçıl amaçlarla nükleer teknoloji kullanımında, NPT rejimine üye olan ülkelerin bu amaçlarını gerçekleştirenlere hiçbir engelle karşılaşmamaları gerektiğini vurgulamakta, ayrıca bu rejime üye olmayan ülkelere, nükleer silah sahibi ve nükleer enerji üreten ülkelere hiçbir şekilde teknoloji transferi yapılmaması gerektiğini belirtmektedir. Günümüzde İran'la ilgili nükleer enerji konusunda yaşanan sorunlar, NPT rejimin düzgün uygulanamamasının bir sonucudur. Scilla Elworthy'nin belirttiği gibi ABD ve Britanya'nın nükleer silahlar konusundaki tutumları "bizim daha fazla nükleer silah geliştirmemiz uygun fakat sizin herhangi birine sahip olmanız uygun değil"²⁸ şeklindedir. Bu yaklaşımın ahlaki olarak savunulamaz olduğu tüm dünyadaki insanların gözünde aşikârdır. Bu sorunun olası çözümlerinden biri, Britanya'nın ve ABD'nin elinde bulunan nükleer silah kapasitelerinin bazılarını yenilemekten vazgeçmeleri ve bu sayede de İran yönetiminin nükleer planlarından vazgeçmesi için meşru bir zemin oluşturulmasıdır. İki nükleer gücün ulusal güvenliklerini tehlikeye atmayacak bu türden bir yaklaşım, Rusya'yı

da yaşanan nükleer silah filosunu hizmet dışı bırakmak ve önemli bir mastaftan kurtulmak konusunda teşvik edebilir. Bu adımlar ve İran ile yapılacak bir antlaşma krizi çözebilecekken, ABD'nin kendi Ulusal Güvenlik Stratejisi çerçevesinde İran'a yapacağı askeri bir müdahale, İran'ın elindeki tüm imkânları nükleer silah geliştirmeye adanması sonucunu da doğurabilir. Bu durumda siyasi olgunluk, krizin bir felakete dönüşmesini önlemede çok önemlidir. Malezya'ya göre Tahran, Washington, Londra ve Brüksel'deki yöneticiler sahip oldukları ileri görüşlülüklerini sonuna kadar kullanmalıdırlar. Ayrıca krizin çözümü sadece diplomatlara bırakılacak bir iş değildir. Sivil diplomasi de biran önce devreye girmeli ve toplumlar arasında fazlasıyla ihtiyaç duyulan köprüler ivedilikle kurulmalıdır.

Büyük Ortadoğu İnisiyatifi

Bu inisiyatifin amacı, bölgede siyasi reformların teşvik edilmesidir. ABD'deki siyasi ve akademik çevrelerde savunulan bu uzun dönemli strateji, her bir Orta Doğu ülkesine daha aktif siyasi reformlara başlaması için baskı yapmak ve sonunda demokrasiye geçişi sağlamak amacı taşır. Bu inisiyatifin savunucuları, Orta Doğu insanının demokratik ve siyasi hayata katılımının sağlanabileceği oranda aşırı akımların önlenilebileceği ve otoriter Arap rejimlerini destekleye gelmiş ABD'ye karşı oluşan olumsuz duyguların ortadan kalkacağını belirtirler. İnisiyatif, diplomatik ve diğer yollardan bölge ülkelerine sivil toplumun gelişimini telkin etmek, bölge ülkelerinin ekonomilerini rekabete açmak ve Körfez Monarşilerinin rantiyeci ekonomilerini pazar ekonomilerine çevirmek amaçlarını taşır.²⁹ Fakat bu tip bir yaklaşımın bölge ülkeleri tarafından tepkiyle karşılanması muhtemeldir. Diğer taraftan bölge ülkeleri Körfez Monarşileri dahil zaten danışma meclisleri gibi çeşitli inisiyatiflerle demokratikleşme adımları atmaktadırlar.³⁰ Ayrıca ABD'nin Saddam'ı devirdikten sonra Irak'taki ulusun yeniden yapılanma süreci, etnik ve dini bölünmeler sonucunda yaşanan acı gelişmeler, bu ülkeler tarafından kaygıyla izlenmektedir. Bu nedenle, bölge ülkeleri tam demokratikleşmenin Cezayir'de ol-

duğu gibi geri tepebileceği ve radikal grupların anayasal yollardan iktidara gelebileceği endişesini taşımaktadır. Kısaca demokratikleşme, bu ülkeler için uzun dönemli ihtiyatlı ve ayrıntılı planlama anlamına gelmektedir.

Artık Washington, Londra veya Avrupa'nın diğer başkentleri demokratikleşmenin dışardan ithal edilemeyeceğini anlamalıdır. Demokrasi; tarihi, siyasi ve kültürel alanların oluşturduğu yerel modeller tarafından yerleştirilmeli ve geliştirilmelidir. Irak ve Afganistan'dan anlaşıldığı gibi Büyük Ortadoğu İnisiyatifi arzulan sonuçları doğurmayacaktır. Bu inisiyatifin yarattığı coşkunun ardında yatan gerçek amaç, müdahale ve emperyalizmdir. Buna rağmen bölgedeki sözde modernleştiriciler, Batılı birçok uzman ve danışmanın bu gerçek gündemi anlayamaması ve bölge insanına, bölgenin kültürü, medeniyeti ve ruhaniliğini ile uyum içinde olmayan böyle bir mühendislik projesini empoze etmeye çalışması büyük bir trajedidir.

Demokratikleşme ve Siyasi Katılım

Malezya demokrasisi ulusal ve uluslararası düzeyde tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Birçok gözlemci Malezya'yı karma bir rejim olarak değerlendirir. Diğer bir deyişle, ne demokratik ne de otoriter olan yarı-demokratik bir rejim.³¹ Malezya anayasal bir monarşidir ve federal bir yapıya sahiptir fakat bu yapı yüksek oranda merkezi sistem özellikleri taşımaktadır ve parlamento gibi modern demokrasinin temel araçlarına sahiptir. Seçimler ise düzenli olarak yapılmış, genel olarak şeffaf ve meşru olmuştur. Fakat anayasanın çok güçlü bir yürütme organına izin vermesi ve birçok kısıtlayıcı önlem içermesi demokrasi açısından sorun yaratmaktadır. Komünist isyancılarla mücadele için çıkartılan Acil Durum Düzenlemeleri, (ISA) hükümete süresiz gözaltı yetkisi vermektedir.

Bağımsızlık yılı olan 1957 ve 1969 yılları arası dönem, Malezya için liberal demokrasi ve bazı sömürge kurumlarının devam ettiği dönem olarak görülebilir. Mahattir'in iktidara gelme-

sinden sonra bu deneyim yerini kademeli olarak modifiye edilmiş otoriterliğe bırakmıştır. 1990 yılında demokrasi, ülkenin istikrarı, güvenliği, birliği ve ekonomik büyümesi için çalışan seçilmiş büyük yetkilere sahip hükümet ile beraber yaşamaya çalışan bir şekil almıştır. Mahattir'in otoriter anlayışla kalkınma vizyonu, zaman içinde Malezya toplumunun desteğini kazanmıştır. Kaplan'ın belirttiği gibi "melez rejimler ne kadar otoriter olsalar da vatandaşlarına güvenlik sağladıkları ve ekonomik büyümeyi sürdürdükleri sürece meşru olarak adlandırılabilirler."³² Malezya; demokrasi, iyi yönetim ve şeffaflık konularındaki eksiklikleri nedeniyle hem içerde hem dışarda eleştirilere maruz kalmıştır. Malezya'nın kişisel özgürlükler ve kamu yaşamı ile ilgili uyguladığı kısıtlamalar ise hükümetler tarafından üç nedenle meşrulaştırılmıştır. Bunlar; toplumsal meselelerin kontrol dışı tartışılmasının sosyal istikrara zarar vermesi ihtimali, yaşam standartlarını yükseltmenin, demokratikleşmeden daha önce gelmesi ve Batı demokrasisinin Malezya'nın tarihi ile kültürel şartlarına uyarlanması gerekliliği. Özellikle Acil Durum Düzenlemeleri, (ISA) muhalifler tarafından kendilerini susturmak için keyfi olarak kullanılan bir araç gibi görülmüştür. Hükümet ise bu düzenlemelerin gerekli olduğunu savunmuştur. Zaman zaman ISA'nın yeniden gözden geçirilebileceği, hükümet tarafından dile getirilse de 11 Eylül sonrası uluslararası toplumun bu konudaki eleştirileri geri plana atıldığından, bu konu gündem dışı gibi görünmektedir. Ayrıca 11 Eylül sonrası yerel teröristlere karşı yapılan operasyonların da ISA çerçevesinde yapılması ve hükümetin bu operasyonların ülkeyi bir felaketten kurtardığı görüşü, ISA hakkındaki eleştirilerin zayıflamasıyla sonuçlanmıştır.

Badawi hükümetinin, ISA ve sınırlı demokrasi konusunda tavrını değiştirmesi beklenmemelidir. Sonuçta 11 Eylül sonrası yapılan operasyonların ardındaki isim, o dönem İçişleri Bakanı olan Badawi olmuştur. Fakat hızla küreselleşen dünya ve daha fazla demokrasi çağrıları, zaman içinde Badawi hükümetinin reform çağrılarına kulak vermesi ile sonuçlanabilir. Aslında Ba-

dawı de kendisinin iyi yönetim ve şeffaflık konularına çok önem verdiğini sık sık tekrarlamaktadır. Bağımsız yargı, daha güvenilir bir kamu hizmeti, rüşvet ve israfı mücadele konusunda atılan çeşitli adımlar vardır. Yakın zamanda ISA'nın gözetimindeki insanların yaşam koşulları ve ziyaret rejimi ile ilgili iyileştirmelerde bulunması beklenebilir. Fakat ülke büyük ihtimalle kısıtlı demokrasi ve otoriter kimliğini korumaya devam edecektir.

İnsan Hakları

İnsan hakları konusu Malezya'nın en fazla eleştiri aldığı konulardan biridir. 2005 tarihli rapora göre, her ne kadar Badawi hükümeti bazı insan hakları ihlali vakalarının üzerine gitmiş olsa da insan haklarının önündeki engeller devam etmektedir. Özellikle ISA'nın varlığı, insan hakları ihlallerinin devam etmesinin en önemli sebebidir. Batılı ve Amerikan standartlarındaki haklara dayalı kanuni sistemlerin çok uzağında kalınmasına rağmen, Malezya'da ve bölge ülkelerinde sivil toplumun gelişmesi ve çeşitli fikirlerin sansür ve devlet baskısı olmadan özgürce ifade edilmesi konusunda çeşitli gelişmeler yaşanmaktadır. İnsanlar, hak ve özgürlük kavramlarını daha fazla sahiplenmekte, hükümetler de bu sahiplenme hak ve özgürlük taleplerini daha fazla dikkate almaktadırlar. Bölge insanları ve hükümetleri arasında görülen bu eğilim ne yazık ki ulusal seviyede kalmakta ve bölgesel bir çabaya dönüşmemektedir.

Örneğin ASEAN platformu, insan hakları konusunda somut birşey üretmemiştir. ASEAN üyesi ülkelerden de böyle bir talep gelmemektedir. ASEAN platformunda, komşu ülkelerdeki insan hakları ihlallerine dikkat çeken reform çağrılarının yok denecek kadar az olması, içişlerine müdahale etmeme prensibi, ulusal sorunların önceliği veya üyelerin komşularını eleştirirlerken kendi insan hakları karneleri nedeniyle ikiyüzlü duruma düşme korkusundan kaynaklanmaktadır. ASEAN İnsan Hakları Çalışma Grubu'nun bölgesel insan hakları mekanizması kurma çabalarına rağmen, bu aşamada bunun gerçekleşme ihtimalinin düşük olduğu söylenebilir. Kam-

boçya, Vietnam, Laos, Myanmar ve Brunei, insan hakları konusunda herhangi bir çağrıyı dikkate almaya hazır değilken, Singapur, Malezya, Tayland ve Endonezya ise reform konusunda hızı kendileri belirleme eğilimindeyken bölgesel mekanizmaların oluşma ihtimali düşüktür.³³ ASEAN'ın insan hakları konusunda uzun süren içişlerine müdahale etmeme prensibinin getirdiği sessizlikten sonra Myanmar'a yakın zamanda gösterdiği tepki, insan hakları ihlallerine karşı daha organize bir tepkiye doğru atılan bir adım olarak alınmamalıdır. Bu noktada insan haklarının gelişimi konusunu her ülkenin kendi inisiyatifine bırakmak ve bölgesel platformlar aracılığı ile ülkeleri çeşitli değişikliklere zorlamamak en uygun strateji olarak görülmelidir.

Malezya ve Türkiye İlişkileri

Malezya-Türkiye ilişkilerinin ekonomik, siyasi ve kültürel gereksinimler bağlamında üç farklı ayak üzerinden geliştiği gözlemlenebilir. İKÖ'nün kurulması, Malezya-Türkiye ilişkilerinin resmi olarak başlamasında bir yapıtadır. Buna rağmen Malezya'nın içişleri ile ilgili stratejik hedefleri gerçekleştirme çabası, Malezya-Türkiye ilişkilerini diğer konular gibi geri plana itmiştir. Bu ilişkinin yeniden canlılık kazanması İKÖ, Güney-Güney diyalogu, Bağlantısızlar Hareketi ve D-8 çerçevesinde olmuştur. Mahattir'in başlattığı dış politikada aktivizm çağı kazan-kazan stratejileri üzerine kuruluydu. Türkiye'nin AB'ye ve Büyük Orta Doğu bölgesine köprü konumu, bu aktivizm çağında Malezya'nın dış politika stratejilerinde önemli bir yer tutmaya başlamıştır. Soğuk Savaş sonrasında Avrasya'ya yönelen Türk dış politikası da Mahattir'in kazan-kazan stratejisi ve dış politikası için önem kazanmıştır.

Turgut Özal ve Mahattir Muhamad'ın Al-Afgani'nin felsefesine olan ilgileri Malezya-Türkiye yakınlaşmasında ayrıca önemli bir rol oynamıştır. Al-Afgani'ye göre İslam dünyası iyi niyetli despotlar sayesinde güçlü hükümetler kurabilir ve sömürgeci Avrupalı güçlerin baskılarıyla daha etkin mücadele edebilirdi.³⁴ Her iki lider de Müslüman dünyada günlük sorunların

baskısından sıyrılıp, stratejik siyasi bir vizyon geliştirmekte başarılı olmuştur. Bu iki liderin mirası sayesinde bugün Türkiye ve Malezya belki de Müslüman dünya içinde ekonomi ve siyaset anlamında en başarılı iki devlet olarak görülebilir. Bugün birçokları, sadece bu iki ülkeyi örnek almaya değer "İslami Modeller" olarak görmektedir. Her iki ülkenin birbiri için öneminin büyük olması bu ilişkinin bir ülkenin stratejik çıkarları tarafından yönlendirilmesini engellemektedir.

Özal'ı takip eden dönemde en fazla etki yapan lider ise Necmettin Erbakan olmuştur. 1996'da çıktığı on günlük Asya ziyaretinde Erbakan, Türk dış politikası için o güne kadar görülmemiş bir açılım gerçekleştirmiş ve Türkiye'nin kapılarını Doğu'ya açmıştır. İslam'ın gücüne dayanan Erbakan stratejisi, Endonezya ve Malezya'yı da içine katarak Asya Pasifik çemberindeki gelişen pazarlarda Türkiye'nin etkili olmasını sağlamaya çalışmıştır. Mahattir Muhomad ise Erbakan'ın açılımına Malezya'nın "Vizyon 2020" projesiyle destek vermiş ve iki ülke arasında ekonomik, siyasi, askeri ve kültürel işbirliğinin artırılması konusunda mutabakata varılmıştır. Daha fazlası bu stratejilerde çok taraflılığın gücünden faydalanmak ve Türkiye'nin Müslüman ülkelerle ilişkilerini geliştirmek için Erbakan'ın fikri olan ve Türkiye, İran, Endonezya, Malezya, Nijerya, Pakistan ve Bangladeş'i kapsayan sekizler grubu yani D-8 kurulmuştur. Bu örgüt Malezya-Türkiye ilişkilerinde yeni bir yapıtısı olarak görülebilir.

Malezya Türkiye ilişkilerinde bazı rahatsız edici gelişmeler olsa dahi bu ilişkiler derinleşerek güçlenmeye devam edecektir. Rahatsızlık veren gelişmelerden kısaca bahsetmek gerekirse, bunlardan biri Türkiye-İsrail arasındaki askeri işbirliğidir. Böyle bir işbirliğinin Türkiye'ye askeri teknoloji anlamında kazandırdıkları yadsınmaz fakat bu işbirliğinin maliyeti, Türkiye'nin Arap ve İslam ülkeleri ile olan ilişkilerinde görülmektedir. Örneğin 1997 İKÖ Tahran Zirvesi'nde üyeler, bu ilişkiden olan hoşnutsuzluklarını açıkça belirtmişlerdir. Bir diğer sorun ABD'nin Afganistan operasyonuna Türkiye'nin üstler ve hava sahası kul-

lanım ve Taliban karşıtı güçlerin eğitimi konusunda verdiği destektir. Mahattir Mohamed, ABD'nin Afganistan operasyonunu şiddetle eleştirmiş ve operasyonun terörizmle mücadelede etkili olamayacağını savunmuştur. Tüm bunlara rağmen uluslararası güç dengeleri ve ortam Türkiye'ye karşı olan hoşnutsuzluğun, Araplar arasında ciddi bir Türk karşıtlığına dönüşmediği söylenebilir. Malezya bu konularda Türkiye'yi eleştirse de ikili ilişkilerin sağlıklı gelişmesi için gerekli adımları atmaya devam etmektedir. Ayrıca Türk-İsrail işbirliği ilginç şekilde Araplar arasında olan soğukluklardan bazılarının değişmesine ve Arap-İran ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Bugün Malezya-Türkiye ilişkilerini güçlü tutan faktör, Türkiye'nin mevcut dış politika anlayışındır. Ahmet Davutoğlu'nun formüle ettiği ve bugün AKP hükümeti'nin dış politika konularındaki danışmanı olarak hayata geçirmeye çalıştığı stratejiye göre, Türkiye ancak çevresindeki stratejik derinliği harekete geçirirse Müslüman ülkelerle daha sağlıklı ilişkiler kurabilir. Bu anlamda İsrail ile kurulan işbirliği Müslüman ülkelerle özellikle Suriye ve İran'la kurulacak yakın ilişkilerle dengelenip stratejik derinliğe ulaşılabilir.

Malezya ve Türkiye'nin Ticaret ve Yatırım Bilânçosu

Malezya-Türkiye ilişkilerini güçlü kılan bir diğer alan ekonomidir. Bu bağlamda Malezya, Türkiye'nin son dönemdeki ekonomik başarılarından gayet memnundur. Bunlar arasında, dünyanın en büyük 17. ekonomisi olmak, 190 milyar USD ticaret hacmine ulaşmak, 2005 yılında 22 milyon turist ağırlamak, sabit dış sermaye yatırımlarında yaşanan patlama ve son dört yılda % 30'dan fazla ekonomik büyüme gösterilebilir.

Malezya-Türkiye ekonomik işbirliği ve ilişkileri, Malezya-Türkiye Ortak Ticaret ve Ekonomi Komitesi (JETC) tarafından düzenlenmektedir. Bu hükümetler arası platform, ekonomik, ticari ve yatırım ilişkilerinde yaşanan gelişmeleri takip etmek için kurulmuştur. Platform, ayrıca özel girişimcilere her iki ülkede yatırım olanakları hakkında vizyon ve yönlendirme sağla-

maktadır. Platform, ilk toplantısını 1995 yılında yapmıştır. Daha etkin çalışabilmesi ve iki ülke arasında ticaret ve yatırım hacminin artırılması için daha sık toplanması gerekmektedir. 1995'teki ilk toplantıdan sonra geçen on yıllık dönemde, iki ülke arasındaki ticaret hacmi 230 milyon USD'den 603,3 milyon USD'ye yükselmiştir. Bu hacmin 532,7 milyon USD'si Malezya'nın, geri kalanı ise Türkiye'nin ihracatından oluşmaktadır.³⁵

Malezya – Türkiye Ticareti	2003	2004	2005
Toplam Ticaret	359,5	453,3	603,6
Toplam Ticaret Payı (Malezya) %	0,2	0,2	0,2
İhracat (Malezya'dan Türkiye'ye)	318,3	397,8	532,7
Toplam İhracat Payı %	0,3	0,3	0,4
İthalat (Türkiye'den Malezya'ya)	41,2	55,5	70,9
Toplam İthalat Payı (Malezya) %	0,1	0,1	0,1
Ticaret Dengesi (Malezya Lehine)	277,1	342,3	461

Rakamlar USD milyondur. 1 USD: 3.80 RM

Kaynak: MATRADE

- 1980-2005 yılları arasında toplam 16,9 milyon USD'lik sermayeli altı imalat sektörü projesi devreye girmiştir.
- İmalat sanayindeki yatırım alanları:
- Tekstil ve Hazır Giyim,
- İşlenmiş Yiyecek,
- Elektrik ve Elektronik Ürünler,
- Plastik İmalatı,
- Mobilya ve Aksesuar,
- Basit Metal Eşyalar
- Malezya'da faaliyet gösteren belli başlı Türk şirketleri:
- Sedatti Furniture and Interior Sdn. Bhd. Mobilya ve döşeme kumaş üreticisi
- Ainos Industries Sdn. Bhd. Galvanize demir levha üreticisi

Türkiye'deki Malezya Yatırımları

Ankara'daki Malezya Büyükelçiliği'ne göre, Türkiye'de on adet Malezya-Türk ortak yatırımı bulunmaktadır. Malezyalı yatırımcıların çoğu genelde bireysel girişimciler-

dir. Yatırımlar şu kalemlerde gerçekleşmiştir

- Madencilik
- Ulaşım ve iletişim malzemeleri için depolama hizmetleri
- Toptan parakende demir çelik, araba yedek parça ve genel mallar
- Tekstil imalatı
- Emlak
- Eğitim hizmetleri

Karşılıklı Ticarete Potansiyel Sahibi Kalemler

- Kereste ürünleri-kontraplak, parke, panel, kapı, MDF/HDF
- PC, yedek parça ve aksesuarları
- Kauçuk ve kauçuk ürünleri
- Kimyasallar ve kimyasal ürünler
- Otomobil ve yedek parça
- İletişim araçları
- Makine teçhizat
- Demir ve çelik

Ana İhracat Malları (Malezya) 2005	Değer (USD)	Oran %
Tekstil ve Hazır Giysi	167,9	31,5
Hurma Yağı	123	23,8
Elektrik Elektronik Ürünleri	97,2	18,2
Ham Kauçuk	32,3	6,1
Makine, Vasıta ve Parçaları	26,3	4,9
Ana İhracat Malları (Türkiye) 2005		
Tekstil ve Hazır Giysi	13,9	19,6
Kimyasallar ve Kimya Ürünleri	9,6	13,6
Elektrik Elektronik Ürünleri	7,6	10,7
Makine, Vasıta ve Parçaları	7,2	10,1
İşlenmiş Gıda	2,9	4,1

Alan	2005	2004	2003	Toplam (1998-2005)
İmalat Yatırımları	0	0	0,17	6,2

Yukarda verilen istatistikî bilgilerden çıkarabilecek sonuç, Türkiye-Malezya ticari ilişkilerinin geliştirilmeye muhtaç olduğudur. Mart 2006'da İstanbul'da yapılan ikinci Malezya-Türkiye Ortak Ekonomik Komisyonu toplantısının gündemine bu konu damgasını vurmuş ve ticaret hacminin artırılması için iki ülkenin temsilcileri bir ortak deklarasyonda bulunmuşlardır. Aslında bu konudaki ilk adım, bizzat bu toplantıda atılmıştır. Malezya resmi heyeti beraberinde yüzden fazla iş adamıyla gelmiştir. Öne çıkan yatırım projeleri arasında Proton şirketinin, Türkiye'de bir serbest bölgede fabrika kurması ve bu fabrikayı Avrupa ve Orta Asya için bir üretim merkezi haline getirmesi vardır. Toplantıda konuşulan bir başka konu ise Malezyalı heyetin, Türkiye'den, hurma yağı ihracatı konusunda Malezya'ya ya İKÖ ya da D-8 tercihli ticaret antlaşmaları çerçevesinde bir rejim uygulanması isteğidir. Malezya, Türkiye'ye en büyük hurma yağı ihracatçılarından (Türkiye'nin toplam ithalatının % 60'ı) ve Türkiye hurma yağında önde gelen reeksport merkezlerinden biridir. Mevcut % 31,2'lik tarife oranları bu ticaretin tam kapasiteyle gerçekleşmesini engellemektedir. Bu durumun düzeltilmesi ve diğer konuların tartışılması üç ay içinde yapılacak 3. JETC toplantısına bırakılmıştır.

Bu ziyarette öne çıkan bir başka ticaret fırsatı ise helal yiyecek sektörü olarak adlandırılan sektördedir. Bu tip ürünlere olan talep, küresel Müslüman cemaatinde artmakta ve bugün, bu pazarın büyüklüğünün 445 milyar USD civarında olduğu hesaplanmaktadır. Bu pazarda Malezya ve Türk işadamları işbirliğine giderek, Türkiye ve Malezya'nın coğrafi konumlarından yararlanarak önemli başarılar elde edebilirler. Malezya her yıl helal yiyecek sektörü için uluslararası bir fuar düzenlemektedir. MIHAS adlı bu fuara her yıl Malezya'dan ve dünyadan yüzlerce şirket katılmaktadır. Mart 2006 toplantısında Malezyalı yetkililer, Türklerin bu fuara daha fazla şirketle katılması konusundaki isteklerini belirtmişlerdir.

İKÖ Ticaret Forumu

- İKÖ Ticaret Forumu Haziran 2005 Malezya toplantılarında

Türkiye'den toplam 6 katılımcı bulunmuştur

- Forum'a Türkiye'den iki konuşmacı katılmıştır
- Bay Tuncer Kayalar- Dış Ticaret Müsteşarı (İKÖ üyeleri arasında yatırım işbirliği oturumunda)
- Bayan Aybala Dağışan-Kültür ve Turizm Bakanlığı adına (İKÖ üyeleri arasında turizm sektöründeki fırsatlar oturumunda)

Ticareti Tesvik Edici Faaliyetler

- "Türkiye'de Yatırım Fırsatları Semineri" MATRADE tarafından 20 Nisan 2005 tarihinde Kuala Lumpur'da düzenlenmiştir
- Türkiye'ye Ticaret ve Yatırım Misyonu Yatırım ve Ticaret Bakan Yardımcısı başkanlığında 8-10 Mayıs 2005 tarihlerinde Türkiye'yi ziyaret etmiştir.
- Türk Ticaret Misyonu'nun 2005 sonu Malezya ziyaretinde, Kuala Lumpur'da İş Semineri ve Karşılıklı Yatırım Toplantıları düzenlenmiştir.

Gemicilik Hizmetleri

- Malezya Uluslararası Gemicilik Şirketi, (MISC) Mısır Damietta ve İstanbul-İzmir limanları arasında haftalık seferler yapmaktadır.
- MISC, Türkiye'de Barwill Universal Agency tarafından temsil edilmektedir.

Turizm

- Türkiye'den Malezya'ya varışlar

Yıl	Türkiye'den Varışlar	Toplam Varışlara Oranı %
2005	6.673	0,04
2004	6.127	0,04
2003	5.191	0,05

Kaynak Tourism Malaysia

- 2006 yılında Türkiye'den Malezya'ya turistik seyahatleri teşvik eden faaliyetler
- 26-30 Mart 2006 İstanbul ve Ankara'da promosyon faaliyetleri
- Çeşitli Türk acenteleri ve medya organları için düzenlenen Malezya ile tanışma turu

- Türk acentelerine ve tüzel müşterilere "Malezya'nın Ziyaret Edilmesine Yönelik (2007) Tanıtım"
- Malezya Hava Yolları'nın 1989'dan beri İstanbul- Kuala Lumpur arasındaki haftalık iki uçuşunun sürdürülmesi (doluluk oranı % 65-75)
- Turistik ve sosyal amaçlı ziyaretlerde karşılıklı vizesiz giriş uygulaması

Malezya Teknik İşbirliği Programı (MTCP)

Türkiye'den katılım: 1983-2005 arasında tam 152 Türk bürokrat çeşitli

MTCP çalışmalarına katılmıştır. Ele alınan konular arasında

- Verimlilik
- Yatırım
- Kamu Eğitim Merkezi (INTAN) kursları
- Finans
- Hurma yağı işleme
- Su kültürü
- Gümrük prosedürleri ve Malezya Gümrük Akademisi'ndeki (AKMAL) eğitimler

Savunma Alanında İşbirliği

Gelecek yıldan itibaren Malezya ordu mensupları, Ankara'da bulunan Türkiye Barış İçin Ortaklık Eğitim Merkezi'nde eğitim göreceklidir. Türkiye'nin bu konudaki tecrübesi ve eğitim merkezinin faaliyetleri ve bu faaliyetlerin Avrupa ve Asya ülkeleri tarafından tanınması bu kararın alınmasında etkili olmuştur. Bugüne kadar ki bu eğitim faaliyetlerine kırk beşten fazla ülke katılmıştır.

İkili Antlaşmalar

1977 yılından itibaren Malezya ve Türkiye arasında on beşten fazla ikili antlaşma imzalanmıştır. Birçoğu farklı alanda yapılan bu antlaşmalardan öne çıkanlardan bazıları şunlardır:

1. Ekonomik ve Teknik İşbirliği Antlaşması 13. 12. 1977-Ankara
2. Ticaret Antlaşması 13. 12. 1977-Ankara
3. Ekonomik ve Teknik İşbirliği

Ortak Komitesi açılış toplantı tutanaklarının imzalanması 12. 4. 1983-Ankara

4. Uluslararası İslam Üniversitesi'nin Malezya'da kurulmasına ilişkin mutabakat 13. 5. 1983-Kuala Lumpur
5. Hava Taşıma Antlaşması 13.5.1983-Ankara
6. 1983-84 ve 85 yılları için Kültürel Değişim Antlaşması 8. 9. 1983-Kuala Lumpur
7. Deniz Taşımacılığı Antlaşması 8. 9. 1983- Kuala Lumpur
8. Ekonomik ve Teknik İşbirliği Ortak Komitesi ikinci toplantı tutanaklarının imzalanması 15. 5. 1987- Kuala Lumpur
9. 1989- 90- 91 yılları için Kültürel Değişim Antlaşması 20.12.1988- Ankara
10. Ekonomik ve Teknik İşbirliği Ortak Komitesi üçüncü toplantı tutanaklarının imzalanması 9. 6. 1989-Ankara
11. Askeri eğitim ve tatbikat için antlaşma 3. 2. 1993
12. Askeri eğitim ve tatbikat için antlaşmayı yürütme protokolü 3. 2. 1993
13. Çifte Vergilendirmeyi ve Gelir Vergisi Kaçaklarını Önleme Antlaşması 27. 9. 1994-Ankara
14. Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Antlaşması 25. 2. 1998Ankara
15. Savunma Sanayi İşbirliği Antlaşması 29. 9. 1999-Ankara

Her ne kadar Savunma Sanayi İşbirliği Antlaşması 1999 yılında imzalanmış olsa dahi bu sektördeki işbirliği 7. Malezya Planı'nın altında bulunan silahlı kuvvetleri modernize etme projesi kapsamında başlamıştır. Bu kapsamda Türkiye, Malezya zırhlı birliklerinin oluşturulmasında en iyi tedarik kaynağı olarak belirlenmiştir. 1994 yılında ADNAN adıyla başlayan işbirliği, 1997 ekonomik krizi nedeniyle durma noktasına gelmiş fakat 1999 yılı itibarıyla yeniden canlandırılmıştır. Nihayet Ağustos 2005'te 278.5 milyon USD tutarında bir antlaşma im-

zalanarak 300 adet farklı teçhizatlı 211 ACV aracı Malezya'ya teslim edilmek üzere üretime konmuştur. Bu, Malezya'nın Türkiye'den yapmış olduğu en büyük silah alımı olarak tarihe geçmiştir. Araçların tümü 2004'ün sonuna doğru Malezya'ya teslim edilmiştir.

Sonuç Yerine

İleri ülkeler zenginleşmeye devam ettiği sürece, bu ülkelerin dış politikaları sadece ticaret ve yatırım gibi konularla sınırlı olmayacaktır. Bu politikalar, gerek ikili gerekse çoklu platformlarda artan şekilde çeşitli değerler tarafından yönlendirilecektir. Bu değerler arasında şeffaflık, iyi yönetim, demokrasi, insan hakları gibi kavramlar Batı'da kabul gören biçimlerde, kalkınmakta olan ülkelere empoze edilmeye çalışılacaktır. Farklı tarihsel gelenekler, farklı gelişmişlik seviyelerinin varlığı ve bu konuların tartışılabilirliği eşitlikçi platformların yokluğu görmezden gelinmeye devam edilecektir.

Malezya, özellikle Mahattir Mohamed döneminde Batıyı sürekli egemen devletlerin içişlerine karışmalarından, "ahlaki üstünlük" taslamalarından ve hakları bahane ederek gelişmekte olan ülkeler üzerinde yeni-sömürgecilik politikaları uygulamalarından dolayı eleştirmiştir. Mahattir, Batıyı ahlaki gevşekliğinden, ikiyüzlülüğünden, ülkelerinde olan insan hakları ihlallerini görmezden gelmelerinden ve Bosna'daki vahşete göz yummalarından dolayı tezyif etmiştir. Malezya'nın Batıya karşı süre gelen eleştirisi aslında Batıyla olan ekonomik ilişkileriyle ilişkili ve tutarsız görülebilir. Çoğu zaman bu eleştiriler, Mahattir'in sıra dışı kişiliğine ve Batıya karşı beslediği olumsuz hislerine bağlansa da bu yanlış bir yorumdur ve MDP'nin içinden geçtiği evrimi tamamen gözardı etmektedir.

MDP'nin karşılaştığı sorunlar 1991 yılında ortaya atılan "Vizyon 2020 Projesi"nde Mahattir tarafından ortaya konulmuştur. Uluslararası alanda Malezya, Güney-Güney işbirliğini geliştirme arzusundadır. Sanayisi için yeni pazarlar arayışındaki Malezya, Latin Amerika ve Afrika gibi yakın çevresinin ötesinde aktif bir dış politika izlemektedir. Müslüman bir ülke olarak,

tüm Müslüman devletler arasında karşılıklı dayanışmaya kendini bağlı hissetmektedir. Bu bağlamda Türkiye, daima Müslüman ülkeler arasındaki uçurumları kapatabilecek öncü bir devlet olarak görülmektedir.

Malezya'nın küresel algılayışı kısım tarih tarafından belirlenmektedir. Geçmişe baktığımızda İslam'ın önce birçok Arap kabilesini biraraya getirip onları, 1300 yıl sürecek büyük İslam medeniyetini kuracak bir halk haline getirdiğini görüyoruz. Fakat son 150 yıldan beri Müslüman Ümmet'in ve Osmanlı İmparatorluğu'nun zirveden aşağıya doğru düştüğünü görüyoruz. Geçtiğimiz yüzyılın sonuna doğru bazı Müslüman ulusların kademeli olarak ekonomilerini geliştirdiklerini ve dünyanın, Müslüman ulusların sahip olduğu doğal ve mineral kaynaklara artan oranda bağımlı hale geldiğini görmekteyiz.

Müslüman Ümmet'in bağımsızlığına rağmen, bugünkü Müslüman Dünya paradokslar ve çelişkiler içerisindedir. Müslüman toplumların, toplam GSMH'si tüm dünya hâsılasının ancak %5'ini oluşturmaktadır. Bu uluslar arasındaki ticaret ise küresel ticaretin sadece %6'sına karşılık gelmektedir. Müslümanların çoğu yoksulluktan kıvrılırken, az sayıda Müslüman ise bolluk içinde yaşamaktadır. 64 düşük gelirli ülkeden neredeyse yarısı Müslüman ülkelerdir ve bu ülkelerin 854 milyonluk toplam nüfusu, tüm Müslüman nüfusun %67'sine karşılık gelmektedir. 600 milyonluk nüfusun önemli bir bölümü Müslüman olan Sahra altı Afrika'da toplam nüfusun %90'ı satın alma gücü paritesine göre günde 2 USD'den az gelirle yaşamaktadır. Milyonlarca Müslüman çocuk kötü şartlar altında beslenmektedir. Müslüman milletler yüksek oranda işsizlik ve düşük okur-yazar oranlarına sahiptirler. Örneğin okumayazma bilmeyenlerin toplam nüfusa oranı Afganistan'da %65 civarındadır. İşte bahsedilen tüm bu sorunlar, Malezya ve Türkiye'nin çözmesi gereken öncelikli sorunlar olmalıdır. Makalede bahsedilen tüm girişimler, Müslüman Ümmet'in yoksulluğunu ve açlığını, maruz kaldığı adaletsizliği ve güvenlik eksikliğini gidermede yeni bir Davos, G-8, yani bol tavsiye az icraat şeklini

almamalıdır.

Malezya, Müslüman Ümmet'in paradokslarının ve aşıkâr çelişkilerinin çözümünün Türkiye ile işbirliği sonucu mümkün olacağı umudunu samimi olarak taşımaktadır. Bu süreçte Türkiye ve Malezya, Müslüman dünyaya demokrasilerin birbirleriyle savaşmadığı teorisine dayanarak bu yönetim tarzının iyi yanlarını gösterebilir. Washington'dan yükselen seslere bakılırsa, Malezya-Türkiye ilişkileri doğru yoldadır. Sabah gazetesi yazarlarından Aslı Aydınbaş'ın katıldığı Türk-Amerikan Konseyi yıllık toplantısında konuştuğu üst düzey bir Amerikan yetkilisinin, Türkiye'nin yeni bir Malezya'ya dönüşmesi olasılığından duyduğu rahatsızlığı okuyucularına aktarmıştır.³⁶ Öyle görünüyor ki; birileri gelişen ve güçlenen Malezya-Türkiye ilişkilerini yakından izlemekte.

Notlar

* National University of Malaysia, Bangi.

- 1 Bkz. http://www.pmo.gov.my/WebNotesApp/PMMain.nsf/hv_PMKiniSemasa-New/01df0d8d2bbc883c48256ec80033e387?OpenDocument&Click= (6 Mayıs, 2006)
- 2 The Star, Friday March 31, 2006
- 3 ibid
- 4 Bruce Russett & Harvey Starr içinde; 198- (4 edition), World Politics-The Menu for Choice, W.H. Freeman & Company: New York .p. 178.
- 5 R.P. Barston, Modern Diplomacy: 2nd edition, London, Longman Inc. 1997, p.33.
- 6 Nair, Shanti (1997). Islam in Malaysian Foreign Policy. London and New York: Routledge. Pg. 6.
- 7 Mohamammed Azhari Karim (Eds.) Malaysian Foreign Policy: Issues and Perspectives, Kuala Lumpur: Institut Tadbiran Awam Negara. Pg 11.
- 8 ibid
- 9 A paper presented at a seminar organized by the Malaysian strategic research centre and Malaysian international affairs forum, 29 September 1993, Kuala Lumpur.
- 10 Johan Saravanamuttu, Iconoclasm and Foreign Policy: The Mahathir Years in Bridget Welsh (ed.), Reflections: The Mahathir Years (Washington, DC: Southeast Asia Studies, Johns Hopkins University-SAIS), pp. 307-317

- 11 Abdul Rahman Embong Paper presented at "5 Malaysian Strategic Outlook Conference 2005", organized by Asian Strategy and Leadership Institute (ASLI) 3 February, 2005. Kuala Lumpur, Malaysia.
- 12 Dr Eric Teo, Council Secretary of the Singapore Institute of International Affairs (SIIA). Radio Singapore International December 19, 2003.
- 13 Bu siyasi projelerin örnekleri için bkz: S. Jayasankaran, "Malaysia-Singapore Ties" in Far Eastern Economic Review March 11, 2004 : "Malaysia Seek Dramatic OIC Reform", interview with Malaysian Foreign Minister in Doha in June 2005 as reported in <http://www.islam-online.net/English/News/2005-06/28/article04.shtml>; ayrıca bkz "Malaysian Foreign Policy in the Era of Globalization" Remarks by the Malaysian Prime Minister at the Conference of Malaysian Heads of Missions at Putrajaya Convention Centre on 5 July, 2004.
- 14 Interview on TV1News, Radio Television Malaysia, Kuala Lumpur, Malaysia. Interview by Hanim Muhili October 23, 2005 <http://www.state.gov/r/us/2005/55932.htm> (visited on 09 may, 2006)
- 15 Is Intra-OIC Trade finally taking off? <http://www.dinarstandard.com/current/intraoic041505.htm> (8 Mayıs 2006)
- 16 Malaysia Signs OIC Protocol on Preferential Tariff by Arab news Mar 29, 2006, 09:52 http://www.halaljournal.com/artman/publish/article_652.shtml (8 Mayıs 2006) 362 Türk-Asya Kongresi
- 17 <http://www.dinarstandard.com/current/intraoic041505.htm> (8 Mayıs 2006)
- 18 Final Communiqué of OIC Summit in Mecca 7-8 December 2005 <http://www.palestine-pmc.com/details.asp?cat=2&id=1208> (12 Mayıs 2006)
- 19 Michael Danby, "The Mahathir Paradox" in the Jerusalem Post Oct 31, 2003 http://www.geocities.com/munichseptember1972/the_mahathir_paradox.htm (07 Mayıs 2006)
- 20 "Islam, Terrorism and Malaysia's Response" By The Honorable Dato Seri Dr. Mahathir Bin Mohamad Prime Minister of Malaysia New York, February 4, 2002 <http://www.asia-society.org/speeches/mahathir.html> (07 Mayıs 2006)
- 21 "The War on Terrorism in Southeast Asia: Searching for Partners, Delimiting Targets"; Strategic Insights, Volume I, Issue 1 (March 2002) <http://www.ccc.nps.navy.mil/si/mar02/eastAsia.asp> (07 Mayıs 2006)
- 22 <http://www.dfa.gov.ph/news/pr/pr2002/feb/pr38.htm> (07 Mayıs 2006)
- 23 <http://www.cicte.oas.org/Docs/MIS-CELANEUS/Aporte%20de%20Asia-Pacific%20Economic%20Cooperation.doc> (Visited on 07 May, 2006)
- 24 'Making Impact' reported in The Star, 7 Mayıs 2006
- 25 Bu liste için bkz. http://www.globalsecurity.org/wmd/world/wmd_state.htm
- 26 <http://www.news.vu/en/news/action/051025-Practical-action-against-WMD-proliferation.shtml> (09 Mayıs 2006)
- 27 Dışişleri Bakanı Hamid Albar'ın Bağlantısızlar grubu adına 2005 yılı gözden geçirme konferansındaki konuşması, 2 Mayıs 2005.
- 28 Scilla Elwaroth 'If Diplomacy Fail' http://www.opendemocracy.net/democracyiran_war/iran_crisis_3528.jsp (10 Mayıs 2006)
- 29 Tamara Cofman Wittes, 'The New U.S. Proposal for a Greater Middle East Initiative: An Evaluation' <http://www.brookings.edu/views/oped/fellows/wittes20040510.htm> (10 Mayıs 2006)
- 30 Örneğin Suudi Arabistan'ın Arab Charter teklifi. Bu teklif içten reform ve daha fazla siyasi katılımı öngörmektedir. Ayrıntılar için bkz. Michael Dobbs, <http://www.washingtonpost.com/ac2/wp-dyn/A63188-2003Mar8?language=printer>
- 31 William Case, Malaysia: The Semi-Democratic Paradigm Asian Studies Review, 17.1(1993): 75-82.
- 32 Rober D. Kaplan, The Atlantic Monthly, Aralık 1997: Was Democracy Just a Moment?; Vol. 280 No. 6: 55-80.
- 33 Ayrıntı için bkz. Human Rights in Southeast Asia- Does anybody care? http://www.siaa.online.org/tsl_090505#222 (10 Mayıs 2006)
- 34 Amir Taheir 'what to do& what not to do: Right and Wrong in Turkey and Malaysia' <http://www.benadorassociates.com/article/379> (10 Mayıs 2006)
- 35 Bernama Report http://www.kln.gov.my/?m_id=7&vid=121 (10 Mayıs 2006) 36 Anatolian Times, Turkey 30 Mart 2006.

Türkiye-Türk Cumhuriyetleri İlişkileri: Dünü, Bugünü, Yarını

Rovshan İbrahimov*

Özet

Bu makalede Türkiye Cumhuriyeti ile Yeni Bağımsız Türk Cumhuriyetleri arasında ilişkiler konusunda bilgi verilmektedir. Azerbaycan'ın ve Merkezi Asya Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını elde etmelerinin ardından, romantikliğin getirdiği olumsuzluklar her iki tarafın da dış politikalarında hayal kırıklığına yol açmıştır. Devletler arasındaki ilişkiler daha sonra değişikliğe uğrayarak, özellikle de ekonomik projeler çerçevesinde daha gerçekçi bir temel üzerinde kurulma yoluna girmiştir. Bunun dışında, ilişkilerin geleceğine yönelik olarak bazı teklifler sunulmaktadır.

GİRİŞ

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasının üzerinden çok geçmeden 15 yeni cumhuriyet dünya haritasında kendi yerini almıştır. İrili ufaklı bu devletler arasında Türkiye ile din, dil ve kültür ortaklığı taşıyan beş cumhuriyeti olan Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kırgızistan yer alıyordu. Karşılıklı ilişkilerinin başlangıcından beri, bu ülkelerin birbirlerine karşı doğal olarak hissettikleri duygusal yakınlık, ülkelerin birbirlerini tanımalarına ve aralarında güçlü bağların oluşmasına yardımcı olmuştur. Fakat söz konusu dönemde devletler arasındaki duygusal ilişkilerin somut projelerle pekiştirilmemiş olması ve ortaya çıkan yanlış algılamalar, bir hayal kırıklığına yol açmıştır. Uluslararası sistemde, devletlerin arasında duygusallığın yerinin olmadığı ve karşılıklı olarak somut, faydalı ilişkilerin geliştirilmesinin gerekli olduğu gerçeği, Türk Cumhuriyetleri örneğinde bir kez daha ortaya çıkmıştır. Nitekim hem Türkiye hem de yeni Türk Cumhuriyetleri tarafından, karşılıklı ilişkilerin yeniden gözden geçirilmeye ihtiyaç duyulması bunun en belirgin örneğidir. Bu konuda, devletler, aralarında yeni ilişkiler geliştirme yollarını aramaktadırlar. Bu yönde söylemler değiştirilmiş ve ilişkiler somut projelere dönüştürülmeye başlamıştır.

İlk devrin yaşanan hayal kırıklıkları, bu ülkeler arasında daha sıkı ilişkilerin olması gerektiği görüşünü ortadan kaldırmamıştır. Sadece bu ilişkilere yeni bir şekil verilmesin gerçe-

ğini ortaya koymuştur. Yapılan bu araştırmada, devletler arasında ilişkilerin gelişim süreci ve bu sürecin geliştirilmesine yönelik bazı teklifler üzerinde yorumlar yapılmaktadır.

1. BÖLGE VE YENİ BAĞIMSIZ TÜRK CUMHURİYETLERİ KONUSUNDA BAZI TEMEL BİLGİLER

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan ve etnik açıdan esasen Türk olan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan Cumhuriyetleri, federasyonu oluşturan on beş devletten olup güney kanadını oluşturmaktadırlar. Azerbaycan dışında esasen Orta Asya coğrafyasında yer alan bu devletlerin, ortak sınırlara sahip olmalarından dolayı coğrafi açıdan homojen bir yapı oluşturdıklarını söylemek mümkündür. Azerbaycan ise, Kafkasya bölgesinde yer almakta olup arada doğal bir set oluşturan Hazar Denizi ile bu Cumhuriyetlerden ayrılmaktadır. Orta Asya Türk devletleri Tacikistan'la birlikte 4 milyon km²'lik bir araziye kapsamakta ve toplam 55 milyonluk nüfusa sahiptir. Batıda Hazar Denizi ile sınırlanan bu bölge, Doğu'da Cangar Alatau-Tyan-Şan sıradağları ile ayrılmaktadır. Bölge Güneyden Horaan dağları ve Amudarya, Pyanc ve Amrek ırmakları ile çevrelenmekte, Kuzey tarafından ise Rusya Federasyonu ile sınır komşusudur.¹

Bölge ülkeleri 4 Ocak 1993'de ger-

çekleştirdikleri toplantıda Kazakistan hariç, sadece dört devleti içeren "Orta Asya" tanımının yerine, siyasi anlam içeren "Merkezi Asya" terimini kullanmaya karar vermişler. Bu terim, bölgede yerleşen her beş devleti de yani Kazakistan, Özbekistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Kırgızistan'ı içermektedir.² Bu karar esasında bölgenin siyasi açıdan tanımlanmasına önem vermektedir. Ancak Tacikistan Türkçe konuşan bir devlet olmadığından dolayı, diğer devletleri tanımlamak için Merkezi Asya Türk Cumhuriyetleri tanımını kullanmanın daha doğru olacağı kanaatindeyim.

Bölgedeki Türk cumhuriyetlerinden Kazakistan en büyüğüdür. Yüzölçümü 2.717.300 km² olan bu ülkede sadece 17.500.000 kişi yaşamaktadır. Bununla birlikte, Kazakistan nüfusunun sadece % 46'sı kazak olup bunun dışında kalan % 34.7 oranında Rus nüfusu bulunmaktadır. Nüfusun kalan kısmını diğer etnik gruplar ve milletler oluşturmaktadır.³ Bağımsızlığını 16 Aralık 1991'de ilan eden Kazakistan, jeopolitik sebeplerden dolayı başkentini Çin sınırına yakınındaki Almatı'dan alarak daha çok sılav nüfusun yaşadığı ülkenin kuzeyindeki Astana'ya taşımıştır. Bu şekilde Kazakistan, arazinin büyük ve kazak nüfusun az olmasından kaynaklanabilecek iç dış kaynaklı güvenlik sorunlarına karşı belli bir denge oluşturmaya çalışmıştır.

Bölgenin bir diğer devleti Türkmenistan, bağımsızlığını 27 Ekim 1991'de ilan ederek, çok geçmeden sürekli tarafsızlık statüsünü ilan etmiştir. Baş-

kenti Aşkabat olan bu devletin toplam yüzölçümü, 488.100 km²'dir. Türkmenistan, Merkezi Asya devletleri arasında yüzölçümü bakımından ikinci büyük devlettir. Bununla birlikte, ülkenin toplam nüfusu sadece 4 buçuk milyon olup Türkmenler bunun % 77'sini oluşturmaktadır.

Bölgenin yüzölçümü ve homojen nüfus bakımından üçüncü büyük Türk Cumhuriyeti Özbekistan'dır. Yüzölçümü 447.400 km² olan Özbekistan'ın nüfusu 24 milyondan fazladır. Nüfusun % 78'ni Özbekler oluşturmaktadır. Toplam nüfusun Tacikistan'da % 25'ni, Türkmenistan'da % 9.2'ni, Kazakistan'da % 2.3'nü ve Kırgızistan'da % 12.9'nu Özbeklerin oluşturduğunu dikkate aldığımızda, Merkezi Asya bölgesinde en kalabalık nüfusu Özbeklerin oluşturduğunu söylemek mümkündür.⁴ Komşu Merkezi Asya ve Afganistan'da önemli sayıda Özbek nüfusunun yaşaması, Özbekistan'da bu ülkelere yönelik belli bir etki aracına sahip olmasına imkan verir. Nitekim, bölgenin tüm ülkeleri bu tür etki olasılığını kabul etmekte, hatta hissetmektedir. Başkenti Taşkent'te yerleşen Özbekistan, kendi bağımsızlığını 16 Aralık 1991'de ilan etmiştir.

Bölgenin en küçük ve dış etkilere açık Türk cumhuriyeti Kırgızistan'dır. Bağımsızlığını 31 Ağustos 1991'de ilan etmiş olan bu devletin yüzölçümü, 198.500 km²'dir. Kırgızistan'ın toplu nüfusu 4 buçuk milyondan fazla olsa da, bunun yalnız % 52.4'ünü Kırgızlar oluşturmaktadırlar. Ülkenin başkenti Bişkek'tir.⁵

Merkezi Asya bölgesinden ayrı bulunan Azerbaycan'a gelince, bu ülkenin Kuzey-doğu kısmı Kafkas sıradağları ile çevrili olup, doğusunda ise Hazar denizine çıkan Apşeron yarımadası bulunmaktadır. Güney-doğu kısmında Küçük Kafkas sıradağları, güney-doğusunda ise Talış dağları, Hazar denizi ve Lenkeran ovası bulunmaktadır.⁶ Başkenti Hazar kıyısında bulunan Bakü olan Azerbaycan'ın toplam nüfusu 8.300.000'den fazladır. Bununla birlikte Azerbaycan, yeni bağımsızlığını kazanmış Türk Cumhuriyetleri arasında yüzölçümü bakımından en küçük olanıdır. Ülkenin toplam yüz-

ölçümü 866.000 km² dir. Azerbaycan kendi bağımsızlığını 18 Ekim 1991'de ilan etmiştir.⁷ Kafkasya bölgenin tek Türk devleti olan Azerbaycan, bölgenin diğer devletleri olan Gürcistan ve Ermenistan'la birlikte Avrupa coğrafyasına dahil edilmiş ve Avrupa'da bulunan kurumlara aktif bir entegrasyon sürecine girmiştir.

2. BAĞIMSIZLIKTAN SONRA İLK YILLAR: İLİŞKİLERİN GELİŞİMİ, HAYALLER VE BEKLENTİLER

90'lı yılların evvelinde Avrasya coğrafyasında baş gösteren değişiklikler Türkiye'ye yeni bir jeopolitik görev yüklemiştir. Bir yandan Balkanlar ile tarihi bağının olması, diğer yandan Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra din, dil ve kültürel açıdan kendisine yakın yeni devletlerin ortaya çıkması, Türkiye'nin bölgesel güç olma olasılığı ortaya çıkarmış ve bu doğrultuda ona bazı görevler yüklemiştir. Diğer taraftan yeni bağımsız devletler de Türkiye'nin bu görevi üstlenmesini beklemişlerdir. Ortaya çıkan gelişmelere Türkiye hazırlıksız yakalanmıştır; Türkiye bölgeye yönelik her hangi bir plan ve bu plan çerçevesinde geliştirilecek stratejiler sunamamıştır. İlk yıllarda Türkiye, konumundan dolayı öneminin artmasının sarhoşluğuna kapılmıştır. Yer yer zikredilen "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar" ve "21. Yüzyıl Türk Yuzyılı olacak" gibi sloganlar ilk dönemde duygusallığa yol açmış ve Avrasya'daki gelişmelerin getirisi konusunda kafalarda romantik hayallerin oluşmasına neden olmuştur. Her şeye rağmen Türkiye tarafından yeni oluşmuş Türk Cumhuriyetlere yönelik bazı somut adımlar atılmaya başlanılmıştır.

Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci kesinlik kazanınca Türkiye bu ülkelerin kaderinde aktif bir rol oynamaya karar vererek, bu ülkelerin bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olmuştur. Azerbaycan parlamentosu 29 Ekim 1991'de bütün dünya ülkelerine kendi bağımsızlığının tanınması için müracaat etmiştir. Dönemin başbakanı 3-4 Kasım'da Ankara'ya uğrayarak, Cumhurbaşkanı Turgut Özal'la

görüşerek, Azerbaycan'ın bağımsızlığını tanıması gereken ilk devletin Türkiye'nin olması gerektiğini ifade etmiştir. Nitekim Türkiye, 9 Kasım 1991'de bu ülkenin bağımsızlığını tanımıştır. Fakat, Türkiye yine de Türk cumhuriyetlerin bağımsız olması ihtimaline henüz hazır değildi. Bu daha ileride de kendini gösterecektir. Nitekim, 9 Aralık'ta Ankara'yı ziyaret eden Türkmenistan Cumhurbaşkanı Sapar Murat Niyazov, ülkesinin bağımsızlığını tanımasını istemesine rağmen, Türkiye buna yanaşmamış ve Türkmenistan'da sadece konsolosluk açmaya karar vermekle yetinmiştir.

Diğer taraftan Sovyetler Birliği'nin kurucu devletleri olan Rusya Federasyonu, Ukrayna ve Beyaz Rusya 8 Aralık 1991'de Minsk'te bir araya gelerek, Sovyetler Birliği'nin fiilen sona erdiğini ilan etmişlerdir. Bunun üzerine Türkiye, Sovyetler Birliği'nin dağılışının resmen ilan edilmesinden önce yeni Türk Cumhuriyetleri dahil tüm yeni bağımsız devletleri tanımıştır.⁸

Yeni devletlerin bağımsızlık sürecindeki gelişmelerinin izleyeceği yol hem kendileri, hem de diğer devletler için önem taşıyordu. Türk Cumhuriyetleri, totaliter bir rejimden yeni çıkmışlar ve Avrupa'dan uzakta, kökten dinci rejimler tarafından yönetilen devletlerle kuşatılmış durumdaydılar. Müslüman devletler olmaları nedeniyle Türk cumhuriyetlerinin, İran veya benzeri rejimlerin veya Afganistan gibi istikrarsız devletlerden bu bölgeye sızacak radikal İslam örgütlerinin etkisi altına düşme olasılığı vardı. Nitekim, komşu Tacikistan'da ve zaman zaman Özbekistan'da gelişen olaylar bu tedirginliğin doğru olduğunu gösteriyordu. Bu yüzden, Batı devletleri ve Türk cumhuriyetlerinin yöneticileri, Türkiye'yi bu cumhuriyetlerin gelişimi için model ülke olarak görmek istiyorlardı. Türkiye'nin laik Müslüman bir devlet olması ve Batı ile tam entegrasyon sürecinde bulunması, bu ülkeler için cazip bir model teşkil etmekteydi. Nitekim, bölgedeki devletlerin yöneticileri Türk modelinin kabulüne ilk başta çok istekli gözüküyorlardı. Örneğin, Kırgızistan

Cumhurbaşkanı Askar Akayev Türkiye'yi, bütün Türklere yol göster-

ren bir sabah yıldızına benzetmişti. Özbekistan Cumhurbaşkanı İslam Karimov Türkiye'yi ziyareti sırasında, Türkiye'nin kendilerine örnek olduğunu ve ken-di devletlerini bu örnek çerçevesinde oluşturacaklarını beyan etmiştir.⁹

Diğer taraftan Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bölgede oluşan boşluğu doldurmak isteyen ülkelerden birisi de Türkiye idi. Dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal, Türkiye'nin bu ülkelerde yapması gerekenleri şu şekilde ifade etmiştir: "Geçmiş Sovyetler Birliği'ndeki Orta Asya devletlerin esas amacı Türkiye'yi devlet kuruluşunda örnek almaktır. Kuşkusuz ki, Türkiye modelinin tüm devletler tarafından takip edilmesi mümkün görülmemektedir. Bu yüzden bu modele bazı değişiklikler getirilmelidir. Bunu yeni devletler kendileri kararlaştıracaklardır. Fakat, biz onlara kendi sistemlerini Türkiye modeline göre oluşturmalarında yardım edebiliriz."¹⁰

Türkiye modeli yeni Türk Cumhuriyetler için bazı nedenlerden dolayı cazip geliyordu:

Birincisi, Türkiye ile bu cumhuriyetler arasında etnik, dil, din ve kültür yakınlığının olması.

İkincisi, Türkiye modeli laiklik üzerine kurulmuştur ve din siyasetten ve ekonomiden ayrılmıştır. Nitekim, bu konuda başarılı bir rejim oluşturmaya muvaffak olan Türkiye, son on yılda piyasa ekonomisine geçişte büyük başarılar elde etmiş ve Avrupa Birliği ile entegrasyon sürecine girmiştir.

Diğer taraftan ABD ve diğer Batı devletleri Türkiye modelini önermişlerdir. Çünkü bu devletler, İran'ın etkisinden çekiniyorlardı.

1992'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan yeni bağımsız Türk cumhuriyetleri ile ilişkilerin oluşturulması amacıyla Türkiye'de TİKA (Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı) kurulmuştur. Bu kuruluş, Türk cumhuriyetlerine Türkiye tarafından yapılacak yardımların eşgüdüm sağlamayı amaçlamaktadır. Özellikle de bu devletlerde gerçekleştirilecek çeşitli programlara kredi

ayarlanması ile ilgilenmektedir. Genel olarak bu amaçla yaklaşık 1.2 milyar ABD doları ayarlanmıştır. Bunun dışında ülkeler arasında kültür birliğinin geliştirilmesi ve yeni devletler için gereken kadroların hazırlanması amacıyla, maliyeti Türkiye tarafından karşılanmak üzere Türkiye'ye öğrenciler getirilmiştir. 1994 yılın başlarında Türkiye'ye bu devletlerden 12 bin öğrenci gelmiştir.¹¹

Türkiye ile ilişkilerini teker teker ele aldığımızda Azerbaycan'ın, bağımsızlığının ilk yıllarında Türkiye'den Eximbank kanalı ile 250 milyon ABD Doları aldığını görüyoruz. Azerbaycan bu kredinin sadece % 40 kullanmış, kalan kısmını ise kredinin pahalılığı yüzünden kullanmamıştır. Bunun dışında 70'e yakın Türk şirketi buraya yaklaşık 1 milyar ABD Doları değerinde yatırım yapmıştır. Bunun dışında, Türk Üniversitelerinde eğitim almak üzere yaklaşık Azerbaycan'dan yaklaşık 3000 öğrenci Türkiye'ye gelmiştir.

Kazakistan, Eximbank kanalı ile Türkiye'den 200 milyon ABD Doları almıştır. Türkiye'den 158 Türk firması bu ülkede çalışmaya başlamıştır. Türkiye'ye eğitim için 1175 Kazak öğrencisi gelmiştir.

Kırgızistan ile ilişkilere gelince, ilk yıllarda Türkiye bu devlete 75 milyon ABD Doları değerinde kredi vermiş ve 50 milyon ABD Doları değerinde bir yardım yapmıştır. Bu sayede, bu ülkeye en büyük yardımı yapan ülke statüsünü almıştır. Türk işadamları çeşitli alanlarda 108 milyon Dolarlık yatırım yapmışlardır. Bunun dışında 600'e yakın Kırgız öğrencisi eğitim almak için Türkiye'ye gelmiştir.

Özbekistan bağımsızlığını ilan ettikten sonra, Türkiye'den 250 milyon ABD Doları kredi almış, bunun dışında Türk işadamları bu ülkede yaklaşık 700 milyon Dolarlık yatırım gerçekleştirmişlerdir. Bu ülkeden 2000'e yakın öğrenci eğitim için Türkiye'ye gelmiştir.

Türkmenistan'a açılan 91 milyon ABD Doları değerindeki kredi tümüyle kullanılmış, bunun dışında Türk işadamları bu ülkede 1477 milyon ABD Doları tutarında yatırım yapmışlardır. O dönem bu devletten,

eğitim almak için 2300'den fazla öğrenci Türkiye'ye gelmiştir.¹²

1992'de Türkiye'nin, Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerin geliştirilmesinde attığı bir diğer adım ise, Türkçe konuşan Ülkelerin Devlet Başkanları Zirvesi'ni gerçekleştirmek olmuştur. İlk Ankara'da gerçekleşen zirveye, Türkiye'nin Devlet Başkanı yanında Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Kırgızistan Devlet Başkanları katılmıştır. Zirve, ülkeler arasında bu konuda kendi aralarında danışmanın yeterince gerçekleşmediğini ortaya koymuştur. Türk yetkilileri Zirve sonucunda Siyasi Bildirge, İktisadi Bildirge ve Basın Bildirisinin imzalanmasını amaçlıyorlardı. Fakat, Özal'ın daha açılış konuşmasında devletler arasında daha sıkı ilişkilerin oluşturulması ve bunun doğrultusunda bir Türk Ortak Pazarının ve Türk Kalkınma ve Yatırım Bankasının kurulmasının gerektiği teklifi Azerbaycan Cumhurbaşkanı Elçibey hariç, kimseden destek görmemiştir. Bu gibi sloganların üçüncü devletleri ve esasen de Rusya'yı rahatsız edeceğini düşünen Türk Cumhuriyetlerinin liderleri, bu gibi beyanlar karşısında ürkmüşlerdir. Sonuçta ilk Zirve sadece tek bir belgenin imzalanması ile sona erdi.¹³

3. HAYAL KIRIKLIKLARI: ROMANTİZMİN SONU VE İLİŞKİLERİN GERÇEKLIK TABANI ÜZERİNDE YENİDEN OLUŞTURULMASI

Yıllar geçtikçe ülkeler arasındaki duygusal heyecan karşılıklı bekleyişlerin gerçekleşmemesi ile erimeye başlamıştı. Doğu bloğunun dağılmasından sonra oluşan yeni duruma hazırlıksız yakalanan Türkiye, kendisinden beklenen rolü, ister kaynakların yetersizliğinden, ister durumu doğru değerlendirilmemesinden, yer yer de isteksiz olduğundan, oynamaya başarısız olmuştur. İlk döneminde Rusya'dan boşalan bir etki alanının kendi tarafından kolaylıkla doldurabileceği ve burada kolayca "yeni bir ağabey" rolünü üstlenebileceği inancı kısa dönemde dağılmıştı. Yeni oluşmuş ülkeler, Türkiye'den "ağabeylik rolünü"

üstlenmesini değil bir yol gösterici olmasını ve ilişkilerin hiyerarşik mecrada yok, aynı seviyede gelişeceğini beklemekteydiler. Hatta, Türk Cumhuriyetleri Türkiye ile ilişkilerin bu şekilde gelişmesine rıza gösterecek durumda olsalar bile, Türkiye kendisi bunu sürdürmeye ayıracak kaynaktan ve istekten yoksun idi. Bunun en çarpıcı örneği, 1992 yılında Azerbaycan'a iktidara gelen ve iç ve dış politika önceliklerini tümüyle Türkiye yönünde geliştiren Elçibey yönetimi, bu ülkeden herhangi bir desteği görmeyince sadece bir sene ayakta kalabilmiştir. Elçibey döneminde Rusya, Karabağ çatışmasında Ermenileri desteklemiştir ve bunun sonucunda Azerbaycan topraklarının % 20'ni kaybetmiştir. Bir diğer çarpıcı örnek ise, 1993'te Türkiye ile Hazar Denizi havzasında çıkarılacak petrolü Avrupa pazarlarına taşıyacak petrol boru hattının bu ülke üzerinden taşınacağı konusunda yaptığı anlaşmanın hemen ardından darbe ile devrilmiştir.¹⁴ Darbenin arkasında Rusya duruyordu ve bu darbenin karşılığında Türkiye tarafından herhangi bir adım atılmamıştır. Gerçekte ise bunu yapacak ne hazırlığı, ne de imkanı var idi.

Türkiye tarafından somut adımlarla pekiştirilmeyen beyanlar, bölgedeki üçüncü devletleri de rahatsız etmeye başlamıştır. Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan, Özbekistan ve Türkmenistan'dan Avrupa pazarlarına ulaştırılacak petrol ve doğal gaz boru hatlarının kendi toprakları üzerinden geçirilmesi konusunda garantiler elde etmek istiyordu. Bu ise bölgedeki ekonomik ve siyasi etkisini sürdürmek için tüm boru hatlarının kendi topraklarından geçmesini isteyen Rusya'nın tepkisini doğurmuştur.¹⁵ Bundan ise en büyük darbeyi, Türkiye ile Merkezi Asya arasında tek doğal köprü rolünü oynayan Azerbaycan almıştır. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Rusya tarafından açıkça desteklenen Ermenistan, Karabağ'da tüm cephelerde aktif bir hücumla geçmiş ve çok geçmeden Azerbaycan yönetimi daha da zor durum ile karşı karşıya gelmemek için Türkiye'den beklenen desteği görmeyince, ülkedeki siyasi, ekonomik ve askeri kaosu giderek artmasının karşısında istifa etmek zorunda kal-

mıştır.

Turgut Özal tarafından öne sürülen Ortak Pazar ve buna benzer ulus üstü mekanizmaların kurulması tüm liderlerin tepkisine yol açmıştır. Özbekistan Cumhurbaşkanı Kerimov bu tür girişimlere karşı olduğunu açıkça ilan etmiştir. Kazakistan Cumhurbaşkanı Nazarbayev ise, ülkesindeki önemli Rus nüfusunun olduğunu göz önünde bulundurarak, dinsel ya da etnik temele dayanan herhangi bir yapının oluşturulmasına atıfta bulunan her tür bildiriye veto edeceğini açıkça göstermiştir.¹⁶

Büyük beklenti ile gerçekleşen ilk Türkçe Konuşan Ülkelerin Devlet Başkanları Zirvesinin ardından toplanan diğer Zirveler oldukça sönük geçmiştir. Sonraki Zirvelere Rusya'nın gösterdiği tepki nedeniyle isteksiz katılan Merkezi Asya Devlet Başkanlarının çoğu, son zirveye yetkili temsilciler aracılığıyla katılmışlardır. Katılan devletlerin resmi toplantılarda Rus dilini kullanmaları Zirveye "Rus Dilli Türkçe Konuşan Ülkelerin Devlet Başkanları Zirvesi" isminin takılmasına neden olmuştur. Belli bir getiri ortaya koymakta başarısız olan bu zirveler belli bir zamandan sonra artık gerçekleştirilememiştir. Bu zirvelerin yılda sadece bir kere toplanılması bile bazı güçleri rahatsız etmeye yetmiştir ve sonuç itibarıyla Türk Cumhuriyetleri arasında güç birliği ve ortak hareket etme hususlarında yeterli bir zemin oluşturulamamıştır. Türkiye'nin bu Cumhuriyetleri ile bir arada bulunduğu bir başka uluslararası örgüt olan ECO ise, buraya üye bir diğer devlet olan İran'ın tesiri ile Türk Cumhuriyetleri arasında ekonomik bazda aktif bir mekanizmaya dönüşememiştir.¹⁷

İlk devrin bir diğer teşebbüsü sayılabilecek Türk Cumhuriyetlere Türkiye'nin Devlet Modelinin önerilmesi teşebbüsü de olumlu bir netice ile sonuçlanmadı. Batı tarafından da desteklenen ve Türkiye tarafından, bölgedeki hakikatleri gereken seviyede ölçmeden benimsenen bu çaba, en temel bir alternatif gibi görülmekte idi. Hatta, Demirel, 1992'da bölgeyi dolaşırken Kazak ve Kırgız yetkililere kendi uygulama üzere anayasa tasarıları önermiştir. Kendi ülkesinde temel

haklar ile demokrasi konusunda yaşayan Türkiye'nin bu teklifini herhangi bir devletin kabul edilmesi beklene mezdi. Zaten, hiyerarşik bir ilişki düzenini sergileyen bu tür tavır bölge liderlerini iyice rahatsız etmiştir. Devletlerin sosyo-ekonomik durumunun doğru değerlendirilmemesinden kaynaklanan bu tür girişimler, yeni kurulmuş devletlerin Türkiye'yi bir gelişim modeli olarak görmekten uzaklaştırmıştır. Nitekim 1994'ten itibaren Türkiye'de yaşanan siyasi ve ekonomik krizler bu ülkelerin kararlarının doğruluğunu ispatlıyordu. Zaman geçtikçe bu devletlerde, gelişim sürecinde Batı değerleri ve bu değerleri temsil eden ülkelerle doğrudan ilişki kurulması ve bu değerlerin kabulünde mümkünse seçici olunması gerektiği fikri hâkim olmuştur.

Bütün bu gelişmelerin getirdiği acı tecrübelerin neticesinde, devletler arasındaki ilişkilerin romantik ve hayali amaçlar doğrultusunda değil, karşılıklı çıkarlar üzerinde kurulması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır ki. Gerçekte, mevcut kaynaklar ve olasılıklar iyi hesaplanarak üçüncü devletleri rahatsız etmeyecek şekilde ilişkiler düzenlenmeli idi. Nitekim Türkiye'nin bölge ülkelerine yönelik siyaseti daha gerçekçi şekil almaya başlamıştır. Aynı şekilde, Türk Cumhuriyetlerinin de Türkiye'den beklentileri daha gerçekçi olmaya başlamıştır.

Türkiye tarafından bu devletlere yönelik bazı projeleri gerçekleştirmek amacıyla kurulan TİKA, ilk başta Türkçülük eğilimi taşısa da, 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren Avrasya kavramı ile örtüşmüş, daha sonra da Avrasya kavramının resmi politikaya girmesiyle ciddi bir dönüşüm geçirmiştir. Daha önce resmi politikanın dışı açılımında itici bir güç olmasına rağmen Türkçülük, gerçekte yeni politikalar üretmiyor ve bu politikaları bölgesel koşullara uyumlaştırma esnekliğini gösteremiyordu, bilakis engelleyici etkiler oluşturmuyordu.¹⁸

Avrasya kavramı, duygusal nitelikteki "Adriyatik'ten Çin Şeddi'ne" benzetmesiyle kısıtlı değildir. Bu kavram, Pantürkizm anlayışından uzaklaşarak, Türk dilini tümüyle meşru bölgesel ekonomik, siyasal, kültürel bir araç haline getirmektedir ve ra-

hatsızlık getirmemektedir.¹⁹

Ülkeler arasındaki ilişkilerin gelişimi, kuşkusuz ki ekonomik ilişkiler çerçevesinde mümkün görülmektedir. Burada en başta yapılması gereken iş ülkeler arasında ticari ilişkileri geliştirmektir. Ülkeler arasındaki doğrudan ticari ilişkiler bu ülkelerin bağımsızlıklarını ilan etmelerinden sonra gelişmiştir. Nitekim Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerine 1992-2000 yılları arasındaki ihracatı ve ithalatı aşağıdaki iki tabloda gösterildiği gibi gelişmiştir:

kileri de etkilememesi mümkün değildir. Oysaki devletler arasında ticari ilişkilerin geliştirilmesi için yeterince kapasite bulunmaktadır. Örneğin, yıldıan yıla büyüyen Türkiye ekonomisi Hazar Havzasında bulunan alternatif enerji kaynaklarına ilgi duymaktadır. Diğer taraftan Türkiye'nin ürettiği birçok mal ve hizmette bu ülkelerde kolaylıkla pazar bulabilirler. Ülkeler arasında ticaretin gelişmesinin en önemli sebebi, ticari yolların yeterince gelişmemiş olmasından ve ülkeler arasında geçit rejiminin belirlenmemesinden kaynaklanmakta-

leri petrol ve doğal gazın Avrupa pazarlarına taşınması için gereken boru hatlarının döşenmesi için üç istikamet öne çıkmaktadır: Rusya üzerinden, İran üzerinden ve Gürcistan'la Türkiye üzerinden.

Rusya üzerinden taşımacılık mümkün görünürse bile, bölge ülkeleri ve muhtemel müşteriler tüm taşımacılığı bu ülke üzerinden gerçekleştirmek istememektedirler. Çünkü Kuzey güzergâhı bu devletleri yeniden ekonomik açıdan Rusya'ya bağımlı hale sokacaktır. Diğer taraftan, Güney güzergâhı İran üzerinden istikrarsız Ortadoğu bölgesine entegre olunmasına dolayısıyla oradaki sorunların bu bölgeye sıçraması riskini artıracaktır. Bunun dışında ABD'nin İran'a karşı sert tavrı muhtemel hatların buradan geçmesini imkânsız kılmaktadır.²¹

Türkiye için boru hatların kendi arazisinden geçirilmesi, bazı yeni Türk Cumhuriyetleri ile ilişkileri geliştirmenin yollarından biridir. Uluslararası ulaşım projelerinin gerçekleştirilmesi suretiyle dış ticaretin artırılmasını sağlanacak olduğu gibi Türkiye üzerinden dünya pazarlarına yük taşımacılığını da artıracaktır. Nitekim bu tür projeler ülkeler arasında siyasi ilişkilerin de gelişmesine yardım edecektir. İlişkilerin gelişmesini sağlayacak bölgede gerçekleştirilen projelere örnek olarak Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattı projesini ve inşasına yeni başlanılan Bakü-Tiflis-Erzurum doğal gaz boru hattını göstermek mümkündür.

3 milyar Dolara yakın bir maliyeti olan ve 1250 mil uzunluğundaki Bakü-Ceyhan hattı için Bechtel ve General Elektrik tarafından oluşturulan konsorsiyum bir inşaa planı hazırlamıştır. Boru hattının çalışmalarında aktif bir rol üstlenen ve taşınacak petrolün en önemli doğal pazarlarından biri olarak nitelendirilen Türkiye, enerji yatırımlarında uluslararası sermayenin istediği hukuki düzenlemeleri gerçekleştirerek, boru hattının yapımını üstlenen firmaların itirazları önündeki engelleri kaldırmıştır.²² Boru hattını inşa eden şirketler şunlardır: SOCAR, BP, Unocal, Statoil, TPAO, ITOCHU, Delta Hess.²³ Boru hattının yapımı bir yılı aşkın bir süredir devam etmekte olup, yakın bir zamanda faa-

Tablo 1: Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerine 1992-2000 yılları arasındaki ihracatı

	Azerbaycan	Kazakistan	Kırgızistan	Özbekistan	Türkmenistan	Toplam
1992	94.02	13.72	1.81	36.62	7.28	153.45
1993	68.21	67.85	17.04	213.53	83.88	450.51
1994	132.12	106.58	14.85	131.80	84.15	450.51
1995	161.34	150.77	38.15	138.54	56.28	545.08
1996	239.22	163.32	47.08	229.85	127.12	806.59
1997	319.80	210.58	49.43	210.59	117.53	907.93
1998	327.16	214.30	41.51	156.18	95.81	834.96
1999	248.05	96.59	23.19	99.13	106.62	573.58
2000	239.73	116.14	20.28	82.12	119.45	567.72

Tablo 2: Türkiye'nin Türk Cumhuriyetlerinden 1992-2000 yılları arasındaki ithalatı

	Azerbaycan	Kazakistan	Kırgızistan	Özbekistan	Türkmenistan	Toplam
1992	25.46	8.76	1.34	20.26	17.97	73.81
1993	33.93	43.74	3.47	31.93	76.89	189.96
1994	8.88	32.30	3.65	78.59	65.55	188.97
1995	21.77	86.63	5.51	61.52	111.82	287.25
1996	38.23	93.69	5.87	56.47	99.89	294.15
1997	58.17	164.90	7.45	94.61	72.60	397.73
1998	50.34	253.66	6.77	96.20	41.99	448.96
1999	44.00	295.91	2.77	47.47	67.02	457.17
2000	95.60	346.34	2.31	85.79	97.80	627.84

Rakamlar milyon ABD Doları olarak gösterilmiştir.²⁰

Rakamlardan görüldüğü gibi Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında dış ticaret henüz istenilen seviyede değildir. 2000 yılında Türkiye'nin bu devletlere yaptığı toplam ihracat 600 milyon ABD Dolarını bile aşamamış, ithalatı ise 600 milyon ABD Dolarından biraz fazla gerçekleşmiştir. Ülkelerin arasında dış ticaretin bu kadar düşük olmasının elbette ki diğer alandaki iliş-

dir. Oysaki Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını elde etmelerinden sonra karşılaştıkları ve çözümünü bekleyen en önemli meselelerden biri de, ülkelerde bulunan zengin doğal kaynaklarının işletilerek bunların dünya pazarlarına taşınması için gerekli ulaşım altyapısını oluşturmaktır. Açık denizlere doğrudan bağlantısı olmayan bölge devletlerinin elde ettik-

liyeteye geçecektir. Bu projenin Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında ilişkilerin gelişmesine büyük rol oynayacağına inanılmaktadır ve belki de buna benzer diğer projelerin gerçekleştirilmesine bir önyak olacaktır.

Türkiye ile Azerbaycan arasında ekonomik ilişkilerin gelişmesinde aktif bir rol oynayacak olan bu projeye, bölgedeki diğer ülkelerin de katılımıyla gelecekte Türkiye ve Türk Cumhuriyetleri arasında bir entegrasyonun gerçekleşmesi sağlanabilir. Örneğin, Kazakistan'da bulunan büyük petrol kaynaklarının Bakü-Tiflis-Ceyhan vasıtasıyla taşınması istenmektedir. Bunun için, Kazakistan petrolünü Hazar Denizin altından Bakü'ye oradan da Ceyhan'a taşıyacak olan Transhazar petrol boru hattının inşası düşünülmüştür. Bu hattın Kazakistan'dan Bakü'ye kadar olan uzunluğu 590 km olup, yaklaşık 4 milyar ABD Dolarına mal olacak ve yılda 50 milyon varil petrol taşıyacaktır.²⁴

Günümüzde Kazakistan'da üretilen petrolün bir kısmı tankerlerle Bakü'ye getirilmekte ve buradan da demiryolu vasıtası ile Gürcistan'ın Poti limanına oradan ise dünya pazarlarına taşınmaktadır. Kazakistan petrolünün tankerlerle boğazlar üzerinden geçtiğini düşünürsek, yıldan yıla bu ülkede artan petrol üretimi için alternatif yolların aranması kaçınılmaz olacaktır. Çünkü Kazakistan'ın ürettiği petrolün büyük kısmı yıllık kapasitesi 20 milyon ton olan Tengiz Novorossiysk boru hattı ile taşınmaktadır.²⁵ Novorossiysk limanı ise Karadeniz sahilinde olup, buraya akıtılan petrol daha sonra tankerlerle yine de boğazlardan taşınmaktadır. Oysaki boğazlar üzerinden yapılan uluslararası taşımacılığın yıldan yıla artması İstanbul için büyük bir tehdit kaynağıdır. Yer yer genişliği 700 metreyi aşmayan bu boğazlardan yılda 50.000'e yakın gemi geçmektedir. Hazar Denizi'nden gelecek petrolün buradan taşınması ciddi sorunlara yol açabilir.²⁶ Bu yüzden Kazakistan'da artan petrol üretimi için Avrupa istikametinde alternatif güzergâhlarının belirlenmesi zarureti doğacaktır. Bu hem, mevcut boru hattının kapasite darlığından, hem de Rusya'nın monopol taşıma kontrolünden kurtulmak açısından da

önemlidir.

4. TÜRKİYE İLE TÜRK CUMHURİYETLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN GELİŞMESİNİ SAĞLAMAYA YÖNELİK OLARAK GERÇEKLEŞTİRİLEBİLECEK BAZI GİRİŞİMLER

İlk yıllarda Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında idealist çıkışlardan dolayı yaşanan bazı olumsuzluklar ve hayal kırıklıklarını kenara bırakarak, ülkeler arasındaki ilişkileri değerlendirecek olursak, Türkiye'nin Kafkasya ve Merkezi Asya devletleriyle ilişkilerin geliştirilmesinin, AB ve ABD ile ilişkiler açısından önemli rol oynadığını söyleyebiliriz. Türkiye, bu devletlerle ilişkilerini iyi belirlenmiş projeler doğrultusunda geliştirmeyi başarır, oluşturulacak ulaştırma şebekesi sayesinde Avrasya bölgesinin önemli bir transfer ülkesine dönüşebilir. Bu ise Türkiye'ye ister AB ile entegrasyon sürecinde, ister ise Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerinde yeni imkanlar sağlamaktadır.²⁷

Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattı ve Bakü-Tiflis-Erzurum doğalgaz boru hattı projeleri bu tür projelerdendir ve artık başarılı şekilde gerçekleştirilmektedirler. Her iki projenin başarılı olmasının nedeni, karşılıklı çıkar üzerinde kurulmuş olmalarıdır. Projelerin gerçekleştirilmesi büyük yatırımları gerekli kıldığı için bölge devletlerinin tek başına bu projeleri hayata geçirmeleri mümkün değildi. Bu yüzden, büyük yatırımcıların bu projelerin gerçekçi olduğuna inancı, projelerin gerçekleşmesine imkân vermiştir.

Bu tür projelerin gerçekleştirilmesi amacıyla bölgeye yatırımları çekmek için başka olasılıklar da mevcuttur. Bunlardan bazılarını AB'nin bölgeye yönelik bazı projeleri çerçevesinde gerçekleştirmek mümkündür. Bunlardan biri AB tarafından bölgede gerçekleştirilen TRACECA Programıdır.

Bu program, Mayıs 1993'te Brüksel'de Beşi Merkezi Asya devleti ve üçü Kafkasya devletinin ulaştırma ve ticaret bakanlarının bir araya geldikleri konferansta şekillenmiştir. Bu kon-

feransta Avrupa'dan batı-doğu istikametinde Karadeniz üzerinden, Kafkasya'dan, Hazar Denizinden, Merkezi Asya'ya ve oradan da Uzak Doğu'ya kadar ulaştırma koridorunun geliştirilmesi amacıyla AB projesi takdir edilmiştir. TRACECA Projesinin amaçları, Avrupa ve Dünya pazarlarına alternatif ulaştırma yollarını geliştirerek bölge devletlerinin siyasi ve ekonomik bağımsızlıklarını desteklemek, devletler arasında işbirliğinin gelişmesini teşvik etmek, uluslararası mali kurumların ve özel yatırımcıların bu devletlere yatırım yapmalarını teşvik etmek, söz konusu koridoru Trans-Avrupa Şebekesine bağlamak ve Kuzey'de var olan yollarla rekabet etmek ve Güney koridorlara bir alternatif sunmaktır.²⁸

TRACECA Koridoru AB, Kafkasya, Merkezi Asya ve Uzak Doğu arasında bütün dünya pazarlarıyla bağlantıları olan limanlar arasında en kısa, hızlı ve ucuz yol olarak kabul edilmektedir. Bu program çerçevesinde gerçekleştirilen projeler uluslararası kurumlardan büyük ilgi görmektedir. Örneğin, AİKB TRACECA Programı çerçevesinde limanlar, demiryolları ve oto yollarla ilgili projelere yaklaşık 250 milyon ABD Doları, Dünya Bankası Ermenistan'a ve Gürcistan'a yeni yolların yapılması ile ilgili projeye 40 milyon ABD Doları, Asya Kalkınma Bankası ise bölgedeki yolların ve demiryollarının geliştirilmesi için yüklü fonlarla yatırım yapmıştır.²⁹

1998 Eylül'ün 8'de Bakü'de TRACECA Programı çerçevesinde Tarihi İpek Yolunun Canlandırılması adı altında bir uluslararası konferans gerçekleştirilmiştir. Konferansa 32 devletten ve 12 uluslararası örgütten temsilci katılmıştır. Konferansın sonucunda taraflar arasında Uluslararası Ulaşımının Geliştirilmesi için Esas Çok Taraflı Antlaşma imzalanmıştır. Bu Antlaşmaya göre, devletler bölgede ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi, dünya pazarlarına ulaşmak amacıyla, ticaretin gelişmesini sağlamak amacıyla demiryolları ve ticari yolların ulaşımına açılması, ulaşım güvenliğinin sağlanması ve rekabet ortamının oluşturulması amaçları öngörülmektedir.³⁰

Türkiye'nin de taraf olduğu bu Anlaşma, projelerin gerçekleştirilmesi durumunda bölge ülkeleri ile ilişkilerin geliştirilmesinde yardımcı olabilir. Çünkü, Avrasya'da yeniden canlandırılması planlanan "İpek Yolu" projesi çerçevesinde kurulacak olan güzergahın karayolları ile Türkiye karayolları ağının büyük bir bölümün örtüşmesi Türkiye'ye büyük bir avantaj sağlamaktadır. Bu yüzden Türkiye, Uzak Doğu ile AB arasında Merkezi Asya ve Kafkasya üzerinden yapılacak ulaşım için köprü rolü oynayabilir. Fakat, bunun için Türkiye tarafından bazı çalışmaların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bunların arasında, AB tarafından eski Doğu Bloğu ülkelerine yönelik ulaştırma sektörü kapsamında yürüttüğü "Pan Avrupa Şebekeleri" projelerinden, IV. Koridor olarak adlandırılan Berlin/Nurenberg (Almanya)- Prag (Çek Cumhuriyeti)-Budapeşte (Macaristan)- Köstence/Selanjik (Yunanistan)-İstanbul (Türkiye) hattının uzantısını ülke içi var olan Merzifon-Samsun-Trabzon-Sarp hattı ile bağlayarak, daha sonra bunu Kafkasya ülkelerine kadar uzatması gerekir. Burada, Gürcistan ve Azerbaycan üzerinden Sovyetler Birliği'nden kalma altyapıdan yararlanarak, Merkezi Asya devletleri ile bağlantı kurmaya muvaffak olacaktır. Bu ise, bölge devletleri ile ticari ilişkilerini geliştirmeyle sağlamlaştırmakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik ve siyasi ilişkilerin gelişmesine de yardımcı olacaktır.³¹

SONUÇ

Gelecekte Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri arasında ilişkilerin geliştirilmesi somut ulaşım projelerinin gerçekleştirilmesine bağlı olduğu ortadadır. Bu durumda, bu bölgede gerçekleştirilen projelerden maksimum derecede yararlanmak gerekmektedir. Nitekim, AB TRACECA ve İpek Yolu'nun yeniden canlandırılması gibi projeler bu ilişkilerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Ülkeleri bir birine yakınlatacak bir diğer ulaşım projesi ise, Kars ile Tiflis arasında 200 km yakın olan demiryolunun inşasıdır. Demiryolunun kurulması durumunda Merkezi Asya ve Kafkasya devletleri Sovyetlerden kalan altyapıdan yararlanarak, Türkiye üzerinden demiryolu vasıtası ile Avrupa'ya açıla-

bileceklerdir. Bu ise hem bu devletlere dünya pazarlarına açılmak için alternatif ve önemli yol imkânı sunacak, hem de bölgede Türk Cumhuriyetleri arasında her seviyedeki ilişkilerin geliştirilmesini sağlayacaktır. Kısaca, bu ülkeler arasındaki siyasi ilişkilerin gelecekteki gelişimi ekonomik bölgesel projelerin gerçekleştirilmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Bu alanda gösterilecek başarılar ise, siyasi ya da diğer ilişkileri teşvik ederek gelişim için zemin oluşturacaktır.

Notlar:

* Qafqaz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

- 1 Tsentralnaya Aziya: Geoekonomika, Geopolitika, Bezopasnost, İpek Şerk Yayınları, Taşkent, 2002, s.9.
- 2 Eltzarov , Colibay., Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Arasında Entegrasyon: Bugün ve Geleceğe Bakış, Bağımsızlıkların 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri Makaleler Toplusu, Editörler Gürsoy-Naskali, Emine, Şahin, Erdal, Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını, Haarlem, Hollanda, 2002, s.448.
- 3 Aydın, Mustafa, Kafkasya ve Orta Asya'yla İlişkiler, Türk Dış Politikası, Cilt II, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, 2 Baskı, s.378.
- 4 a. g. e., s.378.
- 5 a. g. e., s.378.
- 6 Transcaucasus Countries Facts and Figures 1996 Armenia Azerbaijan Georgia, TACIS, 1996, s.7.
- 7 The Book of Rule, How the World is Governed, Dorling Kindersley Limited, London, 2004, s. 186.
- 8 Aydın, Mustafa, Kafkasya ve Orta Asya'yla İlişkiler, Türk Dış Politikası, Cilt II, İstanbul, İletişim Yayınları, 2002, 2 Baskı, s.377-378.
- 9 Stone, Leonard, A., Türk Cumhuriyetleri Ten Years On, Bağımsızlıkların 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri Editörler Gürsoy-Naskali, Emine, Şahin, Erdal, Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını, Haarlem, Hollanda, 2002, s.41.
- 10 Tsentralnaya Aziya: Geoekonomika, Geopolitika, Bezopasnost, İpek Şerk Yayınları, Taşkent, 2002, ss. 124-125.
- 11 a. g. e., ss. 128-129.
- 12 Saray, Mehmet, Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1996, ss. 303-305.
- 13 Aydın, Mustafa, a. g. e., s.388-389.
- 14 Nezihoğlu, Halim., Bağımsızlıktan Günümüze Rusya-Türk Cumhuriyetleri İlişkileri,

Geçiş Sürecinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Toplusundan, Editör Mim Kemal Öke, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999, s. 24.

- 15 Aydın, Mustafa, a. g. e., s. 389.
- 16 Aydın, Mustafa, a. g. e., s. 389.
- 17 Kuru, Ahmet, Türkiye'nin Orta Asya'ya Yönelişi, Geçiş Sürecinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Toplusundan, Editör Mim Kemal Öke, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999, s. 145.
- 18 Ersanlı, Büşra, Türkiye'nin Dış İlişkilerinde Türkçülük ve Avrasya, Bağımsızlıkların 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri, Editörler Gürsoy-Naskali, Emine, Şahin, Erdal, Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını, Haarlem, Hollanda, 2002, s.149.
- 19 a. g. e., s. 154.
- 20 Kaynak bak: Karasakal, Ömer, Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler, Avrasya Etüdleri Degisi, Yaz, 2001, ss. 54-55.
- 21 Zengin, Eyüp, İbrahimov, Rövsen, Bakü-Ceyhan Projesi'nin Türkiye ile Hazar Bölgesi Ülkeleri Arasındaki İlişkilerin Gelişmesinde Rolü, Bakı-Tbilisi-Ceyhan Neft Kemerinin Beynelxalq ve Regional Ehemiyeti" Uluslararası Konfransın Tezleri, Qafqaz Üniversitesi, Bakü, ss. 152-153.
- 22 Gürses, Emin, Kafkasya'da Uluslararası Rekabet, Avrasya Dosyası, Cilt 7, Sayı 1, ASAM, Ankara, ilkbahar, 2001, s. 271.
- 23 Hüseyinov, R., Peredel Sobstvennosti Prodoljajetsya, Naş Vek Gazetesi, Bakü, Hazine, 29, 2001.
- 24 Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri ve Bölge Ülkeleri İlişkileri, Özel İhtisas Komisyon Raporu, DPT, Ankara, 2000, s. 193.
- 25 Aydın, Mustafa, Geopolitics of Central Asia and the Caucasus, The Turkish Yearbook of International Relations Dergisi, No XXXII, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara Üniversitesi Basın evi, Ankara, 2001, s. 214.
- 26 Nurani, Ot Bosfora do Ceyhana, Exo Gazetesi, 5 Mart, 2005, No 43.
- 27 İbrahimov, Rövsen, Azerbaycan ve Türkiye İlişkilerinin AB Tarafından Desteklenen Bölgesel Ulaşım Projelerinin Geliştirilmesi Açısından Önemi, Azerbaycan-Türkiye Münasibetlerinin Elmi, Siyasi, Medeni ve İqtisadi İstiqametleri, Bugünkü Veziriyet ve Perspektivler, Makaleler Kulliyeti, Qafqaz Üniversitesi Yayınları, Bakü, 2003, s. 3.
- 28 Evropeyskaya Komissiya: Programma TACIS, Godovoy Otçet za 1997 God, Avrupa Komisyonu, Brüksel, 03.07.1998, s. 43.
- 29 İbrahimov, Rövsen, a. g. e., s. 5.
- 30 www.azembassy.com/traceca/browse.htm
- 31 İbrahimov, Rövsen, a. g. e., s. 4.

KAYNAKÇA

- Aydın, Mustafa, Geopolitics of Central Asia and the Caucasus, The Turkish Yearbook of International Relations Dergisi, No XXXII, Ankara Üniversitesi SBF Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 2001
- Aydın, Mustafa, Kafkasya ve Orta Asya'yla İlişkiler, Türk Dış Politikası, Cilt II, İstanbul, İletişim Yayınları, 2 Baskı, 2002
- Eltazarov , Colibay., Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Arasında Entegrasyon: Bu gün ve Geleceğe Bakış, Bağımsızlıkların 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri Makaleler Toplusu, Editörler Gürsoy-Naskali, Emine, Şahin, Erdal, Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını, Haarlem, Holanda, 2002
- Ersanlı, Büşra, Türkiye'nin Dış İlişkilerinde Türkçülük ve Avrasya, Bağımsızlıkların 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri, Editörler Gürsoy-Naskali, Emine, Şahin, Erdal, Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını, Haarlem, Holanda, 2002
- Evropeyskaya Komissiya: Programma TACIS, Godovoy Otçet za 1997 God, Avrupa Komisyonu, Brüksel, 03.07.1998
- Gürses, Emin, Kafkasya'da Uluslararası Rekabet, Avrasya Dosyası, Cilt 7, Sayı 1, ASAM, Ankara, İkbahar, 2001
- Hüseynov, R., Peredel Sobstvennosti Prodoljajetsya, Naş Vek Gazetesi, Bakü, Haziran, 29, 2001
- İbrahimov, Rövsen, Azerbaycan ve Türkiye İlişkilerinin AB Tarafından Desteklenen Bölgesel Ulaşım Projelerin Geliştirilmesi Açısından Önemi, Azerbaycan-Türkiye Münasibetlerinin Elmi, Siyasi, Medeni ve İqtisadi İstiqametleri, Bugünkü Veziiyet ve Perspektivler, Makaleler Kuliyeti, Qafqaz Üniversitesi Yayınları, Bakü, 2003
- Karasakal, Ömer, Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler, Avrasya Etüdleri Degisi, Yaz, 2001
- Kuru, Ahmet, Türkiye'nin Orta Asya'ya Yönelişi, Geçiş Sürecinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Toplusundan, Editör Mim Kemal Öke, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999,
- Nezihoğlu Halim, Bağımsızlıktan Günümüze Rusya-Türk Cumhuriyetleri İlişkileri, Geçiş Sürecinde Orta Asya Türk Cumhuriyetleri Toplusundan, Editör Mim Kemal Öke, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999
- Nurani, Ot Bosfora do Ceyhana, Exo Gazetesi, 5 Mart, 2005, No 43
- Saray, Mehmet, Yeni Türk Cumhuriyetleri Tarihi, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1996
- Stone, Leonard, A., Turkic Republics Ten Years On, Bağımsızlıkların 10. Yılında Türk Cumhuriyetleri Editörler Gürsoy-Naskali, Emine, Şahin, Erdal, Türkistan ve Azerbaycan Araştırma Merkezi Yayını, Haarlem, Holanda, 2002
- The Book of Rule, How the World is Governed, Dorling Kindersley Limited, London, 2004
- Transcaucasus Countries Facts and Figures 1996 Armenia Azerbaijan Georgia, TACIS, 1996
- Tsentrlnaya Aziya: Geoeconomika, Geopolitika, Bezopasnost, İpek Şerk Yayınları, Taşkent, 2002
- Türkiye ile Türk Cumhuriyetleri ve Bölge Ülkeleri İlişkileri, Özel İhtisas Komisyon Raporu, DPT, Ankara, 2000
- Zengin, Eyüp, İbrahimov, Rövsen, Bakü-Ceyhan Projesi'nin Türkiye ile Hazar Bölgesi Ülkeleri Arasındaki İlişkilerin Gelişmesinde Rolü, Bakı-Tbilisi-Ceyhan Neft Kemerinin Beynelxalq ve Regional Ehemiyeti" Uluslararası Konfransın Tezleri, Qafqaz Üniversitesi, Bakü
- www.azembassy.com/traceca/browse.htm

Articles and Abstracts

in English

The Tears of Somalia*

By Recep Tayyip Erdoğan

Prime minister of the Republic of Turkey

Turkey is redoubling its efforts to end the suffering of the Somali people. The world should follow Somalia is suffering from the most severe drought and famine in the last 60 years, which has already resulted in the deaths of tens of thousands of people and endangers the lives of 750, 000 more Somalis. This crisis tests the notion of civilization and our modern values. It reveals, once again, that it is a basic human obligation to pursue international cooperation and solidarity to provide solace for those suffering from natural and man-made disasters.

It is not realistic to consider Somalia's plight as caused solely by a severe natural disaster. We cannot ignore the fact that, in addition to the drought, the international community's decision to leave Somalia to its own fate is also an underlying factor causing this drama. Twenty years of political and social instability, lawlessness, and chaos have added enormously to the problems in Somalia. The horrifying truck bombing of the Transitional Federal Government's ministerial complex on Oct. 4 is just the latest evidence of this. The international community must not respond to this act of terrorism by retreating from Somalia, but by redoubling its efforts to bring aid to its people.

Nobody with common sense and conscience can remain indifferent to such a drama, wherever on Earth it may be and whichever people have to bear it. Our urgent intervention as responsible members of the international community can contribute to the alleviation of the Somali people's distress. However, the establishment of lasting peace and stability will only be possible through long-term, far-reaching, and coordinated efforts.

Turkey mobilized last month to

help end this suffering. We consider this solidarity a humanitarian obligation toward the people of Somalia, with whom we have deep historical relations. Many of our institutions, NGOs, and people of all ages have made an extraordinary effort to alleviate the suffering of women and children in Somalia. We are proud of the sensitivity and cooperation displayed by the Turkish people during the holy month of Ramadan. In the last month alone, approximately \$280 million worth of donations for Somalia were collected in Turkey. The Turkish people's generosity has served as an example to other donor countries as well as the international community, offering hope for the resolution of the crisis in Somalia.

The Turkish government has also moved decisively to help alleviate this humanitarian crisis. Turkey took the initiative to hold an emergency meeting of the executive committee of the Organization of Islamic Cooperation (OIC) at the ministerial level on Aug. 17. At this meeting, which was attended by the president of Somalia and high-level representatives from 40 member countries of the OIC, \$350 million was committed to help relieve the famine in Somalia, and the participants agreed to increase this amount to half a billion dollars. The Turkish Red Crescent is also standing shoulder to shoulder with international aid organizations and is working to meet the needs of those in all the camps in the Mogadishu region.

Following the emergency meeting of the OIC executive committee, I -- along with a number of Turkish ministers, some members of parliament, bureaucrats, business people, artists, and families -- visited the country on Aug. 19 to tell the people of Somalia that they are not alone. We visited the

camps. We tried to give hope and encourage people who live in very different conditions from ours. We took note of the lack of such a high-level visit from outside of Africa to Somalia for the last 20 years, and informed the international community of this fact.

Turkey has decided to launch a major humanitarian effort to help restore normalcy to Mogadishu. To this end, we are preparing to provide assistance in the fields of health, education, and transportation. We will inaugurate a 400-bed hospital, provide garbage trucks for the streets of Mogadishu, build a waste-disposal facility to burn the accumulated garbage in the streets, pave the road between Mogadishu's airport and the city center, renovate the parliament and other government buildings, dig water wells, and develop organized agricultural and livestock areas. Our embassy, which will be opened in Mogadishu shortly and headed by an ambassador who is experienced in the field of humanitarian aid and familiar to the region, will coordinate these activities.

By supporting the restoration of peace and stability efforts, we will work with the Transitional Federal Government and other institutions in Somalia in order to launch the development process of this shattered country. To this end, we expect all Somali authorities to demonstrate an extraordinary effort in unity, integrity, and harmony.

The success of aid operations is directly linked to the establishment of security. The withdrawal from Mogadishu of armed elements in the al-Shabab organization is clearly a positive development for security in the region. But this is not sufficient. Moving the Somali-related U.N. offices cur-

rently located in Nairobi to Mogadishu will be a positive step to support this process and one that should be taken without delay.

Neighboring countries such as Ethiopia and Kenya bear a special responsibility regarding the restoration of peace and stability in Somalia. The Intergovernmental Authority on Development and the African Union will also share this responsibility, and Turkey supports them in their tasks. In line with the Djibouti peace process, Somalia's Transitional Federal Government should intensify efforts at reconciliation by maintaining dialogue with all fighting groups and pledge prosperity, brotherhood,

order, and prosperity in return for peace.

The military contribution provided by Uganda and Burundi within the African Union Mission in Somalia (AMISOM) to prevent chaos and terror deserves appreciation. With this opportunity, I would like to issue a call to all neighboring countries, including Eritrea, to increase their existing efforts for the establishment of peace and security in Somalia and to enhance long-term regional stability.

In Turkish culture, it is believed that something good will come out of all bad experiences. In Somalia, too, this disaster can mark the beginning of a new process by focusing international humanitarian efforts and global attention on the plight of the region. However, this situation will only be sustainable if we continue to be sensitive to the needs of the Somali people.

The tears that are now running from Somalia's golden sands into the Indian Ocean must stop. They should be replaced by hopeful voices of a country where people do not lose their lives because of starvation and where they express their eagerness to develop and restore peace and stability. Regardless of which culture we come from or where we live, I am confident that our common heritage as human beings will motivate us to ease the suffering of Somalia

The Destabilization Of Syria And The Broader Middle East War*

by Michel Chossudovsky

What is unfolding in Syria is an armed insurrection supported covertly by foreign powers including the US, Turkey and Israel.

Armed insurgents belonging to Islamist organizations have crossed the border from Turkey, Lebanon and Jordan. The US State Department has confirmed that it is supporting the insurgency.

The United States is to expand contacts with Syrians who are counting on a regime change in the country.

This was stated by U.S. State Department official Victoria Nuland. "We started to expand contacts with the Syrians, those who are calling for change, both inside and outside the country," she said.

Nuland also repeated that Barack Obama had previously called on Syrian President Bashar Assad to initiate reforms or to step down from power." (Voice of Russia, June 17, 2011)

The destabilization of Syria and Lebanon as sovereign countries has been on the drawing board of the US-NATO-Israel military alliance for at least ten years.

Action against Syria is part of a "military roadmap", a sequencing of military operations. According to former NATO Commander General Wesley Clark--the Pentagon had clearly identified Iraq, Libya, Syria and Lebanon as target countries of a US-NATO intervention:

"[The] Five-year campaign plan [included]... a total of seven countries, **beginning with Iraq, then Syria, Lebanon, Libya, Iran, Somalia and Sudan**" (Pentagon official quoted by General Wesley Clark)

In "Winning Modern Wars" (page 130) General Wesley Clark states the following:

"As I went back through the Pentagon in November 2001, one of the senior military staff officers had time for

a chat. Yes, we were still on track for going against Iraq, he said. But there was more. This was being discussed as part of a five-year campaign plan, he said, and there were a total of seven countries, beginning with **Iraq, then Syria, Lebanon, Libya, Iran, Somalia and Sudan.**

...He said it with reproach--with disbelief, almost--at the breadth of the vision. I moved the conversation away, for this was not something I wanted to hear. And it was not something I wanted to see moving forward, either. ...I left the Pentagon that afternoon deeply concerned."

The objective is to destabilize the Syrian State and implement "regime change" through the covert support of an armed insurgency, integrated by Islamist militia. The reports on civilian deaths are used to provide a pretext and a justification for humanitarian intervention under the principle "Responsibility to Protect".

Media Disinformation

Tacitly acknowledged, the significance of an armed insurrection is casually dismissed by the Western media. If it were to be recognized and analysed, our understanding of unfolding events would be entirely different.

What is mentioned profusely is that the armed forces and the police are involved in the indiscriminate killing of civilian protesters. Press reports confirm, however, from the outset of the protest movement an exchange of gunfire between armed insurgents and the police, with casualties reported on both sides.

The insurrection started in mid March in the border city of Daraa, which is 10 km from the Jordanian border.

The Daraa "protest movement" on March 18 had all the appearances of a staged event involving, in all likelihood, covert support to Islamic terrorists by Mossad and/or Western intelligence. Government sources point to the role of radical Salafist groups (supported by Israel)

Other reports have pointed to the role of Saudi Arabia in financing the protest movement.

What has unfolded in Daraa in the weeks following the initial violent clashes on 17-18 March, is the confrontation between the police and the armed forces on the one hand and armed units of terrorists and snipers on the other which have infiltrated the protest movement.

....

What is clear from these initial reports is that many of the demonstrators were not demonstrators but terrorists involved in premeditated acts of killing and arson. The title of the Israeli news report summarizes what happened: *Syria: Seven Police Killed, Buildings Torched in Protests*.

(See Michel Chossudovsky, SYRIA: Who is Behind The Protest Movement? Fabricating a Pretext for a US-NATO "Humanitarian Intervention", <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=24591> Global Research, May 3, 2011)

The Role of Turkey

The center of the insurrection has now shifted to the small border town of Jisr al-Shughour, 10 km from the Turkish border.

Jisr al-Shughour has a population of 44,000 inhabitants. Armed insurgents have crossed the border from Turkey.

Members of the Muslim Brotherhood are reported to have taken up arms in northwest Syria.

There are indications that Turkish military and intelligence are supporting these incursions.

There was no mass civilian protest movement in Jisr al-Shughour. The local population was caught in the crossfire. The fighting between armed rebels and government forces has contributed to triggering a refugee crisis, which is the center of media attention.

Muslim Brotherhood Rebels at Jisr al Shughour Photos AFP June 16, 2011

In contrast, in the nation's capital Damascus, where the mainstay of social movements is located, there have been mass rallies in support rather than in opposition to the government.

President Bashir al Assad is casually compared to presidents Ben Ali of Tunisia and Hosni Mubarak of Egypt. What the mainstream media has failed to mention is that despite the authoritarian nature of the regime, president Al Assad is a popular figure who has widespread support of the Syrian population.

The large rally in Damascus on March 29, "with tens of thousands of supporters" (Reuters) of President Al Assad was barely mentioned. Yet in an unusual twist, the images and video footage of several pro-government events were used by the Western media to convince international public opinion that the President was being confronted by mass *anti-government* rallies.

On June 15, thousands of people rallied over several kilometers on Damascus' main highway in a march holding up a 2.3 km Syrian flag. The rally was acknowledged by the media and

casually dismissed as irrelevant.

AP. Thousands of supporters of Syrian President Bashar Assad carry a 2, 300-metre-long Syrian flag in a demonstration in Damascus on Wednesday.

While the Syrian regime is by no means democratic, the objective of the US-NATO Israel military alliance is not to promote democracy. Quite the opposite. Washington's intent is to eventually install a puppet regime.

The objective through media disinformation is to demonize president Al Assad and more broadly to destabilize Syria as a secular state. The latter objective is implemented through covert support of various Islamist organizations:

Syria is run by an authoritarian oligarchy which has used brute force in dealing with its citizens. The riots in Syria, however, are complex. They cannot be viewed as a straightforward quest for liberty and democracy. There has been an attempt by the U.S. and the E.U. to use the riots in Syria to pressure and intimidate the Syrian leadership. Saudi Arabia, Israel, Jordan, and the March 14 Alliance have all played a role in supporting an armed insurrection.

The violence in Syria has been supported from the outside with a view of taking advantage of the internal tensions... Aside from the violent reaction of the Syrian Army, media lies have been used and bogus footage has been aired. Money and weapons have also been funnelled to elements of the Syrian opposition by the U.S., the E.U....Funding has also been provided to ominous and unpopular foreign-based Syrian opposition figures, while weapons caches were smuggled from Jordan and Lebanon into Syria. (Mahdi Darius Nazemroaya, *America's Next War Theater: Syria and Lebanon?* <http://globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=25000>, Global Research, June 10, 2011)

The joint Israel-Turkey military and intelligence agreement

The geopolitics of this process of destabilization are far-reaching. Tur-

key is involved in supporting the rebels.

The Turkish government has sanctioned Syrian opposition groups in exile which support an armed insurgency. Turkey is also pressuring Damascus to conform to Washington's demands for regime change.

Turkey is a member of NATO with a powerful military force. Moreover, Israel and Turkey have a longstanding joint military-intelligence agreement, which is explicitly directed against Syria.

...A 1993 Memorandum of Understanding led to the creation of (Israeli-Turkish) "joint committees" to handle so-called regional threats. Under the terms of the Memorandum, Turkey and Israel agreed **"to cooperate in gathering intelligence on Syria, Iran, and Iraq"** and to meet regularly to share assessments pertaining to terrorism and these countries' military capabilities."

Turkey agreed to allow IDF and Israeli security forces to gather electronic intelligence on Syria and Iran from Turkey. In exchange, Israel assisted in the equipping and training of Turkish forces in anti-terror warfare along the Syrian, Iraqi, and Iranian

borders."

...

Already during the Clinton Administration, a triangular military alliance between the US, Israel and Turkey had unfolded. This "triple alliance", which is dominated by the US Joint Chiefs of Staff, integrates and coordinates military command decisions between the three countries pertaining to the broader Middle East. It is based on the close military ties respectively of Israel and Turkey with the US, coupled with a strong bilateral military relationship between Tel Aviv and Ankara.

The triple alliance is also coupled with a 2005 NATO-Israeli military cooperation agreement which includes "many areas of common interest, such as the fight against terrorism and joint military exercises. These military cooperation ties with NATO are viewed by the Israeli military as a means to "enhance Israel's deterrence capability regarding potential enemies threatening it, mainly Iran and Syria." (See Michel Chossudovsky, "Triple Alliance": The US, Turkey, Israel and the War on Lebanon, August 6, 2006)

Covert support to armed insurgents out of Turkey or Jordan would

no doubt be coordinated under the joint Israel-Turkey military and intelligence agreement.

Dangerous Crossroads: The Broader Middle East War

Israel and NATO signed a far-reaching military cooperation agreement in 2005. Under this agreement, Israel is considered a de facto member of NATO.

If a military operation were to be launched against Syria, Israel would in all likelihood be involved in military undertakings alongside NATO forces (under the NATO-Israel bilateral agreement). Turkey would also play an active military role.

A military intervention in Syria on fake humanitarian grounds would lead to an escalation of the US-NATO led war over a large area extending from North Africa and the Middle East to Central Asia, from the Eastern Mediterranean to China's Western frontier with Afghanistan and Pakistan.

It would also contribute to a process of political destabilization in Lebanon, Jordan and Palestine. It would also set the stage for a conflict with Iran.

The Futility of Green Capitalism*

by Daniel Tanuro

Daniel Tanuro's new book, L'impossible capitalism vert, or "The Futility of Green Capitalism", is a major contribution to our analytical understanding of ecosocialism.

Tanuro, a Belgian Marxist and certified agriculturist, is a prolific author on environmental history and policies.

Addressed primarily to the Green milieu, as the title indicates, this book is a powerful refutation of the major proposals advanced to resolve the cli-

mate crisis that fail to challenge the profit drive and accumulation dynamic of capital. Much of the book appears to be a substantially expanded update of a report by Tanuro adopted in 2009 by the leadership of the Fourth International as a basis for international discussion. That report was translated by Ian Angus and included in his anthology *The Global Fight for Climate Justice*.

Tanuro's book includes much ad-

ditional material elaborating his central thesis that climate degradation cannot be dissociated from the "natural" functioning of capitalism as a system and that a valid "emancipatory project" to confront and overcome the impending crisis must recognize natural constraints and aim for a fundamental redefinition of what we mean by social wealth.

Among the topics of particular interest to readers are extended critiques

* Climaandcapitalism.com/January 17, 2011

of popular writers on climate crisis ranging from Jared Diamond to Hans Jonas and Hervé Kempf, as well as his critical assessment of the contributions of Marxist writers such as John Bellamy Foster and Paul Burkett. Tanuro makes a compelling case against many ill-conceived nostrums such as the Sierra Club's campaign for immigration controls, or such cost-efficiency based market mechanisms as carbon trading and ecotaxes.

A major feature of the book is its cogent explanation of how Marxist value theory explains the ecological crisis and points to its solution. He also addresses what he considers a major deficiency in Marx's ecology, an inadequate appreciation of the crucial implications of capitalism's reliance on non-renewable fossil-fuel resources. This aspect is explored in detail in Tanuro's article "Marxism, Energy, and Ecology: The Moment of Truth," published in the December 2010 issue of *Capitalism Nature Socialism*.

We hope that this outstanding book will soon be published in English and other languages.

In the following interview, Daniel Tanuro outlines some of the major themes in the book. My translation from the French, *À propos du capitalisme vert*./Richard Fidler

Concerning Green Capitalism

Daniel Tanuro, you are the author of *L'impossible capitalisme vert*, published by Les empêcheurs de penser en rond/La Découverte. You are also the founder of the NGO "Climat et justice sociale." What is "green capitalism"?

D.T.: The expression "green capitalism" may be understood in two different ways. A producer of wind turbines may boast that he is engaged in green capitalism. In this sense — in the sense that some money is invested in a "clean" sector of the economy — a form of green capitalism is obviously possible and quite profitable. But the real question is whether capitalism as a whole can turn green, that is, whet-

her the global action of the numerous and competing capitals that constitute Capital can respect ecological cycles, their rhythms, and the speed by which natural resources are reconstituted.

That is the sense in which my book poses the question and it answers in the negative. My main argument is that competition impels each owner of capital to replace workers by more productive machines in order to achieve a superprofit greater than the average profit.

Productivism is thus at the heart of capitalism. As Schumpeter said, "a capitalism without growth is a contradiction in terms." Capitalist accumulation is potentially unlimited, so there is an antagonism between capital and nature, as the latter's resources are finite. It may be objected that the productivity race leads capital to be increasingly resource efficient, as expressed for example by the observed decrease in the quantity of energy necessary for the production of a percentage point of GDP. But this tendency to increased efficiency obviously cannot be prolonged indefinitely in a linear way, and empirically we find it is more than offset by the growing mass of commodities that are produced. Green capitalism is therefore an oxymoron, like social capitalism.

This observation opens a debate between two opposing strategic conceptions. For some, the spontaneously ecocidal functioning of capitalism can be corrected through political action within the system by resorting to market mechanisms (taxes, fiscal incentives, tradable emission rights, etc.). For others, including me, our policy must be to break with capitalism because if the environment is to be saved it is absolutely indispensable to challenge the fundamental laws of capitalism. This means daring to challenge private property of the means of production, the foundation of the system.

In my opinion, the debate between these two lines is decided in practice by the example of the struggle against climate change. In the developed capitalist countries, we are confronted

with the obligation to abandon the use of fossil fuels almost completely in barely two generations. If we exclude nuclear power — and it must be excluded — this means, in Europe for example, dividing by about one half the final consumption of energy, which is possible only by reducing to a substantial degree the processing and transportation of material.

The transition to renewables and reduction in energy consumption are linked and necessitate major investments which are inconceivable if the decisions remain subordinate to the dogma of cost efficiency. The alternative to cost efficiency can only be democratic planning focused on social and ecological needs. And such planning in turn is possible only by breaking the resistance of the oil, coal, gas, automobile, petrochemicals, naval and aeronautic construction monopolies, for they want to burn fossil fuels for as long as possible.

Climate change is at the center of your book. You interpret this change as a "climate tipping" [*basculement climatique*]. What do you mean by tipping, and why do you consider it to be otherwise more disturbing than a mere change?

D.T.: The expression "climate changes" (and I do mean changes, in the plural) suggests the repetition of climate variations analogous to those in the past. But between now and the end of the century, in a few decades, the Earth's climate risks changing as much as it has during the 20,000 years that have elapsed since the last Ice Age. There is now no doubt that we are not very far from a "tipping point" beyond which it will no longer be possible to prevent the eventual melting of the icecaps formed 65 million years ago. The word "tipping" is indisputably more adapted to describing this reality than the word "changes"! The speed of the phenomenon is unprecedented and poses a major threat, for many ecosystems will be unable to adapt. This applies not only to the natural ecosystems but also, I fear, to some ecosystems engineered by human beings.

Look at what is happening in Pa-

kistan: designed by the British colonizer to serve their imperialist interests, the water management mechanisms of the Indus using dams and dikes which supply an extensive irrigation system are proving inadequate in the face of exceptional floodwaters. And this risk is increasing because the warmer climate disrupts the monsoon regime and increases the violence of the downpours.

It seems to me illusory to hope that this race will be won by reinforcing the existing infrastructures, as the World Bank and the big capitalist groups specializing in public works propose. Instead of building dikes it would be more reasonable to restore the flexible management of water levels that was practiced prior to colonization. That is what is proposed by the International Rivers Network: allowing floods to clear the sediment and prevent the silting up of the basin, feeding the Delta, stopping deforestation, accommodating zones liable to flooding, etc.

But that requires a complete overhaul of the mechanisms over more than 3000 km, with major implications for territorial management, agricultural policy, urban policy, energy production, etc. Socially, such an overhaul, to be achieved in two or three decades (that is, very quickly for work of such scope!), means challenging the power of the landed oligarchy and the development programs that the IMF and World Bank impose through the debt. And this debt must be canceled or else the reconstruction will be heavily mortgaged and the country strangled, in danger of entering history as the first example of a regressive spiral in which global warming mutually links all the mechanisms of underdevelopment and multiplies their negative effects.

We see clearly in this how the social and environmental questions are interpenetrated. In fact, the fight against climate tipping requires a policy shift toward another model of development centered on the satisfaction of peoples' needs. Without that, further catastrophes, even more terrible, may well result, and the poor will be the major victims. That is the warning

emerging from the tragedy in Pakistan.

You think the countries of the South should "skip" the fossil energy stage in managing their development and go directly to that of renewable energies. What is your answer to those who object that renewable energies are not (technically and quantitatively) able to do this?

D.T.: I tell them they are wrong. The solar energy flow that reaches the surface of the earth is equivalent to 8 to 10 thousand times the planet's energy consumption. The technical potential of renewable energies — that is, the share of that theoretical potential that is usable through known technologies, independently of cost — represents 6 to 18 times the world's needs, according to estimates. It is certain that this technical potential could increase very rapidly if the development of renewables were finally to become an absolute priority in energy research policies, which it is still not at present. The transition to renewables certainly poses a host of complex technical problems, but there is no reason to think they are insurmountable.

The major obstacles are political. One: without exception, renewable energies remain more expensive than fossil energies. Two: the transition to renewables is not the same thing as changing fuel at the pump: it is necessary to change the energy system. That requires enormous investments and, at the beginning of the transition, these will necessarily be consumers of fossil energy and therefore additional generators of greenhouse gas; these additional emissions must be offset and that is why, in the short run, the reduction of final consumption of energy is the *sine qua non* condition for a passage to renewables which, once carried out, will open new horizons.

I repeat: there is no possible satisfactory solution without confronting the dual combined obstacle of capitalist profit and growth. This means, in particular, that the clean technologies controlled by the North must be transferred free of charge to the South, on the sole condition that they are imple-

mented by the public sector and under the control of the local population.

You advocate a social ecology which you call ecosocialism. What is an ecosocialist? And how does he or she differ from a "plain and simple" ecologist or socialist?

D.T.: An ecosocialist differs from an ecologist in that he analyzes the "ecological crisis" not as a crisis of the relationship between humanity in general and nature but as a crisis of the relationship between an historically determined mode of production and its environment, and therefore in the last analysis as a manifestation of the crisis of the mode of production itself. In other words, for an ecosocialist, the ecological crisis is in fact a manifestation of the crisis of capitalism (not to overlook the specific crisis of the so-called "socialist" societies, which aped capitalist productivism). A result is that, in his fight for the environment, an ecosocialist will always propose demands that make the connection with the social question, with the struggle of the exploited and oppressed for a redistribution of wealth, for employment, etc.

However, an ecosocialist differs from the "pure and simple" socialist, as you say, in that, for him, the only anticapitalism that is valid today is one that takes into account the natural limits and the operational constraints of the ecosystems. This has many implications: a break with productivism and consumerism, of course, within the perspective of a society in which, the basic needs having been satisfied, free time and social relations constitute the real wealth. But also contestation of technologies and of harmful productions, coupled with the requirement of reconversion of the workers. Maximum decentralization of production and distribution in the framework of a democratically planned economy is something else that the ecosocialists stress.

One point that it seems to me important to stress is the need to question the traditional socialist vision that sees any rise in productivity of agricultural labour as a step toward socialism. In my opinion this conception

does not allow us to meet the requirements of increased respect for the environment. In fact, an agriculture and a forestry that are ecologically more sustainable necessitate more labour, not less. To re-create hedges, groves, wetlands, to diversify crops and fight for organic produce, for example, implies an increase in the share of social labour invested in tasks of ecological maintenance. This labour may be highly scientific and highly technical — it is not a return to the hoe — but it is not easily mechanizable.

That is why I think that a culture of “taking care” (I borrow this concept from Isabelle Stengers) must permeate economic activities, in particular those that closely affect ecosystems. We are responsible for nature. In a way, this means extending the logic that the left applies in the area of personal care, education, etc. No socialists would argue that nurses should be replaced by robots; we are all conscious of the fact that we need more nurses who are better paid so that patients are better cared for. Well! The same applies, *mutatis mutandis*, to the environment: if it is to be better cared for, there needs to be more labour, intelligence and human sensibility. Contrary to the “pure and simple socialist”, and even though it is difficult, the ecosocialist, because he is conscious of the urgency, tries to introduce all of these questions into the struggles of the exploited and oppressed instead of postponing them until after the revolution.

Many, including myself, are convinced that an effective struggle against climate change necessarily entails a break from productivist capitalism. To this effect, you appeal to “socialized man, the associated producers.” Who are they, and what specifically can they do?

D.T.: You are alluding to the quotation from Marx that serves as an epigraph to my book: “Freedom ... can only consist in socialized man, the associated producers, rationally regulating their interchange with Nature....” We must realize that in Marx’s thinking the rational regulation of exchanges is conditional on the disappearance of capitalism. Indeed, on the

one hand the struggle of all against all permanently undermines attempts by producers to associate; on the other hand, a significant fraction of producers — the waged workers — are cut off from their means of production. The latter, including natural resources, are appropriated by the bosses. Deprived of any power of decision, the workers are unable to rationally regulate anything at all concerning production, let alone rationally regulate interchange with the environment!

To constitute social beings, producers must begin to join together in the fight against their exploiters. This struggle in an embryonic way points to the need for collective appropriation of the means of production and collective usufruct of natural resources. These in turn are necessary but not sufficient for a more harmonious relationship with nature.

That said, we can answer your question about concrete action by examining how different groups of producers understand — or don’t — the need to rationally regulate the interchange between humanity and nature. At present, it is striking that the most advanced positions of an ecosocialist type emanate from indigenous peoples and small farmers mobilized against agribusiness. This is not accidental: both groups of producers are not, or not completely, cut off from their means of production. Therefore they are able to offer concrete strategies for rational regulation of their interaction with the environment. Indigenous people see the defence of the climate as an additional argument in favor of preserving their precapitalist lifestyle in symbiosis with the forest.

As for the Via Campesina peasant movement, it has developed a whole program of concrete demands on the theme that “the peasants know how to cool the climate.” In contrast, the labour movement is lagging behind. This is of course due to the fact that each individual worker is inclined to wish for the smooth operation of the company that exploits him, in order to maintain his livelihood.

Conclusion: the greater the retreat in worker solidarity in the face of the neoliberal offensive, the harder it will be to develop environmental awareness among workers. It’s a big problem, because the working class, by its central role in production, is called on to play a leading role in the fight for the anticapitalist alternative needed to rescue the environment. Indigenous peoples, peasant organizations and youth have an interest in trying to involve more and more unions in climate campaigns — increasing collaboration, rank-and-file contacts, etc. Within the labour movement itself, the task is to promote demands that address the concerns about jobs, income and working conditions while helping to reduce greenhouse gas emissions.

An important issue in this regard is the need for a generalized radical reduction in hours of work without loss of pay, with a drastic reduction in the pace of work and additional hiring to compensate. Another aspect is the extension of a public sector under the control of workers and users: free, first-rate public transportation, publicly owned energy services, public insulation and building renovation firms, etc. Ecosocialists have a role to play in promoting the emergence of such demands.

With *L’impossible capitalism* vert, you do not seem to fear being accused of undue alarmism by those who have yet to understand that we have entered the Anthropocene Era, and that it is man that is primarily responsible for runaway warming, especially since the industrial era. Doesn’t green capitalism, like “sustainable development” and “green-washing”, reflect a desire to deny this responsibility and to “continue as before”? If we are to abandon productivist capitalism, shouldn’t we first alter our behavior as consumers and producers?

D.T.: I am not an alarmist. In my book, I relied almost exclusively on the reports of the IPCC which, in terms of the diagnosis on global warming and its possible impacts, appear to me, whatever is said about them, to be an excellent summary of “good

science", subjected to peer review. It is true that the IPCC lags a bit when it comes to recent discoveries, but this does not change much in its findings.

In fact, I dread the discourse of panic and exaggeration. Too often, it tends to obscure the real threats and real responsibilities. Climate tipping easily lends itself to eschatology, and there is no shortage of gurus to claim that "the planet is in danger", that "life is in danger", that "humanity is in danger," that the "photosynthetic ceiling" will fall on our heads, or whatnot. All of this is excessive. The planet fears nothing, and life on Earth is a phenomenon so tough that humanity, even if it wished, could probably not come to an end, even with atomic bombs.

As to our species, climate change, by itself, does not jeopardize it. The danger it poses is more circumscribed: around three billion people risk substantial degradation in their living conditions, and hundreds of millions of them — the poorest — are threatened in their very existence. Policy makers know this and do nothing — or almost nothing — because it would cost too much, and thus impede the smooth operation of business. That is the naked reality.

Too often, catastrophic discourse serves to obscure the potential barbarism and dilute the issues in a vague overall sense of guilt: "Don't waste time quibbling about the responsibilities," "we are all guilty," "we must all agree to make efforts", etc. Meanwhile, the energy lobbies quietly continue burning coal and oil non-stop.

This leads me to the second part of your question about changing our behavior as producers and consumers. Following on what I said earlier, it is worth noting that employees are incapable of changing their behavior as producers. Who produces, how, why, for whom, in what quantities, with what social and environmental impacts? In everyday life, only the bosses have the power to respond to these questions and, ultimately, they respond according to their profits. Em-

ployees can only try to have a say in management in order to challenge it and recognize their ability to do better, according to criteria other than profit. This is the dynamic of workers' control, and ecosocialists should think about how this old demand may be revisited in order to encompass environmental concerns.

In terms of consumption, I think it is necessary to distinguish between individual changes and collective changes. All in all, it is certainly better if someone who travels by plane offsets his CO₂ emissions in one way or another, but this offset will mainly allow him to buy a good conscience on the cheap while diverting him from the political struggle for indispensable structural changes. To promote this kind of behavior is to engage in "greenwashing" and it actually means to "continue as before."

Collective changes are a different matter. They help to validate another possible logic, favour the invention of alternative practices, and contribute to the realization that structural changes are necessary, and will come about through social mobilization. Those changes, such as group purchases of organic produce from farmers, or urban community gardening, are to be encouraged.

Can we fight against climate tipping regardless of the financial and social costs that it represents? Is it urgent to build another model and risk jeopardizing the entire society? Between nature and civilization, what choice is there?

D.T.: To say that another climate policy would jeopardize the entire society in the name of some priority of nature over civilization is to stand reality on its head! What happens in reality is that the present policy jeopardizes civilization while causing enormous and irreversible damage to nature, which is our common heritage. This policy is completely subordinated to the dogma of cost efficiency, and we see what that produces: peanuts. We are heading straight toward the wall.

Of course, a different policy cannot pretend that the cost of various measures is of no importance: between two equivalent strategies to reduce emissions, it is reasonable to choose the one that will be of least cost to the community, all other conditions being equal. But at bottom there must first be a different policy, guided by criteria other than cost, and especially qualitative criteria. In technical terms, an essential criterion is that of energy efficiency at the systemic level.

The great American ecologist Barry Commoner advanced this argument more than twenty years ago. It is thermodynamically absurd, he said, to transport coal over thousands of kilometres to produce electricity which, then conveyed over hundreds of kilometers, will be used to heat household water, something that can easily be done with a solar water heater. In social terms, a major criterion must be the protection of people and their well-being, particularly the protection of the poorest. This criterion today is widely ignored, hence the tragedy in Pakistan, among others.

Finally, do you think your ecosocialist project is feasible in the near future?

D.T.: The feasibility of this project depends entirely on the balance of forces between capitalism on the one hand, and the exploited and oppressed on the other. This balance of forces currently favours capital, we should not kid ourselves. But there is no third way possible: the attempts to save the climate through market mechanisms consistently reveal their ecological inefficiency and their social injustice. There is no way other than resistance. It alone can change the balance of forces and impose partial reforms pointing in the right direction. Copenhagen was a first step, a second was the summit in Cochabamba. Let us keep going, let us unite, let us mobilize and build a global movement to save the climate in social justice. This will be more effective than all the lobbying efforts of those who nourish illusions about a green capitalism.

The Basic Contradictions in Efforts to Christianise

by Mesut Mezkit

mesutmezkit@gmail.com

It is notable that missionary activities in Turkey are gaining speed day by day. These missionary activities are carrying on full speed nearly in all areas in Turkey. Missionaries do their activities so secretly that many people who do not know what Christianity is, especially our teenagers, believe in them. They are in an effort to reach their goal well by taking advantage of the good atmosphere which exists in Turkey.

Missionaries tell people not the real Christianity but the false one while approaching people. They never tell about the written Bible; in contrast, they follow the paths which fit theirs to reach their secret aims. Furthermore, they define Christianity as the religion of peace, tolerance, dialogue, self-sacrifice that serves for people and persecuted and deceive people by using these words. They claim that the terrorist attacks which were performed

by muslim people of our age stem from Islam and they reflect discredit on all muslims, that is, they are in a struggle to show Islam as a religion of terror. They use any kind of communication to do this. Besides, they describe our lovely prophet with bad words. They do these activities not abroad, but in Turkey.

In this study, we will examine how the bibles were falsified and why they were presented in a twisted way.

Everyone Has a Door and This Door Will Be Knocked One Day

by Süleyman Faruk Göncüoğlu

Istanbul Center for Studies of History of Culture

farukgoncuoglu@yahoo.com

While going past the mosques which are in city centres, there is an expression on some of the garden gates of the mosques: No parking. It is funeral gate. There is a strange feeling inside me when I see it. Suddenly, I feel as if lonely. This is to realise for a

moment that the adventure of life which starts in a delivery room ends at a funeral. That is why I feel so then.

It is interesting that we waited between these two gates and many other sills. We forgot that the real thing lies in these gates which are the beginning

and end of life, and the others are of no importance.

We made the life ordinary at the gates of owners of power who are expected with hope, at the gates of government and darling.

Michael Porter's Competitive Forces Research at Course Sector in Denizli

by Celalettin Serinkan

Associate Professor, Pamukkale University, Faculty of Economics and Administrative Sciences

The aim of this study is to examine the current situation of course sector in Denizli in the aspect of strategic management perspective and to recommend strategic proposals in order that the sector develops. To this end, the

approach of strategic management was analysed first, competitive and competitive forces were, afterwards. For this reason, for competitive force, an evaluation was done related the sector with the five forces analysis

of Michael Porter which is an analysis method. In the parts of result and evaluation some strategic proposal were recommended for the sector in the light of evaluation and analyses which were made in the previous part.

Turkey and Syria: The End of a Strategic Deepness

by **Muhammed Nureddin**

The paper Es-Sefir published in Lebanon

Turkey-Syria relations were exposed to a strong shock not only before AKP came to power but also long before the improvement process starting

in 1998 in security and political fields between Şam and Ankara. The last shock, away from being a temporary station, announces us the beginning

of a new period that not having possibility to enframe but having another rules.

The Strategy of Foreign Policy of Malaysia and Turkey

by **Abdul Rahman Adam**

National University of Malaysia, Bangi.

This article searches the potential at the relations between Malaysia and Turkey in accordance with the purpose of the 9th Development Plan of

Malaysia. As an introduction to this debate, we have a look at the strategies underlying the orientations of Foreign Policy of Malaysia and discuss

the main problems which arise at the implementations of these strategies.

The Relations between Turkey and the Turkic Republics: The Past, Present and the Future

by **Rovshan İbrahimov**

Qafqaz Universitesi Hukuk Fakültesi

This article focuses on the relations between Turkey and the Turkic Republics. Relations between Turkey and the Central Asian Republics, which had been a disappointment at the be-

ginning because of the political romanticism of both sides. Later the relations, particularly the economic relations, has gained wider and more realistic perspectives.

In addition to the examinations of these topics, the article also proposes perspectives related to the future relations.

Abstracts

Deutsch

Ein Grundlegender Widerspruch Der Bemühungen Um Die Christianisierung

Mesut Mezkit

mesutmezkit@gmail.com

Die Beschleunigung des missionarischen Aktivitäten ist Tag für Tag bemerkenswert in der Türkei. Oberflächenbehandlung bei der Bühne, der alle missionarischen Aktivitäten in der Türkei sind weiterhin in vollem Gang. Die Missionare, Christianisierung Aktivitäten, die so heimtückisch macht hat auf unserm Volk, vor allem junge Menschen, die nicht wissen Christentum zu glauben. Mit dem Best-Effort, um die Ziele von empfindlichen Umwelt der Türkei zu erreichen.

Die Missionare, nähert sich unser Volk, nicht das Original des Christentums; sondern bezieht sich auf das gefälschte. Es wurde Beitrege erwähnt zur den geschriebene Evangelien; der Weg zur Geheimnisse Erreichung ihre Ziele ist aber öfter entscheidend. Christentum wird, "Frieden, Toleranz, Dialog, Menschen, die Dienen, Opfer, religiöser Unterdrückten" als Etiketten zu täuschen unseres Volkes verwendet. Bis jetzt, den Terror, dass die Menschen in einigen muslimischen Identität in ihrer Terrorarbeit

durch die Aneignung Islam machen, macht alle Muslime schlecht; damit Versucht man zu beweisen, dass die islamische Religion von "Terror" eine Religion ist. Um dies zu tun, benachrichtet man mit allen Mitteln der Kommunikation. Selbst die geliebten Propheten wird mit schlechten Taten vorgestellt. Dies schlecht sprechen wird nicht ausserhalb; sondern in der Türkei gemacht. In dieser Studie werden wir, wie die Evangelien manipuliert wurden, und untersuchen die Ursache.

Jeder hat ein Tür, jedoch dieses Tür wird in der Glocke geklingelt

Süleyman Faruk Göncüoğlu

Cultural History Research Center der Stadt İstanbul

farukgoncuoglu@yahoo.com

Die Moschee im Zentrum der Stadt befindet, an den Eingangstüren von einigen der Hof ist mit der Tabelle "Beerdigungs Tor Parken verboten" gekennzeichnet. Es war seltsam in mir, wenn ich dieses Artikel gesehen habe. Ich hatte immer das Gefühl, ganz allein zusein. Ab der Tür von Kreißaal

bis zu Beerdigungstür war mir des Leben für einen Moment bewusst. Der Moment ist aktuelle Grund für dieses Gefühl. Es ist interessant, dass viele in der Tür zwischen den beiden Türen gewartet hat. Was ist die Wahrheit, ist die zwei Türen in den Anfang und das Ende des Lebens zuverstehen, ohne

Sinn auf der Grundlage der anderen Türen zu vergessen...

In der Hoffnung erwarteten diejenigen in der Regierung Türen, Tore, keine Notwendigkeiten, Staatenstüren, zustand bei den Toren der Geliebten machten wir das Leben selber gewöhnlich.

Denizli Unterrichtsforschung Sektor Der Wettbewerbsfähigkeit Untersuchung

Celaleddin Serinkan

Prof.Dr. Pamukkale Universität, Wirtschafts-und Verwaltungswissenschaften (İİBF)

cserinkan@pau.edu.tr

Das Ziel dieser Studie, Analyse der aktuellen Situation aus der Perspektive des strategischen Managements Sektor in Denizli und strategische Empfehlungen für die Entwicklung des Sektors ist. Auf diese Weise untersuchte zunächst die strate-

gische Management-Ansatz, dann untersucht der Wettbewerb und Wettbewerbsfähiger werten. Aus diesem Grund, eine der Methoden zur Analyse, war Michael Porter von fünf Kräfte wettbewerbsorientierten Analyse und Auswertung auf dem

Sektor gemacht. Und Auswertung am Ende des vorhergehenden Abschnitt, in das Licht der Bewertung und Analyse von strategischen Empfehlungen wurde für den Sektor.

Tränen Von Somalia

Recep Tayyip Erdoğan

Premierminister der Republik Türkei

Premierminister Recep Tayyip Erdoğan, einer der führenden Publikationen in den Vereinigten Staaten über das Drama von Somalia, schrieb in Foreign Policy Artikel. Veröffentlicht in der Unterschrift des Ministerpräsidenten Erdogans mit dem Titel "TRÄNEN VON SOMALIA" des Artikels meint Erdogan, dass Somalia in letzten 60 Jahren das größte Dürre und Hungersnot, lenkte die Aufmerksam-

keit auf den Mangel.

Somalia; die Gesichter von diesem Blatt, Zivilisation, moderne Werte, menschliche Werte und all das testen die Verdienste zu überdenken veranlässt der Ministerpräsident Erdogan darauf hin, dass in diesem Drama, ist der Kampf gegen Katastrophen durch den Menschen auf der globalen Ebene konfrontiert, die Zusammenarbeit, Verantwortung und Solidarität auf

dem Display für die Annahme sicher ein Grundbedürfnis des Menschen Pflicht noch einmal auf der Vorderseite zu hingewiesen.

In Somalia, die resultierende Tabelle, nur eine Katastrophe, die durch schwere Form der üblichen Interpretation einer Situation verursacht nicht einen realistischen Ansatz, war bemerkenswert.

Was sucht Türkei in Syrien?

Michel Chossudovsky

Während der Clinton-Administration, USA, Israel und die Türkei hatte einen Militärbündnisses erschienen. Richtung des Generalstabs aus den USA, diese dreifache Allianz zwischen den drei Ländern untereinander

und mit den Entscheidungen der Großen Nahen Osten zu koordinieren.

Vorbemerkung: Michel Chossudovsky Globale Research'te am 17. Juni in Syrien, in der Türkei veröffentlicht wurde, bietet dieser Artikel

einen wichtigen Beitrag zur Diskussion darüber, wie es funktioniert. Das Originalmanuskript "Syrien zu destabilisieren, und im ganzen Nahen Osten Krieg" ist ...

Türkei und Syrien: Ende der strategischen Tiefe

Muhammed Nureddin

Die libanesische Zeitung Al-Botschafter

Türkei-Syrien, nicht nur vor dem Ablauf der AK-Partei an die Macht kam, sondern durch die Sicherheit und politischen Bereich im Jahr 1998 zwischen Damaskus und Ankara, der

Beginn des Heilungsprozesses begonnen haben, können zu einer viel zu starken Stößen ausgesetzt führen. Letzte Vibrationen, ist aber nur ein vorläufiges Ende des Seins über den

Rahmen der Abgrenzung nicht möglich ist, gelten andere Regeln für das nächste Generation.

Malezyas Aussenpolitik Strategy und der Türkei

Abdul Rahman Adam

Internationale Universität in Malesiya, Bangi

In diesem Artikel, 9. Malaysia Development Plan Für die (MP 9) Zwecke, erforschte mögliche Beziehungen zwischen Malaysia und der

Türkei. Als Einstieg in diese Debatte, um in Malaysia Foreign Policy (NDP) zu durchsuchen, und Strategien zugrunde liegenden Trends in der Aus-

führung dieser Strategien, die wichtigsten Fragen diskutiert.

Türkei-China Relations: China in den Augen der Türkei

Erkin Ekrem

Prof. Dr., SDE Specialist

Die Chinesen kennen die Türkei mit der Namen Göktürken, Koreakrieg, die mächtige Armee und wie z. B. Brücke zwischen Asien und Europa. Darüber hinaus ist die Türkei ein Land, das die Ost-Turkestan Unabhängigkeitsbewegung zu unterstützen würde, ist ebenfalls angezeigt, vor allem nach den Ereignissen dieser Beise wurde in Urumqi am 5. Juli gestärkt. In den letzten Jahren die Türken, die auch im Fußball bekannt sind, der 2002 FIFA WM-Qualifikationsspiel in

der Türkei, die dritte in der Welt wurde, besiegte Türkei Chinas mit 3:0. Ähnliche Situation wurde auch eingetreten nach 8 Jahren und im 2. September 2010, FIBA WM 2010 Spiele, in der Türkei und China Basketballspiel 87-40 geführt hat.

Chinesische Presse hat diesen Spiel, als Schande von China beschrieben. Darüber hinaus die Wirtschaft der Türkei, gefolgt von den Anstieg der Regionalpolitik, hatten die Chinesen vor,

dass in der Türkei eine regionale Macht gezeigt. Manche Leute bezeichnen es als ihre Begeisterung für die Türken. Einige chinesische Journalisten, die chinesischen Restaurants von Istanbul und von Taksifahrer ausgetrickst worden sind, haben die in chinesischen presse veröffentlicht. Aber die Chinesen erhalten in der Türkei wissen und vermehrten sich mit Bewertung und Forschungen.

Ungültigkeit der grüne Kapitalismus

Daniel Tanuro

<http://www.internationalviewpoint.org/spip.php?auteur54>

Tanuro Daniel's neues Buch, L'Impossible Capitalisme Vert, oder "Die Sinnlosigkeit des grünen Kapitalismus" (Green Capitalism Invalidität), bietet Ökosozialismus einen wichtigen Beitrag, um die analytische Perspektive.

Tanuro ist ein Marxist und ein zertifizierter Spezialist in der belgischen Landwirtschaft, Umweltgeschichte,

Umweltpolitik durch ein fruchtbarer Schriftsteller.

Das Buch, wie der Titel besagt, ist besonders grüne Kreise und die Krise des Klimawandels, das Gewinnstreben und die Dynamik der Kapitalakkumulation, um ohne die wichtigsten Vorschläge in eine starke Lösung zu basieren. Die meisten der Inhalt des Buches ist in der Tat, von der Spitze der

Vierten Internationale, im Jahr 2009 angenommen, um zu dienen als Grundlage für eine Diskussion, Tanuros über internationale Bericht scheint eine Fortsetzung der erweitert und aktualisiert werden soll. Der Bericht von Lan Angus und wurde durch Angus "The Global Fight for Climate Justice" übersetzt. (Climatic globale Kampf für Gerechtigkeit) hat die Namen der Antihologie aufgenommen.

Der Untergang des U. S. Drug-Client Staaten

Max Fisher

The Atlantic

Client-abhängigen Staaten Amerikas Liebesaffäre, Großbritannien und Frankreich im Jahr 1956, besetzte den Suezkanal von Ägypten bis das Drucken macht den Text nach einer weile fing an zu verlassen (Die Sowjetunion war ein Meister der Erstellung des Kunden-Staaten). Amerika und die

Sowjetunion bei den Vereinten Nationen in diesem Jahr sind veraltet die europäischen Kolonialismus, destabilisiert, und argumentierte, die Kündigung. Briten und Französische Truppen zogen aus Ägypten, und innerhalb 10 Jahre war der britischen und Französisch Imperien zusammengebrochen. In der Zwischenzeit hatten die Vereinigten Staaten und der Sowjetunion in eine andere geopolitische Spiel begonnen: Staat sucht Kunden. Amerika spielt den Spiel heute noch.

istanbul şehri
kültür tarihi
araştırmaları merkezi

kültür tarihi
araştırmaları merkezi

"Doğru düşünen ve düşündüğünü yapmak iradesine sahip olan bir insan hürdür. Hem doğru düşünmeden, hem de iradeden mahrum ise behimi (hayvan)'dır. Doğru düşünüp de iradesi yok ise o, köledir. İlim ve felsefe ile meşgul kimselerden bazıları kölelikte öteki insanlardan geri kalmazlar. Bunların bilgilerinden fayda gelmeyeceği gibi, kendileri de diğer ilim erbabı için utanç sebebi olurlar."

Farabi (Ö.950)

ÜRETİCİ FİRMA

SELÇUK İMPEKS SAĞLIK HİZ.TUR. SAN VE TİC.LTD ŞTİ
İSABEY MAH.ATATÜRK CD.NO:61 SELÇUK İZMİR

TÜRKİYE GENELİ TEMSİLCİSİ/DİSTRİBÜTÖR
TEKSEÇ SAĞLIK VE GÜZ. HİZ.TURZ. GIDA
SAN.TİC.LTD.ŞTİ.

CEMAL PAŞA MAH.GALERİA İŞ.MRK.NO:563 SEYHAN
ADANA

WWW.MANCURYACAY.COM

AYDIN İRTİBAT

Hasanefendi Mahallesi 1919. Sokak No:14 K.1
Ziraat Bankası Arka Sokağı

AYDIN

Tel.: 0256 214 48 21

Cep: 0541 354 55 07

nerede acı varsa, Türk Kızılayı oradadır!

desteğinizle
her yerdeyiz...

Tüm GSM operatörlerinden 2868' e boş bir mesaj yollayarak **5 TL** katkıda bulunabilirsiniz

TÜRK KIZILAYI SMS BAĞIŞ NO

2868
KISA MESAJ BAĞIŞI

TÜM GSM OPERATÖRLERİNDEN

